

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
The Process Modeled 5 Precepts Observing Village Project
in Pathum Thani

โดย

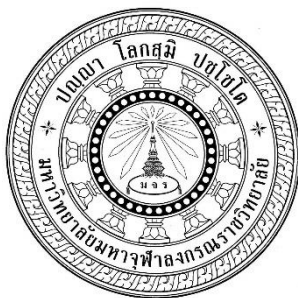
พระธรรมรัตนากรณ์, ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๗

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS ว.263/2567

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
The Process Modeled 5 Precepts Observing Village Project
in Pathum Thani

โดย

พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๗

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS ว.263/2567

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

The process modeled 5 precepts observing village project
in Pathum Thani

BY

Phrathamrattanaporn

Department of Political Science, Faculty of Social Sciences

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2567

Research Project Funded

By Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS ๖.263/2567

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย	: การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
ผู้วิจัย	: พระธรรมรัตนารักษ์ (สมศักดิ์ โชติธโร)
ส่วนงาน	: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ	: ๒๕๖๗
ทุนอุดหนุนการวิจัย	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ๒) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ๓) เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๒๕ รูปหรือคน และจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ภายใต้กรอบแนวคิดการวิเคราะห์ “SWOT” และตามแบบ “PDCA” ประการประกอบกับการเก็บข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Document Research)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี จากการศึกษาพบว่า ๑) จุดแข็ง หรือจุดเด่น ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ เจ้าคณะผู้ปกครองมีความรู้ความสามารถที่เป็นนักพัฒนา มีความมุ่งมั่น มีวิสัยทัศน์ที่จะทุ่มเทกำลังกาย กำลังสติปัญญาการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังมีภาครัฐ และภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนในการดำเนินการโครงการอย่างเต็มที่ ๒) จุดอ่อน กล่าวคือ ในบางพื้นที่ประชาชนที่อยู่โดยรอบวัดอาจจะยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการหรือให้ความสำคัญกับโครงการมากนัก จึงทำให้การดำเนินการตามแผนของโครงการอาจจะยังไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรนัก อีกทั้งการดำเนินการโครงการร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์กับฝ่ายบ้านเมืองยังไม่ประติดประต่อกัน ๓) โอกาส กล่าวคือ วัดทุกวัด ส่วนราชการทุกส่วนราชการ หมู่บ้านทุกหมู่บ้าน และประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินงานตามโครงการ ทำให้ให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต อีกทั้งเสริมสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน ๔) อุปสรรค กล่าวคือ วัดในบางพื้นที่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ไปยังประชาชนในพื้นที่

และมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ค่อนข้างน้อย อีกทั้ง การดำเนินโครงการยังไม่ไม่เป็นระบบระเบียบขาดลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน การขับเคลื่อนประสานงานระดับคณะสงฆ์และข้าราชการระดับอำเภอยังทำงานไม่เห็นเป็นรูปธรรม ประชาชนสับสนเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ

๒. องค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี คือ ๑) การวางแผน ได้มีการกำหนดวิธีการ กรอบระยะเวลา เป้าหมาย และรายละเอียดในการดำเนินโครงการ ซึ่งในการกำหนดรายละเอียดนั้นได้เรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง และได้กำหนดแต่งตั้งทีมงาน บุคลากรในการดำเนินงาน ๒) การลงมือปฏิบัติ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการ มีการประชุมร่วมกันระหว่างวัดกับชุมชน มีการชี้แจงความสำคัญนโยบาย เป้าประสงค์ของโครงการ และเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการของวัด ๓) การตรวจสอบ ได้มีการติดตามความคืบหน้า ตรวจเยี่ยมให้กำลังใจ และประสานเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในแต่ละพื้นที่ภายหลังการปฏิบัติว่ามีความคืบหน้ามากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดที่จะต้องเสริม หรือต้องปรับปรุงบ้าง ๔) การปรับปรุงแก้ไข เมื่อพบปัญหาได้มีการปรับปรุงแก้ไข โดยการปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือทรัพยากรบางอย่างเพื่อให้การดำเนินงานกลับเข้ามาสู่แผนงานที่ได้วางเอาไว้ ถึงแม้ว่าจะไม่พบปัญหา ภายหลังการตรวจสอบ ก็จะสามารถปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปได้

๓. พัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ทำให้วัดทุกวัด ส่วนราชการทุกส่วนราชการ หมู่บ้านทุกหมู่บ้าน และประชาชนทุกคนการเข้าใจ และปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ เป็นบทบัญญัติพื้นฐานของพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความดีงามต่อบุคคลและสังคม ศีล ๕ คือ “บทบัญญัติพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม” และการผสมผสานความร่วมมือกันของภาคีเครือข่ายในการดำเนินโครงการ มีทั้งพระสงฆ์ ประชาชน หน่วยงานราชการ และองค์กรอื่น ๆ ที่ได้มาร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักศีล ๕ เพื่อสร้างหลักประกันให้บังเกิดความสงบสุขและปลอดภัยในการดำเนินชีวิตยิ่งขึ้นนั้น หากทุกภาคส่วนได้มีการร่วมทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมด้วยกันก็ยิ่งทำให้ การพัฒนาชีวิตตามหลักศีล ๕ ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการนำแผนงานต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติให้ได้ เข้าถึงพื้นที่และออกไปสัมผัสถึงกับสิ่งที่คนในพื้นที่ต้องการจริง ๆ เข้าถึงความจริง ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้มีความยั่งยืน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานบูรณา การความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ชุมชนมีการร่วมการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันวางแผน นำไปสู่การปฏิบัติ และติดตามผล

Research Report Title: The Process Modeled 5 Precepts Observing Village Project in Pathum Thani

Researcher: Phra Dhamma Rattanaporn (Somsak Chotintharo)

Department: Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidhayalaya University

Fiscal Year: B.E. 2024

Research grants: Mahachulalongkornrajavidhayalaya University

Abstract

Objectives of this research were: 1) To study the current situation, problems, and obstacles in the implementation of the Five Precepts Village Project in Pathum Thani Province. 2) To study the components of the implementation process of the Five Precepts Village Project in Pathum Thani Province. 3) To develop a model for the implementation of the Five Precepts Village Project in Pathum Thani Province., conducted by the qualitative research method by conducting in-depth interviewing 25 key informants and by the analysis of the content under the concept of "SWOT" analysis and according to the "PDCA" model and the data were collected from documents.

The results findings were as follows:

1. Current status, problems, and obstacles in the implementation of the 5 Precepts Village Project in Pathum Thani Province. The study found that: 1) Strengths or highlights in the implementation of the 5 Precepts Village Project in Pathum Thani Province, namely, the governing monastic order has the knowledge and ability to be a developer, has determination, and has the vision to devote physical and intellectual strength to the implementation of the 5 Precepts Village Project to the fullest. In addition, the government sector and network partners are fully involved in the implementation of the project. 2) Weaknesses, namely, in some areas, the people living around the temple may not have joined the project or given it much importance. Therefore, the implementation of the project plan may not be as successful as it

should be. In addition, the implementation of the project jointly between the Sangha and the government sector has not been continuous. 3) Opportunities, namely, every temple, every government sector, every village, and every citizen has the opportunity to join and implement the project, allowing the people to apply the principles of Buddhism in their lives. It also promotes reconciliation, reduces conflicts, and creates stability and safety in life and property for the people. 4) Obstacles, namely, temples in some areas still lack public relations to the people in the area. and there is relatively little interaction with the local people. In addition, the project implementation is not systematic and lacks clear steps. Coordination at the Sangha and district level officials is not working in a concrete way. The people are confused about the project management.

2. The components of the implementation process of the 5 Precepts Village Project in Pathum Thani Province are: 1) Planning: Methods, timeframe, goals, and project implementation details have been determined. Priority has been set in determining the details, and a team and personnel have been appointed to carry out the work. 2) Implementation: A project implementation committee has been established. There has been a joint meeting between the temple and the community. The importance, policies, and objectives of the project have been explained, and a proposal has been made to appoint the temple project committee. 3) Inspection: Progress has been monitored, encouragement has been provided, and the network of monks and 5 Precepts Villages in each area has been coordinated and developed after the implementation to see how much progress has been made, what needs to be added, or what needs to be improved. 4) Improvement: When problems are found, improvements have been made by adjusting the methods or resources to bring the operation back to the planned plan. Even if no problems are found, improvements can be made after the inspection to further develop the operation.

3. Developing a model for the implementation of the Five Precepts Village Project in Pathum Thani Province found that it made every temple, every government agency, every village, and every citizen understand and practice the principles of the Five Precepts, which are the basic precepts of Buddhism, something that creates

goodness for individuals and society. The Five Precepts are “the basic precepts of living together in society” and the cooperation of network partners in implementing the project, including monks, citizens, government agencies, and other organizations that have come together to organize activities to promote life development according to the Five Precepts to create a guarantee for peace and safety in life. If all sectors have joined in activities and participated together, it will make life development according to the Five Precepts even more successful. In addition, the implementation of various plans to reach the area and go out to experience what the people in the area really need, access to the truth, promote the organization of activities to be sustainable, with the temple as the center of integrated operations, cooperation from various related agencies to jointly operate more efficiently, communities have joined in expressing opinions, planning together, leading to implementation and monitoring results.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้เสร็จลงไปได้เพราะได้รับอนุเคราะห์จาก พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร. คณบดีคณะสังคมศาสตร์ พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, รศ.ดร. คณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ พระครูชินวีร์บัณฑิต, ผศ.ดร. หัวหน้าภาคนิติศาสตร์ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ และ ผศ.ดร.สุรียา รักษาเมือง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ที่ได้อนุเคราะห์ปรับปรุง ตรวจสอบสัมภาษณ์ ในงานวิจัยครั้งนี้ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตร บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือผู้วิจัย คอยอำนวยความสะดวกและแนะนำผู้วิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี เสมอมา ทั้งนี้ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกรูปหรือคน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บ รวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณในน้ำใจทุกท่านที่ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อทางวิชาการเป็นอย่างดี อันจะ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่การขับเคลื่อนพัฒนาคณะสงฆ์ไทยให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ที่ตั้งาม เพื่อทะนุ บำรุง รักษาพระพุทธศาสนา สืบไป

พระธรรมรัตนภรณ์, ดร.

๔ กันยายน ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๓ คำถามการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๕
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา	๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโครงการ	๒๖
๒.๓ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๓๑
๒.๔ แนวคิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	๓๖
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชน	๔๖
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ตามนโยบายของคณะสงฆ์ไทย	๕๑
๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๗๒
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๔
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๖

สารบัญ (ต่อ)

	เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	
	๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๙๘
	๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๙๘
	๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๐
	๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๑
	๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๒
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
	๔.๑ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๑๐๓
	๔.๒ องค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๑๑๗
	๔.๓ การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๑๓๒
	๔.๔ องค์ความรู้	๑๔๐
	๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๓๙
	๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัย	๑๔๓
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๔๖
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๔๙
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๕๕
	๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๕๕
	๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๕๖
	๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๕๖
บรรณานุกรม		๑๕๗

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ	๑๖๕
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ เครื่องมือวิจัย	๑๗๑
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย	๑๗๗
ภาคผนวก ง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัย ไปใช้ประโยชน์	๒๐๐
ภาคผนวก จ ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย	๒๐๔
ประวัติผู้วิจัย	๒๐๖

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา	๒๕
๒.๒	สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการโครงการ	๓๑
๒.๓	สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ	๓๕
๒.๔	สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	๔๕
๒.๕	สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชน	๕๐
๒.๖	ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ)	๕๖
๒.๗	สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ตามนโยบายของคณะสงฆ์ไทย	๗๒
๒.๘	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๙๑
๔.๑	สรุปความถี่จำนวนผู้ตอบเป็นประเด็นสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามแบบการวิเคราะห์ “SWOT”	๑๑๖
๔.๒	สรุปความถี่จำนวนผู้ตอบเป็นประเด็นองค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามแบบ “PDCA”	๑๓๒
๔.๓	สรุปความถี่จำนวนผู้ตอบเป็นประเด็นการพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี หลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน	๑๓๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๔.๑	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๔๐
๔.๒	องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๔๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

พระพุทธศาสนากับสังคมไทยอยู่คู่กันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน หลักธรรมคำสอนและความเชื่อตลอดจนแนวปฏิบัติตนตามหลักศาสนา กระทั่งในยุคสมัยใหม่ที่เข้าไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม หรือแม้แต่จิตใจของคนในสังคมในปัจจุบัน ล้วนมีการเปลี่ยนไปไปตามยุค ตามสมัย เพราะความเปลี่ยนแปลงนี้ พระพุทธศาสนาควรช่วยสังคมอย่างไรบ้าง ในระยะที่กำลังเปลี่ยนแปลงนี้อาจจะพูดได้หลายแง่ คือ พูดในแง่หลักธรรมของพุทธศาสนา และคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น มีส่วนช่วยสังคมที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างไร เราจะประยุกต์ใช้ได้อย่างไรในสภาพที่สังคมกำลังเปลี่ยนแปลง พระสงฆ์วัดวาอารามจะทำอะไรกันได้อีก^๑ ในขณะที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหา ซึ่งประกอบด้วย การกระทำผิดกฎหมาย ปัญหาอาชญากรรม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การระบาดของสิ่งเสพติดและอบายมุข การแตกแยกทางความคิด การเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และการจลาจลจ้วงจกหมิ่นสถาบันหลักของชาติ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดสติ จิตสำนึก ศีลธรรมและคุณธรรมจริยธรรมอันจะส่งผลให้สังคมเกิดความขัดแย้งคณะสงฆ์ ด้วยเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มีดำริที่จะเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล ๕ มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน เกี่ยวกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหานี้^๒ ตามดำริที่ เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชได้ ประธานโอวาทไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชน ย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อ

^๑ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), “พุทธศาสนากับสังคมไทย” พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง พ.ศ. ๒๕๒๕), หน้า ๒๐-๒๑.

^๒ พระธรรมวชิราวุธ, สำนักงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <https://www.xn--5-tw5ed8aopxio4ejf7byc4psa.com/about-project>, [๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๓].

เป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านว่า “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ที่มีวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ดังนี้ ๑) เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ ๒) เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชนในประเทศ ๓) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ๔) เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนัก รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศอย่างมั่นคง และ ๕) เพื่อสนับสนุนการดำเนินการ ปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ ภาครัฐ และภาคประชาคมที่เกี่ยวข้อง^๓

โดยการดำเนินงานโครงการร่วมกับโครงการของกระทรวงมหาดไทยที่ดำเนินการในระดับพื้นที่ ในระดับจังหวัด หนกลาง เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๖ ณ วัดเกิดการอุดม ตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พระธรรมวชิราวุธ เจ้าอาวาสวัดไร่ขิง ในฐานะประธาน กรรมการบริหารกลางโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” พระธรรมรัตนมงคล เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการอำนวยการ พระเทพพรเมธี ประธานการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ หนกลาง พระเทพเสนาบดี รองประธานคณะกรรมการบริหารกลาง พระเทพปริยัติโสภณ รองประธาน กรรมการ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” หนกลาง พร้อมผู้แทนคณะกรรมการบริหารกลาง คณะกรรมการ ขับเคลื่อนระดับหนกลาง และผู้เกี่ยวข้อง ได้ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมติดตามผลการดำเนินงานโครงการ สร้างความปรองดองสมานฉันท์ฯ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” โดยมีคณะสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานีเข้าร่วม^๔ “ศีล ๕ ถือว่าเป็นพื้นฐานหลักประกันสำคัญของมนุษย์ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด หลักประกันที่ว่าคือ หลักประกันชีวิต หลักประกันในทรัพย์สิน หลักประกันเรื่องครอบครัว หลักประกันเรื่องสังคม และ สุดท้าย คือ หลักประกันเรื่องสุขภาพ ซึ่งเรื่องที่คณะสงฆ์และฝ่ายบ้านเมืองทำนี้สอดคล้องกับแผน ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีที่จะไปนำสู่ความยั่งยืน ๓ ประการ คือ สังคมดี เศรษฐกิจดีและสิ่งแวดล้อมดี”^๕ โดยเมื่อปี ๒๕๖๖ ที่ผ่านมานั้น คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี ได้พิจารณาคัดเลือกวัดเกิดการอุดม ซึ่งเป็น ศูนย์กลางของชุมชน หมู่ที่ ๖ ตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง เป็นหมู่บ้านต้นแบบรักษาศีล ๕

^๓ กรมการปกครอง, แนวทางการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม” , ออนไลน์, แหล่งที่มา: <https://dcast.dopa.go.th/moral/app/user/index.php>, [๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

^๔ หนังสือพิมพ์บ้านเมือง, “รองผู้ว่าฯปทุมธานีถวายการต้อนรับ คกก.ขับเคลื่อนหมู่บ้านศีล ๕ หนกลางที่วัดเกิดการอุดมคลองสาม พร้อมเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง”,ออนไลน์, แหล่งที่มา: <https://www.banmuang.co.th/news/politic/344951>, [๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖].

^๕ อ้างแล้ว, หนังสือพิมพ์บ้านเมือง, [๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖].

ระดับจังหวัด ร่วมขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

ทั้งนี้มีพุทธศาสนิกชนให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ปลุกฝังให้เยาวชนตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนด้านการส่งเสริมสัมมาอาชีพของประชาชนในชุมชน โดยบูรณาการดำเนินงานร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน ในการดำเนินงานด้านการเผยแผ่และยกระดับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ ทำให้เยาวชนได้เข้าวัด ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี พระภิกษุได้เทศนาบรรยายธรรม และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนชุมชนมุ่งไปสู่สังคมแห่งสันติภาพ สร้างความสมานฉันท์^๖ นำหลักศีล ๕ มาประยุกต์ใช้ในการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างระเบียบวินัยในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขนั้น การมีจิตสำนึก ศีลธรรมและคุณธรรมจริยธรรมอันจะส่งผลให้สังคมเกิดความน่าอยู่ มีความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิต

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

บทบาทการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ถือว่าเป็นบทบาทสำคัญในการใช้ชีวิตประจำวัน อย่างมีสติปัญญาในการดำเนินชีวิตเพื่อสร้างประโยชน์สุขของตนเองและสังคมบนความเคารพในสิทธิของกันและกัน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) สนับสนุนให้คนไทยมีสุขภาพดีครบทุกด้าน ทั้งกาย จิต ปัญญา และสังคม ซึ่งการรักษาศีล ๕ นอกจากจะทำให้เกิดสติ เกิดความสบายใจแล้วยังเป็นส่วนหนึ่งในการลดปัญหาในสังคม^๗ เพราะด้วยสถานการณ์บ้านเมืองขณะนี้ เกิดปัญหามากมาย ทั้งเด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่และติดสารเสพติด มั่วสุมและทำความรำคาญให้กับชาวบ้าน ติดเกมส์ และเล่นการพนันต่าง ๆ และมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม^๘ หรือแม้กระทั่งคนในครอบครัวกระทำความรุนแรงต่อกัน เพื่อลดปัญหาเหล่านี้ควรมีการแก้ไขหาทางออกให้ถูกทางนั้น การนำหลักธรรมมาบูรณาการ ส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนหันหน้าเข้าวัด ทำบุญมากขึ้นสอดคล้องกับระเบียบมหาเถรสมาคมว่าด้วยการดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕ พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโดยมีการบูรณาการร่วมกันทั้งในส่วนของคณะสงฆ์ ภาครัฐ และภาคเอกชน กำหนดกรอบทิศทาง แนวนโยบาย และยุทธศาสตร์

^๖ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.), ศีล ๕ และความเชื่อ, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <https://www.thaihealth.or.th/?p=230733>, [๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๒].

^๗ อ่างแล้ว, ศีล ๕ และความเชื่อ, [๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๒].

^๘ สำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี, รายงานสถิติจังหวัดปทุมธานีปี ๒๕๖๓, (สำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี : ปทุมธานี, ๒๕๖๓), หน้า ๑๓.

ในการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าว ในเชิงคุณภาพ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านจิตใจให้มากขึ้นโดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหัวใจสำคัญ คือ หลักไตรสิกขา อันเป็นธรรมแห่งการพัฒนาชีวิตให้ประสบความสำเร็จตามหลักพระพุทธศาสนา

มหาเถรสมาคมได้มีคำสั่งมหาเถรสมาคม ที่ ๓/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ซึ่งได้แต่งตั้งปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นกรรมการ ในคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” และกระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๑๔๕/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ซึ่งมีสมเด็จพระมหารัชมงคลมุนี เป็นประธานที่ปรึกษา และมีปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานคณะกรรมการ และคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๑๔๖/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานที่ปรึกษาและมีอธิบดีกรมการปกครอง เป็นประธานคณะกรรมการ ประกอบกับได้มีการประชุมคณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” มหาเถรสมาคมมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักรู้รักและเชิดชูสถาบัน ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศอย่างมั่นคง โดย ศีล ๕ คือ ข้อปฏิบัติตนขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความประพฤติ ทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม มีความปกติสุขก่อให้เกิดความสุข ความรักสามัคคี เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเป็นข้อปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีความสามัคคีเกิดขึ้นในชุมชนและยังช่วยสร้างบรรยากาศความสงบสุขเรียบร้อย^๔

โดยในปี ๒๕๖๖ นี้ คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี ได้พิจารณาคัดเลือกวัดเกิดการอุดม ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชน หมู่ที่ ๖ ตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง เป็นหมู่บ้านต้นแบบรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด ร่วมขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” และผลการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ปลูกฝังให้เยาวชนตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม

^๔ กรมการปกครอง, แนวทางการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม” , ออนไลน์, แหล่งที่มา: <https://dcast.dopa.go.th/moral/app/user/index.php>, [๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

ประเพณี ตลอดถึงด้านการส่งเสริมสัมมาอาชีพของประชาชนใน พร้อมทั้งยกระดับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ ทำให้เยาวชนได้เข้าวัด มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนชุมชนมุ่งไปสู่สังคมแห่งสันติภาพ และสร้างความสมานฉันท์ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี^{๑๐}

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑.๒.๓ เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑.๓ คำถามการวิจัย

๑.๓.๑ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ องค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการศึกษา “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

^{๑๐} สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปทุมธานี, คณะกรรมการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ณ วัดเกิดการอุดม คลองสาม, ออนไลน์, แหล่งที่มา: <https://pathumthani.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/213819>. [๑๑ กันยายน ๒๕๖๖].

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยนี้ มุ่งศึกษาการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการของการดำเนินการโครงการ เพื่อมุ่งหาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการโครงการ ศักยภาพนี้มีขอบเขตศึกษาการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับ “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ๕ กลุ่ม ได้แก่ ๑) พระสังฆาธิการ จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๗ รูป ๒) กลุ่มคณะกรรมการโครงการจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๔ รูป ๓) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๑ คน ๔) ผู้บริหารจังหวัดปทุมธานี ๖ คน ๕) กลุ่มผู้นำองค์กร จำนวน ๗ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๕ รูปหรือคน ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการวิจัยครั้งนี้ออกเป็นกลุ่ม ต่าง ๆ ได้ ๕ กลุ่ม ทั้งสิ้น ๒๕ รูปหรือคน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ พระสังฆาธิการ จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๗ รูป

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มคณะกรรมการโครงการจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๔ คน

กลุ่มที่ ๓ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๑ คน

กลุ่มที่ ๔ ผู้บริหารจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๖ คน

กลุ่มที่ ๕ ผู้นำองค์กร จำนวน ๗ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้จะศึกษาพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ด้วยเหตุผลคือ การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี เป็น “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่หมู่บ้านศีลธรรม” คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนโดยยึดหลักทางศาสนา และนำมาปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต เพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันด้วย ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ครอบคลุม ๗๖ จังหวัด ๘๗๘ อำเภอ ๗,๒๕๕ ตำบล ๗๕,๑๓๖ หมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งจังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่ ที่มีความน่าสนใจในการทำวิจัยครั้งนี้ ด้วยสภาพสิ่งแวดล้อมของจังหวัดที่น่าสนใจ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เริ่มดำเนินการวิจัยตั้งแต่ เดือนตุลาคม ๒๕๖๖ – กันยายน ๒๕๖๗ รวมเป็นระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการ หมายถึง การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ในการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ในการดำเนินการ มีการกำหนดกรอบ ทิศทาง แนวนโยบาย และยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนโครงการฯ เชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการพัฒนา ทางด้านจิตใจของคนในสังคม

หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ หมายถึง การดำเนินงานเป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ทั้งด้านการส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ปลุกฝังให้เยาวชนตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนด้านการส่งเสริมสัมมาอาชีพของประชาชนในชุมชน มีชีวิตที่อยู่ในชุมชน หมู่บ้าน ที่มีความสงบสุขอย่างยั่งยืนไปสู่ หมู่บ้านศีลธรรม

งานของคณะสงฆ์ ๖ ด้าน หมายถึง “งาน” “สิ่งหรือเรื่องที่ต้องทำ” ตามความหมายในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กล่าวถึง “การ” ไว้โดยชัดเจนเป็น ๖ คือ ๑) การรักษาความเรียบร้อยดีงาม ๒) การศาสนศึกษา ๓) การศึกษาสงเคราะห์ ๔) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๕) การสาธารณูปการ ๖) การสาธารณสงเคราะห์ ในการนำทั้ง ๖ ด้านนี้มาการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

PDCA หมายถึง ระบบวงจรการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ทำให้งานนั้นมีทั้งกระบวนการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ๔ ด้าน คือ Plan (การวางแผน) DO (การปฏิบัติตามแผน) Check (การตรวจสอบ) Act (การปรับปรุงการดำเนินการ) คือการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบเป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการที่มีคุณภาพที่ดีขึ้นของการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑.๖.๒ ทำให้ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑.๖.๓ ทำให้ได้รับองค์ความรู้ถึงปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑.๖.๔ ผลการวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ที่เป็นจังหวัดต้นแบบ ของหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่หมู่บ้านศีลธรรม

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่อง “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการกำหนดกรอบของการศึกษา ดังมีรายละเอียดตามลำดับ ต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโครงการ
- ๒.๓ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- ๒.๔ แนวคิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชน
- ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ตามนโยบายของคณะสงฆ์ไทย
- ๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา

หลักการปฏิบัติที่สำคัญสำหรับผู้ที่มีศรัทธาในศาสนาพุทธ ไม่ว่าจะเป็นในประเทศไทยหรือแม้แต่ประเทศที่มีการนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ โดยที่ศีล ๕ นั้นถือเป็นหลักปฏิบัติขั้นพื้นฐานที่สุด ตามมาด้วย ศีล ๘ ศีล ๑๐ ไปจนถึง ศีล ๒๒๗ ข้อสำหรับผู้ที่มีศีลครองสมณะเป็นพระ ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับการกำเนิดหลักปฏิบัติดังกล่าวตั้งแต่เมื่อครั้งพุทธกาล ที่ถือว่าหลักปฏิบัตินี้มีความเชื่อมโยงกัน และครอบคลุมการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างครบถ้วน

๒.๑.๑ ความหมายของศีล

ศีล คือ “เจตนา” ความตั้งใจ ที่จะงดเว้นจากกายทุจริต ๓ (ไม่ฆ่าสัตว์, ไม่ลักทรัพย์, ไม่ประพฤติดนินทา) วจีทุจริต ๔ (ไม่พูดเท็จ, ไม่พูดคำหยาบ, ไม่พูดส่อเสียด, ไม่พูดเพ้อเจ้อ) และศีล คือ “เจตสิก” หมายถึงการละเว้นจากมโนทุจริต ได้แก่ ความโลภ ความพยาบาท และความเห็นผิด ส่วนศีลคือการสำรวม ป้องกันตนจากการกระทำผิด เป็นหลักแห่งการไม่ละเมิดข้อห้ามทางศีลธรรม เมื่อรวมกันแล้ว

ศีล ๕ จึงเป็นรากฐานของมนุษยธรรม เป็นข้อตกลงร่วมกันของมนุษย์เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เกิดจากสามัญสำนึกที่เข้าใจว่า เมื่อเรารักตัวเอง ต้องการความสุขและความปลอดภัย คนอื่นก็ย่อมรู้สึกเช่นเดียวกัน แม้ไม่มีพระพุทธศาสนา หรือแม้ไม่มีพระพุทธเจ้า ศีล ๕ ก็ยังคงมีอยู่ในวิถีชีวิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ มีเหตุผลและรู้จักยับยั้งชั่งใจ ต่างจากสัตว์เดรัจฉานที่ขาดสิ่งเหล่านี้ เมื่อมนุษย์รักษาศีล ๕ ได้ครบถ้วน กายและวาจาย่อมสงบเรียบร้อย ความเป็นมนุษย์จึงสมบูรณ์ทั้งภายในและภายนอก เมื่อใดที่มนุษย์ขาดศีล ๕ ไป ความเป็นมนุษย์ก็ลดลง

๒.๑.๒ หลักของศีลมี ๕ ประการ

ศีล ๕ ไม่ใช่แค่ข้อปฏิบัติทางศาสนา แต่เป็นสิ่งที่สะท้อนศักดิ์ศรีและความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง โดยสามารถจำแนกความต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์ได้ชัดเจนผ่านการปฏิบัติในแต่ละข้อ ดังนี้

๑. จดเว้นจากการฆ่าสัตว์ : มนุษย์โดยธรรมชาติไม่ฆ่ากันเองเพื่ออยู่รอด ต่างจากสัตว์ที่ใช้สัญชาตญาณ เช่น เสือหรือสิงโตที่ล่าเหยื่อทันทีเมื่อหิว นี่คือการเริ่มต้นของความต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์

๒. จดเว้นจากการลักขโมย : มนุษย์เข้าใจเรื่องกรรมสิทธิ์ รู้ว่าอะไรเป็นของใคร ไม่ว่าจะเป็สิ่งของหรือสิ่งที่จับต้องไม่ได้ ต่างจากสัตว์ที่แย่งสิ่งที่ต้องการโดยไม่รู้จักความเป็นเจ้าของ เช่น สุนัขที่แย่งปลาจากแมวโดยไม่ลังเล

๓. จดเว้นจากการประพฤติดูหมิ่นในกาม : มนุษย์มีสติรู้จักควบคุมความต้องการ รู้ว่าอะไรเหมาะสม ต่างจากสัตว์ที่ขาดการยับยั้ง เช่น สุนัขเพศผู้ที่แย่งตัวเมียโดยใช้กำลังเมื่อถึงช่วงฮอโมนทำงาน แต่มนุษย์ปกติกลับไม่ประพฤติเช่นนั้น

๔. จดเว้นจากการพูดเท็จและวาจาเบียดเบียน : มนุษย์มีสติรู้จักใช้คำพูดอย่างระมัดระวัง ไม่หลอกลวงหรือทำร้ายกันด้วยวาจา ต่างจากสัตว์ เช่น สุนัขที่เห่าใส่ผู้คนหรือสัตว์อื่นทันทีที่เห็น โดยไม่ต้องมีเหตุผล มนุษย์จึงต่างจากสัตว์ตรงที่รู้จักควบคุมคำพูดและใช้วาจาอย่างมีเหตุผล

๕. จดเว้นจากการดื่มสุราและของมึนเมา : แม้สัตว์จะมีพลังกำลั้งมาก แต่มักขาดการควบคุม เพราะไม่มีสติสัมปชัญญะ มนุษย์ต่างออกไป เพราะสามารถใช้พลังของตนเพื่อสร้างคุณงามความดีและช่วยเหลือผู้อื่นได้ แต่เมื่อขาดสติจากการดื่มสุรา ก็อาจหลงผิดและละเมิดศีลข้ออื่นตามมาได้ ศีลข้อนี้จึงเป็นเหมือนรากฐานของการรักษาศีลทั้งหมด ได้อีกด้วย^๑

สรุปได้ว่า ศีล ๕ เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องศึกษาและปฏิบัติตามไม่ว่าจะชาติใด ๆ ในโลกนี้เพราะศีล ๕ จะช่วยในเรื่อง การพินัยระหว่างทั้งสองฝ่าย ให้แต่ละชีวิตยังคงสภาพอยู่อย่างสันติ ช่วยในด้านการพิน

^๑ ญัตติดา สุขสุธรรมวงศ์, ศีล ๕ มีอะไรบ้าง ทำไมจึงต้องรักษาศีล ๕ ประโยชน์ของการรักษาศีล, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/433394>, [๒๕ เมษายน ๒๕๖๗].

ภัยจากการฉกฉัก ปล้น จี้ อันจะเป็นการทำลายทรัพย์สินสมบัติและทำลายซึ่งจิตใจกัน ช่วยในด้านการล่วงเกินลูกเขา ภรรยาเขา อันจะเป็นการทำลายซึ่งจิตใจของผู้อื่นอย่างหนัก ช่วยในด้านการคุมสติสัมปชัญญะ เป็นผู้มีสติปัญญาดีและเฉลียวฉลาดในการดำเนินชีวิตอย่างมั่นคง

๒.๑.๓ ความหมายของศีล ๕

คำว่า ศีล นั้นมีคำแปล และความหมายหลายนัย ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ศีล มาจากคำว่า “สිරะ” ซึ่งแปลว่า ศีระชะ หรือ ยอด เพราะผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นยอดคนนั้นแท้จริง ไม่ได้อยู่ที่การมีทรัพย์สิน อำนาจ ความรู้ หรือความสามารถเหนือกว่าผู้อื่น หากแต่อยู่ที่ความบริสุทธิ์ของศีล ซึ่งเป็นที่ยอมรับยกย่องของ เหล่าบัณฑิตว่า ผู้มีศีลย่อมประเสริฐที่สุด

๒. ศีล มาจากคำว่า “สียะ” ซึ่งแปลว่า ปกติ เพราะปกติของคนเรานั้นย่อมรักชีวิตของตนและเห็นคุณค่าชีวิตของคนอื่น เมื่อมีความรู้สึกเช่นนี้ จึงยินดีในการรักษาศีล เพราะไม่ปรารถนาจะเบียดเบียนซึ่งกันและกัน การรักษาศีล จึงเป็นการนำไปสู่ความเป็นคนที่ปกติสมบูรณ์

๓. ศีล มาจากคำว่า “สียะละ” ซึ่งแปลว่า เย็น เพราะผู้ที่รักษาศีลจะมีความเย็นกายเย็นใจดุจดังบุคคลผู้อาบน้ำชำระกายหมดจดดีแล้ว นั่งพักอยู่ ณ รมไม่ใหญ่ความสงบเยือกเย็นนี้แม้ผู้ที่อยู่ใกล้ก็จะรู้สึกปลอดภัยเย็นใจไปด้วย

๔. ศีล มาจากคำว่า “สิวะ” ซึ่งแปลว่า ปลอดภัย เพราะผู้ที่รักษาศีลย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่ว่าจะนึกถึงการกระทำของตนเรื่องใดก็ไม่มีสิ่งใดเป็นโทษไม่มีสิ่งใดเดือดร้อนกังวลใจ จึงมีชีวิตที่ปลอดภัยโปร่งโล่งใจและปลอดภัยจากเวรภัยทั้งหลาย

ศีล: ความปกติที่ทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ คำว่า “ศีล” หมายถึง ความปกติ ผู้มีศีลจึงเป็นผู้ที่ดำรงชีวิตอย่างปกติ เป็นมนุษย์ที่ไม่เบี่ยงเบนไปจากธรรมชาติของความดีงาม ความปกตินี้เองคือรากฐานของความสงบเรียบร้อย ทั้งในตัวบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เมื่อใดที่ความปกติถูกละเลย ความวุ่นวาย ความทุกข์ และความเสียหายก็จะตามมา ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน หรือประเทศชาติ หากทุกคนรักษาความปกติไว้ได้ ชีวิตก็จะดำเนินไปอย่างสงบสุข สังคมก็จะอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน ศีล ๕ จึงไม่ใช่แค่ข้อปฏิบัติทางศาสนา แต่คือ “มนุษยธรรม” เป็นธรรมที่ทำให้มนุษย์ยังคงความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ผู้ที่ละเมิดศีล ก็เหมือนคนที่หลุดออกจากความเป็นปกติไป กลายเป็นต้นเหตุของความทุกข์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น^๒

^๒ สมเด็จพระมหาธีรราชฆังคลาจารย์, แนวทางปฏิบัติในการรักษาศีล ๕, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.cad.go.th> > ewtadmin > ewt > saraburi > download > Download PDF, [๒๕ เมษายน ๒๕๖๗].

ดังนั้น ศิล จึงเป็นคุณธรรม ที่ทำให้เข้าถึงความเป็นยอดคน มีความเป็นปกติเป็นผู้ที่เย็นกาย เย็นใจ และมีชีวิตที่ปลอดโปร่ง ปลอดภัยอยู่เสมอสำหรับความหมายที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ปฏิสัมภิทามรรค นั้น พระสารีบุตรเถระ ได้กล่าวไว้ว่า ศิล คือ “เจตนา” ความตั้งใจที่จะงดเว้นจากกายทุจริต ๓ (ไม่ฆ่าสัตว์, ไม่ลักทรัพย์, ไม่ประพฤติดินกาม) และวจีทุจริต ๔ (ไม่พูดเท็จ, ไม่พูดคำหยาบ, ไม่พูดส่อเสียด, ไม่พูดเพ้อเจ้อ) ศิล คือ “เจตสิก” หมายถึงการงดเว้นจากมโนทุจริต ๓ (ความโลภอยากได้ของผู้อื่น, มีจิตคิดพยาบาท, มีความเห็นผิด) ศิล คือ ความสำรวมระวังปิดกั้นความชั่วการไม่ล่วงละเมิดข้อห้าม

สรุปได้ว่า ศิล ๕ เป็นคุณธรรมพื้นฐาน เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อย เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขพอสมควรหากมีผู้ใดทำผิดศีลข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อแล้ว ก็จะแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมา ซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายเกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเอง หมู่คณะและสังคมส่วนรวมแม้ศีลจะมีหลายความหมาย แต่ที่สำคัญที่สุดคือ เจตนาดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ศิล คือ ความตั้งใจที่จะงดเว้นจากความชั่วความทุจริต สิ่งที่ไม่ดีทุกประการ

๒.๑.๔ ศิล คุณค่าของความเป็นมนุษย์

ศิล แปลว่า ปกติ เป็นวินัยทางธรรมเบื้องต้นของมนุษย์ ศิล ๕ เป็นวินัยทางธรรมเบื้องต้น ๕ ประการของฆราวาส สิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม จะต้องมียุติคุณปกติของตนเอง เช่น ปกติของม้าต้องยืน แม้อยามหลับก็ยืนหลับ ไม่มีการนอน ถ้าม้านอนก็เป็นการผิดปกติแสดงว่าม้าป่วย หรือตายแล้วหรือในฤดูฝน ตามปกติจะต้องมีฝนตก แต่ถ้าฝนไม่ตก มีแต่ความแห้งแล้ง ย่อมแสดงว่าผิดปกติ ดังนี้ เป็นต้น

ในทางธรรมได้แบ่งปกติของคนไว้ ๕ ลักษณะด้วยกัน คือ

๑. ปกติของคนจะมีอารมณ์ดี มีใจเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย รักตัวเอง รักพ่อแม่ ญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงมีเมตตาริใจต่อเพื่อนมนุษย์ทั่วไป มีจิตสงสารผู้ตกทุกข์ได้ยาก ผิดกับสัตว์ส่วนมาก ซึ่งมีนิสัยหงุดหงิดง่าย โกรธง่าย โหดร้าย ดุร้าย พร้อมทั้งจะเอาชีวิตผู้อื่น ตัวอย่างที่เห็นได้ง่าย ๆ เช่น พฤติกรรมของสุนัขไม่ว่าคนหรือสัตว์แปลกหน้าผ่านเข้ามา มันถือว่าเป็นศัตรูที่มันพร้อมจะทำร้ายหรือไถ่ตัวผู้ พบพบหน้ากันเป็นครั้งแรก มันก็พร้อมที่จะประหัดประหารกัน

แต่ในบางครั้งก็มีคนที่ผิดปกติคน เพราะไปรับเอาปกติของสัตว์มาไว้ จึงเกิดการกระทำที่ทารุณโหดร้ายต่อกัน เพื่อป้องกันความผิดปกติของคน และให้คนมีเมตตาปรานี สามีคคืต่อกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จึงเกิดศีลข้อ ๑ ขึ้นมาว่า ปาณาติปาตา เวระมะณี หมายถึง เจตนาเครื่องงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเอง และใช้คนอื่นให้ฆ่า พูดง่ายๆ ก็คือ รักจะเป็นคนแล้วอย่าฆ่า ถ้าใครฆ่า แสดงว่ากลายเป็นสัตว์ในร่างคนไปแล้ว

๒. ปกติของคนจะมีความภาคภูมิใจว่า “ทำกินเอง” ไม่ลักขโมยใครกิน ไม่แย่งหรือเบียดเบียน ฉ้อโกงทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน ผิดกับสัตว์ชอบลักขโมยเขากิน ชอบแย่งกันกิน ดังจะเห็นจากการแย่งอาหารระหว่างพวกสุนัข เป็ด ไก่ เป็นต้น

แต่ในบางครั้งก็มีคนที่ผิดปกติ เพราะไปรับเอาปกติของสัตว์มาไว้แทนที่จะทำมาหากินโดยบริสุทธิ์ กลับประกอบมิจฉาชีพในรูปแบบต่างๆ เรามีความหวังแทนในทรัพย์สินสมบัติของเราฉันใด ผู้อื่นย่อมหวังแทนในทรัพย์สินสมบัติของตนฉันนั้น

เพื่อป้องกันความผิดปกติของคนไม่ให้แย่งกันกิน โกงกันกินลักขโมยกันกิน คือ ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เพื่ออยู่ร่วมกันโดยสันติสุข และเพื่อมิให้มีการสร้างเวรต่อกันและกัน จึงเกิดศีลข้อที่ ๒ ขึ้นมาว่า อทินนาทานา เวระมะณี หมายถึง เจตนาเครื่องงดเว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเอง และใช้คนอื่นให้ลักหรือพุด่างๆ ว่ารักจะเป็นคนแล้วอย่าโกงใครทั้งสิ้น

๓. ปกติของคนจะต้องข่มความรู้สึกด้วยมโนธรรมเมื่อมีความรู้สึกทางเพศเกิดขึ้น ปกติของคนแล้วจะไม่แย่งคู่ครองของใครพอใจเฉพาะคู่ครองของตนเท่านั้น ผิดกับสัตว์ซึ่งไม่รู้จักหักห้ามใจให้พอใจเฉพาะคู่ของตน ในฤดูสัตว์ผสมพันธุ์ จึงมีการต่อสู้แย่งชิงตัวเมียกัน บางครั้งถึงกับต่อสู้กันจนตายไปข้างหนึ่งก็มี

แต่ในบางคราวก็มีคนที่ผิดปกติ เพราะไปรับเอาปกติของสัตว์มาไว้ แทนที่จะพอใจเฉพาะคู่ครองของตน กลับประพฤติดิตทางเพศ ทำให้เกิดปัญหาเดือดร้อนวุ่นวาย บางรายถึงกับฆ่ากันตาย ดังที่เป็นข่าวอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์เสมอๆ เพื่อป้องกันความผิดปกติของคน ไม่ให้ประพฤติดิตในเรื่องชู้สาว เพื่อป้องกันความประพฤติเลวทรามแบบสัตว์ดิรัจฉาน จึงเกิดศีลข้อที่ ๓ ขึ้นมาว่า กาเมสุมิฉฉาจารา เวระมะณี หมายถึง เจตนาเครื่องงดเว้นจากการประพฤติดิตในกาม หรือพุด่างๆ ว่า รักจะเป็นคนเต็มคน ก้อย่าทำผิดทางเพศ (สัตว์บางตัวพอใจเฉพาะคู่ครองของมันจนตลอดชีวิต เช่น นกบางชนิด สัตว์พวกนี้แสดงว่าจิตใจของมันได้พัฒนาสูงมากแล้ว ไกลจะกลับมาเกิดเป็นคนใหม่ในอีกไม่กี่ชาตินัก)

๔. ปกติของคนจะพูดกันตรงไปตรงมา มีความจริงใจต่อกัน ผิดกับปกติของสัตว์ซึ่งไม่มีความจริงใจต่อใครนัก ชอบใช้เสียงร้องแกล้งกัน ก่อความรำคาญให้แก่กัน หรือใช้เสียงหลอกกัน แต่ก็มีคนบางคนผิดปกติคน ชอบพุดโกหก หลอกลวงขาดความจริงใจต่อกัน

เพื่อป้องกันความผิดปกติของคน ไม่ให้พุดเท็จ เพราะเป็นการทำลายคุณค่าของตนเอง และเพื่อให้คนเราเชื่อสัตย์สุจริตต่อกัน อยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจอันดีจึงเกิดศีลข้อที่ ๔ ขึ้นมาว่า มุสาวาทา เวระมะณี หมายถึง เจตนาเครื่องงดเว้นจากการพุดปด พุดส่อเสียดบิดเบือนความจริงให้คนอื่นหลงเชื่อ หรือพุด่างๆ ว่า รักจะเป็นคนต้องพุดกันตรงไปตรงมา

๕. ปกติของคนย่อมมีสติมั่นคง แล้วอาศัยสตินั้นเปลี่ยนแปลงกำลังกาย หรือกำลังกล้ามเนื้อ ให้เป็นกำลังความดีได้ผิดกับสัตว์ ซึ่งแม้จะมีกำลังกล้ามเนื้อมากกว่ามนุษย์หลายสิบหลายร้อยเท่าแต่กำลังกล้ามเนื้อนั้น ก็ไม่สามารถเปลี่ยนเป็นกำลังความดีได้ เพราะขาดสติ สัตว์บางชนิดยังมีกำลังมากเท่าใด ก็ยังมีความป่าเถื่อนตามอารมณ์มากขึ้นเท่านั้น

สติเป็นของแปลก บทจะเหนียวก็เหนียวอย่างน่าอัศจรรย์ เช่น คนที่อดอาหารทั้งวันสติก็ยังดี ทำงานทั้งคืนไม่ได้พักสติก็ยังดี นอนป่วยในโรงพยาบาลทั้งปีสติก็ยังดี แต่บทจะเปื่อย สติก็เปื่อยอย่างไม่น่าเชื่อ เช่น คนดื่มสุรา หรือเสพยาเสพติด จะขาดสติ ยิ่งเสพยาสุรามากยิ่งขาดสติมาก เมื่อขาดสติ กำลังความดีก็หย่อนลงไปมาก จึงใกล้ความเป็นสัตว์เข้าไปมาก บางคนถึงกับลืมหืมตาทำร้ายผู้มีพระคุณได้ หรือทำความชั่วอย่างอื่นได้อีกมากมาย สร้างความปั่นป่วนให้เกิดขึ้นในสังคม

เพื่อรักษาสติ รักษากำลังใจไว้ จึงเกิดศีลข้อที่ ๕ ขึ้นมาว่า สุราเมระยะมัชชปะปะ มาทัญฐานา เวระมะณี หมายถึง เจตนาเครื่องงดเว้นจากการดื่มน้ำเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท หรือพูดง่ายๆ ว่า รักจะเป็นคนเต็มคน อย่าไปดื่มสุรายาเมาหรือติดยาเสพติดให้โทษ^๓

สรุปได้ว่าศีล ๕ คือ ปกติของมนุษย์ ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสุด หรือเป็นวินัยทางธรรมเบื้องต้น ๕ ประการ ซึ่งจะควบคุมมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขพอสมควร ถ้ามีใครคนใดคนหนึ่งขาดศีลข้อใดข้อหนึ่ง ก็แสดงพฤติกรรมที่ผิดปกติมนุษย์ เป็นพฤติกรรมที่เป็นปกติของสัตว์ ซึ่งทั้งนี้ ย่อมก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายขึ้นในหมู่คณะ ในสังคม ในประเทศ หรือแม้แต่ในโลกได้

๒.๑.๕ เบญจศีล เบญจธรรม

๑. เบญจศีลและเบญจธรรมมีความสำคัญอย่างไร

เบญจศีลและเบญจธรรม เป็นธรรมคู่กัน คนที่มีเบญจธรรมจึงจะเป็นผู้มีเบญจศีล ซึ่งหากคนมีศีลและธรรมดังกล่าวแล้ว จะเว้นจากการทำความชั่ว รู้จักควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความดี ไม่เบียดเบียนตนและคนอื่น และประพฤติชอบทางกาย วาจา และใจ จะทำให้อยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒. เบญจศีล หมายถึง ศีล ๕ ข้อ เป็นการรักษาเจตนาที่จะควบคุมกาย และวาจาให้เป็นปกติ คือ ไม่ทำบาป โดยการละเว้น ๕ ประการ คือ ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ ละเว้นจากการลักขโมย ละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ละเว้นจากการพูดปด ละเว้นจากการเสพสุรา

^๓ กัลยาณมิตร, ศีล คุณค่าของความเป็นมนุษย์, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=22410, [๒๗ เมษายน ๒๕๖๓].

เบญจศีล เป็นเครื่องรักษาเจตนาที่จะควบคุมกาย และวาจาให้เป็นปกติ คือ ไม่ทำบาป โดยการละเว้น ๕ ประการ คือ

๑. ปาณาติบาต คือ ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ และการเบียดเบียนสัตว์
๒. อทินนาทาน คือ ละเว้นจากการลักขโมย ปล้นจี้ ฉกชิง วังราว เป็นต้น
๓. กาเมสุมิจฉาจาร คือ ละเว้นจากการประพฤติดูผิด ล่วงละเมิดลูกเมียผู้อื่น
๔. มุสาวาท คือ ละเว้นจากการพูดปด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ พูดส่อเสียด
๕. สุราเมรัยยะ คือ ละเว้นจากการเสพสุรา เพราะเป็นสาเหตุให้ทำผิดศีลข้ออื่น

อานิสงส์ของการรักษาศีล

๑. ทำให้มีความสุขกายสุขใจ ทำให้ไม่เป็นคนหลงลืมสติ
๒. ทำให้เกิดทรัพย์สมบัติมากขึ้นได้
๓. ทำให้สามารถใช้สอยทรัพย์นั้นได้เต็มที่ โดยไม่ต้องหวาดระแวงภัย
๔. ทำให้ไม่ต้องหวาดระแวงว่าจะมีใครมาทวงทรัพย์คืน
๕. ทำให้เกียรติคุณพุ่งขจรขยายไป ทำให้ผู้อื่นเกิดความเคารพเชื่อถือ
๖. ตายแล้วย่อมไปเกิดในสุคติภูมิ

เบญจศีลทั้ง ๕ ข้อจะเกิดขึ้นมาได้ก็เพราะบุคคลผู้นั้นมีเบญจธรรมประจำตัว

๓. เบญจธรรม เป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติ มี ๕ ประการ ได้แก่

๑) เมตตากรุณา คือ บุคคลใดที่มีเมตตาอย่าอโมฆะ หรือเบียดเบียนสัตว์ ด้วยรู้ดีว่าทุกชีวิตย่อมมีความรักตัวกลัวตายเช่นเดียวกับเรา ทำให้ไม่ผิดศีลในข้อที่ ๑

๒) สัมมาอาชีวะ คือ ประกอบอาชีพที่สุจริต มีรายได้ รู้จักใช้จ่าย และที่สำคัญรู้จักคำว่าพอดี และมีหิริโอตตปปะ คือ ความละอาย และเกรงกลัวต่อผลของบาป จึงทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๒

๓) ความสำรวมอินทรี คือ ระมัดระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ทำให้ ความใคร่ในกามคุณ คือ การติดในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส ลดน้อยลง เมื่อความสำรวมเกิดขึ้น จึงทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๓

๔) ความซื่อสัตย์ คือ การพูดความจริง เป็นสิ่งที่ทำให้ไม่เกิดการมุสาวาท ทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๔

๕) สติ คือ การรู้สึกตัว ซึ่งเป็นหัวหน้าฝ่ายกุศล ทำให้ชีวิตไม่ประมาท เพราะรู้ว่าอะไรดีอะไรชั่ว ทำให้ไม่เผลอกล้ากับสิ่งที่จะทำให้ชีวิตตกต่ำ เช่น สุราเมื่อคนดื่มกินก็ทำให้มันเมาและขาดสติ การมีสติจึงทำให้ไม่ผิดศีลข้อที่ ๕

อาราธนาศีล ๕

(ถ้าคนเดียวเปลี่ยนจากคำว่า "มะยัง" เป็น "อะหัง" และ "ยาจามะ" เป็น "ยาจามิ")

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสระระณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสระระณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสระระณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ข้าแต่ ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอสมათานศีล ๕ พร้อมด้วยไตรสรณคมน์ เพื่อประโยชน์
แห่งการรักษา เป็นข้อ ๆ

การที่จะรักษาศีลให้บริสุทธิ์หมดจดเรียบร้อย ต้องประกอบด้วยวิริติ ๓ อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

สมათานวิริติ ได้แก่การเปล่งวาจาขอสมათานศีลจากพระภิกษุ สามเณร หรือ จากบุคคล
ผู้มีศีลโดยการเปล่งวาจาขอสมათานเป็นข้อ ๆ ไปดังนี้

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี สิกขาปะทัง สะมาทียามิ ข้าพเจ้าขอสมათานสิกขา บท คือ เจตนา
เป็นเครื่องงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเอง และการใช้ให้คนอื่นฆ่าในสิกขาบทนี้ เป็นทั้งสาหตถิกประโยค
เพราะลงมือฆ่าด้วยตนเอง, เป็นทั้งอาณัติก ประโยค เพราะใช้ให้คนอื่นฆ่า

๒. อะทินนาทานา เวรมณี สิกขาปะทัง สะมาทียามิ ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท คือ เจตนา
เป็นเครื่องงดเว้นจากการลักทรัพย์ด้วยตนเอง และใช้ให้คนอื่นลักในสิกขาบทนี้ คำว่า "ทรัพย์" หมายถึง
ทั้งสัพพัญญูณกทรัพย์ ทรัพย์ที่มีวิญญูณครอง เช่น คน สัตว์ และวิญญูณกทรัพย์ ทรัพย์ที่ไม่มี
วิญญูณครอง ได้แก่ วัตถุสิ่งของต่าง ๆ และหมายความรวมไปถึงสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้
และอสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ไม่ได้ในสิกขาบทนี้ เป็นทั้งสาหตถิกประโยค เพราะลักด้วยตนเอง,
เป็นทั้งอาณัติกประโยค เพราะใช้ให้คนอื่นลัก

๓. กาเมสุ มิจฉาราวา เวรมณี สิกขาปะทัง สะมาทียามิ ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท คือ
เจตนาเป็นเครื่องงดเว้นจากการประพฤติดิฉันท์ในกาม ในสิกขาบทนี้ คำว่า "การประพฤติดิฉันท์ในกาม" หมายถึง
การร่วมประเวณีในบุรุษและสตรีที่ไม่ใช่สามี-ภรรยาคู่ครองของตนเอง เช่น มารดาบิดาล่วงละเมิดกับบุตร
ธิดาของตนเอง หรือพี่ชายพี่สาวล่วงละเมิดกับน้องชายน้องสาวของตนเอง ก็เป็นการผิดประเวณีทั้งสิ้น
สิกขาบทนี้ เป็นสาหตถิกประโยค เพราะผิดประเวณีด้วยตนเองอย่างเดียว ไม่เป็นอาณัติกประโยค เพราะ
ใช้ให้คนอื่นผิดประเวณี

๔. มุสาวาทา เวรมณี สิกขาปะทัง สะมาทียามิ ข้าพเจ้าขอสมათานสิกขาบท คือ เจตนาเป็น
เครื่องงดเว้นจากการพูดปด พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และ พูดเพ้อเจ้อ ในสิกขาบทนี้ คำว่า "มุสาวาทา"
หมายความรวมไปถึง วจีหุจริต ๔ ประการ คือ การปด พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และ พูดเพ้อเจ้อ การพูด
ปด ได้แก่ การพูดเท็จ หรือพูดให้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ซึ่งเรียกว่า มุสาวาท การพูดคำหยาบ
ได้แก่ การด่าว่าคนอื่นให้ได้รับความอับอาย เรียบกว่า ผรุสวาจา การพูดเพ้อเจ้อ ได้แก่ การพูดให้ไขว้เขว

เหลวไหลไร้สาระ ทำให้เสียประโยชน์ของผู้อื่น เรียกว่า สัมผัสปลาปะสิกขาบทนี้ เป็นสาหัตถิกประโยค เพราะพูดด้วยตนเองอย่างเดียว ไม่เป็นอาณัติกประโยค เพราะให้ใช้คนอื่นพูด

๕. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวมณี สิกขาปะทัง สะมาทียามิ ข้าพเจ้าขอสมาทาน สิกขาบท คือ เจตนาเป็นเครื่องจเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ในสิกขาบทนี้ คำว่า "สุราและเมรัย" หมายถึง สุรา ๕ อย่าง และเมรัย ๕ อย่าง

ลักษณะอาการการล่วงละเมิดศีลในแต่ละข้อ

ศีลสิกขาบทที่ ๑ มีอาการล่วงละเมิด ๓ ประการ คือ

๑) การฆ่าให้ตาย

๒) การทำร้ายร่างกายให้ได้รับความบาดเจ็บ

๓) การทรมาน คือ ทรมานให้ลำบาก เช่น ไม่ให้อาหาร หรือใช้งานหนักเกินควร เป็นต้น สิกขาบทนี้ บัญญัติขึ้นเพื่อปลูกฝังความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่ดีต่อกันในสังคม วัตถุที่ใช้ฆ่ามี ๒ อย่าง คือ ๑. ศาสดา วัตถุที่มีคมเป็นเครื่องฟันแทง เช่น หอก ดาบ เป็นต้น ๒. อาวุธ วัตถุไม่มีคม เช่น ไม้พลอง ก้อนดิน

การฆ่ามี ๒ คือ ฆ่าโดยจงใจ เรียกว่า สจิตตกะ ฆ่าโดยไม่จงใจ คือ อจิตตกะ

การฆ่านั้นสำเร็จด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ

๑. ฆ่าเองด้วยมือของตนเอง เรียกว่า สาหัตถิกประโยค

๒. ใช้ให้ผู้อื่นฆ่า เรียกว่า อาณัติกประโยค

การฆ่าเมื่อกล่าวโดยความเป็นกรรม มีโทษหนักเป็นชั้น ๆ กัน แบ่งเป็น ๓ คือ วัตถุ เจตนา ประโยค

๑. โดยวัตถุ หมายถึง สิ่งที่มีตัวตน แยกเป็น ๓ ประเภท คือ

ก) ฆ่านุชย์ผู้หาความผิดมิได้ คือ ผู้ไม่ได้ประทุษร้ายตนเองและผู้อื่น มีโทษมาก เพราะเว้นจากเหตุจำเป็น ฯ

ข) ฆ่านุชย์ผู้มีอุปการะมาก เช่น มารดา บิดา เป็นต้น มีโทษมาก เพราะตัดประโยชน์สุขของผู้อื่น

ค) ฆ่านุชย์ผู้มีคุณความดี มีโทษมาก เพราะไม่เป็นแต่ผลาญชีวิตเปล่า ยังทำลายล้างคุณที่เป็นตัวอย่างให้ผู้อื่นประพฤติดำเนินเสียด้วย

๒. โดยเจตนา หมายถึง ความคิดอ่าน ความตั้งใจ จัดเป็น ๓ คือ

ก) ฆ่าโดยไม่มีสาเหตุ เช่น ผู้นั้นไม่มีโทษผิดถึงตายตามกฎหมายบ้านเมือง หรือไม่ได้จะทำร้ายตน มีโทษมาก

ข) ฆ่าด้วยกำลังกิเลสกล้า เช่น รับจ้างฆ่าเขา มีโทษมาก

ค) ฆ่าด้วยความพยาบาทอันร้ายกาจ ล้างผลาญเขาให้ถึงความพินาศ มีโทษมาก

๓. โดยประโยค หมายถึง อาการสำหรับประกอบ(การกระทำ) ได้แก่ ฆ่าให้ลำบาก เช่น ทบตีให้บอบช้ำกว่าจะตาย มีโทษมาก เพราะผู้ถูกฆ่า เสวยทุกข์เวทนาแสนสาหัส

การฆ่านั้น มิใช่แต่ห้ามฆ่ามนุษย์อื่นเท่านั้น แม้ฆ่าตัวเองให้ตาย ก็ห้าม เพราะเท่ากับเป็นคนสิ้นคิด การฆ่าตัวเองให้ตายนั้น มีชื่อเรียกว่า อัตตวินิบาตกรรม

การฆ่าสัตว์เดียรัจฉาน มีโทษหนักเป็นชั้นกัน โดยวัตถุ เจตนา ประโยค

- โดยวัตถุ คือ ฆ่าสัตว์มีเจ้าของ มีคุณ สัตว์ใหญ่ ของตนเอง ไม่มีเจ้าของ
- โดยเจตนา คือ ฆ่าโดยหาสาเหตุมิได้ ฆ่าด้วยกำลังกิเลสกล้า ฆ่าด้วยความพยาบาท
- โดยประโยค คือ ฆ่าให้ลำบาก หรือน่าสมเพช เช่น วางยาในหนองน้ำ เปื้อนปลา มีโทษมาก

ฉาयाปาณาติบาต คือ การทำร้ายร่างกาย และทรมาน การทำร้ายร่างกาย แยกเป็น ๓ ประเภท คือ ทำให้พิการ ทำให้เสียโฉม (เสียความสวยงามแต่ไม่ถึงพิการ) ทำให้เจ็บลำบาก (ไม่ถึงเสียโฉม แต่เสียความสำราญสุขสบาย)

ทรมาน ได้แก่ ความประทุติเทียมโหดแก่สัตว์ ไม่มีความกรุณาปรานีสัตว์ คือ

๑. ใช้การ ได้แก่ การให้การเกินกำลัง ไม่ปรานีสัตว์ ปล่อยให้อดอยาก ขณะใช้ก็เข่นตี

๒. กักขัง ได้แก่ กักขังในที่แคบ จนเปลี่ยนอริยาบถไม่ได้

๓. นำไป ได้แก่ นำสัตว์ไปโดยวิธีทรมาน เช่น ลากไป หรือผูกมัดเปิด ไก่ หิวหามเอาหัวลง เอาเท้าขึ้น

๔. เล่นสนุก เช่น เอาประทัดผูกหางสุนัข แล้วเอาไฟจุด

๕. ผจญสัตว์ เช่น กัดปลา ชนโค ตีไก่ เป็นต้น

โลกวัชชะ คือ ความผิดที่มนุษย์ทำขึ้น เป็นความผิด เช่น โจรกรรม เป็นต้น

ปณัตตวัชชะ คือ ความผิดที่เป็นโทษทางพระบัญญัติ คือ คนสามัญทำเข้าไม่เป็นความผิด ไม่เป็นความเสียหาย ผิดเฉพาะแก่ภิกษุ

ศีลสิกขาบทที่ ๒ อทินนาทานา เวรมณี เจตนาถวเณจากการลักทรัพย์

ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อป้องกันการทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สมบัติของกันและกัน โดยหวังจะให้เลี้ยงชีพในทางที่ชอบ เว้นจากการเบียดเบียนกันและกัน

ศีลข้อนี้หมายถึง การเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ คือ ถือเอาด้วยอาการเป็นโจร สิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ในสิกขาบทนี้ ท่านห้าม ๓ ประการ คือ

๑. ประพฤติเป็นโจร ๒. ความเลียงชีพอนุโลมโจรกรรม ๓. กิริยาเป็นฉาयाโจรกรรม

การกระทำในข้อ ๑ ศีลขาด ในข้อ ๒ และข้อ ๓ พึงตัดสินด้วยเจตนา ถ้ามุ่งทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ของผู้อื่น ศีลขาด ถ้าไม่เจตนา ศีลต่างพร้อย

(๑) โจรกรรม คือ การถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ ด้วยการกระทำการอย่างโจรกรรม คือ

๑. ลัก ได้แก่ การขโมย การย่องเบา การตัดช่อง คือ จัดหรือเจาะ แล้วหยิบของไป
๒. ฉก ได้แก่ การถือเอาของในเวลาเจ้าของเพลอ เช่น วังราว ตีชิง เป็นต้น
๓. กรรโชก คือ การแสดงอำนาจ อันได้แก่ การขู่ การจี
๔. ปล้น ได้แก่ รวมพวกกันหลายคน มีศาสตราวุธเก็บเอาของผู้อื่นด้วยอำนาจ
๕. ตู คือ อ้างกรรมสิทธิ์ ยืนยันเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน
๖. ฉ้อ ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาทรัพย์ของผู้อื่น เช่น รับของแล้วโกงเอาเสีย
๗. หลอก ได้แก่ กิริยาที่พูดปด เพื่อถือเอาของของผู้อื่น
๘. ลวง ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาของผู้อื่น ด้วยการให้เข้าใจผิด เช่น โกงตาชั่ง
๙. ปลอม ได้แก่ กิริยาที่ทำของปลอมให้คนอื่นเห็นว่าเป็นของแท้ แล้วแลกเปลี่ยนเอาทรัพย์ไป

๑๐. ตระบัด ได้แก่ กิริยาที่ยืมของคนอื่นไปใช้ แล้วเอาเสีย

๑๑. เบียดบัง ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาเศษ เช่น ท่านให้ไปเก็บค่าเช่า เก็บได้มากแต่ให้ท่านน้อย (การยกเอาไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัว เช่น ผู้เก็บภาษีอากรใช้เล่ห์ยกภาษีอากรไว้เอง)

๑๒. ลักลอบ ได้แก่ กิริยาที่ลักลอบเอาของที่ต้องห้ามหลบหนีภาษี เช่น สินค้าเถื่อน

๑๓. สับเปลี่ยน ได้แก่ กิริยาที่ถือเอาสิ่งของของตน ที่เลวเข้าไปไว้แทน แล้วเอาสิ่งของที่ดีของผู้อื่นไป

๑๔. ยักยอก ได้แก่ การยักยอกทรัพย์ของผู้อื่นที่อยู่ในความดูแลของตนไปโดยทุจริต

๑๕. ยักย้าย ได้แก่ การย้ายทรัพย์ของตนที่ถูกยึดไปไว้เสียที่อื่น

โจรกรรม เป็นกรรมมีโทษหนักเป็นชั้นกัน โดยวัตถุ เจตนา ประโยค

- โดยวัตถุ เป็นของมีค่ามาก
- โดยเจตนา ถ้าถือเอาโดยโลภ มีเจตนาถลา ก็มีโทษมาก
- โดยประโยค ถ้าถือเอาโดยการฆ่า หรือทำร้ายเจ้าทรัพย์ หรือประทุษร้าย

เคสสถาน

(๒) อนุโลมโจรกรรม คือ การแสวงหาทรัพย์พัสดุในทางไม่บริสุทธิ์ มี ๓ คือ

๑. สมโจร คือ การอุดหนุนโจรกรรมด้วยการรับซื้อสิ่งของต่าง ๆ

๒. ปอกลอก คือ การคบคนด้วยความไม่ซื่อสัตย์ มุ่งหมายจะเอาทรัพย์สินสมบัติของเขาฝ่ายเดียว และละทิ้งเขาเมื่อเขาสิ้นตัวแล้ว

๓. รับสินบน คือ ถือเอาทรัพย์สินพัสดุที่เขาให้เพื่อให้ช่วยทำธุระให้แก่เขาในทางผิด

(๓) ฉายาโจรกรรม การทำเป็นฉายาโจรกรรม คือ การทำให้ทรัพย์สินผู้อื่นสูญหายและเป็นสินใช้ตกอยู่แก่ตน มี ๒ ประการ คือ

คำว่า สูญ คือ หายไป หายสิ้นไป สินใช้ คือ เงินที่ต้องรับผิดชอบจ่ายตามมูลค่าสิ่งของของที่ตนทำให้บุบสลายหรือสูญหายไป

๑. ผลาญ คือ การทำลายทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น ทำอันตรายทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น เช่น ลอบฆ่าสัตว์ พาหนะของผู้อื่น หรือทุบสิ่งของของผู้อื่น ทำอันตรายแก่สมบัติสาธารณะ

๒. หยิบฉวย คือ การถือนำเอาทรัพย์สินพัสดุของผู้อื่นด้วยความมั่งง่าย เช่น การถือนำเอาทรัพย์สินพัสดุของผู้อื่นด้วยวิสาสะ

ลักษณะการถือนำวิสาสะที่ไม่เป็นโทษ มี ๓ คือ

๑. เจ้าของทรัพย์สินพัสดุนั้น เป็นผู้คุ้นเคยสนิทสนมกับตน

๒. เขาได้อนุญาตไว้

๓. ทรัพย์สินพัสดุนั้นเป็นสิ่งที่เขาไม่หวง

สิกขาบทที่ ๓ มีอาการล่วงละเมิดอย่างเดียว คือประพฤติดีกในกามในชายหรือหญิงที่ไม่ใช่คู่สามีภรรยาของตน สิกขาบทนี้ บัญญัติขึ้นเพื่อส่งเสริมการหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต ไม่ผิดธรรม มีสัมมาอาชีวะ กามะสุ มิจจาจารา เวรมณี เว้นจากการประพฤติดีกในกามทั้งหลาย ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อป้องกันความแตกร้างในหมู่มนุษย์ และทำให้เขาไว้วางใจซึ่งกันและกัน

หญิงเป็นวัตถุที่ห้ามของชาย มี ๓ จำพวก คือ

๑. ภรรยาท่าน คือ หญิงที่แต่งงานกับชาย หญิงผู้อยู่กินกับชายโดยเปิดเผย หญิงผู้รับทรัพย์สินของจากชายแล้วยอมอยู่กับเขา หญิงที่ชายเลี้ยงไว้เป็นภรรยา

๒. หญิงผู้อยู่ในพิทักษ์รักษาของท่าน คือ หญิงมีบิดา มารดา ญาติ หรือผู้ใหญ่ผู้ใดก็ตาม ดูแลพิทักษ์รักษาอยู่

๓. หญิงที่จารีตห้าม มี ๓ จำพวก คือ

๑) หญิงผู้อยู่ในพิทักษ์รักษาของตระกูล ๆ มี ๒ คือ หญิงผู้เป็นเทือกเถาของตัว ๑ (แม่ ย่า ยาย ย่าทวด ยายทวด) หญิงผู้เป็นเหล่ากอของตัว ๑ (ลูก หลาน เหลน)

๒) หญิงผู้อยู่ใต้พระบัญญัติของพระศาสนา คือ ภิกษุณี สิกขมานา แม่ชีสามเณรี หรือนักบวชหญิงในศาสนาอื่น ๆ เป็นต้น

๓) หญิงที่กฎหมายบ้านเมืองห้ามและลงโทษแก่ชายผู้เข้าไปสมสู่ คือ แม่-หม้ายงานท่าน
ที่ออกชื่ออยู่ในกฎหมาย

“หญิงดังที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ แม้มีฉันทะคือความพอใจกับชาย ชายก็เป็นกาเมสุมิจฉาจาร”
ชายเป็นวัตถุที่ห้ามของหญิง มี ๒ จำพวก คือ

๑. ชายอื่นนอกจากสามีเป็นวัตถุที่ห้ามของหญิงมีสามีแล้ว

๒. ชายที่จาริตห้ามเป็นวัตถุที่ห้ามของหญิงทั้งปวง (ดูเทียบหญิงที่จาริตห้าม)

สิกขาบทนี้ บัญญัติขึ้นเพื่อส่งเสริมการสังวร ความสำรวมในกาม รักเดียวใจเดียว ส่งเสริม
ความสงบสุข และความมั่นคงของสถาบันครอบครัว

สิกขาบทที่ ๔ มุสาวาทา เวมณี เว้นจากการพูดเท็จ ศีลข้อนี้บัญญัติขึ้นเพื่อให้พูดคำที่เป็นจริง
ปราศจากการพูดเพื่อหลอกหลวงกัน ศีลข้อนี้มีข้อห้าม ๓ อย่าง คือ ๑. มุสา ๒. อนุโลมมุสา
๓. ปฏิสวะ ๑. มุสา คือ เท็จ โกหก ไม่จริง ลักษณะแห่งมุสามี ๗ ประการ คือ

๑) ปด คือ พูดมุสาจ้ง ๆ พูดเท็จจ้ง ๆ เช่น เห็นพูดว่าไม่เห็น รู้พูดว่าไม่รู้ เป็นต้น

๒) ทนสาบาน คือ การเสี่ยงสัตย์ว่าจะพูดจริง หรือจะทำตามคำสาบาน แต่ใจไม่ตั้งใจจริง
เช่น ทนสาบานแล้วเบิกคำเท็จ

๓) ทำเล่ห์กระเท่ห์ คือ พูดอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์อันไม่เป็นจริง เช่น อวดวิชาคงกระพัน
ชาตรี ว่าฟันไม่เข้ายังไม่ออก เพื่อให้คนหลง เป็นอุบายหลอกลวง

๔) มายา หรือมารยา คือ การแสดงอาการให้เขาเห็นผิดจากที่เป็นจริง เช่น คนทุศีลทำ
ท่าทางให้เขาเห็นว่าเป็นคนมีศีล

๕) ทำเลศ คือ พูดมุสาเล่นสำนวน เช่น ยืนอยู่ เห็นคนวิ่งหนีเจ้าหน้าที่มา รีบเลื่อนไปยืน
เสียอีกที่หนึ่ง เจ้าหน้าที่มาถึงถามว่าเห็นคนวิ่งมาทางนี้บ้างไหม ตอบว่า ข้าฯ ยืนอยู่ที่นี้ไม่เห็น

๖) เสริมความ คือ พูดมุสาอาศัยมูลเดิม แต่เสริมให้มากกว่าที่เป็นจริง เช่น อวด
สรรพคุณยาเกินกว่าที่เป็นจริง เพื่อจะขายยา

๗) อำความ คือ พูดมุสาอาศัยเหตุเดิม แต่ตัดข้อความที่ไม่ประสงค์จะให้รู้ออกเสียเพื่อทำ
ความเข้าใจของผู้ฟังให้กลายเป็นอย่างอื่น เช่น คนผู้ทำผิดหวังจะปกปิดโทษของตัวเอง

๒. อนุโลมมุสา คือ ถ้อยคำที่เป็นไปตามมุสา ถ้อยคำที่เป็นพวกมุสามี ๒ คือ

๑) เสียดแทง คือ ถ้อยคำที่ทำให้ผู้อื่นเจ็บใจ ผู้พูดพูดด้วยอ้าววัตถุ (เรื่อง) ที่ไม่เป็นจริง
มี ๒ ประการ คือ พูดยกให้สูงกว่าพื้นเพของเขา เรียกว่า ประชด ๑ พูดกดให้ต่ำกว่าพื้นเพของเขาเรียกว่า
ด่า ๑

๒) สับปลับ คือพูดด้วยความคะนองวาจา หรือพูดกลับกลอกเชื่อถือไม่ได้พูดส่อเสียด
ยุยงให้เขาแตกกัน ก็จัดเป็นอนุโลมมุสาด้วย

๓. ปฏิสสวะ คือ การรับคำทานด้วยความบริสุทธิ์ใจ คิดทำตามรับไว้ แต่ภายหลังหาทำตามรับ
ไม่มี ๓ ประการ คือ

๑) ผิดสัญญา คือ สองฝ่ายทำสัญญาแก่กันว่าจะทำเช่นนั้น ๆ ภายหลังฝ่ายหนึ่งได้ช่อง
แล้วกลับบิดพลิ้ว ไม่ทำตามที่ทำสัญญาไว้นั้น

๒) เสียสัตย์ คือ การให้สัตย์แก่ท่านฝ่ายเดียวว่า ตนจะทำหรือไม่ทำเช่นนั้น ๆ ภายหลัง
บิดพลิ้วไม่ทำตามนั้น

๓) คินคำ คือ รับท่านว่าจะทำสิ่งนั้น ๆ ภายหลังหาทำไม่
ปฏิสสวะ มีโทษในฐานะไม่ตั้งอยู่ในสัตย์เป็นเหตุเสียชื่อเสียง ผู้รักสัตย์ไม่ควรประพฤติ

ยถาสัญญา คือ พูดตามความสำคัญ พูดตามความเข้าใจ พูดด้วยความบริสุทธิ์ มี ๔ ประการ
คือ โวหาร ๑ นิยาย ๑ สำคัญผิด ๑ พลัง ๑

โวหาร คือ คำที่ใช้เป็นธรรมเนียม เช่น ขอบใจ : ขอบใจท่านมาก

นิยาย คือ นิทานที่เล่าเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ใจความเป็นสุภาพ

สำคัญผิด คือ ผู้พูดสำคัญผิดและพูดไปตามความสำคัญนั้น เช่น วันนีวันอาทิตย์ มีผู้ถามว่าเป็น
วันอะไร สำคัญว่าเป็นวันจันทร์ ก็ตอบเขาว่า วันจันทร์ ไม่มีโทษแก่ผู้พูด แต่เมื่อรู้ว่าบอกผิด ควรบอกเขา
ใหม่ให้ถูกต้องเสีย

พลัง คือ ผู้พูดตั้งใจจะพูดอย่างหนึ่ง แต่ปากพลังไปพูดอีกอย่างหนึ่ง สิกขาบทนี้ บัญญัติขึ้นเพื่อ
ปลูกฝังความซื่อสัตย์ ซื่อตรง (สัจจะ)

สิกขาบทที่ ๕ สุราเมระยะมชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี เว้นจากการดื่มสุราเมรัย และของ
เมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

ศีลข้อ ๕ นี้ บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ละเมิดข้อห้ามข้างต้นทั้ง ๔ ข้อ เพราะเหตุเสียสติ
อารมณ์ หรือเพื่อป้องกันความวิปลาของสติปัญญา มุ่งให้เกิดความรู้สึกละอายชั่วดี ศีลข้อนี้ มีข้อห้าม
๒ ประการ คือ ๑. น้ำเมา คือสุราและเมรัย ๒. เสพผื่นกัญชาและของมีนเมาอื่น ๆ อีก สุรา คือ น้ำเมาที่
กลั่นแล้ว เมรัย คือ น้ำเมาที่เกิดจากการหมักหรือแช่ ซึ่งใช้ข้าวสุกหรือผลไม้คลุกกับลูกแป้งที่ผสมสมุนไพร
หรือน้ำตาลสดใส่เชื้อหมัก เมื่อครบกำหนดแล้วจะเป็นน้ำเมาไม่ต้องกลั่น พูดง่าย ๆ คือ น้ำเมาที่ยังไม่ได้
กลั่น ของเมาอื่น ๆ คือ ของที่เสพเข้าไปแล้วทำผู้เสพสติฟั่นเฟือน ขาดความยั้งคิด ขาดความรู้สึกละอายชั่วดี
ของเมานั้นจะเป็นน้ำ เป็นผง เป็นหลอด เป็นเม็ดก็ตาม ห้ามด้วยสิกขาบทนี้ สิกขาบทนี้ บัญญัติขึ้น
เพื่อให้เกิดความไม่ประมาท

องค์แห่งศีล ๕

ศีลแต่ละข้อมีองค์เฉพาะ สำหรับเป็นเครื่องชี้ขาดว่า ประพฤติเช่นไรศีลจึงขาด เช่นไรจึงไม่ขาด ซึ่งมีดังต่อไปนี้

สิกขาบทที่ ๑ ปาณาติบาต มีองค์ ๕ ประการ คือ ๑) สัตว์มีชีวิต ๒) รู้ว่าสัตว์มีชีวิต ๓) มีจิตคิดจะฆ่า ๔) มีความพยายาม ๕) สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

สิกขาบทที่ ๒ อทินนาทาน มีองค์ประกอบ ๕ ประการคือ ๑) วัตถุมีเจ้าของหวงแหน ๒) รู้ว่ามีเจ้าของหวงแหน ๓) มีจิตคิดจะลัก ๔) มีความพยายามลัก ๕) ได้มาด้วยความพยายามนั้น

สิกขาบทที่ ๓ กาเมสุมิฉฉาจาร มีองค์ ๔ ประการ คือ ๑) วัตถุไม่ควรประพฤติล่วง (ชายและหญิงที่ต้องห้าม) ๒) มีจิตคิดจะเสพ ๓) ความพยายามที่จะเสพ ๔) ทำอวัยวะสืบพันธุ์ให้ถึงกัน

สิกขาบทที่ ๔ มุสาวาท มีองค์ ๔ ประการ คือ ๑) เรื่องไม่เป็นจริง ๒) มีเจตนาจะพูดให้คลาดเคลื่อนจากความจริง ๓) พยายามพูดออกไป ๔) ผู้อื่นเชื่อตามนั้น

สิกขาบทที่ ๕ สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐาน มีองค์ ๔ ประการ คือ ๑) สิ่งนั้นเป็นของมีนเมา ๒) มีจิตใคร่จะดื่ม ๓) มีความพยายามดื่ม ๔) ดื่มแล้วล้าคอเข้าไป

วิรัติ คือ ความละเว้น หรือเจตนาเป็นเครื่องงดเว้น ๓ ประการ คือ

๑. สัมปัตตวิรัติ การงดเว้นไม่ล่วงละเมิดเฉพาะหน้า เช่น พบของที่จะลักขโมยได้ แต่ไม่ทำ เพราะความละอายแก่ใจ

๒. สมาทานวิรัติ การงดเว้นด้วยการถือเป็นกิจวัตร ด้วยการสมาทาน เช่น สมาทานรักษาศีล ๕ ข้อ ให้บริบูรณ์

๓. สมุจเฉทวิรัติ การงดเว้นโดยเด็ดขาด ไม่ล่วงละเมิดเด็ดขาดแน่นอน เป็นวิรัติของพระอริยบุคคล

เบญจกัลยาณธรรม ๕

เบญจธรรม คือ คุณธรรม ๕ ประการ ที่ควรประพฤติควบคู่ไปกับการรักษาศีล ๕ ข้อ เพื่อส่งเสริมการรักษาศีลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

๑. เมตตา กรุณา ความรักใคร่ปรารถนาดีต่อกัน และความสงสารเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์มีชีวิตเหล่าอื่นก็ตาม ต่างก็รักสุขเกลียดทุกข์ และหวงแหนชีวิตของตนทั้งนั้น เมื่อรู้เช่นนี้ก็ไม่พึงเบียดเบียนชีวิตของผู้อื่น ธรรมข้อนี้ใช้ควบคู่กับศีลข้อที่ ๑ คือ ปาณาติบาต

๒. สัมมาอาชีวะ การหาเลี้ยงชีพด้วยการประกอบกิจการงานอาชีพที่สุจริต ขอบด้วยกฎหมาย บ้านเมืองปราศจากโทษ มี ๓ ประการ คือ ๑) ความประพฤติเป็นธรรมในกิจการ ๒) ความประพฤติเป็นธรรมในบุคคล ๓) ความประพฤติเป็นธรรมในวัตถุ สัมมาอาชีวะเป็นธรรมคู่กับศีลข้อที่ ๒ อทินนาทาน

๓. กามสังวร การยินดีสันโดษเฉพาะแต่คู่สามี - ภรรยาของตน ไม่มัวสุมในเรื่องกามารมณ์ อันจะเป็นการล่วงสิทธิของคนอื่นก่อให้เกิดความเดือดร้อน ธรรมดาคุใดใคร่รัก ลูกใครใคร่หวง จึงไม่ควรที่จะเข้าไปแทรกแซง ทำลายความมั่นคงในครอบครัวของผู้อื่น กามสังวรเป็นคุณธรรมคู่กับศีลข้อ ๓ คือ กาเมสุมิฉฉาจาร

๔. สัจจะ ความซื่อสัตย์จริงใจไม่คดโกง ปากกับใจตรงกัน ถือความจริงเป็นใหญ่ ไม่พูดเท็จ เพราะเห็นแก่อำิสสินจ้าง รวมไปถึงการพูดจาอ่อนหวาน ไพเราะหู พูดคำที่มีประโยชน์ ไม่พูดส่อเสียดให้เขาแตกแยกกัน มีลักษณะ ๔ ประการ คือ ๑) ความเที่ยงธรรม ๒) ความซื่อตรง ๓) ความสวามิภักดิ์ ๔) ความกตัญญู สัจจะเป็นคุณธรรมคู่กับศีลข้อ ๔ คือ มุสาวาท

๕. สติสัมปชัญญะ ความระลึกได้ในความดี ความชั่ว และความรู้ทุกขณะที่กำลังทำ พูด คิด การดื่มหรือเสพของมีนเมาเป็นเหตุให้ขาดสติ ไม่รู้ถึงความผิด ความชั่ว ความดี ความชอบ เพราะไม่อาจจะควบคุมตัวเองได้ ฉะนั้น ท่านจึงให้ใช้ธรรมข้อนี้คู่กับศีลข้อ ๕ เพราะผู้ถือศีลข้อ ๕ ย่อมมีสติสมบูรณ์ และผู้มีสติย่อมยับยั้งตนเองไม่ให้ดื่มหรือเสพของมีนเมาได้

สติสัมปชัญญะ คือ ความมีสติรอบคอบ ได้แก่ความไม่ประมาทเลินเล่อ ๔ อย่าง คือ ๑) ความรู้จักประมาณในการอาหารที่บริโภค ๒) ความไม่เลินเล่อในการงาน ๓) ความมีสติสัมปชัญญะในการประพฤติตัว ๔) ความไม่ประมาทในธรรม^๔

สรุปได้ว่า เบญจศีลและเบญจธรรม: คู่ธรรมแห่งความเป็นมนุษย์ เบญจศีลคือการตั้งใจละเว้นจากการกระทำที่เป็นบาปทางกายและวาจา ได้แก่ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ และไม่เสพสุรา เป็นการควบคุมตนให้อยู่ในความปกติและไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่วนเบญจธรรมคือหลักปฏิบัติที่ช่วยหล่อเลี้ยงจิตใจให้ตั้งมั่นในความดี ประกอบด้วย เมตตากรุณา การประกอบอาชีพสุจริต การสำรวมระวัง ความซื่อสัตย์ และการมีสติ เมื่อศีลและธรรมเดินคู่กัน คนก็จะรู้จักควบคุมตน ไม่ทำชั่ว ไม่เบียดเบียนใคร และดำเนินชีวิตด้วยความดีทั้งทางกาย วาจา และใจ ซึ่งนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขและมีคุณภาพ

^๔ wiani snoechit, **เบญจศีล เบญจธรรม**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://winaisnoechit.blogspot.com/2014/12/1.html>, [๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗].

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศีล ๕ ในพระพุทธศาสนา

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ณัฐรดา สุขสุธรรมวงศ์	ศีลคือเจตนา ความตั้งใจแน่วแน่ที่จะไม่ละเมิดผู้อื่นผ่านการกระทำหรือคำพูด โดยงดเว้นจากกายทุจริต 3 อย่าง ได้แก่ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ และไม่ประพฤติดิฉินในกาม รวมถึงวจีทุจริต 4 อย่าง คือ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดยุแหยง และไม่พูดไร้สาระ นอกจากนี้ ศีลยังหมายถึงเจตสิก สภาวะของจิตที่งดเว้นจากมโนทุจริต 3 ประการ คือ ไม่โลภในทรัพย์ของผู้อื่น ไม่คิดร้าย และไม่ยึดถือความเห็นผิด เมื่อศีลตั้งมั่นในใจ การดำเนินชีวิตก็จะเป็นไปอย่างสงบ ไม่เบียดเบียนใคร และเปิดทางให้จิตใจได้เติบโตในความดีอย่างแท้จริง
สมเด็จพระมหาธีรราชมั่งคณาจารย์	ศีล มาจากคำว่า “สිර” ซึ่งแปลว่า ศีระ หรือ ยอด เพราะผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นยอดคนนั้นแท้จริง ไม่ได้อยู่ที่การมีทรัพย์สิน อำนาจความรู้ หรือความสามารถเหนือกว่าผู้อื่น หากแต่อยู่ที่ความบริสุทธิ์ของศีล ซึ่งเป็นที่ยอมรับยกย่องของ เหล่าบัณฑิตว่า ผู้มีศีลย่อมประเสริฐที่สุด
กัลยาณมิตร	ศีล แปลว่า ปกติ เป็นวินัยทางธรรมเบื้องต้นของมนุษย์ ศีล ๕ เป็นวินัยทางธรรมเบื้องต้น ๕ ประการ ของฆราวาส สิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะมามีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม จะต้องมียกฐานะปกติของตัวเอง
wiani snoechit	เบญจศีลและเบญจธรรม เป็นธรรมคู่กัน คนที่มีเบญจธรรมจึงจะเป็นผู้มีเบญจศีล ซึ่งหากคนมีศีลและธรรมดังกล่าวแล้ว จะเว้นจากการทำความชั่ว รู้จักควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความดี ไม่เบียดเบียนตนและคนอื่น และประพฤติชอบทางกาย วาจา และใจ จะทำให้อยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการโครงการ

การจัดการโครงการ หัวใจของการบริหารโครงการคือการจัดการความสัมพันธ์ระหว่าง “เวลา ต้นทุน และคุณภาพ” ให้สมดุลภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม^๕

โครงการหมายถึง กลุ่มงานหรือกิจกรรมที่มีความความต่อเนื่อง ระยะเวลา ทรัพยากร และงบประมาณที่กำหนดและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

ความสำคัญของการจัดการโครงการในปัจจุบัน โครงการต่าง ๆ มีความซับซ้อนมาก สาเหตุมาจากการความสำคัญของการดำเนินการกลยุทธ์การแข่งขันทางด้านเวลา และการพัฒนาถึงการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

การจัดการโครงการเราสามารถแบ่งได้เป็น ๓ ขั้นตอนหลัก ๆ ได้แก่ ๑) การวางแผน ๒) การกำหนดตารางการทำงานของโครงการ ๓) การควบคุมโครงการ

๑) การวางแผน องค์การแบบโครงการ องค์การชั่วคราวที่มีการออกแบบหรือกำหนดขึ้นมา เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากหน่วยงานที่มีหน้าที่แตกต่างกัน ในองค์กร ลักษณะสำคัญของโครงการที่นำมาใช้ ก็คือ เป็นงานที่มีเป้าหมายเฉพาะ และมีการกำหนดระยะเวลาสิ้นสุดที่แน่นอน เป็นงานที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความแตกต่างจากงานโดยทั่วไป เป็นงานที่มีลักษณะซับซ้อนกัน และต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ๆ เป็นโครงการแบบชั่วคราว แต่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กร เป็นโครงการที่มีการข้ามสายงานภายในองค์กร

ผู้จัดการโครงการ ความหมายคือ เป็นผู้ที่รับผิดชอบในการประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างสายงาน รวมทั้งรายงานรายละเอียดงานของโครงการ โดยตรงกับผู้บริหารระดับสูงขององค์กร หน้าที่สำคัญของผู้จัดการโครงการ ดังนี้ ทุก ๆ กิจกรรมของโครงการเสร็จตามลำดับและตรงเวลา งบค่าใช้จ่ายของโครงการเป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้ โครงการต้องมีคุณภาพตรงตามเป้าหมายที่เราตั้งไว้ บุคลากรของโครงการได้ต้องรับการจูงใจ การมีทิศทางและได้รับข้อมูลที่จำเป็นในการดำเนินงาน

๒) การกำหนดตารางการทำงานของโครงการ การกำหนดตารางการทำงานของโครงการจะมีหลัก ๆ ในการกำหนดดังนี้ ๑) แสดงถึงความสัมพันธ์ของแต่ละกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน ตลอดทั้งโครงการ ๒) ระบุถึงลำดับความสัมพันธ์แบบก่อนหลังระหว่างกิจกรรม ๓) สนับสนุนการกำหนดระยะเวลาและการ

^๕ วิทิพย์ สารานุกรมเสรี, **การจัดการโครงการ**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/การจัดการโครงการ>, [๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗].

ประมาณการค่าใช้จ่ายของแต่ละกิจกรรม ๔) ช่วยให้เกิดการใช้บุคลากร เงินลงทุน และทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการค้นหาคอขวด (Bottlenecks) ของโครงการนั้น ๆ

๓) การควบคุมโครงการ เป็นการสังเกตติดตามในเรื่องของการใช้ทรัพยากร ค่าใช้จ่ายคุณภาพ และงบประมาณอย่างใกล้ชิด รวมทั้งเป็นการนำเอาผลตอบรับที่เกิดขึ้นมาใช้เพื่อทบทวนแก้ไขแผนโครงการที่ได้วางไว้ และสามารถปรับเปลี่ยนการใช้ทรัพยากรได้

วิธีการแบบ PERT และ CPM ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดตารางการทำงาน ติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมโครงการที่มีขนาดใหญ่และมีความซับซ้อนได้ โดยทั้ง ๒ วิธีจะมีขั้นตอนพื้นฐาน ๖ ขั้นตอนที่คล้ายกัน ได้แก่ ๑) กำหนดโครงการและจัดเตรียมโครงสร้างแบบแยกย่อย ๒) ระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรม และชี้ชัดว่ากิจกรรมใดที่ต้องทำก่อนและกิจกรรมใดทำทีหลัง ๓) วาดภาพเครือข่ายเชื่อมโยงทุกกิจกรรม ๔) กำหนดระยะเวลา ประมาณการค่าใช้จ่ายให้กับแต่ละกิจกรรม ๕) คำนวณหาเส้นทางที่ใช้เวลายาวนานที่สุดของเครือข่ายนั้น หรือที่เรียกว่าเส้นทางวิกฤติ ๖) ใช้เครือข่ายในการวางแผน จัดตารางการทำงาน ติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมโครงการ

ข้อดีและข้อเสียของวิธี PERT และ CPM

ข้อดี

- ๑) มีประโยชน์สำหรับการกำหนดตารางการทำงานและการควบคุมโครงการขนาดใหญ่
- ๒) ไม่ซับซ้อนและง่ายในการนำไปปฏิบัติ
- ๓) การวาดภาพเครือข่ายเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมต่างๆช่วยให้เข้าใจได้เร็วขึ้น
- ๔) เส้นทางวิกฤติและการวิเคราะห์เวลาที่ล่าช้าได้ ช่วยในการระบุกิจกรรมที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ
- ๕) สามารถนำผลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดความรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรม
- ๖) สามารถนำไปใช้ได้หลายลักษณะของโครงการ
- ๗) ประโยชน์ในการใช้ติดตามตารางการทำงานและต้นทุนค่าใช้จ่าย

ข้อเสียหรือข้อจำกัด

- ๑) ความสัมพันธ์ของกิจกรรมในโครงการต้องสามารถระบุได้อย่างชัดเจน เป็นอิสระและไม่มี การเปลี่ยนแปลง
- ๒) ความสัมพันธ์แบบก่อนหลังระหว่างกิจกรรมต้องแสดงให้เห็นและเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เข้าด้วยกัน
- ๓) การประมาณการทางด้านระยะเวลาขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของผู้จัดการแต่ละคน

๔) การให้ความสำคัญกับกิจกรรมวิกฤติมากจนเกินไป อาจทำให้เกิดการละเลยกิจกรรมเกือบวิกฤติที่ต้องได้รับการดูแลติดตามอย่างใกล้ชิดได้

สรุป การจัดการโครงการ คือการบริหารโครงการอย่างมีความสัมพันธ์และผลตอบแทนให้ได้มากที่สุด ซึ่งเราสามารถแบ่งขั้นตอนการจัดการโครงการได้ ๓ ขั้นตอน คือ การวางแผน การกำหนดตารางการทำงาน และการควบคุม และเราสามารถนำไปประยุกต์บริหารอื่น ๆ ได้ เช่น การบริหารโครงการผลิตซอฟต์แวร์ กระบวนการจัดการความเสี่ยงโครงการซอฟต์แวร์ เป็นต้น^๖

การจัดการโครงการ

โครงการหมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่ทำภายในระยะเวลาจำกัดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์โดยใช้เพียงงบประมาณที่กำหนดไว้

โครงการทั่วไปมักจะมีลักษณะต่อไปนี้

- ไม่ซ้ำกับงานอื่น โดยเฉพาะงานประจำ
- โครงการมีระยะเวลาสิ้นสุด
- โครงการมีความซับซ้อน
- โครงการไม่สามารถทำซ้ำได้
- โครงการต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากจากแหล่งทรัพยากรที่มีจำนวนหรือขนาดจำกัด

การจัดการโครงการ

การจัดการโครงการเป็นงานวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้หลายสาขา จุดมุ่งหมายของการจัดการโครงการก็คือ การวางแผนงาน, การกำหนดและจัดลำดับกิจกรรมในโครงการ, การกำกับดูแลการปฏิบัติงานที่กำหนดเป็นกิจกรรมให้สำเร็จ, การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติงานอันอาจทำให้โครงการต้องสะดุดหยุดลง, และการจัดการการใช้ทรัพยากรโครงการให้อยู่ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ในโครงการ

ประโยชน์ของการจัดการโครงการ

๑. มีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน.
๒. ใช้ประโยชน์ทีมงานโครงการได้ดีที่สุด.
๓. สามารถควบคุมการใช้ทรัพยากรได้.
๔. ทุกฝ่ายเข้าใจขอบเขตโครงการตั้งแต่แรก.

^๖ บทเรียนออนไลน์, ความหมายของการจัดการโครงการ, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/RJnHy>, [7 พฤษภาคม 2567]

๕. แผนงานระบุลำดับความสำคัญของกิจกรรมชัดเจน.
๖. สามารถติดตามความเสี่ยงและหาทางแก้ปัญหาได้.
๗. สามารถสื่อสารความก้าวหน้าของการทำโครงการให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้ตลอดเวลา
๘. เป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างความรู้สำหรับการจัดการโครงการในอนาคตให้ดียิ่งขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้โครงการสำเร็จ

Standish เป็นหน่วยงานที่สนใจศึกษาหาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ ปัจจัยที่พบในโครงการด้านไอทีคือ

๑. ผู้ใช้มีส่วนร่วมในการทำโครงการ.
๒. ผู้บริหารหน่วยงานให้การสนับสนุน
๓. ข้อกำหนดความต้องการชัดเจน
๔. วางแผนได้อย่างเหมาะสม
๕. ความคาดหวังในผลลัพธ์มีความสมจริง
๖. แบ่งโครงการเป็นช่วงสั้น ๆ สำหรับนำเสนอผลงานให้รับทราบ.
๗. มีทีมงานที่มีความสามารถ
๘. มีเจ้าของงานที่เอาใจใส่
๙. มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน
๑๐. ทีมงานทำงานหนักและทุ่มเท

บทบาทของผู้บริหารแผนกที่เกี่ยวข้องกับงานโครงการ

๑. มุ่งยึดปรัชญาและคุณภาพของแผนกที่ตนรับผิดชอบเป็นสำคัญ
๒. ช่วยเหลือทีมงานในการกำหนดหน้าที่ และวางแผนการปฏิบัติกิจกรรมให้เสร็จสิ้น
๓. จัดหาทรัพยากรเพื่อช่วยให้โครงการเสร็จสิ้นตามกำหนดการ
๔. ร่วมมือด้วยการใช้เวลาเข้าร่วมประชุม หรือให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนก
๕. สนับสนุนหัวหน้าโครงการ.

บทบาทของทีมงานโครงการ

๑. ทีมงานโครงการอาจจะมีหน้าที่และบทบาทในโครงการได้แตกต่างกันไปสุดแต่แต่ลักษณะของโครงการนั้น
๒. ทีมงานทำงานเป็นตัวแทนของแผนกอื่น ๆ ในทีม
๓. ทีมงานทำงานเป็นตัวแทนของโครงการต่อแผนก

๔. กำหนดว่ากิจกรรมตามแผนที่ตนได้รับมอบหมายนั้นจะต้องทำอย่างไร และขอความเห็นชอบจากหัวหน้าโครงการ หรือหัวหน้างานที่รับผิดชอบกิจกรรมนั้น

๕. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบให้สำเร็จตามกำหนด และใช้จ่ายให้อยู่ภายในวงเงินงบประมาณ

๖. บันทึกงานและนำเสนอความก้าวหน้าของการทำงาน, ปัญหาที่อาจจะเกิดกับโครงการ, และความเสี่ยงที่พบเห็นให้หัวหน้างานและหัวหน้าโครงการรับทราบ^๗

สรุปได้ว่า การจัดการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริหารทุกสาขา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารงานวิศวกรรม งานอุตสาหกรรม งานบริการภาครัฐ งานวิจัย ฯลฯ โครงการเป็นงานเฉพาะกิจที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีทรัพยากรจำกัด และมีระยะเวลาที่แน่นอน โครงการที่ประสบความสำเร็จจะต้องบรรลุวัตถุประสงค์ ใช้ทรัพยากรและเวลาตามที่กำหนด

ตารางที่ ๒.๒ สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการโครงการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี	การจัดการโครงการ (หรืออาจใช้ว่า การบริหารโครงการ, การบริหารจัดการโครงการ) เป็นหลักการความรู้ในการวางแผน จัดระเบียบ รับประกัน จัดการ ชี้นำ และควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้โครงการบรรลุเป้าประสงค์
บทเรียนออนไลน์	โครงการหมายถึง กลุ่มงานหรือกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง ระยะเวลา ทรัพยากร และงบประมาณที่กำหนดและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

^๗ ครรชิต มัลลียงศ์, **การจัดการโครงการ**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.shorturl.asia/neOdc>, [๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๗].

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ครุฑิต มาลัยวงศ์	โครงการหมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่ทำภายในระยะเวลาจำกัด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์โดยใช้เพียงงบประมาณที่กำหนดไว้

๒.๓ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหารงานเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการดำเนินงาน การจัดการ วางแผนให้แต่ละฝ่ายสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงศักยภาพ และความสามารถเช่นกันหากปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดเป็นประสิทธิผลที่ดีนั้น แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารของผู้บริหารเช่นกัน

๒.๓.๑ ความหมายการบริหารจัดการ

“บริหาร” มาจากคำว่า Administration หรือบางตำราก็ใช้คำว่า Management ตามหนังสือ Webster Dictionary คำว่า Administration มีความหมายเหมือนกับคำว่า Management ฉะนั้น จึงมีการใช้ทั้งสองคำนี้ในลักษณะเดียวกัน แต่คำว่า Management มักจะใช้ในการบริหาร องค์การ หรือหน่วยงานที่มุ่งในด้านผลกำไร แต่การบริหารในวงการศึกษาหรือการบริหารงานโครงการ สุขภาพในสถานศึกษานี้ไม่ได้มุ่งหวังผลกำไรจึงควรใช้คำว่า Administration จึงจะเหมาะสมกว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์^๘ รวมถึงการใช้ศิลปะหรือความสามารถในการรวมวัตถุและกำลังคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด^๙ เป็นกระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า^{๑๐} “การบริหารจัดการ” และ “การจัดการ” ได้ดังนี้

๑. “การบริหาร” (Administration) โดยเน้นที่การกำหนด นโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง หรือใช้ในหน่วยงานราชการและคำว่า “ผู้บริหาร” ผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์การของรัฐหรือองค์การที่ไม่มุ่งหวังกำไรการบริหารคือ กลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Leading/Directing) หรือการอำนวยการและการควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์การ (๖M's) เพื่อนำไปใช้ให้เกิด

^๘ Herbert A. Simon, **Administrative Behavior**, (New York: Macmillan, 1947), p. 3.

^๙ Hutchinson, John G, **Organization: Theory and Classical Concepts**, (New York: McGraw-Hill, 1967), p. 12.

^{๑๐} Ernest Dale, **Management: Theory and Practice**, (New York: McGraw-Hill, 1973), p. 4.

ประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลครบถ้วนเป็นการขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่น^{๑๑}

๒. “การจัดการ” (Management) หมายถึงการดำเนินงานตามนโยบายหรือแผนที่วางไว้ โดยเน้นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ซึ่งมักใช้ในบริบทของธุรกิจหรือการบริหารองค์กร ส่วน “ผู้จัดการ” (Manager) คือบุคคลที่รับผิดชอบในการบริหารทรัพยากรและดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร เพื่อให้ทุกส่วนดำเนินไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๒} “Management คือ การใช้ ศิลปะใน การทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๑๓} การบริหารเป็นกระบวนการที่ผู้จัดการใช้ ศิลปะ และ กลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่างๆ โดยอาศัยความร่วมมือแรงร่วมใจของสมาชิกใน องค์กรการตระหนักถึงความสามารถความถนัดความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าใน การปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์กรควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้^{๑๔}

๓) คำว่าบริหารมาจากภาษาบาลีว่า ปริหารมาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบและหรรษาในความนำไปดั่งนั้นคำว่า บริหาร จึงแปลว่านำไปโดยรอบอีกสำนวนหนึ่งคำว่าบริหาร แปลว่า อ้อมหนีหลีกหนีหลบหนีดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปภิปริหริตสมตโถ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อ การอ้อมหนีหลีกหนี หลบซึ่งปัญหาหรือแปลว่าผู้สามารถบริหารปัญหาและนำปัญหาไปโดยรอบหรือ กำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป

๔) การบริหารแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Administer และ Administration แปล ความหมายคือการปกครองดำเนินการอำนวยการจัดการจัดให้วางส่งเสริมและบำรุง^{๑๕} การบริหาร หมายถึง การปกครอง (Government) การดูแลรักษาหมู่คณะและการดำเนินงานหรือจัดการงาน (Management) กิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะหรือองค์กรต่างๆ ให้ได้บรรลุผลสำเร็จจุล่งตาม นโยบาย (Policy) และวัตถุประสงค์ (Purpose/Objective) ขององค์กรนั้นๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ (Efficiency)

^{๑๑} E.N. Chapman, *Supervisor Survival Kit, second edition*, (California: Science Research Associates Inc., 1995), p. 3.

^{๑๒} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, **องค์การและการจัดการ (ฉบับสมบูรณ์) (Organization and Management)**, (กรุงเทพมหานคร : Darmand in Business World, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘-๑๙.

^{๑๓} Don Hellriegel, *Management, third edition*, (Addison - Wesley: Publishing Company WE, 1982), p. 6.

^{๑๔} พะยอม วงศ์สารศรี, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^{๑๕} สิริภพ เหล่าสาละ, **พุทธศาสตร์การเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔๐.

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการบริหารจัดการเป็นการร่วมมือกันดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ตามแผนขององค์กรหรือหน่วยงานให้บรรลุผลสำเร็จ โดยจะต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลหลายคน ช่วยกันทำ ทั้งนี้ผู้นำจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการเป็นอย่างดี เพราะถ้าผู้นำไม่มีความรู้ ไม่มีทักษะ ผู้ปฏิบัติงานก็จะมีแนวทางหรือหลักในการดำเนินงาน การบริหาร จัดการ ก็จะไม่บรรลุผลสำเร็จ

๒.๓.๒ หลักการบริหารจัดการ

การนำเครื่องมือคุณภาพมาใช้ในการบริหารจัดการ PDCA ย่อมาจาก Plan-Do-Check-Act หรือ วางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ-ปรับปรุง PDCA เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement – CI) และทำวนลูปแบบนี้ไปเรื่อยๆจนเป็นวงจร (cycle) การทำ PDCA เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการคุณภาพ หรือ Quality Management (QM) นั่นคือ กระบวนการในการบ่งชี้และบริหารกิจกรรมต่างๆ ที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินการเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ด้านคุณภาพขององค์กร

๔ ขั้นตอนของการทำ PDCA

๑. Plan หรือ การวางแผน

ขั้นตอนแรกคือตั้งเป้าหมายและการวางแผนงานว่าเราจะปรับปรุงแผนงานอะไร (what) ปรับปรุงอย่างไร (how) ใครเป็นผู้รับผิดชอบ (who) ต้องทำเมื่อไหร่ (when) ที่สำคัญที่สุดคือการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการจะได้ (outcome) ว่าจะมีหน้าตาเป็นอย่างไรและกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสม (KPI)จากนั้นทำให้ออกมาเป็นแผนการดำเนินงาน (Action plan)

๒. Do หรือ การปฏิบัติ

ขั้นตอนนี้คือการลงมือปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานที่ทำไว้ในข้อ ๑ เนื่องจากการปรับปรุงกระบวนการนั้นยังใหม่อยู่ อาจจะปรับปรุงแล้วประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ได้ เราจึงแนะนำว่าในขั้นตอนนี้ อาจจะเริ่มปฏิบัติจากคนกลุ่มเล็กหรือเป็นโปรเจกต์เล็กๆก่อน เพื่อป้องกันการเกิดความเสียหายไปทั้งบริษัท

๓. Check หรือ การตรวจสอบ

จากการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานแล้ว ขั้นตอนที่ต่อไปคือการประเมินว่าได้ตามแผนที่วางไว้ว่าเป็นไปตามความคาดหวังหรือไม่ โดยใช้ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้มาตรวจสอบ ในการตรวจสอบจะมีทั้งส่วน

ที่เป็นไปตามแผนและไม่เป็นไปตามแผน ผู้ตรวจสอบควรรู้ว่า ถ้าเป็นไปตามแผน ปัจจัยอะไรที่ทำให้สำเร็จ ไม่ใช่ว่าสำเร็จเพราะฟลุ๊ค ในทางกลับกัน หากไม่เป็นไปตามแผนก็ต้องหาสาเหตุด้วยว่าทำไมถึงไม่สำเร็จ

๔. Act หรือ การปรับปรุง

จากผลลัพธ์ที่ได้จากการตรวจสอบ ทีมงานจะต้องนำผลลัพธ์นั้นมาเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงอย่างเหมาะสม วิเคราะห์ว่าปัจจัยใดที่ทำให้ไม่สำเร็จในแผนการที่ตั้งมาตอนแรก เมื่อปรับปรุงแผนการดำเนินงานเสร็จ เราก็จะกลับเข้าสู่วงจรการทำ PDCA แบบนี้วนไปเรื่อยๆ^{๑๖}

สรุปได้ว่าการทำกิจกรรมการเพิ่มผลผลิตภาพ หรือกิจกรรมปรับปรุงงานเพื่อยกระดับคุณภาพงานภายในองค์กรนั้น ไม่ว่าจะใช้เครื่องมือระดับพื้นฐาน หรือระดับสูงก็ตาม ปัญหาส่วนใหญ่คือการขาดการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร หรือเป็นการทำที่ยังไม่ลงถึงระดับปฏิบัติการ และในหลายองค์กร มักพบว่า การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางหนึ่งที่จะขจัดปัญหาที่กล่าวมานี้ให้หมดไปได้ คือ การวางระบบบริหารกิจกรรมอย่างเหมาะสม ซึ่งแน่นอนที่สุดว่าควรที่จะมีการดำเนินงานตามแนวทางของ PDCA ให้ครบวงจร เพราะจะทำให้การดำเนินงาน ตอบโจทย์ขององค์กรได้ตรงจุด ส่งผลให้การดำเนินงานสอดคล้องกับธรรมชาติของคนในองค์กร

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Herbert A. Simon	คำว่า Management มักจะใช้ในการบริหาร องค์กรหรือหน่วยงานที่มุ่งในด้านผลกำไร แต่การบริหารในวงการศึกษ หรือการบริหารงานโครงการ สุขภาพในสถานศึกษานี้มิได้มุ่งหวังผลกำไรจึงควรใช้คำว่า Administration
Hutchinson, Jonh G	การบริหาร คือ การใช้ศิลปะหรือความสามารถในการรวมวัตถุ และกำลังคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

^{๑๖} ธนวัฒน์ พรธนะประเทศ, PDCA คืออะไร, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://supplychainguru.co.th/articles/soft-skills/what-is-pdca-cycle/>, [๗ พฤษภาคม 2567].

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Ernest Dale	การบริหาร คือ เป็นกระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า
E.N. Chapman	“ผู้บริหาร” (Administrator) จะหมายถึง ผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐหรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไรการบริหารคือ กลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งการ (Leading/Directing) หรือ การอำนวยการและการควบคุม (Controlling)
ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ	การจัดการ (Management) จะเน้นการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบายหรือ แผนที่ตั้งไว้ซึ่งนิยมใช้ในการจัดการธุรกิจ (Business Management) ส่วนคำว่า “ผู้จัดการ” (Manager) จะหมายถึงบุคคลในองค์กรซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบต่อกิจกรรมในการบริหารทรัพยากร และกิจการงานอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร

ตารางที่ ๒.๓ สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Don Hellriegel	Management คือ การใช้ ศิลปะใน การทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น
พะยอม วงศ์สารศรี	การบริหารเป็นกระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะ และกลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินกิจการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกใน องค์กรการตระหนักถึงความสามารถ ความถนัดความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

สิริภพ เหล่าสาละ	บริหาร จึงแปลว่านำไปโดยรอบอีกสำนวนหนึ่งคำว่าบริหาร แปลว่า อ้อมหนีหลีกหนีหลบหนีดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปัพพริหิตสมตฺโต” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อ การอ้อมหนีหลีกหนีหลบซึ่งปัญหาหรือแปลว่าผู้สามารถบริหารปัญหาและนำปัญหาไปโดยรอบหรือ กำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป
ธนวัฒน์ พรธนะประเทศ	หลักการบริหารจัดการโดย PDCA ย่อมาจาก Plan-Do-Check-Act หรือ วางแผน-ปฏิบัติ-ตรวจสอบ- ปรับปรุง PDCA เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาและทำให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุงให้กระบวนการทำงานมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

๒.๔ แนวคิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

การที่บุคคลจะอยู่ร่วมกันในสังคมได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์การอยู่ร่วมกัน ยุทธศาสตร์พื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้แก่ การควบคุมตนเอง การมีความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเอง การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมีหลักปฏิบัติ ดังนี้

๒.๔.๑ หลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๑) การอยู่ร่วมกันอย่างมีขันติธรรม

ขันติธรรม หมายถึง การอดทนอดกลั้น ความอดทนอดกลั้นต่อความแตกต่างในสังคมการเมือง จะมี ๒ ระดับ คือ ระดับบุคคล ความอดทนในระดับนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า สมาชิกในสังคมทุกคนมีความเท่าเทียมกันในสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินชีวิตที่ตนเห็นว่าดีที่สุดในภายใต้กฎกติกาของสังคม และระดับรัฐบาล ผู้ใช้อำนาจปกครองรัฐจะต้องมีความเป็นกลาง มีความอดทนต่อความแตกต่างของกลุ่มคนภายใต้การปกครอง เพื่อจัดสรรผลประโยชน์แก่ทุกฝ่ายอย่างเสมอภาค หลักการอยู่ร่วมกันอย่างมีขันติธรรมประกอบด้วย

หลักการอยู่ร่วมกันในสังคม มีดังนี้

๑. มีการรู้จักตัวเองและยอมรับตัวเอง คือ มีสุขภาพจิตดี ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี
๒. มีการยอมรับและเข้าใจตนเองและผู้อื่น ควรทำความเข้าใจว่าไม่มีบุคคลใดที่สมบูรณ์แบบ
๓. มีความจริงใจ จะช่วยให้สัมพันธภาพดำเนินไปได้ด้วยดี

๔. มีความซื่อตรง คือ มีลักษณะตรงไปตรงมา

๕. มีความร่วมมือ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

๖. มีความรับผิดชอบ คือ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน รวมทั้งแบ่งเบาความทุกข์ของผู้อื่น

๗. มีความยืดหยุ่น คือ ยอมที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถในการประสานความสัมพันธ์กัน ดังนี้

๑. มีเมตตาทายกรรม ได้แก่ ให้เกียรติและเคารพกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒. มีเมตตาวจีกรรม ได้แก่ การพูดจาติดต่อกันด้วยความเมตตา แจ้งสิ่งที่ประโยชน์แก่กัน

๓. มีสาธารณโภคี ได้แก่ การแบ่งปันผลประโยชน์โดยชอบธรรมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

๔. มีศีลสามัญญตา ได้แก่ การประพฤติดีตามกฎหมาย และมีวินัยในตนเอง

๕. มีทวิญญูสามัญญตา ได้แก่ การปรับความเห็นให้เข้ากัน และมีสัมมาคารวะ

๒. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเพื่อแนะแนวทางการปฏิบัติตนในทุกระดับ ความพอเพียง หมายถึง ความพอเพียง ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันตัวที่ดีพอสมควรต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันก็ต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีคุณธรรม ความรอบรู้ และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณา ๕ ส่วน คือ

๑. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการปฏิบัติตน โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย มุ่งเน้นเรื่องความยั่งยืนของการพัฒนา

๒. คุณลักษณะ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับ เน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

๓. คำนิยาม ความพอเพียงต้องประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

๔. เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

๕. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน

๓. การเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของเราเป็นอย่างมาก การสร้างคุณค่าในตนเองสามารถทำได้โดยการตั้งเป้าหมายและพยายามทำให้สำเร็จ

๔. การมองโลกในแง่ดี

การมองโลกในแง่ดี หมายถึง การมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเสี่ยง กล้าตัดสินใจ และมีความสุขมากกว่าคนที่มองคนในแง่ร้าย

๕. การสร้างทักษะทางอารมณ์

ทักษะทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถลักษณะหนึ่งของบุคคลที่จะตระหนักถึงความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนและผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายในได้อย่างเหมาะสม ทักษะทางอารมณ์มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๕ ประการ ได้แก่ การตระหนักรู้ตนเอง การบริหารจัดการกับอารมณ์ตนเอง การใส่ใจตนเอง การหยั่งรู้อารมณ์ของผู้อื่น และการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

๖. การบริโภคด้วยปัญญา

ผู้บริโภคควรตระหนักรู้ความจริงต่อไปนี้

- ๑) เป็นบุคคลที่เป็นส่วนในสังคม ผู้มีความต้องการที่ถูกกระตุ้นโดยอิทธิพลทางสังคม
- ๒) เป็นชีวิตที่เป็นส่วนในธรรมชาติ ผู้มีความต้องการที่ถูกกำหนด โดยเหตุปัจจัยในธรรมชาติที่ต้องบริโภคเพื่อให้ชีวิตอยู่ได้

๗. การเลือกรับและปฏิเสธข้อมูลข่าวสาร

การเลือกรับข้อมูลข่าวสารสามารถทำได้โดยการเลือกรับเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่เชื่อถือได้และเหมาะสมกับตนเอง เลือกรับข้อมูลข่าวสารที่รับมีความทันสมัย ทันท่องเหตุการณ์ในปัจจุบัน และพิจารณาความถูกต้อง เทียบตรง และความสมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสาร

๘. การปรับปรุงตนเอง

การพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องปลูกฝังระเบียบวินัย เกี่ยวกับการเป็นนายของตนเอง การมีแบบแผนความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้ของกลุ่ม และการคิดอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้บุคคลยังควรพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามวิธีดังต่อไปนี้

๑. การพัฒนาตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใฝ่รู้และพยายามพัฒนาตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ
๒. การพัฒนาตนเองในขณะที่ปฏิบัติงาน หมายถึง การที่บุคคลได้เรียนรู้เทคนิคการทำงานจนเกิดทักษะ ฝึกหรือทดลองปฏิบัติจนมีความชำนาญ

๓. การพัฒนาตนเองนอกเวลาการปฏิบัติงาน หมายถึง การที่บุคคลต้องหยุดการทำงานปกติของตนเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรหรือโครงการต่าง ๆ^{๑๗}

๒.๔.๒ หลักคำสอนของพุทธองค์เกี่ยวกับ ๖ วิธีแห่งการอยู่ร่วมกัน

การอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนสมานฉันท์ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ได้ใ้ในครอบครัว ทำงาน สังคม และประเทศชาติ

๑. ตระหนักว่าตนเองอยู่ร่วมในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน อยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน ในสังฆะแห่งการปฏิบัติ หรือเรียกได้ว่า พุทธบริษัท ๔ ประกอบด้วย พระภิกษุ พระภิกษุณี ภรรวาสหณิง ภรรวาสหาย ดังที่เห็นในสังฆะของหมู่บ้านพลัม มีพระชาวอเมริกัน เขมร เวียดนาม ไทย ฝรั่งเศส ฯลฯ แต่ละคนสามารถมีวิถีชีวิตร่วมกันได้ และถึงแม้ว่าเพื่อนพี่น้องสังฆะในเมืองไทยจะอยู่คนละประเทศ แต่ทุกคนอยู่ใต้หลังคาแห่งอุดมคติเดียวกัน ในปัจจุบันคนไทยทุกคนล้วนอยากให้ประเทศมีความสงบสันติ ในสถานการณ์เช่นนี้ทำให้ทุกคนรู้สึกเหมือนนั่งอยู่บนฐานไฟร้อน และอยากไห้การณสงบเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ นี่คือความหมายที่หนึ่งของการมีสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ถ้ามองให้กว้างไปกว่านั้น ทุกคนอยู่บนพื้นโลกเดียวกัน อยู่ใต้หลังคาเดียวแผ่นฟ้าเดียวกัน สถานการณ์โลกร้อนที่ต้องประสบอยู่ไม่ใช่ปัญหาของใครคนใดคนหนึ่ง ทัว่ทุกหนแห่งล้วนได้รับผลกระทบ และทุกคนในแต่ละประเทศต่างมีความรับผิดชอบในการดูแลภาวะโลกร้อนเช่นกัน

๒. แลกเปลี่ยนสิ่งของ สิ่งทีจำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน ในการดำรงชีวิตอยู่ทุกคนจำเป็นต้องมีปัจจัยสี่ และเด็ก ๆ ทุกคนต้องการได้รับการศึกษา ในสังคมปัจจุบันได้เห็นคนที่มั่งคั่งและยากจน แต่ไม่ควรมีคนยากจนไม่มีอาหารรับประทาน ในขณะที่บางคนทิ้งขว้างอาหารเหล่านั้น ลูกของคนมีฐานะอาจมีโอกาศในการศึกษามาก แต่คนทั่วไปก็ควรได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยเช่นกัน หากคนในสังคมไม่ได้รับพื้นฐานเหล่านี้ พวกเขา่อมเป็นทุกข์ ในฐานะที่เป็นคนเหมือนกันจึงไม่ควรแบ่งแยกคนรวยและคนจน แต่มองว่าทุกคนเป็นสมาชิกของสังคม ทุกคนควรได้รับปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้มีชีวิตอยู่ได้

๓. เคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน กฎในการอยู่ร่วมกันช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างปลอดภัย เช่น ขับรถเมื่อพบไฟแดงต้องหยุด หากทุกคนฝึกปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว จะไม่มีการคอร์ปชั่น การฉ้อราษฎร์บังหลวง และทุกคนควรมีสติธิได้รับการคุ้มครองเช่นนั้น ในสังฆะแห่งการปฏิบัติ ขอนี้้อาจเรียกสิ่งนี้ว่าศีลหรือวินัย การมีวินัยไม่ทานอาหารในห้องนอน ยกเว้นในกรณีที่เราป่วยหรือได้รับหน้าที่

^{๑๗} ทีมงานทรูปลูกปัญญา, บทเรียนออนไลน์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/31670>, [๒๕ เมษายน ๒๕๖๗].

จากสังฆะ เมื่อหลวงน้องเห็นหลวงพี่ทานอาหารในห้อง หลวงน้องสามารถเตือนหลวงพี่ได้ นั่นหมายความว่า ไม่ว่าจะอาวุโสมากหรือน้อย ควรปฏิบัติตามข้อบังคับนั้น

๔. การใช้วาจาแห่งความรักความเมตตา มีคำกล่าวว่า คำพูดเป็นสิ่งที่ไม่ต้องลงทุนซื้อหา ต้องใช้คำพูดอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่เป็นการทำร้ายใคร คำพูดนี้พูดง่ายแต่ทำยาก เพราะคำพูดล้วนมาจากความคิดเห็น หลายครั้งที่พูดโดยไม่มีความตระหนักรู้ซึ่งสร้างความทุกข์ให้กับตนเองและผู้อื่น การมีวิธีตระหนักรู้สภาพจิตในขณะที่พูดด้วยการกลับมาตามดูลมหายใจ เมื่อตั้งมั่นอยู่กับลมหายใจ สามารถนำกายและใจมาอยู่ด้วยกัน สามารถตระหนักรู้ความคิดของตนเองได้ หลวงพี่แนะนำว่าก่อนที่จะพูด ขอให้ลองตามลมหายใจสามครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่า ไม่ได้พูดขณะที่กำลังโกรธ ร่างกายของตนช่วยบอกตนว่าตนกำลังโกรธอยู่หรือไม่ ขณะที่กำลังโกรธหัวใจจะเต้นแรง ใบหน้าและหูจะแดง โปรดตามลมหายใจจนหัวใจของเธอจนสงบลง และใบหน้าของเธอเป็นปกติ แล้วจึงค่อยพูดออกไป

๕. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อกันและกัน เมื่อมองไปในปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง คนสองคนอาจเห็นไม่เหมือนกัน เช่น ในวันที่ฝนตก ตนเองอาจไม่พอใจเพราะต้องการออกไปข้างนอก ในขณะที่ชาวสวนที่รอเวลาฝนตกอย่างความสุข หรือภายในจิตใจก็สามารถมีความคิดเห็นที่เปลี่ยนแปลงไปได้มาก เช่น วันนี้ตนเห็นมือถือรุ่นใหม่สวยเหลือเกิน อยากได้มาก แต่หนึ่งสัปดาห์ต่อมาตนเห็นรุ่นใหม่ที่สวยงามกว่า มือถือในสัปดาห์ที่แล้วก็ไม่สวยอีกแล้ว จะเห็นได้ว่าในตัวบุคคลเพียงคนเดียวสามารถมีทัศนคติและความคิดเห็นที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมย่อมมีความคิดที่ต่างกัน ฉะนั้นการแลกเปลี่ยนจึงเป็นสิ่งสำคัญ การเป็นนายกรัฐมนตรีจึงเป็นสิ่งที่ไม่ง่าย เพราะคนในสังคมมีความคิดเห็นแตกต่างหลากหลาย และล้วนต้องการการรับฟังการผู้ปกครอง ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเข้าหากันเพื่อแลกเปลี่ยนกัน

๖. การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น การไม่บังคับข่มขู่ให้ผู้อื่นคิดตามตนเอง และมีการตัดสินใจร่วมกัน ในสังคมประชาธิปไตยทุกเสียงควรได้รับฟังและมีโอกาสได้แลกเปลี่ยน บางความเห็นสามารถพูดคุยในเวลาไม่นาน บางความเห็นจำเป็นต้องพูดคุยกินหลายเดือน เมื่อสามารถฟังความเห็นและเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยน เมื่อมีการตัดสินใจเกิดขึ้น คนที่มีความคิดเห็นต่างออกไปย่อมมีความสุข เพราะเขาได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความเห็นของผู้อื่น แน่แน่นอนว่าความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่จะได้รับการเลือกเป็นข้อตัดสินใจ แต่ถ้าผลการแสดงความคิดเห็นมีความใกล้เคียงกันนั้นแปลว่า มีการแบ่งแยกในชุมชน ฉะนั้นในฐานะผู้นำต้องมองอย่างลึกซึ้งและหาวิธีการการอยู่ร่วมกัน ในสังฆะจะมีการตัดสินใจร่วมกันของสังฆะหรือ สังฆะกรรม เช่น ในกรณีที่มีผู้เตรียมบวชขอบวช สมาชิกทุกคนในสังฆะจะรวมตัวกันเพื่อแสดงความคิดเห็นและออกเสียง หากเสียงส่วนใหญ่เห็นด้วย จะมีการถามพี่น้องในสังฆะว่ามีความสุขหรือไม่ที่ต้องปฏิบัติตามเสียงส่วนใหญ่ แต่หากผลการออกเสียงมีความใกล้เคียงกัน ยังไม่

สามารถตัดสินใจได้และต้องหาวิธีการเริ่มต้นใหม่ นี่คือการของประชาธิปไตย ด้วยวิธีการเช่นนี้ทำให้ชุมชนพุทธศาสนาสามารถดำรงอยู่ได้จนทุกวันนี้ คำสอนของพระพุทธองค์เป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมมาก และเราสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้ได้ เช่นเดียวกับพระเจ้าอโศกมหาราชที่ได้นำคำสอนของพุทธศาสนา มาใช้ในการบริหารประเทศ ซึ่งทำให้ผู้คนในประเทศและประเทศรอบข้างมีความสุข Peace in oneself, Peace in the world ความสงบสันติในตนเอง คือ ความสงบสันติในโลก ถ้ามีความสามัคคีกลมกลืนในตนเอง จะสามารถนำความสงบสันติมาสู่ครอบครัว สังคมและโลกได้^{๑๘}

๒.๔.๓ หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม

การอยู่ร่วมกันในสังคมมักจะมีปัญหาเกิดขึ้นเสมอ โดยเฉพาะการกระทบกระทั่งกันด้วยกาย วาจา ใจ และการเบียดเบียนกัน สังคมที่มีการเบียดเบียนกันสังคมนั้นย่อมหาความสุขไม่ได้ การปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันในสังคมให้ราบรื่นเรียบร้อย มีความสุข และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พระพุทธเจ้าได้ให้หลักธรรมในการอยู่ร่วมกันไว้ดังนี้

๑. การมีสังคหวัตถุ ๔ คือ มีเครื่องสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ซึ่งประกอบด้วย

๑.๑ ทาน คือ การให้ปันสิ่งของ ๆ ตนต่อผู้อื่น การผูกใจคนต้องอาศัยการให้เป็นหลัก พื้นฐาน การให้เป็นการแสดงออกถึงไมตรีจิตของผู้ให้ที่ผู้รับพอใจ

๑.๒ ปิยวาจา คือ การมีถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน น่าฟัง ซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะช่วยครองใจคนด้วยไมตรีจิต

๑.๓ อตถจริยา คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เป็นคนไม่ดูดาย รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

๑.๔ สมานัตตา คือ ความเป็นผู้มีตนสม่าเสมอ วางตนเหมาะสมไม่ถือตัว นอบน้อมต่อผู้ใหญ่

๒. การมีผาสุภวิหารธรรม คือ ธรรมอันเป็นเครื่องอยู่อย่างเป็นสุข คนเราไม่ว่าจะอยู่ร่วมกันในครอบครัว ในองค์กร หรือในสังคมก็ตาม จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้ต้องตั้งมั่นอยู่ในหลักธรรม ๖ ประการ คือ

๒.๑ เมตตาภาวกรรม คือ มีเมตตาต่อกัน ทำอะไรด้วยกายที่ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น

^{๑๘} Sanook, ๖ วิธีแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.sanook.com/women/4773/>, [3 พฤษภาคม ๒๕๖๗].

๒.๒ เมตตาวจีกรรม คือ จะพูดอะไรต้องมีเมตตาต่อกัน โดยสำนึกถึงความเสียหายของผู้อื่น ไม่พูดให้เกิดความเข้าใจผิด หรือแตกแยกความสามัคคี

๒.๓ เมตตามโนกรรม คือ คิดอะไรต้องมีจิตเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีความปรารถนาดี ไม่คิดร้าย คิดทำลาย ไม่คิดแก้แค้น คิดแต่ในทางที่ดีเป็นกุศล

๒.๔ มีการแบ่งปันลาภที่ตนได้มาแล้วโดยชอบธรรม ให้แก่ผู้อื่นที่สมควรให้ โดยไม่หวังไว้ใช้หรือบริโภคนแต่เพียงผู้เดียว

๒.๕ มีความประพฤติเสมอกัน คือ จะต้องมียศบริสุทธิเหมือนกัน ไม่รังเกียจผู้อื่น ต้องเคารพในสิทธิอันเสมอภาคกัน

๒.๖ มีความคิดถูก คิดดีเหมือนกัน คือ มีความคิดเห็นที่ประเสริฐ เป็นความคิดที่เกื้อกูลไปสู่ความสุข ความเจริญ และพ้นทุกข์ ไม่วิวาทกับใคร ๆ เพราะมีความเห็นผิดกัน

๓. การมีสามัคคีธรรม คือ ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะทำให้เกิดสุขในทางปฏิบัติ สามัคคีธรรมประกอบด้วย

๓.๑ ความสามัคคีทางกาย คือ การทำงานร่วมกันด้วยความเสียสละ

๓.๒ ความสามัคคีทางใจ คือ มีความพร้อมใจกันที่จะทำกิจทุกอย่าง

๓.๓ ความสามัคคีทางความคิด คือ การช่วยกันคิดสร้างสรรค์ความเจริญให้เกิดแก่ส่วนรวม ไม่คิดเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

นอกจากหลักธรรมดังกล่าวข้างต้น มนุษย์ที่อยู่ในสังคมประสบแต่ความทุกข์ ต้องการมีชีวิตที่หลุดพ้นความทุกข์ได้นั้น จึงขอเสนอขั้นตอนของวิธีการแก้ปัญหาทางพุทธศาสนา โดยยึดหลักธรรมการใช้ปัญญาแก้ทุกข์ คือ อริยสัจ ๔ ประการ (The four noble truths) มีดังนี้

๑. ทุกข์ (Suffering)

๒. สมุทัย (The cause of suffering)

๓. นิโรธ (Cessation of suffering)

๔. มรรค (The way leading to the cessation of suffering)

ในพระพุทธศาสนาถือว่า การแก้ไขความทุกข์ได้เป็นจุดประสงค์อย่างสูงสุด ดังจะเห็นได้ว่า ทฤษฎีอริยสัจ (The noble truths theory) (ของจริงอย่างประเสริฐ) ๔ ประการนั้น คือ ทฤษฎีแก้ความทุกข์โดยตรง แต่เป็นทฤษฎีแปลกกว่าธรรมดาก็คือ ทฤษฎีธรรมดานั้นเป็นเรื่องคิดเอาหรือลองตั้งหลักขึ้นไว้ก่อนที่จะได้ผลจริง จึงหรือไม่ก็ค่อยพิสูจน์กันทีหลัง แต่ทฤษฎีอริยสัจของพระพุทธเจ้า มิใช่ความคิดฝันหรือคาดคะเนเอา หากเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าได้ใช้ชีวิตของพระองค์เองเป็นเดิมพันในการค้นคว้าทดลองจนได้ผลแล้ว ได้พ้นทุกข์จริงแล้ว จึงประกาศทฤษฎีนี้ออกมา พร้อมทั้งทรงชี้แจงว่าตราบใดที่ยังมิได้ทรงรู้

แจ้งเห็นจริงหรือปฏิบัติได้ผลมาเองใน เรื่องนี้แล้ว พระองค์ก็ไม่ปฏิญาณพระองค์ว่าเป็นพระพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้บุตรสุดสัมาสัมโพธิญาณ

เพราะฉะนั้น ในการพิจารณาเรื่องการแก้ความทุกข์ของพระพุทธศาสนา จึงพิจารณาได้โดยตรงจากเรื่องอริยสัจประการหนึ่ง กับการใช้หลักการในอริยสัจเป็นแนว แล้วใช้ปัญญาสอนใจตนให้หายทุกข์หายกลุ่มประการหนึ่ง^{๑๙}

๒.๔.๔ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการพึ่งพาอาศัยกัน

การปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสมต่อกัน คือ สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยเฉพาะสังคมที่มีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม เช่นสังคมไทยนั้น สมาชิกในสังคม ยิ่งจำเป็นต้องเรียนรู้การปฏิบัติตน ให้กลมกลืนไปกับความแตกต่าง เพื่อป้องกันความแตกแยกที่อาจเกิดขึ้นตามมา

๑. คุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและพึ่งพาอาศัยกัน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติและพึ่งพาอาศัยกัน ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านต่างๆ ดังนี้

ประโยชน์ต่อตนเอง

- ๑) ทำให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และรู้สึกปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ
- ๒) มีผู้คอยให้ความช่วยเหลือเมื่อตกยาก หรือประสบกับความยากลำบากจากเหตุการณ์ต่างๆ และทำให้ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว หรือไร้ที่พึ่งเมื่อเจอปัญหา
- ๓) ประสบความสำเร็จในการประกอบหน้าที่การงาน เพราะได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูลจากบุคคลรอบข้าง

ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

- ๑) สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยและสงบสุข ปราศจากปัญหาความแตกแยกขัดแย้งใด ๆ
- ๒) เกิดการพัฒนาที่รวดเร็วและยั่งยืน เพราะความสงบสุขในสังคม จะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนทางเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศชาติมีรายได้เพิ่มขึ้น เพียงพอต่อการนำมาปรับปรุงโครงสร้างทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ และพร้อมรับมือกับความเสี่ยงหรือการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์
- ๓) ความสุขของคนในชาติเพิ่มมากขึ้น เพราะมีความอยู่ดีกินดี รู้สึกปลอดภัยในการดำเนินชีวิต มีหน้าที่การงานและรายได้ที่มั่นคง

^{๑๙} Thai Students in Delaware, **หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://thaiud.blogspot.com/2008/11/blog-post.html>, [3 พฤษภาคม ๒๕๖๓].

๒. แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการพึ่งพาอาศัยกัน การเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เต็มไปด้วยความหลากหลายและแตกต่าง เพื่อปรับตัวให้เข้ากับบุคคลรอบข้าง จะก่อให้เกิดความสุขในการอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิกทุกคน โดยยึดแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

๑. เคารพซึ่งกันและกัน

- ๑) แสดงกิริยาที่นอบน้อมต่อกัน
- ๒) พูดดีต่อกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- ๓) ยอมรับในความแตกต่างทั้งความเชื่อ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม เชื้อชาติ ผิวพรรณ

เป็นต้น

๔) รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

๒. เมตตาต่อกัน

- ๑) เอาใจเขามาใส่ใจเรา คิดถึงจิตใจของผู้อื่น
- ๒) แสดงความห่วงใยต่อบุคคลรอบข้าง ไม่ซ้ำเติมให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ยากมากขึ้น
- ๓) ฝึกใจให้รักในการให้ มากกว่าการรับ
- ๔) เสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๓. ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

- ๑) บริจาคทรัพย์สิน หรือสิ่งของช่วยเหลือผู้อื่นที่ยากลำบากหรือประสบภัยต่างๆ
- ๒) ช่วยเหลือผู้อื่นทำงาน หรือช่วยงานตามความสามารถของตนด้วยความทุ่มเทและ

เต็มใจ

๓) ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อกำหนด หรือระเบียบของสังคม

๔. มีความซื่อสัตย์ต่อกัน

- ๑) แสดงความจริงใจต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
- ๒) รักษาสิ่งจะวาจา ต้องทำให้ได้ตามที่รับปากไว้
- ๓) ไม่ทุจริต หรือเอาเปรียบผู้อื่นด้วยกลอุบายต่างๆ
- ๔) ไว้วางใจกัน ไม่ระแวงผู้อื่นจนเกิดความเป็นความบาดหมาง
- ๕) ฝึกความมีระเบียบวินัยในตนเองให้กลายเป็นนิสัย

๕. ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นกัน

- ๑) ไม่ดูถูกการกระทำ คำพูด หรือความคิดของผู้อื่น

๒) ไม่แสดงกิริยาหรือวาจาที่ถูกศรัทธาความเชื่อ วัฒนธรรม เชื้อชาติ หรือชาติพันธุ์ของผู้อื่น

๓) เคารพสิทธิมนุษยชน ด้วยการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม^{๒๐}

ตารางที่ ๒.๔ สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ทีมงานทรูปลูกปัญญา	การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข คือ ทักษะการอยู่ร่วมกันทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้แก่ การควบคุมตนเอง การมีความรับผิดชอบ การมีวินัยในตนเอง การช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
Sanook	หลักคำสอนของพุทธองค์เกี่ยวกับ ๖ วิธีแห่งการอยู่ร่วมกัน ๑. ตระหนักว่าตนเองอยู่ร่วมในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน ๒. แลกเปลี่ยนสิ่งของ สิ่งที่เป็นอย่างเท่าเทียมกัน ๓. เคารพกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน ๔. การใช้วาจาแห่งความรักความเมตตา ๕. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อกันและกัน ๖. การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น

ตารางที่ ๒.๔ สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Thai Students in Delaware	หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม ๑. การมีสังคหวัตถุ ๔ ๒. การมีปาสุกวิหารธรรม ๓. การมีสามัคคีธรรม อริยสัจ ๔ ประการ

^{๒๐} Pornchita, การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการพึ่งพาอาศัยกัน, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: https://npornchita.blogspot.com/2017/06/2_47.html, [๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗]

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Pornchita	การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการพึ่งพาอาศัยกัน การปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสมต่อกัน คือ สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยเฉพาะสังคมที่มีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม และการมีส่วนร่วมของชุมชน

๒.๕.๑ เครือข่ายทางสังคม

เครือข่ายสังคมจะประกอบไปด้วยบุคคลหรือตัวแสดง ที่มีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ที่แต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนนั้นมิได้มีเพียงบทบาทเดียว หากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายสังคม บางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีของการแลกเปลี่ยน เพราะบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังในสังคม หรือตามบรรทัดฐานที่ได้รับการถ่ายทอดมาเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลยังขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการรับรู้และการตัดสินใจในการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความสัมพันธ์ ทั้งในด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ^{๒๑}

เครือข่ายเป็นรูปแบบทางด้านความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในสังคม ที่มีแบบแผนสายสัมพันธ์ต่างๆ ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันซึ่งมีหลักการว่าสายสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้กระทำต่าง ๆ ปกติจะมีลักษณะ ควบคู่ขนานกัน ในด้านเนื้อหาความเข้มข้นสนองสิ่งต่างให้แก่กันและกัน โดยมีความเข้มข้นมากน้อยต่างกันและมีลักษณะการทอดต่อกัน หรือนำไปสู่เครือข่ายชนิดต่าง ๆ ที่เกิดจากความสนใจแต่มีข้อจำกัดว่าแนวโน้มที่จะเกิดเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีพรมแดนชัดเจนจะแบ่งกลุ่มออกจากกัน และส่งผลให้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือกัน^{๒๒}

เครือข่ายสังคม หมายถึง สายสัมพันธ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ อีกหลายคนในสังคม โดยต้องมีปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเครื่องใช้ไม่สอย การบริการระหว่างบุคคลทั้งที่เป็นกลุ่มไม่เป็นทางการ องค์การทางสังคมต่าง ๆ เปรียบเสมือนสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ และขณะเดียวกันบุคคลนั้น ๆ ก็เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของ

^{๒๑} ครูบ้านนอก, สถานภาพองค์ความรู้ของแนวคิดเครือข่ายทางสังคม, [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.kroobannok.com/4252> [๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗].

^{๒๒} สุเทพ สุนทรเกสัช, ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัย, (เชียงใหม่: โกลบอลวิชั่น จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๑๖.

สิ่งแวดล้อมทางสังคมของบุคคลอื่นๆ ในเครือข่ายสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่น ๆ เช่นกัน^{๒๓}

เครือข่ายทางสังคม คือ รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of Social Relationship) ของปัจเจกชน (Individual) ซึ่งนักสังคมวิทยาถือว่าเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการศึกษา และใช้วิธีศึกษาโดยการสังเกต (Observation) ก่อนจะเขียนออกมาเป็นแผนที่ปฏิสัมพันธ์ (Interaction Mapping)^{๒๔}

นิยามของเครือข่ายทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เป็นการรวมตัวขององค์กรในชุมชนต่าง ๆ โดยมีความเท่าเทียมกัน^{๒๕}

จากที่กล่าวมาในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เครือข่ายทางสังคม (Social Network) หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Pattern of Social Relationship) ของปัจเจกบุคคล (Individual) กลุ่ม (Group) และองค์กร (Organization) ผ่านรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย ตลอดจนมีเป้าหมายร่วมกัน

๒.๕.๒ การมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล เป็นกระบวนการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึนึกคิด แก้ไขปัญหา ความต้องการของตนโดยการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด^{๒๖}

^{๒๓} พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์, การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม, บทความเสนอในการประชุมเชิง วิชาการเรื่อง เครือข่ายการเรียนรู้ วันที่ ๒๙ - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๖ ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, หน้า ๓๔๖ - ๓๔๗.

^{๒๔} Bruce, Steve and Yearley, Steven, The SAGE Dictionary of Sociology, (London: SAGE Publication Ltd, 2006), p. 239.

^{๒๕} Boissevain, Jeremy. Friends of Friends: Network, Manipulators and Coalitions. (Oxford: Basil Blackwell, 1974), p. 22.

^{๒๖} ทองศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคณะ, การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิธีการพิมพ์, ๒๕๓๔), หน้า ๗๖.

การมีส่วนร่วมของประชาชน หรือการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าหมายถึง ความพร้อมและโอกาสที่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชน ยอมรับผิดชอบและกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันและยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในทฤษฎีที่แตกต่างกันอีก ๔ ความหมาย ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่กลุ่มประชาชนหรือขบวนการของประชาชน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นผู้ที่อยู่ในวงนอกระบบราชการ ได้เพิ่มความสามารถในการควบคุมทรัพยากรและสถาบันต่าง ๆ ตามสภาวะสังคมที่เป็นอยู่

๒. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม และในการมีส่วนร่วม ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญาซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

๓. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

๔. การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกรักคิด แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขามี แสดงออกซึ่งสิ่งที่เขาต้องการ แสดงออกซึ่งปัญหาที่กำลังเผชิญและแสดงถึงวิธีแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติโดยการช่วยเหลือของหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด^{๒๗}

สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นควรมีสาระสำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

๑. การให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้นำความรู้และข้อมูลต่าง ๆ สื่อระหว่างกันเป็นการลดช่องว่างของการสื่อความเข้าใจและความร่วมมือตลอดจนช่วยให้ประชาชนสามารถเลียนแบบ ดัดแปลง หรือสร้างสรรค์ในการพัฒนาด้านตนเอง

^{๒๗} เจริญ ภัสระ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของรัฐ. วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย, (ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๒ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๐), หน้า ๑-๓.

๒. ช่วยจัดโครงการพัฒนา เพื่อให้เป็นแบบจำลองและแบบฝึกหัดแก่ประชาชนในท้องถิ่นและเป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการใช้ชีวิตของชาวชนบทให้มองเห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมให้ดีที่สุด

๓. การปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมของประชาชนให้สอดคล้องกับการทำงานร่วมกันในรูปแบบและวิธีการที่มีกฎเกณฑ์ มีระบบ และมีความซับซ้อน^{๒๘}

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม

๑. ต้องยึดหลักปัญหาและความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมหากกิจกรรมนั้นเป็นเรื่องใหม่ก็ต้องใช้เวลากระตุ้น เร่งเร้าสร้างความสนใจ จนเป็นที่ยอมรับต่อกิจกรรมนั้น

๒. กิจกรรมต้องดำเนินการตามลักษณะกลุ่มเพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิก ปลุกฝังทัศนคติและพฤติกรรมที่เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าการเห็นแก่ตัว

๓. แนวทางการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถที่หลีกเลี่ยงการพึ่งพาจากภายนอกให้มากที่สุด โดยเฉพาะในขั้นการเริ่มต้น ต้องทำให้ประชาชนรู้สึกแสดงความเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น และการเน้นการช่วยเหลือตนเองและสมาชิกในสังคมด้วยกัน

๔. กิจกรรมการพัฒนาที่เข้าไปต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมสอดคล้องกับสภาพของชุมชนรวมถึงศักยภาพของทรัพยากรในชุมชน และสอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

๕. การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำในชุมชน ได้แก่ ผู้นำตามธรรมชาติที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือผู้นำทางศาสนา ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการ

๖. ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ^{๒๙} ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นกล่าวคือ ร่วมหาข้อมูล หาสาเหตุของปัญหา ร่วมปรึกษาหารือและแนวทางการแก้ไข ตัดสินปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมติดตามประเมินผล

^{๒๘} อนุช วัฒนจักร, “การมีส่วนร่วมของสตรีในงานพัฒนาป่าไม้ กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕), หน้า ๔๑.

^{๒๙} สมนึก ปัญญาสิงห์. แนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม. (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์. ๒๕๓๒).

ตารางที่ ๒.๕ สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชน

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ครูบ้านนอก	เครือข่ายสังคมจะประกอบไปด้วยบุคคลหรือตัวแสดง ที่มีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันตามบทบาทหรือหน้าที่ที่แต่ละคนหรือคู่ความสัมพันธ์มีอยู่ ซึ่งแต่ละคนนั้นมิได้มีเพียงบทบาทเดียว หากแต่มีหลายบทบาทที่จะต้องสวมในชีวิตประจำวัน
สุเทพ สุนทรเกสัช	เครือข่ายเป็นรูปแบบทางด้านความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในสังคม ที่มีแบบแผนสายสัมพันธ์ต่างๆ ทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันซึ่งมีหลักการว่าสายสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้กระทำต่าง ๆ ปกติจะมีลักษณะ ควบคู่ขนานกัน ในด้านเนื้อหาความเข้มข้นสนองสิ่งต่างให้แก่กันและกัน
พิมพัลย์ ปรีดาสวัสดิ์	เครือข่ายสังคม หมายถึง สายสัมพันธ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ อีกหลายคนในสังคม โดยต้องมีปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเครื่องใช้ไม้สอย การบริการระหว่างบุคคลทั้งที่เป็นกลุ่มไม่เป็นทางการ องค์กรทางสังคมต่าง ๆ
Bruce, Steve	เครือข่ายทางสังคม คือ รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม ของปัจเจกชน ซึ่งนักสังคมวิทยาถือว่าเป็นหน่วยวิเคราะห์ ในการศึกษา และใช้วิธีศึกษาโดยการสังเกต (Observation) ก่อนจะเขียนออกมาเป็นแผนที่ปฏิสัมพันธ์
Boissevain, Jeremy	นิยามของเครือข่ายทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เป็นการรวมตัวขององค์กรในชุมชนต่าง ๆ โดยมีความเท่าเทียมกัน
ทองศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ และคณะ	การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เจริญ ภัสระ	การมีส่วนร่วมของประชาชน หรือการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า หมายถึง ความพร้อมและโอกาสที่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชน ยอมรับผิชอบและกระทำกิจกรรมต่าง ๆ
อนงค์ พัฒนจักร	สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ๑. การให้การศึกษาแก่ประชาชน ๒. ช่วยจัดโครงการพัฒนา ๓. การปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม
สมนึก ปัญญาสิงห์	แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วม ๑. ต้องยึดหลักปัญหาและความต้องการของประชาชน ๒. กิจกรรมต้องดำเนินการตามลักษณะกลุ่ม ๓. แนวทางการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน ๔. กิจกรรมการพัฒนาที่เข้าไปต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ๕. การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำในชุมชน ๖. ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ตามนโยบายของคณะสงฆ์ไทย

๑. ความเป็นมา

๑.๑ มหาเถรสมาคม ได้มีคำสั่ง ที่ ๓/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ซึ่งได้แต่งตั้งสมเด็จพระมหาธีรราชมุนี วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นกรรมการ และเลขาธิการมหาเถรสมาคม เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจตามข้อ ๑๓ แห่งระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” พ.ศ. ๒๕๖๕

๑.๒ กระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ (ฉบับปรับปรุง) เพื่อดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่หมู่บ้านศีลธรรม” ดังนี้

๑) คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๖๙๖/๒๕๖๖ เรื่อง ยกเลิกและแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม” ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๖ (ยกเลิกคำสั่ง ที่ ๒๑๔๕/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖)

๒) คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๖๙๗/๒๕๖๖ เรื่อง ยกเลิกและแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม” ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๖ (ยกเลิกคำสั่ง ที่ ๒๑๔๖/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖)

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ของมหาเถรสมาคม และมีเป้าหมายดำเนินโครงการในพื้นที่ ๗๖ จังหวัด ๘๗๘ อำเภอ ๗,๒๕๕ ตำบล ๗๕,๑๓๖ หมู่บ้าน/ชุมชน ในครั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมการปกครอง (ปก.) เป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินงาน ร่วมกับ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) และกรมการพัฒนาชุมชน (พช.)

๒. สรุปผลการดำเนินงานตามนโยบาย (ที่ดำเนินการในห้วงระยะที่ผ่านมา)

๒.๑ กรรมการและเลขานุการร่วม ระหว่าง กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการพัฒนาชุมชน และสำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้ร่วมกันหารือและพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และการจัดเก็บผลการดำเนินงานในการขับเคลื่อนโครงการเรียบร้อยแล้ว

๒.๒ กรมการปกครองได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๑๐.๓/ว ๒๕๙๖๙ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๖ เรื่อง การขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม” เพื่อกำหนดแนวทางให้ทุกจังหวัด อำเภอ ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการโดยมีตัวชี้วัดหลัก ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านหลักประกันของชีวิต ๒) ด้านหลักประกันทรัพย์สิน ๓) ด้านหลักประกันครอบครัว ๔) ด้านความสามัคคี และ ๕) ด้านความมั่นคงปลอดภัย รวม ๒๐ ตัวชี้วัดย่อย (KPIs) รวมทั้งสิ้น ๔๙ กิจกรรม โดยแบ่งเป็นกิจกรรม/โครงการของแต่ละส่วนราชการ ดังนี้

๑) กรมการปกครอง (ปก.) จำนวน ๒๐ KPIs (รวม) รวม ๒๗ กิจกรรม/โครงการ

๒) กรมการพัฒนาชุมชน (พช.) จำนวน ๐๕ KPIs (รวม) รวม ๑๒ กิจกรรม/โครงการ

๓) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) จำนวน ๐๕ KPIs (รวม) รวม ๐๗ กิจกรรม/โครงการ

๔) สำนักนโยบายและแผน (สนพ.) จำนวน ๐๓ KPIs (รวม) รวม ๐๓ กิจกรรม/โครงการ

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (สป.มท.)

๓. แนวทางการดำเนินงาน

๓.๑ ระยะแรก ๓ เดือน (Quick Win)

กรมการปกครอง

๑) แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ระดับจังหวัด และอำเภอ

๒) รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ระดับจังหวัด และอำเภอ

๓) แผนงาน/โครงการฯ ที่จะดำเนินการ

๔) กิจกรรม Kick off ระดับอำเภอ

๕) จัดทำระบบการรายงาน ติดตามและประเมินผล

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

๑) แจกชี้แจงข้อมูลแนวทางการขับเคลื่อนโครงการฯ ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาในสังกัด (โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก)

๒) จัดทำระบบการรายงาน ติดตามและประเมินผลคู่ขนานกับระบบรายงานของกรมการปกครอง (เฉพาะตัวชี้วัดที่กรมเป็นเจ้าภาพหลัก) ***อยู่ระหว่างดำเนินการ***

๓.๒ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

บูรณาการตัวชี้วัด (KPIs) ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมในระดับพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาในสังกัด (โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) จำนวน ๓ โครงการ รวมทั้งสิ้น ๗ กิจกรรม ดังนี้

บูรณาการร่วมกับโครงการ

โครงการที่ ๑ โครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น “ปลูกผัก รักโลก” (กศ./กง.สศ.)

โครงการที่ ๒ โครงการถึงขยะเปียกลดโลกร้อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กสว.)

โครงการที่ ๓ โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กศ./กง.ศน.)

กิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ (๑.๑.๒) การส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ และประพฤติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ

สำนัก/กองเจ้าภาพ : กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (กศ. : กง.สศ./กง.ปศ./กง.ศน.) เกณฑ์การประเมิน (รายเดือน) : ร้อยละ ๑๐๐ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มีการจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรม อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง (ฐานข้อมูล : สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๙,๙๗๐ แห่ง จำแนกเป็น โรงเรียน/วิทยาลัย ๑,๗๘๕ แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๑๘,๑๘๕ แห่ง)

กิจกรรมที่ ๒ (๒.๑.๗) การจัดกิจกรรม Active Learning โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงในการปลูกผักปลอดสารพิษที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีความปลอดภัยในการบริโภค โดยดำเนินการภายใต้โครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น “ปลูกผัก รักโลก” สำนัก/กองเจ้าภาพ : กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (กศ. : กง.สศ.)

เกณฑ์การประเมิน (รายปี) : ร้อยละ ๙๐ ของสถานศึกษา (๑,๑๙๔ แห่ง) จัดกิจกรรม Active Learning (ฐานข้อมูล : โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับประถมศึกษาขึ้นไป จำนวน ๑,๓๒๖ แห่ง)

กิจกรรมที่ ๓ (๓.๓.๑) การจัดทำถังขยะเปียกลดโลกร้อน โดยดำเนินการภายใต้โครงการถังขยะเปียกลดโลกร้อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนัก/กองเจ้าภาพ : กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น (กสว.)

เกณฑ์การประเมิน (รายปี) : ร้อยละ ๑๐๐ ของหมู่บ้านมีการจัดทำถังขยะเปียกลดโลกร้อน (ฐานข้อมูล : ๗๕,๑๓๖ หมู่บ้าน)

กิจกรรมที่ ๔ (๓.๓.๒) การบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ หมู่บ้านมีระบบคัดแยกขยะ ๔ ประเภท คือ ขยะทั่วไป ขยะเปียก (อินทรีย์) ขยะอันตรายชุมชน และขยะรีไซเคิลอย่างเป็นระบบเป็นการจัดการขยะที่ต้นทาง ลดปริมาณขยะ โดยดำเนินการภายใต้โครงการถังขยะเปียกลดโลกร้อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนัก/กองเจ้าภาพ : กองสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น (กสว.)

เกณฑ์การประเมิน (รายปี) : ร้อยละ ๑๐๐ ของหมู่บ้านมีการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ (ฐานข้อมูล : ๗๕,๑๓๖ หมู่บ้าน)

กิจกรรมที่ ๕ (๓.๓.๓) การจัดทำถังขยะเปียกลดโลกร้อนภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนและครอบครัว โดยดำเนินการภายใต้โครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น “ปลูกผัก รักโลก”

สำนัก/กองเจ้าภาพ : กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (กศ. : กง.สศ.)

เกณฑ์การประเมิน (รายปี) : ร้อยละ ๘๐ ของสถานศึกษา (๑,๐๖๑ แห่ง) จัดทำถังขยะเปียก
ลดโลกร้อนภายในสถานศึกษา อย่างน้อย ๑ ถัง (ฐานข้อมูล : โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ระดับชั้นประถมศึกษาขึ้นไป จำนวน ๑, ๓๒๖ แห่ง)

กิจกรรมที่ ๖ (๔.๔.๒) ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน มีส่วนร่วมโดยการ “ร่วมพูดคุย ร่วมคิด
ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์” ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศาสนสถาน สถานศึกษา และ ๗ ภาคี
เครือข่ายในพื้นที่ โดยดำเนินการภายใต้โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำนัก/กองเจ้าภาพ : กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (กศ. : กง.ศน.)

เกณฑ์การประเมิน (รายปี) : ร้อยละ ๒๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชน (หรือจำนวน ๑๕,๐๒๘ หมู่บ้าน/
ชุมชน) ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศาสนสถาน
(วัด/มัสยิด/โบสถ์คริสต์) สถานศึกษา และภาคีความร่วมมือ (๗ ภาคีเครือข่าย) (ฐานข้อมูล : ๗๕,๑๓๖
หมู่บ้าน)

กิจกรรมที่ ๗ (๔.๗.๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมภายใต้โครงการวัด ประชา รัฐ
สร้างสุข เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ไตรมาสละอย่างน้อย ๑ ครั้ง รวม ๔ ครั้งต่อปี เช่น กิจกรรมการให้ความรู้
หลักการ ๕ส, การปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรม, การรักษาศีล ๕, และกิจกรรม ๕ส หรือ Big Cleaning
Day เป็นต้น

สำนัก/กองเจ้าภาพ : กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (กศ. : กง.ศน.)

เกณฑ์การประเมิน (รายปี) : ร้อยละ ๑๐๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชนที่ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลง
ความร่วมมือ (MOU) มีส่วนร่วมในกิจกรรมจิตอาสา และการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกับองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ศาสนสถาน (วัด/มัสยิด/โบสถ์คริสต์) และสถานศึกษา โดยดำเนินการภายใต้
โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ฐานข้อมูล : ๑๕,๐๒๘ หมู่บ้าน/ชุมชนที่ร่วมลง
นามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในกิจกรรมที่ ๔.๔.๒)

๒.๖ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ)

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย				
	ไตรมาสที่ ๑	ไตรมาสที่ ๒	ไตรมาสที่ ๓	ไตรมาสที่ ๔	รวม

๑. กิจกรรมที่ ๑ (๑.๑.๒)	สถานศึกษา จัดกิจกรรม (อย่างน้อย เดือนละ ๑) รวม ๓ ครั้ง	สถานศึกษา จัดกิจกรรม (อย่างน้อย เดือนละ ๑) รวม ๓ ครั้ง	สถานศึกษา จัดกิจกรรม (อย่างน้อย เดือนละ ๑) รวม ๓ ครั้ง	สถานศึกษา จัดกิจกรรม (อย่างน้อย เดือนละ ๑) รวม ๓ ครั้ง	สถานศึกษา จัดกิจกรรม (อย่างน้อย เดือนละ ๑) รวม ๑๒ ครั้ง
๒. กิจกรรมที่ ๒ (๒.๑.๗)	ร้อยละ ๙๐ ของสถานศึกษาชั้นประถมศึกษาขึ้นไป (จำนวน ๑,๑๙๔ แห่ง)				
๓. กิจกรรมที่ ๓ (๓.๓.๑)	ร้อยละ ๑๐๐ ของหมู่บ้าน (จำนวน ๗๕,๑๓๖ หมู่บ้าน)				
๔. กิจกรรมที่ ๔ (๓.๓.๒)	ร้อยละ ๑๐๐ ของหมู่บ้าน (จำนวน ๗๕,๑๓๖ หมู่บ้าน)				
๕. กิจกรรมที่ ๕ (๓.๓.๓)	ร้อยละ ๘๐ ของสถานศึกษาชั้นประถมศึกษาขึ้นไป (จำนวน ๑,๐๖๑ แห่ง)				
๖. กิจกรรมที่ ๖ (๔.๔.๒)	ร้อยละ ๒๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชน (จำนวน ๑๕,๐๒๘ หมู่บ้าน)				
๗. กิจกรรมที่ ๗ (๔.๗.๑)	ร้อยละ ๑๐๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชนที่ร่วมลงนาม ๔.๔.๒ (จำนวน ๑๕,๐๒๘)				
	มีส่วนร่วม ในกิจกรรม (อย่างน้อย ๓ ครั้ง)	มีส่วนร่วม ในกิจกรรม (อย่างน้อย ๓ ครั้ง)	มีส่วนร่วม ในกิจกรรม (อย่างน้อย ๓ ครั้ง)	มีส่วนร่วม ในกิจกรรม (อย่างน้อย ๓ ครั้ง)	มีส่วนร่วม ในกิจกรรม (อย่างน้อย ๔ ครั้ง)

๔. แนวทางการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด

๔.๑ สนับสนุน/ส่งเสริม/ติดตาม/ตรวจสอบผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตามแนวทางปฏิบัติของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และตามหนังสือที่อ้างถึง (หน้าที่ ๑) ทุกโครงการ

๔.๒ รายงานผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้กรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่นทราบ

แนวทางปฏิบัติ (ภายใต้กิจกรรมที่ ๑.๑.๒)

“การส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ และประพฤติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ”

สำนัก/กองเจ้าภาพตัวชี้วัด : กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น (กศ.)

โรงเรียน/วิทยาลัย : กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษาท้องถิ่น (กง.สศ.)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษาปฐมวัยและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (กง.ปศ.)

กิจกรรมที่ ๑.๑.๒

“การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาแก่เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส
เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ ประพฤติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ”

ตัวชี้วัดหลักด้านที่ ๑. ด้านหลักประกันชีวิต

ตัวชี้วัดย่อยข้อ ๑.๑ กิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม

เกณฑ์การประเมิน (รายปี) : ร้อยละ ๑๐๐ ของสถานศึกษา (โรงเรียน/วิทยาลัย/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “จัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรม” อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง รวม ๑๒ ครั้งต่อปี

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย (เชิงปริมาณ)				
	ไตรมาสที่ ๑	ไตรมาสที่ ๒	ไตรมาสที่ ๓	ไตรมาสที่ ๔	รวม
กิจกรรมที่ ๑.๑.๒	สถานศึกษา จัดกิจกรรม (อย่างน้อย เดือนละ ๑) รวม ๓ ครั้ง	สถานศึกษา จัดกิจกรรม (อย่างน้อย เดือนละ ๑) รวม ๓ ครั้ง	สถานศึกษา จัดกิจกรรม (อย่างน้อย เดือนละ ๑) รวม ๓ ครั้ง	สถานศึกษา จัดกิจกรรม (อย่างน้อย เดือนละ ๑) รวม ๓ ครั้ง	สถานศึกษา จัดกิจกรรม (อย่างน้อยเดือนละ ๑) รวม ๑๒ ครั้ง
	ค่าเป้าหมาย (เชิงคุณภาพ)				
	ไตรมาสที่ ๑	ไตรมาสที่ ๒	ไตรมาสที่ ๓	ไตรมาสที่ ๔	รวม
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล	เด็กเล็ก/เด็กนักเรียน สามารถสวดมนต์ “บทสวดมนต์แปล” ได้				
โรงเรียน/วิทยาลัย - ระดับชั้นประถมศึกษา - ระดับชั้นมัธยมศึกษา - ระดับชั้นอาชีวศึกษา	นักเรียน/นักศึกษา กิจกรรมที่ ๑ สวดมนต์หมู่ “สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะ” ได้ กิจกรรมที่ ๒ นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ขึ้น ไป “เข้าร่วมพิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ”				

คำอธิบายและแนวทางปฏิบัติ

กิจกรรมที่ ๑.๑.๒

การส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ และประพฤติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ

๑. แนวคิด

ความจำเป็นอันเป็นเหตุผลสำคัญที่ควรจะนำเอาวิธีการศึกษามาผสมผสานเข้ากับระบบ
การศึกษาก็เพราะว่า การศึกษาที่ผ่านมามีจนถึงปัจจุบันสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลได้ดีเฉพาะ

ด้านวิชาการซึ่งมีความเหมาะสมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ ณ ปัจจุบันระบบการศึกษาไม่สามารถตามสถานการณ์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ทัน จนสะท้อนออกทางผลผลิต คือ “สภาพบุคคลในสังคม” ต้องเผชิญกับปัญหาทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ปัญหาชีวิต รวมทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม รุมเร้าเข้ามารอบด้านซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่ย่อนยานด้านวินัยและคุณธรรมเพราะไม่สามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับความรู้ได้ ดังนั้น การพัฒนาด้านคุณธรรมของบุคคลจะทำให้เกิดผลดีได้นั้น จะต้องใช้วิธีการทางศาสนาเข้ามาผสมผสานเพราะหลักการของ “ศาสนาทุกศาสนา” มีจุดมุ่งหมายเพื่ออบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณธรรมแก่บุคคลให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ให้สูงขึ้น แนวความคิดและคำสั่งสอนของทุกศาสนาจึงเป็น “หลักปรัชญาชีวิต” ที่ใช้เป็น “หลักการชีวิต” ได้ดียิ่ง เพราะได้วางกฎเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติไว้อย่างละเอียดเพื่อให้บุคคลได้ใช้ดำเนินชีวิตด้วยความราบรื่น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุขซึ่งเป็นหลักการชีวิตที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลไปในทิศทางเดียวกันกับจุดมุ่งหมายของ “การศึกษา” ฉะนั้น เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือแห่งกระบวนการในการพัฒนาบุคคลได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นทั้งในด้านการพัฒนาจิตใจและการปลูกฝังวินัย คุณธรรม จริยธรรม ให้เกิดความสำนึกรับผิดชอบต่อชีวิตตนเองและสังคมอย่างมีคุณภาพ จึงควรนำหลักการศึกษารูปแบบ “ไตรสิกขา” “เบญจศีล” และ “เบญจธรรม” มาปรับใช้และผสมผสานกลมกลืนให้เป็นกระบวนการเดียวกันกับการศึกษาในปัจจุบัน โดยหลายภาคส่วนได้พยายามผลักดันให้นำ “หลักธรรมคำสอนของทุกศาสนา” มาปรับใช้อย่างจริงจังในการจัดการเรียนการสอน อาทิเช่นโรงเรียนวิถิพุทธที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนโดยหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา มีหลักการสำคัญคือ “ไตรสิกขา” “ไตรลักษณ์” และมีหลักธรรมขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรนำมาฝึกปฏิบัติ ได้แก่ “เบญจศีล” “เบญจธรรม”

“ไตรสิกขา” คือ หลักการพัฒนาชีวิตเพื่อให้ประสบความสำเร็จและเป็นคนสมบูรณ์แบบ (สิ่งที่ควรศึกษาเล่าเรียนและนำมาฝึกตน) ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา โดยไตรสิกขาจัดอยู่ในมรรคมงคล ๘ คือธรรมที่ควรประพฤติและปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ ประกอบด้วยข้อปฏิบัติที่มนุษย์ควรศึกษา คือ ศีลสิกขา จิตตสิกขา และปัญญาสิกขา ซึ่งหมายถึงข้อที่ควรต้องศึกษาและปฏิบัติ กล่าวคือ การฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้ยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ นิพพาน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ๒๕๔๖ : ๑๒๗) ไตรสิกขา มีองค์ประกอบที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ ๓ ประการ ได้แก่

๑. อธิศีลสิกขา (สิกขาคือ “ศีล” อันยิ่งใหญ่) เป็นการฝึกให้มีพฤติกรรมที่ร่วมสร้างเสริมสังคมที่ดีงามซึ่งมีคุณภาพที่เกื้อกูลแก่คุณภาพชีวิต เอื้อแก่การพัฒนาจิตปัญญา โดยฝึกหรือพัฒนาระเบียบวินัย ความสุจริตทางกาย วาจา และแรงงานที่เป็นสัมมาชีพ เรียกว่า “ศีล” กล่าวคือ การสำรวมทางกาย

และวาทะ การมุ่งสร้างพฤติกรรมความเคยชินที่ดี มีสัมพันธภาพเกื้อกูลกับสังคม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และสิ่งสร้างสรรค์ทั้งหลาย จนส่งผลให้เกิดสภาพจิตใจที่ดีงาม มีความสุข พร้อมทั้งเอื้อต่อการแยกแยะ และรับรู้ข้อมูลความรู้ การคิด การสร้างสรรค์ทำให้ปัญญาเจริญงอกงาม กล่าวโดยสรุปให้เข้าใจอย่างง่าย รวมเรียกว่า “การศึกษาและฝึกตนด้านพฤติกรรม”

๒. อธิจิตตสิกขา (สิกขาคือ “สมาธิ” อันยิ่งใหญ่) อาศัยสภาพแวดล้อม สังคม ความเป็นอยู่ ภายนอกเป็นพื้นฐาน ทำการฝึกอบรมหรือพัฒนาจิตใจให้ประณีต มีคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพจิตที่ดี เรียกว่า “สมาธิ” กล่าวคือ การทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว มีคุณธรรมจริยธรรม โดยมีเจตจำนงเป็นตัว ชี้นำพฤติกรรมมีผลต่อความมั่นคงในความดี ความสดชื่นเบิกบาน และความสุขใจ กล่าวโดยสรุปให้เข้าใจ อย่างง่ายรวมเรียกว่า “การศึกษาและฝึกตนด้านจิตใจ”

๓. อธิปัญญาสิกขา (สิกขาคือ “ปัญญา” อันยิ่งใหญ่) ด้วยจิตที่ฝึกดีนั้น สามารถพัฒนาจิตใจให้ ประณีตเกิดความรู้ความเข้าใจในธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย ทำการงานด้วยความรู้ความเข้าใจนั้นจนบรรลุถึง ปรีชาญาณที่ทำให้มีชีวิตแห่งความหลุดพ้นเป็นอิสระ เป็นอยู่ด้วยความผ่องใสเบิกบานตลอดทุกเวลา เรียกว่า “ปัญญา” กล่าวคือ การพิจารณาให้รู้แจ้งหรือเห็นแจ้งตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ มีความรู้ ความเข้าใจในเหตุและผลการเข้าถึงความจริง รวมทั้งความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และแนวความคิดต่าง ๆ เพื่อใช้ปัญญาเป็นตัวแก้ปัญหาทั้งพฤติกรรมและจิตใจให้ลงตัวพอดี เป็นการนำสู่จุดหมายแห่งสันติสุขและ ความมีอิสรภาพ กล่าวโดยสรุปให้เข้าใจอย่างง่ายรวมเรียกว่า “การศึกษาและฝึกตนด้านปัญญา” ทั้งนี้ การ รู้แจ้งหรือเห็นแจ้งตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ “ไตรลักษณ์” แปลว่า ลักษณะ ๓ อย่าง หมายถึง สามัญญลักษณะ หรือลักษณะที่เสมอกัน หรือสิ่งที่มีประจำอยู่ในตัวของสังขารทั้งปวง และเรียกอีก อย่างหนึ่งว่าธรรมนิกาย คือกฎธรรมดา หรือข้อกำหนดที่แน่นอนของสังขาร ซึ่งเป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ ทรงตรัสรู้ ๓ ประการประกอบด้วย

๑) อนิจจตา (อนิจจัง) คือ ความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความไม่ยั่งยืน ภาวะที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อม และสลายไป

๒) ทุกขตา (ทุกข์) คือ ความเป็นทุกข์หรือความทนอยู่ไม่ได้ ภาวะที่ถูกบีบคั้นด้วยการเกิดขึ้น และสลายตัว ภาวะที่กดดัน ผื่นและขัดแย้งอยู่ในตัว เพราะปัจจัยที่ปรุงแต่งให้มีสภาพเป็นอย่างนั้น เปลี่ยนแปลงไปจะทำให้คงอยู่ในสภาพนั้นไม่ได้ ภาวะที่ไม่สมบูรณ์มีความบกพร่องอยู่ในตัว

๓) อนัตตตา (อนัตตา) คือ ความไม่ใช่ตัวตน ความไม่มีตัวตนที่แท้จริงของมันเอง ไม่ใช่ของใคร ไม่อยู่ในอำนาจควบคุมของใคร

“เบญจศีล” หรือศีล ๕ คือ ข้อห้ามหรือข้อละเว้นเพื่อไม่ให้กระทำความชั่ว ถือเป็นข้อปฏิบัติปกติสำหรับกลุ่มเถรวาทให้เป็นผู้มีใจสูงหรือเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักของ “ไตรสิกขา” และถือเป็นข้อปฏิบัติปกติสำหรับทุกคน ประกอบด้วยศีล ๕ ข้อ ดังนี้

๑. ปาณาติปาตา (ละเว้นจากการฆ่าสัตว์และการเบียดเบียนผู้อื่น) หรือ “หลักประกันด้านชีวิต” หมายถึง กิจกรรมที่นำหลักทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต และภายในสถานศึกษา/ชุมชน/หมู่บ้าน โดยการไม่ทำร้าย เบียดเบียน หรือรังแกผู้อื่น ตลอดจนการไม่ทำความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น

๒. อทินนาทานา (ละเว้นจากการลักทรัพย์) หรือ “หลักประกันด้านทรัพย์สิน” หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ภายในครัวเรือนให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และภายในสถานศึกษา/ชุมชน/หมู่บ้าน

๓. กาเมสุมิฉาจารา (ละเว้นจากการประพฤติดูหมิ่นในกาม) หรือ “หลักประกันด้านครอบครัว” หมายถึง กิจกรรมที่เสริมสร้างความอบอุ่นและสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีให้กับสมาชิกในครอบครัวและภายในสถานศึกษา/ชุมชน/หมู่บ้าน

๔. มุสาวาทา (ละเว้นจากการพูดเท็จ) หรือ “หลักประกันด้านความสามัคคี” หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้างสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในครอบครัว และภายในสถานศึกษา/ชุมชน/หมู่บ้าน โดยยึดประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้ สามารถปฏิบัติได้ถึงขั้นสูง คือ การงดเว้นจาก “วจีทุจริต ๔” ได้แก่ การงดเว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ และพูดเพ้อเจ้อ

๕. สุราเมรยมชชพมาทานุฐานา (ละเว้นจากการดื่มสุราของมึนเมาและสารเสพติด) หรือ “หลักประกันด้านความมั่นคงปลอดภัย” หมายถึง กิจกรรมที่เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนรวมทั้งสมาชิกในครอบครัว สมาชิกภายในสถานศึกษา/ชุมชน/หมู่บ้าน โดยการมุ่งเน้นให้ประชาชนห่างไกลจากยาเสพติด และปลอดภัยจากยาพิษ

“เบญจธรรม” หรือธรรมะ ๕ คือ ข้อพึงปฏิบัติอันเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติมีความเจริญก้าวหน้าปลอดภัยและเพิ่มพูนความดีแก่ผู้กระทำอย่างแน่แท้ ซึ่งถือเป็นหลักธรรมที่ควรปฏิบัติควบคู่กับหลักเบญจศีล ประกอบด้วย ๕ ประการ ดังนี้

๑. เมตตากรุณา (ความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น มุ่งหมายให้ผู้อื่นมีความสุขหรือพ้นจากความทุกข์) : สอดคล้องกับหลักเบญจศีลข้อที่ ๑ ละเว้นจากการฆ่าสัตว์และการเบียดเบียนผู้อื่น

๒. สัมมาอาชีวะ (การประกอบสัมมาชีพสุจริต) : สอดคล้องกับหลักเบญจศีลข้อที่ ๒ ละเว้นจากการลักทรัพย์

๓. กามสังวร (การสำรวมในกาม รู้จักพอใจในคู่ครอง) : สอดคล้องกับหลักเบญจศีลข้อที่ ๓ ละเว้นจากการประพฤติดีกในกาม

๔. สัจจะ (การรักษาความสัตย์ ซื่อตรงในกาย วาจา และใจ) : สอดคล้องกับหลักเบญจศีลข้อที่ ๔ ละเว้นจากการพูดเท็จ

๕. สติสัมปชัญญะ (ความระลึกได้และความรู้ตัวอยู่เสมอ) : สอดคล้องกับหลักเบญจศีลข้อที่ ๕ ละเว้นจากการดื่มสุราของมึนเมาและสารเสพติดทั้งนี้ ยังมีหลักธรรมที่ควรฝึกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ดังนี้

หน้าที่เด็ก ๑๐ ประการ เด็กเอ๋ย เด็กดี ต้องมีหน้าที่ ๑๐ อย่างด้วยกัน ๑) นับถือศาสนา ๒) รักษาธรรมเนียมมั่น ๓) เชื่อพ่อแม่ครูอาจารย์ ๔) วาจาต้องสุภาพอ่อนหวาน ๕) ยึดมั่นกตัญญู ๖) เป็นผู้รู้รักการงาน ๗) ต้องศึกษาให้เชี่ยวชาญ ต้องมานะบากบั่น ไม่เกียจ ไม่คร้าน ๘) รู้จักออมประหยัด ๙) ต้องซื่อสัตย์ตลอดกาล น้ำใจนักกีฬากล้าหาญ ให้เหมาะกับกาลสมัยชาติพัฒนา ๑๐) ทำตนให้เป็นประโยชน์ รัฐบาลบุญคุณโทษ สมบัติชาติต้องรักษา เด็กสมัยชาติพัฒนา จะเป็นเด็กที่พาชาติไทยเจริญ

บุญกิริยาวัตถุ คือหลักธรรมที่ควรนำมาใช้ คือ หลักการทำบุญ ๓ อย่าง เป็นหลักเบื้องต้นในการฝึกฝนพัฒนาคนให้เจริญงอกงามในความดี ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความสงบสุขแก่สังคม ประกอบด้วย ทาน (การให้) ศีล (การประพฤติดีงาม มีพฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียน) ภาวนา (การเจริญเมตตาจิต ซึ่งเป็นฐานของทานและศีล การภาวนาที่ควรปฏิบัติได้ คือการฟังธรรมและนั่งสมาธิ)

สังคหวัตถุ ๔ คือหลักธรรมอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน มี ๔ ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา

ขรवासธรรม ๔ คือหลักธรรมของผู้ครองเรือนสำหรับขรवास เป็นเครื่องมือทำให้การทำงานสำเร็จ

เป็นหลักปฏิบัติสำหรับการครองชีวิต มี ๔ ประการ คือ สัจจะ (ความซื่อสัตย์) ทมะ (การฝึกตน) ขันติ (การอดทน) จาคะ (การบริจาค/การเสียสละ)

อิทธิบาท ๔ คือหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตและอาชีพ สามารถใช้พัฒนาตนเองและสังคมได้ ประกอบด้วย ๔ ประการ คือ

๑) ฉันทะ หมายถึง ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น

๒) วิริยะ หมายถึง ความเพียรพยายามทำในสิ่งนั้น

๓) จิตตะ หมายถึง ความเอาใจใส่ฝึกฝน ความรับผิดชอบต่อสิ่งนั้น

๔) วิมังสา หมายถึง ความพิจารณาใคร่ครวญวิเคราะห์หาเหตุผลด้วยปัญญา ประเมินผลเพื่อค้นหาวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดในเรื่องนั้น

อคติ ๔ คือการปฏิบัติตนอย่างไม่ชอบธรรม เป็นธรรมที่พึงละเว้น เพราะเป็นต่อคนอย่างไม่เสมอภาคกัน เรียกว่า “ความลำเอียง” สาเหตุของความลำเอียงแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ

- ๑) ฉันทาคติ คือ ความลำเอียงเพราะชอบ
- ๒) โทสาคติ คือ ความลำเอียงเพราะชัง
- ๓) โมหาคติ คือ ความลำเอียงเพราะหลงหรือเขลา (ความโง่ ความมึนงง)
- ๔) ภยาคติ คือ ลำเอียงเพราะกลัว

สัปปุริสธรรม คือหลักธรรมของคนดี ถือเป็นการครองตนให้เป็นคนสมบูรณ์แบบ มีคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ มี ๗ ประการ ได้แก่

๑. ฉัมมัญญตา คือ การรู้จักเหตุ
๒. อตถัญญตา คือ การรู้จักผล
๓. อัตตัญญตา คือ การรู้จักตน
๔. มัตตัญญตา คือ การรู้จักประมาณ
๕. กาลัญญตา คือ การรู้จักกาลและเวลา
๖. ปริสสัญญตา คือ การรู้จักชุมชน
๗. ปุคคลัญญตา คือ การรู้จักบุคคล

โลกธรรม ๘ คือหลักธรรมที่ครอบงำสัตว์โลก ที่มีประจำโลก และสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามธรรมชาตินั้นโลกธรรม ๘ มี ๘ ประการ ๔ คู่ คือ

- ๑) มีลาภ ๒) เสื่อมลาภ ๓) มียศ ๔) เสื่อมยศ ๕) มีสรรเสริญ ๖) มีนินทา ๗) มีสุข ๘) มีทุกข์

“หัวใจนักปราชญ์” ในทางพุทธศาสนามีหลักสำคัญประการหนึ่ง ที่กล่าวกันว่าจะช่วยสร้างบุคคลให้เป็นพหูสูตร อันหมายถึง เป็นผู้ที่มีปัญญารอบรู้ เป็นผู้ศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาการมาก สามารถทรงจำไว้ได้เป็นอย่างดีจนกลายเป็นผู้รู้หรือปราชญ์ ซึ่งแน่นอนว่า ผู้ใดก็ตามที่เป็นผู้มีปัญญา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเรียนหรือเรื่องการทำงาน ย่อมทำให้คนผู้นั้นเรียนดีและมีความสามารถในการทำงานเก่งอย่างไม่ต้องสงสัย

“หัวใจนักปราชญ์” ประกอบด้วย “สุ จิ ปุ ลิ” คือ สุ ย่อมาจาก สุตะ คือ การฟัง จิ ย่อมาจาก จินตะ คือ การคิด ปุ ย่อมาจาก ปุจฉา คือ การถาม และ ลิ ย่อมาจาก ลิขิต คือ การเขียน ทั้ง สุ จิ ปุ ลิ ต่างเป็นแนวทางที่ทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดผลเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ

นอกจากนี้ พระพุทธเจ้าทรงวางแนวทางการดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์ ๓ ระดับ คือ

๑. ระดับต้น หมายถึง การมีชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุข ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “ประโยชน์ในปัจจุบัน” และทรงวางแนวทางปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขในปัจจุบัน ๔ ข้อ คือ

- ๑) มีความขยันทำงาน (อุฏฐานสัมปทา)
- ๒) รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ (อารักขสัมปทา)
- ๓) มีเพื่อนเป็นคนดี (กัลยาณมิตตตา)
- ๔) เลี้ยงชีวิตอย่างสม่ำเสมอ ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินไป และไม่ขัดสนจนเกินไป (สมชีวิตา)

๒. ระดับกลาง หมายถึง การมีชีวิตเป็นสุขในโลกหน้าหลังจากตายไปแล้ว หลักทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “ประโยชน์ในสัมปรายภพ” มี ๔ ข้อ คือ

- ๑) มีศรัทธา (สัทธาสัมปทา)
- ๒) มีศีล (ศีลสัมปทา)
- ๓) มีการบริจาคทรัพย์ทั้งภายในและภายนอก (ปริจาคสัมปทา)
- ๔) มีปัญญารู้ความเป็นจริงของชีวิต (ปัญญาสัมปทา)

๓. ระดับสูงสุด หมายถึง การไม่เกิดไม่ตายอีกต่อไป ตัดขาดจากสังสารวัฏ แนวทางที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้เพื่อปฏิบัติให้บรรลุประโยชน์สูงสุด มี ๘ ประการ เรียกว่า มรรคมงคล ๘ คือ

- ๑) สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ
- ๒) สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ
- ๓) สัมมาวาจา วาจาชอบ
- ๔) สัมมากัมมันตะ การกระทำชอบ
- ๕) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ
- ๖) สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ
- ๗) สัมมาสติ ความระลึกชอบ
- ๘) สัมมาสมาธิ ความตั้งใจชอบ

๒. หลักธรรมสำคัญของศาสนา

๒.๑ ศาสนาพุทธ

โอวาท ๓ คือ คำสอนที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา มี ๓ ประการ ได้แก่

- ๑) การไม่ทำความชั่ว
- ๒) การทำความดี
- ๓) การทำจิตใจให้ผ่องใส

ซึ่งจะเห็นว่าคำสอนทั้งหมดจัดอยู่ในส่วนของการห้ามทำชั่ว สนับสนุนให้ทำดี และพัฒนาไปสู่

การสร้างจิตใจที่ดีงาม

อริยสัจ ๔ คือ หลักความจริงสูงสุดที่เป็นกระบวนการของเหตุและผลที่จะนำไปสู่การพ้นทุกข์ ประกอบด้วย ทุกข์ (ปัญหา) สมุทัย (สาเหตุของปัญหา) นิโรธ (แก้ปัญหาคือ) มรรค (วิธีการในการแก้ปัญห)

โดยใช้หลักความจริงเหล่านี้เป็นตัวพิจารณาเพื่อไปสู่ทางหลุดพ้น และเป้าหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา

๒.๒ ศาสนาอิสลาม

หลักศรัทธา ๖ ประการ (อركانุลอีมาน)

๑) ศรัทธาในอัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮูวะต้าอาลา)

๒) ศรัทธาในมะลาอิกะฮ์ หรือ “เทวดา” คือ ผู้รับใช้พระเจ้าเป็นคนกลางระหว่างศาสนากับพระเจ้า

๓) ศรัทธาในคัมภีร์อัลกุรอาน

๔) ศรัทธาต่อศาสนทูตหรือศาสดา “รอซูล” “นบี” ผู้ที่นำบทบัญญัติของพระเจ้ามาสั่งสอนแก่ปวงชน

๕) ศรัทธาในวันสิ้นโลก

๖) ศรัทธาในกฎแห่งสภาวการณของพระเจ้า

หลักปฏิบัติศาสนกิจ ๕ ประการ (อركانุลอิสลาม)

๑) การปฏิญาณตน (ชะฮาดะฮฺ) เป็นการประกาศยอมรับด้วยความศรัทธาและความบริสุทธิ์ใจ ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามจะต้องกล่าวคำปฏิญาณตนอย่างเปิดเผยและชัดเจน พร้อมทั้งเลื่อมใสศรัทธาตามที่ตนปฏิญาณและจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติอย่างจริงจัง

๒) การละหมาด คือ การนมัสการต่อพระเจ้าวันละ ๕ เวลา (ย่ำรุ่ง กลางวัน เย็น พลบค่ำ กลางคืน)

๓) การจ่ายซะกาต คือ การบริจาคทรัพย์เพื่อเป็นการขัดเกลาจิตใจให้รู้จักเสียสละ ลดความเห็นแก่ตัว

๔) การถือศีลอด - ถือบวช คือ การละเว้นจากการกิน การดื่ม และการมีเพศสัมพันธ์ ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตกเป็นเวลาตลอด ๑ เดือนในเดือนรอมฎอนตามปฏิทินของศาสนาอิสลาม

๕) การประกอบพิธีฮัจญ์ คือ การไปประกอบศาสนกิจ ณ นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบียหลักศีลธรรม (เอียะห์ซาน) หมายความว่า ความดีต่าง ๆ ที่ต้องประพฤติอยู่เสมอ อันได้แก่

หน้าที่และมารยาทที่ต้องแสดงออก และคุณสมบัติที่ดีทางจิตใจ เช่น หน้าที่ของบุคคลต่อพระเจ้า, หน้าที่ของผู้รู้, หน้าที่ของผู้ไม่รู้, หน้าที่ของลูก, หน้าที่ของพ่อแม่, หน้าที่ของเพื่อน, หน้าที่ของสามี, หน้าที่ของภรรยา, หน้าที่ของผู้นำและหน้าที่ของประชาชน เป็นต้น

๒.๓ ศาสนาคริสต์

บัญญัติ ๑๐ ประการ

- ๑) จงนับถือพระเจ้าเพียงพระองค์เดียว
- ๒) อย่าสร้างรูปเคารพ
- ๓) อย่าออกพระนามของพระเจ้าโดยไม่สมควร
- ๔) จงถือวันพระเจ้าเป็นวันศักดิ์สิทธิ์
- ๕) จงนับถือบิดามารดา
- ๖) อย่าฆ่าคน
- ๗) อย่าผิดประเวณี
- ๘) อย่าลักทรัพย์

๙) อย่าเป็นพยานเท็จใส่ร้ายเพื่อนบ้าน

๑๐) อย่าโลภอยากได้สิ่งของของเพื่อนบ้าน

หลักตรีเอกานุภาพ เป็นหลักคำสอนที่ระบุว่า “พระเจ้ามีพระองค์เดียว” แต่มี ๓ บุคคล ได้แก่

- ๑) พระบิดา คือ พระยะโฮวา ผู้สร้างโลก และให้กำเนิดแก่ชีวิตทุกชีวิต
- ๒) พระบุตร คือ พระเยซู ผู้เกิดมาเพื่อไถ่บาปให้แก่มวลมนุษย์
- ๓) พระจิต คือ วิญญาณบริสุทธิ์ของพระเจ้าที่ปรากฏในจิตของมนุษย์ คอยกระตุ้นให้มนุษย์ทำ

ความดี

หลักแห่งความรัก เป็นหลักคำสอนที่พระเยซูกล่าวไว้ก่อนสิ้นพระชนม์ว่า “ความรักเป็นสิ่งที่มีความยิ่งกว่าเงินทองและทรัพย์สมบัติใด ๆ ในโลก จงรักพระเจ้า รักครอบครัว รักเพื่อนบ้าน และรักเพื่อนมนุษย์แล้วจะได้รับความรักจากโลกนี้ เป็นสิ่งตอบแทน”

๓. ศาสนาพิธีที่สำคัญทางศาสนา

๓.๑ ศาสนาพุทธ เช่น พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ พิธีบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

เป็นต้น

๓.๒ ศาสนาอิสลาม เช่น การละหมาด การถือศีลอด และการประกอบพิธีฮัจญ์ เป็นต้น

๓.๓ ศาสนาคริสต์ เช่น พิธีรับศีลศักดิ์สิทธิ์ เช่น ศีลล้างบาป ศีลถ้อยบาป ศีลกำลัง ศีล

มหาสนิท เป็นต้น

๔. จุดมุ่งหมาย

๔.๑ เด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่าง ๆ อย่างชัดเจนพร้อมกับการพัฒนาด้านสติปัญญาและด้านอื่น ๆ เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขพร้อม ๆ กัน

๔.๒ การพัฒนาผู้เรียนมีความชัดเจน เป็นที่ชื่นชอบและชื่นชมของผู้ปกครอง ครู และชุมชน รวมทั้งเกิดการยอมรับและเกิดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๔.๓ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการปฏิสัมพันธ์ของเด็กนักเรียนดีขึ้น มีลักษณะที่เกื้อกูลต่อกันเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน และมีการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน (ศีล สมาธิ และปัญญา)

๔.๔ ผู้บริหาร ครู บุคลากรและเด็กนักเรียนในสถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเองเพื่อให้มีวิธีการเรียนการทำงาน และวิถีชีวิตได้อย่างมีความสุข

๔.๕ ผู้บริหาร ครู บุคลากรและเด็กนักเรียนในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม เป็นพลังในการพัฒนาสังคมให้ตั้งมียิ่ง ๆ ขึ้นไป

๕. แนวทางการจัดกิจกรรม

๕.๑ หลักสูตร

“หลักสูตร” ถือเป็นหัวใจสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรเป็นเสมือนแม่บทที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาทุกประเภท เพื่อนำสู่กิจกรรมการจัดประสบการณ์และการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย นักเรียน และนักศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับ โดยกำหนดแนวทางการจัดหลักสูตรโรงเรียนวิถิพุทธ ดังนี้

๑) เพิ่มเติมพุทธธรรมในวิสัยทัศน์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

๒) เพิ่มเติมคุณธรรม จริยธรรม ในตัวชี้วัดและคำอธิบายรายวิชา (หน่วยการเรียนรู้หรือแผนการจัดประสบการณ์)

๓) มีการบูรณาการพุทธธรรมในการจัดหน่วยการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (หน่วยการเรียนรู้หรือแผนการจัดประสบการณ์)

๔) สอดแทรกความรู้และการปฏิบัติจริงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยบูรณาการหลักธรรม “ไตรสิกขา” “เบญจศีล” และ “เบญจธรรม” เข้าในวิถีชีวิตประจำวันทั้งในและนอกห้องเรียน “หลักสูตรของสถานศึกษา” หรือการจัดการเรียนการสอนบูรณาการพุทธธรรม คือ “ไตรสิกขา” “เบญจศีล” และ “เบญจธรรม” ทั้งที่เป็นความรู้ (Knowledge) ศรัทธาค่านิยมคุณธรรม (Attitude) และการฝึกปฏิบัติหลักธรรม (Process) ในการเรียนการสอน โดยอาจกำหนดในระดับจุดเน้นหลักสูตรสถานศึกษาที่แทรกในทุกองค์ประกอบหลักสูตรสถานศึกษา หรือกำหนดในระดับหน่วยงานการ

เรียนรู้ หรือแผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการจัดประสบการณ์ที่ครูจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนต่อไป

๕.๒ แนวทางการจัดกิจกรรม แบ่งออกเป็น ๒ ระดับ ประกอบด้วย

สถานศึกษาระดับปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล)

๑) กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร เช่น

- ประกวดมารยาทชาวพุทธ

๒) กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ที่ปฏิบัติ มีดังนี้

(๑) กิจกรรมหน้าเสาธง เช่น

- กิจกรรมที่กระทำเพื่อระลึกถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ก่อนเคารพธงชาติ)
- กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ การแผ่เมตตาและยืนสงบนิ่ง (สมาธิ)
- กิจกรรมน่องไหว้พี่
- กิจกรรมเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ เช่น เดินจงกรมเข้าห้อง

(๒) กิจกรรมทำความดีระหว่างวัน เช่น

- กิจกรรมเดินอย่างมีสติก่อนเข้าโรงอาหาร
- กิจกรรมกล่าวบทพิจารณาก่อนรับประทานอาหารกลางวัน
- กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวันอย่างมีสติ โดยมีกติกาว่าไม่ดังไม่หกไม่เหลือ
- กิจกรรมขอบคุณหลังรับประทานอาหารกลางวัน
- กิจกรรมนั่งสมาธิ ๑ นาทีก่อนเข้าห้องเรียน

(๓) กิจกรรมก่อนเลิกเรียน เช่น

- กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์
- กิจกรรมรำลึกพระคุณผู้มีพระคุณ

(๔) กิจกรรมประจำสัปดาห์/ประจำเดือน เช่น

- กิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ (ผู้ปกครองชวนตักบาตรวันหยุดเรียน)
- กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ “บทสวดมนต์แปล” (*)

๓) กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา

ชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เช่น

- ทำบุญตักบาตรบริเวณสถานศึกษา
- ฟังพระเทศน์
- เวียนเทียนในสถานศึกษา

๔) กิจกรรมพิเศษอื่น ๆ เช่น

- กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- กิจกรรมประเมินผลการทำความดี
- กิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี
- กิจกรรมบันทึกความดีของผู้ปฏิบัติธรรม

ทั้งนี้ สามารถปรับใช้ให้มีความเหมาะสมตามหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ โดยยึดหลักของการอยู่ร่วมกันตามพหุวัฒนธรรมในพื้นที่

สถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา

๑) กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร เช่น

- พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ (*)
- ประกวดมารยาทชาวพุทธ
- กิจกรรมค่ายพุทธบุตร (ตามสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา)
- กิจกรรมบริหารจัดการจริยปัญญา
- การเรียนธรรมศึกษา/สอบธรรมศึกษา
- การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

๒) กิจกรรมประจำวัน/ประจำสัปดาห์ที่ปฏิบัติ มีดังนี้

(๑) กิจกรรมหน้าเสาธง เช่น

- กิจกรรมที่กระทำเพื่อระลึกถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ก่อนเคารพธงชาติ)
- กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ การแผ่เมตตาและยืนสงบนิ่ง (สมาธิ)
- กิจกรรมน้อมไหว้พี่
- กิจกรรมเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ เช่น เดินจงกรมเข้าห้อง
- กิจกรรมพุทธสุภาชิตวันละบท

(๒) กิจกรรมทำความดีระหว่างวัน เช่น

- กิจกรรมเดินอย่างมีสติก่อนเข้าโรงอาหาร
- กิจกรรมกล่าวบทพิจารณาก่อนรับประทานอาหารกลางวัน
- กิจกรรมรับประทานอาหารกลางวันอย่างมีสติ โดยมีกติกาว่าไม่ดังไม่หกไม่เหลือ
- กิจกรรมขอบคุณหลังรับประทานอาหารกลางวัน
- กิจกรรมนั่งสมาธิ ๑ นาทีก่อนเข้าห้องเรียน

(๓) กิจกรรมก่อนเลิกเรียน เช่น

- กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์
- กิจกรรมรำลึกพระคุณผู้มีพระคุณ
- กิจกรรมท่องเที่ยวอุทยานสร้างสมาธิ

(๔) กิจกรรมประจำสัปดาห์/ประจำเดือน เช่น

- กิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ (ผู้ปกครองชวนตักบาตรวันหยุดเรียน)
- กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์หมู่ “สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะ” (*)

๓) กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมิบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เช่น

- ทำบุญตักบาตรบริเวณสถานศึกษา
- ฟังพระเทศน์
- เวียนเทียนในสถานศึกษาหรือที่วัด

(๕) กิจกรรมพิเศษอื่น ๆ เช่น

- กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เช่น การถือศีลปฏิบัติธรรม การบวชเนกขัมมะประจำวัน และการบรรพชาสามเณร เป็นต้น

- กิจกรรมประเมินผลการทำความดี
- กิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี
- กิจกรรมบันทึกความดีของผู้ปฏิบัติธรรม
- กิจกรรมไขปัญหาธรรม
- กิจกรรมจัดนิทรรศการผลงานทางพระพุทธศาสนา
- กิจกรรมเสริมทักษะความรู้ทางพระพุทธศาสนา

ทั้งนี้ สามารถปรับใช้ให้มีความเหมาะสมตามหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ โดยยึดหลักของการอยู่ร่วมกันตามพหุวัฒนธรรมในพื้นที่

๕.๓ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่

๑) ใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ดังนี้

- สถานศึกษามีสื่อที่เป็นเอกสาร หนังสือ หรือสื่อเทคโนโลยีให้เด็กนักเรียนได้ใช้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น ห้องสมุด ห้องอินเทอร์เน็ต สารานุกรมสำหรับเยาวชนรูปแบบออนไลน์ เป็นต้น
- สถานศึกษาและครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมจิตใจ และกระตุ้นให้เด็กนักเรียนเกิดการใฝ่รู้และรักการแสวงหาความรู้

๒) นิมนต์พระสงฆ์หรือเชิญผู้ที่มีองค์ความรู้ทางด้านศาสนา มาสอนเด็กนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

๓) สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้นักเรียนไปทัศนศึกษาเพื่อศึกษาเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับสถานศึกษา และให้ศาสนสถานนั้นเป็นแหล่งการเรียนรู้ประจำของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ตามความเหมาะสมและบริบทของวัดและสถานศึกษา ดังนี้

- สถานศึกษามีวัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ประจำของสถานศึกษา
- สถานศึกษานำเด็กนักเรียนไปเรียนรู้ธรรมะ ร่วมทำกิจกรรมจิตอาสา หรือกิจกรรมสาธารณะในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ณ ที่วัดหรือศาสนสถานเป็นประจำ (รายเดือน/รายไตรมาส)
- สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ณ ที่วัดหรือศาสนสถานหรือสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เช่น กิจกรรมค่ายพุทธบุตรพุทธธรรม เป็นต้น

๕.๔ การวัดและประเมินผล

สถานศึกษาควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและมีความครอบคลุมโดยยึดหลักธรรมะ “ภาวนา ๔” ได้แก่ ๑) ภาวนา : การเจริญกายหรือการพัฒนากาย ๒) สีสภาวนา : การเจริญศีลหรือการพัฒนาความประพฤติ ๓) จิตภาวนา : การเจริญจิตหรือการฝึกอบรมและพัฒนาจิตใจ และ ๔) ปัญญาภาวนา : การเจริญปัญญาหรือการพัฒนาปัญญา หรือรวมเรียกว่าการพัฒนากาย ศีล สมาธิ และปัญญา โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเด็กนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- สถานศึกษาจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กนักเรียนเป็นรายบุคคล
- สถานศึกษากำหนดวิธีการ/เครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินพัฒนาการของเด็กนักเรียน ตามหลักภาวนา ๔
- สถานศึกษาประเมินพัฒนาการของเด็กนักเรียนตามหลักภาวนา ๔ อย่างต่อเนื่อง
- สถานศึกษานำผลการประเมินไปใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงพัฒนาการของเด็กนักเรียน

๖. เกณฑ์การประเมินตัวชี้วัด

ตามแนวทางปฏิบัติการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอและประพฤติตนตามหลักคำสอนของศาสนา ภายใต้โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่หมู่บ้านศีลธรรม” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

๖.๑ สถานศึกษาระดับปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล)

เกณฑ์การประเมินตัวชี้วัดสถานศึกษาจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา (ตามแนวทางข้อ ๕.๒) และกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ “บทสวดมนต์แปล” พร้อมทั้งมอบหมายครูผู้สอนหรือเชิญผู้ที่มีความรู้มา อบรมสั่งสอนผู้เรียนเพื่อเป็นการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และการประพฤติตนตามหลักคำสอนของ ศาสนา (ในทุกกิจกรรม) ทั้งนี้ ได้กำหนดตัวชี้วัดให้สถานศึกษาดำเนินการอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง รวม ๑๒ ครั้งต่อหนึ่งปี

๖.๒ สถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา (โรงเรียน/วิทยาลัย) เกณฑ์การประเมินตัวชี้วัด

๖.๒.๑ สถานศึกษาจัดกิจกรรม “พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ” สำหรับนักเรียนที่นับ ถือศาสนาพุทธตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ขึ้นไป ทั้งนี้ สำหรับนักเรียนที่นับถือนศาสนาอื่น ให้ถือน ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือน (เป้าหมายร้อยละ ๑๐๐ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ ๖ ขึ้นไปที่นับถือนศาสนาพุทธ)

๖.๒.๒ สถานศึกษาจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา (ตามแนวทางข้อ ๕.๒) และกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์หมู่ “สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะ” พร้อมทั้งมอบหมาย ครูผู้สอนหรือเชิญผู้ที่มีความรู้มาอบรมสั่งสอนผู้เรียนเพื่อเป็นการปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และการ ประพฤติตนตามหลักคำ สอนของศาสนา (ในทุกกิจกรรม) ทั้งนี้ ได้กำหนดตัวชี้วัดให้สถานศึกษา ดำเนินการอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง รวม ๑๒ ครั้งต่อหนึ่งปี

กิจกรรมที่ ๑ (๑.๑.๒) การส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ ประพฤติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือนเกณฑ์การ ประเมิน (รายเดือน) : ร้อยละ ๑๐๐ ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรม หรือเข้าร่วมกิจกรรม อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง (ฐานข้อมูล : สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จำนวน ๑๙,๙๗๐ แห่ง)

ตัวชี้วัด	ค่าเป้าหมาย (เชิงปริมาณ)				
	ไตรมาสที่ ๑	ไตรมาสที่ ๒	ไตรมาสที่ ๓	ไตรมาสที่ ๔	รวม
๑. กิจกรรมที่ ๑ (๑.๑.๒)	สถานศึกษา	สถานศึกษา	สถานศึกษา	สถานศึกษา	สถานศึกษา
	จัดกิจกรรม	จัดกิจกรรม	จัดกิจกรรม	จัดกิจกรรม	จัดกิจกรรม
	(อย่างน้อย	(อย่างน้อย	(อย่างน้อย	(อย่างน้อย	(อย่างน้อย
	เดือนละ ๑)	เดือนละ ๑)	เดือนละ ๑)	เดือนละ ๑)	เดือนละ ๑)
	รวม ๓ ครั้ง	รวม ๓ ครั้ง	รวม ๓ ครั้ง	รวม ๓ ครั้ง	รวม ๑๒ ครั้ง

ค่าเป้าหมาย (เชิงคุณภาพ)

๑. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล สวตมนต์ “บทสวตมนต์แปล” ได้

๒. โรงเรียน/วิทยาลัย (ประถมศึกษา/มัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา)

๒.๑ สวตมนต์หมู่ “สรรเสริญพระรัตนตรัย ทำนองสรภัญญะ” ได้

๒.๒ นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ขึ้นไป “เข้าร่วมพิธี

แสดงตนเป็นพุทธมามกะ”^{๓๐}

ตารางที่ ๒.๗ สรุปแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ตามนโยบายของคณะสงฆ์ไทย

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
กรมการปกครอง	โครงการหมู่บ้านศีล ๕ มีวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนการดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ของมหาเถรสมาคม และมีเป้าหมายดำเนินโครงการในพื้นที่ ๗๖ จังหวัด ๘๗๘ อำเภอ ๗,๒๕๕ ตำบล ๗๕,๑๓๖ หมู่บ้าน/ชุมชน ในการนี้ กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมการปกครอง (ปค.) เป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินงาน ร่วมกับ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) และกรมการพัฒนาชุมชน (พช.)

๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่เกี่ยวข้อง

๑. ความเป็นมาของโครงการ

โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕) เกิดขึ้นจากสถานการณ์บ้านเมืองในห้วงเวลาที่ประเทศประสบปัญหา เช่น การกระทำผิดกฎหมาย ปัญหาอาชญากรรม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การระบาดของสิ่งเสพติดและอบายมุข และการแตกแยกทางความคิด เป็นต้น ประกอบกับรัฐบาลได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการให้ทุกภาคส่วนในประเทศร่วมมือกันดำเนินการสร้างความปรองดอง

^{๓๐} กรมการปกครอง, “แนวทางการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม” , [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://dcast.dopa.go.th/moral/app/user/index.php>, [๒๗ เมษายน ๒๕๖๗].

สมานฉันท์ และทำให้ประชาชนมีความรักความสามัคคีกันขึ้นในทุกภาคส่วนของประเทศ โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล ๕ (เบญจศีล - เบญจธรรม) มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตามคำริที่ เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าทรงมีพระราชดำริได้ประทานโอวาทไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชน ย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านว่า “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ที่มีวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ดังนี้ ๑) เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ ๒) เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชนในประเทศ ๓) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ๔) เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนัก รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศอย่างมั่นคง และ ๕) เพื่อสนับสนุนการดำเนินการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ ภาครัฐ และภาคประชาคมที่เกี่ยวข้อง

การขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้มีการจัดประชุมเพื่อรับมอบนโยบายในการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ณ หอประชุมพุทธมณฑล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยมีสมเด็จพระมหาธีรราชมุนี กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่หนกลาง ประธานคณะกรรมการอำนวยการ โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เป็นประธาน พร้อมด้วยพระธรรมวชิรานุวัตรเจ้าคณะภาค ๑๔ ประธานคณะกรรมการบริหารกลาง พร้อมด้วยคณะกรรมการบริหารกลาง และคณะกรรมการขับเคลื่อนระดับหน พระสังฆาธิการ พระครูสุภัทรธรรมโมจิต ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหารและพระเถรานุเถระ นายอินทพร จั่นเอี่ยม รองผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติรักษาราชการแทนผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ผู้แทนหน่วยงานระดับกระทรวง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ทั้ง ๗๖ จังหวัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุม โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการดำเนินโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕ พ.ศ. ๒๕๖๕ ซึ่งได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโดยมีการบูรณาการร่วมกันทั้งในส่วน ของคณะสงฆ์ ภาครัฐ และภาคเอกชน กำหนดกรอบทิศทาง แนวนโยบายและยุทธศาสตร์ ในการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวในเชิงคุณภาพ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านจิตใจให้มากขึ้นโดยยึดหลักธรรม

ทางพระพุทธศาสนาเป็นหัวใจสำคัญ คือ หลักไตรสิกขา อันเป็นธรรมแห่งการพัฒนาชีวิตให้ประสบความสำเร็จตามหลักพระพุทธศาสนา มหาเถรสมาคมได้มีคำสั่งมหาเถรสมาคม ที่ ๓/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ซึ่งได้แต่งตั้งปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นกรรมการในคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” และกระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๑๔๕/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ซึ่งมีสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าเป็นประธานที่ปรึกษาและมีปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานคณะกรรมการ และคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๑๔๖/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานที่ปรึกษา และมีอธิบดีกรมการปกครอง เป็นประธานคณะกรรมการ ประกอบกับได้มีการประชุมคณะกรรมการอำนวยการ และคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมราชบพิธ อาคารดำรงราชานุสรณ์ และผ่านระบบทางไกลออนไลน์ Zoom Cloud Meetings ซึ่งในการประชุม นั้น สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าเมตตาแสดงสัมโมทณียกถา ความว่าวันนี้เป็นวันที่ดี เป็นศุภนิมิตที่ดี ในเดือนพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ทุกท่านตระหนักถึงความจงรักภักดี และดำเนินงานโครงการ เพื่อนำสันติสุขสู่ชุมชน ถวายเป็นพระราชกุศล เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๗๑ พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และดำเนินการต่อเนื่องในทุก ๆ ปี ขอขอบคุณท่านปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้ช่วยสานต่องานตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” หลังจากที่ได้มีการประชุมคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ที่มีสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าเป็นประธานการขับเคลื่อนตามคำสั่งมหาเถรสมาคมที่ ๓/๒๕๖๖ โดยได้มีการจัดการประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ณ หอประชุมพุทธมณฑล นั้น โดยปลัดกระทรวงมหาดไทย ร่วมประชุมหาแนวทางขับเคลื่อนตามกลไกของทางราชการร่วมกับฝ่ายสงฆ์และได้ตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานขึ้นมาช่วยกันขับเคลื่อนงานให้บังเกิดผลดีเพิ่มมากขึ้น โดยการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” นี้ มหาเถรสมาคมมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

โดย ศีล ๕ คือ ข้อปฏิบัติตนขั้นพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนา เพื่อควบคุมความประพฤติ ทางกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม มีความปกติสุขก่อให้เกิดความสุข ความรักสามัคคี เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเป็นข้อปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีความสามัคคีเกิดขึ้นในชุมชนและยังช่วยสร้างบรรยากาศความสงบสุขเรียบร้อย เพื่อนำพาความสงบสุขมาสู่ประเทศชาติ

โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนโดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนาหลักศีล ๕ เพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันด้วยความปรองดอง สมานฉันท์ สันติสุข คนในหมู่บ้านปฏิบัติโดยยึดหลักการรักษาศีล ๕ จะสำเร็จได้นั้น คนทำงานต้องเป็นผู้ที่ตั้งใจจริง มีใจอยากเห็นคนในสังคมรักชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ หรือเป็นคนดีที่จะทำให้ทุกคนมีความสุข มีชีวิตที่อยู่ในชุมชน หมู่บ้านที่มีความสงบสุขอย่างยั่งยืน และขยายผล “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ไปสู่ หมู่บ้านศีลธรรม” ถวายเป็นพระราชกุศลโดยยึดหลักไตรสิกขา ผู้ที่มีสมาธิและปัญญา มีความมุ่งมั่นทำความดี ตั้งใจดี ยึดหลักสามัคคีเป็นพลัง ถ้าสามารถยึดหลักไตรสิกขาให้ครบถ้วนได้ ก็จะสามารถพัฒนาไปสู่หมู่บ้านศีลธรรม ภายใต้ภารกิจของกระทรวงมหาดไทยซึ่งมีพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับประชาชน สมดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ที่หวังให้ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข แก้ไขในสิ่งผิด สืบสานในพระราชปณิธาน ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ทุกท่านต้องทุ่มเทสติปัญญา ความรู้ความสามารถ ไปช่วยกันขับเคลื่อนโครงการฯ ร่วมกับทุกภาคส่วน โดยเริ่มที่ครอบครัวของเราเองที่ทำงานหน่วยงานของเรา ควบคู่กับการไปเชิญชวนให้ทุกหมู่บ้านใน ๘๗๘ อำเภอ ทั้ง ๗๖ จังหวัด ได้ช่วยกันสร้างความรักสามัคคี ความสุข ให้เกิดขึ้นตามแนวทางของโครงการฯ ซึ่งวันนี้จะได้หาข้อสรุปร่วมกัน ต่อไปโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

มีการกำหนดกรอบ ทิศทาง แผนนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนโครงการฯ เชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านจิตใจของพุทธศาสนิกชน โดยยึดหลัก “ไตรสิกขา” ธรรมะแห่งการพัฒนาชีวิตให้ประสบความสำเร็จตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นหัวใจสำคัญ อันได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันกับโครงการต่าง ๆ และพันธกิจส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับกระทรวงมหาดไทย ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ถวายเป็นพระราชกุศล “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่ราษฎรอย่างแท้จริง มีผลสำเร็จเชิงประจักษ์เป็น มรรค มีการประเมินผลตามหลักตัวชี้วัด (KPI) ของกระทรวงมหาดไทย ตลอดจนทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ออกมาเป็นจำนวนสถิติ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและประเมินผลการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหมู่บ้านรักษาศีล ๕ สืบไป

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามคำสั่งมหาเถรสมาคม ที่ ๓/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

“หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖ คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๑๔๕/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ และคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๑๔๕/๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ลงวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ กระทรวงมหาดไทย จึงกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม” คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนโดยยึดหลักทางศาสนาและนำมาปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต เพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันด้วยความปรองดอง สมานฉันท์ก่อให้เกิดสันติสุขในหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งมีเป้าหมายการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทำให้สังคมสงบร่มเย็น และมีความสุขยั่งยืน ครอบคลุม ๗๖ จังหวัด ๘๗๘ อำเภอ ๗,๒๕๕ ตำบล ๗๕,๑๓๖ หมู่บ้าน/ชุมชน

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อเป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติ ถวายแด่พระราชาผู้ทรงธรรมแด่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๗๒ พรรษา

๒.๒ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนัก รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศอย่างมั่นคง

๒.๓ เพื่อขยายผลการดำเนินงานโครงการ จากโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เป็นโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม”

๒.๔ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๒.๕ เพื่อให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

๓. เป้าหมายของโครงการ

๗๖ จังหวัด ๘๗๘ อำเภอ ๗,๒๕๕ ตำบล ๗๕,๑๓๖ หมู่บ้าน/ชุมชน

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖ – ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๗

๕. แนวทางการดำเนินการ

๕.๑ นิยาม ขอบเขตเนื้อหา และระดับการดำเนินการนิยาม

โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม” คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนโดยยึดหลักทางศาสนา และนำมาปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต เพื่อสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันด้วยความปรองดอง สมานฉันท์ ก่อให้เกิดสันติสุขในหมู่บ้าน/ชุมชน

ที่	ขอบเขตเนื้อหา		ระดับการดำเนินการ
	ตัวชี้วัดหลัก	ตัวชี้วัดย่อย	
๑	ตัวชี้วัดด้านหลักประกันชีวิต หมายถึง กิจกรรม ที่นำหลักทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมมาปรับใช้ในการ ดำเนินชีวิต โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ทำร้ายผู้อื่น	๑.๑ กิจกรรมทางศาสนา ประเพณี และ วัฒนธรรม	๑. ระดับครัวเรือน ๒. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๓. ระดับกลุ่ม/องค์กร
		๑.๒ กิจกรรมเทิดทูนสถาบันหลักของชาติ	๑. ระดับครัวเรือน ๒. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๓. ระดับกลุ่ม/องค์กร
		๑.๓ กิจกรรมการส่งเสริมการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข	๑. ระดับครัวเรือน ๒. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๓. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๔. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
๒	ตัวชี้วัดด้านหลักประกันทรัพย์สิน หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ภายในครัวเรือน ให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ในการดำเนินชีวิต	๒.๑ กิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ สร้างความ	๑. ระดับครัวเรือน ๒. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๓. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๔. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
		๒.๒ กิจกรรมส่งเสริมการประกอบอาชีพ และการรวมกลุ่มอาชีพ	๑. ระดับครัวเรือน ๒. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๓. ระดับกลุ่ม/องค์กร

ที่	ขอบเขตเนื้อหา		ระดับการดำเนินการ
	ตัวชี้วัดหลัก	ตัวชี้วัดย่อย	
		๒.๓ กิจกรรมส่งเสริมการจัดทำ บัญชี ครั้วเรือนและส่งเสริม การออม	๑. ระดับครัวเรือน ๒. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๓. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๔. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
๓	ตัวชี้วัดด้านหลักประกัน ครอบครัว หมายถึง กิจกรรมที่เสริมสร้าง ความอบอุ่นให้สมาชิก ในครัวเรือน และหมู่บ้าน/ ชุมชน และเสริมสร้างสุข ภาวะที่ดีในครัวเรือน	๓.๑ กิจกรรมดูแลสุขอนามัย และส่งเสริม	๑. ระดับบุคคล
		๓.๒ กิจกรรมการพัฒนาเด็ก เยาวชน สตรีผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มเปราะบาง	๑. ระดับบุคคล
		๓.๓ กิจกรรมถึงขยะเปียกลด โลกร้อน การคัดแยกขยะต้น ทาง (๓R) การจัดการขยะ หมู่บ้าน/ชุมชน	๑. ระดับครัวเรือน ๒. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
		๓.๔ กิจกรรมส่งเสริมการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	๑. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๒. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๓. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
๔	ตัวชี้วัดด้านความสามัคคี หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมการสร้าง ความสามัคคีปรองดอง ช่วยเหลือ เกื้อกูลกันภายในชุมชนโดยยึด ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง	๔.๑ กิจกรรมสร้างความ ปรองดองสมานฉันท์	๑. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๒. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๓. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
		๔.๒ กิจกรรมการแบ่งปัน ช่วยเหลือเกื้อกูล	๑. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๒. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๓. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน

ที่	ขอบเขตเนื้อหา		ระดับการดำเนินการ
	ตัวชี้วัดหลัก	ตัวชี้วัดย่อย	
		๔.๓ การเข้าถึงกระบวนการ ไกล่เกลี่ยร้องเรียน ร้องทุกข์	๑. ระดับบุคคล ๒. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๓. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๔. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
		๔.๔ กิจกรรมพบปะในหมู่บ้าน ชุมชนเพื่อร่วมพูดคุย ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์	๑. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๒. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๓. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
		๔.๕ กิจกรรมตามหลัก “บวร” “บรม” และ “ครบ”	๑. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๒. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๓. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
		๔.๖ มีการรวมตัวกันเป็นคุ้ม บ้าน ปึกบ้าน หย่อมบ้าน ฯลฯ เพื่อดูแล ช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยกัน	๑. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๒. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๓. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
		๔.๗ กิจกรรมจิตอาสา และ การ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์	๑. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๒. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๓. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
๕	ตัวชี้วัดด้านความมั่นคงปลอดภัย หมายถึง กิจกรรมที่เสริมสร้าง ความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนใน หมู่บ้านโดยการมุ่งเน้นให้ ประชาชนห่างไกลยาเสพติด และปลอดภัยอบายมุข	๕.๑ กิจกรรมสร้างความมั่นคง ปลอดภัยในชุมชน	๑. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๒. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๓. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
		๕.๒ กิจกรรมส่งเสริมการ ป้องกันยาเสพติด และลด ละ เลิก อบายมุข	๑. ระดับบุคคล ๒. ระดับคุ้มบ้าน/ปึกบ้าน/หย่อมบ้าน ๓. ระดับกลุ่ม/องค์กร ๔. ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน
		๕.๓ กิจกรรมบำบัดรักษา ผู้ติด ยาเสพติดโดยการฟื้นฟู สภาพทางสังคม	๑. ระดับบุคคล

๕.๒ กลไกการขับเคลื่อน จำนวน ๔ กลไก ได้แก่

ระดับกระทรวง (ส่วนกลาง) ประกอบด้วย

(๑) คณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” โดยมีสมเด็จพระมหารัชมงคลมุนี เป็นประธานที่ปรึกษาและมี ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานกรรมการ ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ ในการอำนวยการกำหนด ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน ให้สอดคล้องกับระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการดำเนินงานโครงการ สร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” พ.ศ. ๒๕๖๕ กำกับดูแลและสนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินกิจกรรมตามนโยบายและแผนงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ

๒) คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานที่ปรึกษา และมี อธิบดีกรมการปกครอง เป็นประธานกรรมการ ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารจัดการ กำหนด แนวทางเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการให้ไปด้วย ความเรียบร้อยตามที่คณะกรรมการอำนวยการฯ กำหนด กำกับดูแลและสนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินกิจกรรมตามนโยบายและแผนงานเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทาง พุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ในระดับพื้นที่ โดยใช้กลไก ๓ ๕ ๗ เร่งรัดการดำเนินงานโครงการ รวมทั้งบูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน และดำเนินการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ต่อคณะกรรมการอำนวยการ โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

ระดับภูมิภาค ประกอบด้วย

(๓) คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ระดับจังหวัด โดยมีเจ้าคณะจังหวัดทั้ง ๒ นิการ เป็นที่ปรึกษา และมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารจัดการ กำหนด แนวทาง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการให้สอดคล้องกับระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการ ดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” พ.ศ. ๒๕๖๕ ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ระดับอำเภอ และแต่งตั้งทีมขับเคลื่อน โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

ในระดับพื้นที่ และแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อขับเคลื่อนโครงการตามที่เห็นสมควร รวมทั้งกำกับดูแลและสนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานดำเนินงาน เร่งรัดการดำเนินงานโครงการ รวมทั้งบูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน และบูรณาการดำเนินงานโครงการในระดับพื้นที่ โดยใช้กลไก ๓ ๕ ๗ และติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมตามนโยบายและแผนงาน พร้อมทั้งรายงานการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” กระทรวงมหาดไทย

(๔) คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ระดับอำเภอ โดยมีเจ้าคณะอำเภอทั้ง ๒ นิการ เป็นที่ปรึกษา และมีนายอำเภอ เป็นประธานกรรมการ ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารจัดการ กำหนดแนวทางเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการให้สอดคล้องกับระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” พ.ศ. ๒๕๖๕ เร่งรัดการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” รวมทั้งบูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรม ตลอดจนประสานการดำเนินงานร่วมกับส่วนราชการ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในพื้นที่ และบูรณาการดำเนินงานโครงการในระดับพื้นที่ โดยใช้กลไก ๓ ๕ ๗ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมตามนโยบายและแผนงาน พร้อมทั้งรายงานการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ให้คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” จังหวัดทราบ

ระดับพื้นที่

ให้นายอำเภอ พิจารณา แต่งตั้งคณะกรรมการในระดับตำบล ระดับหมู่บ้าน ตามความเหมาะสมของบริบทพื้นที่ต่อไป

๕.๓ บูรณาการการดำเนินงาน

บูรณาการการดำเนินงานโครงการร่วมกับโครงการของกระทรวงมหาดไทยที่ดำเนินการในระดับพื้นที่และบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ประกอบด้วย

ที่	โครงการ/บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ	หน่วยงานรับผิดชอบ
๑	โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน (Sustainable Village) เพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรี นารีรัตนราชกัญญา	กรมการปกครอง

ที่	โครงการ/บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ	หน่วยงานรับผิดชอบ
๒	โครงการหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง(หมู่บ้าน อยู่เย็น)	กรมการปกครอง
๓	โครงการช่วยเหลือผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดของศูนย์ฟื้นฟูสภาพทางสังคม	กรมการปกครอง
๔	โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	กรมการพัฒนาชุมชน
๕	การน้อมนำแนวพระราชดำริของ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สู่ปฏิบัติการปลูกผักสวนครัวเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร	กรมการพัฒนาชุมชน
๖	กองทุนแม่ของแผ่นดิน	กรมการพัฒนาชุมชน
๗	โครงการถึงขยะเปียกลดโลกร้อน	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
๘	โครงการโรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น “ปลูกผัก รักโลก”	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
๙	บันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐ	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
๑๐	บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ บทบาทในการเกื้อหนุนระหว่างวัดและชุมชนให้มีความสุขอย่างยั่งยืน	สำนักนโยบายและแผน สป.

๖. ขั้นตอนการดำเนินงานในระดับพื้นที่

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน
๑	จังหวัด/อำเภอ แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ฯ ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน	กันยายน ๒๕๖๖
๒	คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ฯ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ จัดประชุมหารือแนวทางการดำเนินงานระหว่างคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ฯ ร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่	

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลาดำเนินงาน
๓	คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ฯ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ร่วมกำหนดแผนงาน โครงการ/กิจกรรม ต่างๆ โดยบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับโครงการของ กระทรวงมหาดไทยที่ขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ โดยสามารถวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับบริบท และภูมิสังคมของพื้นที่	
๔	คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ฯ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์เชิญชวน ประชาชนเข้าร่วมโครงการฯ อย่างต่อเนื่อง	
๕	ดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมบูรณาการงานในมิติทาง ศาสนา เพื่อให้ประชาชนได้น้อมนำหลักธรรมทางศาสนาไปปรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่	กันยายน ๒๕๖๖ - กรกฎาคม ๒๕๖๗
๖	จังหวัด/อำเภอ รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการ ขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ฯ	สิงหาคม ๒๕๖๗

๗. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๗.๑ ประชาชนมีจิตสำนึกและได้มีความตระหนัก รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศอย่างมั่นคง

๗.๒ เกิดการขยายผลการดำเนินงานโครงการ จากโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เป็นโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม”

๗.๓ ประชาชนนำหลักธรรมทางศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๗.๔ เกิดความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน^{๓๑}

^{๓๑} กรมการปกครอง, “แนวทางการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม” , [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://dcast.dopa.go.th/moral/app/user/index.php>, [๒๗ เมษายน ๒๕๖๗].

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้รวบรวมการศึกษาวิจัย และบทความที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี มีดังนี้

พระมหานิกุล ปลัดสังข์ และวิษณุ สมิตสุวรรณ การรักษาศีล ๕ กับการสร้างสันติสุขในสังคมไทยให้ยั่งยืน กรณีศึกษาหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การรณรงค์ให้เกิด การตระหนักในการประยุกต์การรักษาศีล ๕ มาปฏิบัติในการดำรงชีวิต โดยมุ่งให้มีการจัดตั้งและประกาศให้มี การรักษาศีล ๕ ต้นแบบขึ้น เพื่อให้บังเกิดผลอย่างชัดเจนและเพื่อให้เข้าถึงหลักการสร้างสันติสุขด้วยหลักการ ประพฤติปฏิบัติตามหลักการรักษาศีล ๕ เนื่องจากการรักษาศีล ๕ เปรียบเสมือนหลักประกันชีวิตที่ทำให้เกิด ความสงบสุขในสังคม บ้านเลี้ยว ตำบลวังชัย อำเภอน้ำพอง คือหมู่บ้านต้นแบบเนื่องจากชุมชนแห่งนี้ มีการ สร้างข้อบ่งคับร่วมกัน จึงทำให้ประชาชนในหมู่บ้านแห่งนี้ปฏิบัติตามกฎของหมู่บ้าน ซึ่งทำให้เกิดความสงบสุข ในชุมชน นอกจากนี้ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนควรมุ่งการ ส่งเสริมพัฒนาและปลูกฝังให้เกิดครอบครัวตัวอย่างและชุมชนหมู่บ้านต้นแบบ โดยให้เน้นให้สมาชิกขององค์กร ปฏิบัติตามหลักการรักษาศีล ๕ ตามแนวการใช้ชีวิตประจำวันให้มีความเป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในการเข้าวัดและรักษาศีล ๕ เป็นนิจ เนื่องจากการเข้าวัดรักษาศีล เพื่อเป็นหลักในการรักษาคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป^{๓๒}

สุรพล พรหมกุล และคณะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชน ตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : กรณีศึกษาหมู่บ้านในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และ ภาคใต้ พบว่า องค์ประกอบของวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชนภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มี องค์ประกอบหลักคือ ด้านปัจจัยสี่ ด้านประเพณีท้องถิ่น และด้านศาสนา ผลการศึกษาในแต่ละภาคพบว่า ภาคเหนือ มีองค์ประกอบของวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชน คือ การมีปัจจัยสี่ ยึดถือประเพณีท้องถิ่นคือ ประเพณีตักบาตรผักทุกวันพระ ประเพณีเปลี่ยนผ้าครองครุบาชัยยะวงศาพัฒนา และด้านศาสนาคือการปฏิบัติ ตามหลักธรรมพระพุทธศาสนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีองค์ประกอบของวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของ ชุมชน คือ ยึดถือประเพณีท้องถิ่น คือ ๑. การทำบุญประจำ ๑๒ เดือนหรือประเพณีฮีต ๑๒ ๒. ประเพณีตัก บาตรทุกวัน ๓. ฟังพระธรรมเทศนาตลอดพรรษา

^{๓๒} พระมหานิกุล ปลัดสังข์ และวิษณุ สมิตสุวรรณ, “การรักษาศีล ๕ กับการสร้างสันติสุขในสังคมไทยให้ยั่งยืน กรณีศึกษาหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในจังหวัดขอนแก่น” วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐): หน้า ๔๔๕.

๔. ประเพณีพ่อก้าว แม่ก้าว มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทาง ศาสนา คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา ภาคกลาง เมืองประกอบของวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน ของชุมชน คือ ปัจจัยสี่ ประเพณีท้องถิ่น คือ ประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมด้านศาสนา คือ ๑. การสวดมนต์ข้าม ปี ๒. กิจกรรมสวดมนต์ทุกวันอาทิตย์พิจิตมาร ภาคใต้ เมืองประกอบของวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชน คือ ปัจจัยสี่ และประเพณีท้องถิ่น คือ ประเพณีสารทไทย งานชิงเปรต ส่วนแนวทางการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชนภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ คือ ประชาชนต้องมีศรัทธา การประกอบกิจกรรมกัลยาณมิตร การแบ่งปัน และมีปัญญา^{๓๓}

บัณฑิตา ศุพุททมงคล ได้ศึกษาเรื่อง การนำเบญจศีล-เบญจธรรมพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ กลุ่มโรงเรียนปากอ่าวเจ้าพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑ ผล การศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการนำเบญจศีล เบญจธรรมพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ กลุ่มโรงเรียนปากอ่าวเจ้าพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑ ภาพรวมด้าน เมตตา กรุณา คู่กับศีลข้อที่ ๑ อยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านสัมมาอาชีวะคู่กับศีลข้อที่ ๒ อยู่ในระดับมาก ภาพ รวมด้านสำรวมในกามคู่กับศีลข้อที่ ๓ อยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านความมีสัตย์คู่กับศีลข้อที่ ๔ อยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านความมีสติรอบคอบ คู่กับศีลข้อที่ ๕ อยู่ในระดับมาก^{๓๔}

สุภาพร วัชรคุปต์ ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นำร่อง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยประชาชนในหมู่บ้าน รักษาศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดีกในกามมากที่สุด รองลงมาคือการรักษาศีลข้อ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์การรักษาศีลข้อ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย การรักษาศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ และการรักษาศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดปด ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นำร่อง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตาม เพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นำร่องอำเภอเมือง

^{๓๓} สุรพล พรหมกุล และคณะ, “กระบวนการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชน ตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : กรณีศึกษาหมู่บ้านในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

^{๓๔} บัณฑิตา ศุพุททมงคล, “การนำเบญจศีล-เบญจธรรมพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ กลุ่มโรงเรียนปากอ่าวเจ้าพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

สระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการรักษา ศิล ๕ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕^{๓๕}

พระชัยณรงค์ วิทิต (รื่องมะรุต) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักศิล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรม ของบุคคลในสังคม ผลการศึกษาพบว่า ศิล ๕ เป็นหลักมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความเป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติดินกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุรา เมรัย ศิล เป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ มีความปรกติทางกายวาจาเป็นที่ยึด โดยมืองค์ประกอบของ ศิล ๕ แต่ละข้อ คือ เจตนา เป็นความไม่ก้าวล่วงทางกาย และวาจา ให้พ้นจากความชั่วทั้งปวง ย่อมมีความ สงบสันติสุขในชีวิต ปัจจุบัน และอนาคตเป็นอันสงบ และในตรงกันข้าม โทษของการละเมิดศิล เป็นเหตุ ให้ประมาทเป็นบ่อเกิดแห่งภัยเวรโดยประการต่าง ๆ ย่อมประสบทุกข์ทั้งในปัจจุบัน และสัมปรายภพ บัน ทอนความก้าวหน้าความเจริญ และความสงบสันติสุขในการดำเนินชีวิต พฤติกรรมของมนุษย์ เป็นผลอัน เกิดจากการปฏิกริยาโดยอาศัย ระบบต่าง ๆ ทางร่างกาย และจิตใจ คือ ระบบประสาท กล้ามเนื้อ ระบบ ต่อมน และสิ่งเร้าสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทำให้ เกิดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดสภาวะจิตใจที่รับรู้อารมณ์ จึงแสดง พฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาทางกาย วาจา และใจ และแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่ออารมณ์นั้น ๆ ทั้งด้านที่ ดี และในด้านที่ไม่ดี กล่าวคือ พฤติกรรมด้านที่ไม่ดี เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอก ที่ ประกอบด้วยการประพฤติดินศิล ๕ มีการฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การประพฤติดินกาม การพูดเท็จ การดื่มสุราเมรัย และขาดความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ใช้อารมณ์ มากกว่าเหตุผลใน การตัดสินใจ ส่วนพฤติกรรมด้านที่ดี เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาต่อโลกภายนอก ที่มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีหิริ โอตตปปะ มีเมตตากรุณาประพฤติชอบทางกายวาจา และใจ เป็นที่ตั้งหลักศิล ๕ ประยุกต์ พัฒนาพฤติกรรมที่ไม่ดี คือ การนำหลักศิลไปประพฤติปฏิบัติพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่ ประพฤติดินศิล ให้ประพฤติชอบทางกายวาจา และใจ โดยอาศัยองค์ธรรมในศิล ๕ ประการ คือ “เจตนา” เป็นเครื่องงดเว้นพฤติกรรมที่ไม่ดีที่เกิดขึ้นมาทางกายวาจา และใจ เพื่อให้ ลด ละ เลิก เว้น พฤติกรรมที่ไม่ดี เป็นพื้นฐานให้เกิดคุณธรรมต่าง ๆ คือ ความมีเมตตา กรุณา มีหิริ โอตตปปะ ความ ซื่อสัตย์ สุจริตให้ดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามแนวทางพระพุทธศาสนา หลักศิล ๕ ประยุกต์พัฒนาพฤติกรรม ที่ดี คือ การ นำหลักศิลไปประพฤติปฏิบัติ โดยประกอบด้วยธรรมหลาย ๆ อย่าง โดยอาศัยจิตใจเป็นที่ยึด ให้ความประพฤติ ชอบทางกาย วาจา มีความสงบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น คือ (๑) มีเจตนาตั้งใจเว้น

^{๓๕} สุภาพร วัชรคุปต์, “พฤติกรรมรักษาศิล ๕ ของประชาชนในหมู่บ้านรักษาศิล ๕ นารอง อำเภอมือง สระแก้ว จังหวัดสระแก้ว”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๘).

(๒) มีเจตสิก คือ ความมกฺขะ (๓) มีความสังวรด้วยสติ (๔) มีความไม่กำเริบกิเลสอย่างหยาบทางกาย วาจา จึงเป็นศีลประกอบด้วย สติสัมปชัญญะ มีความสำรวมระวัง ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบ สันติ ดำเนินชีวิตถูกต้องตามแนวทาง พระพุทธศาสนา และดับทุกข์ได้ในที่สุด^{๓๖}

วิไลพร อุณเจ้าบ้าน ได้ศึกษาเกี่ยวกับศึกษาพฤติกรรมกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มีการนำศีล ๕ ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันอยู่ในระดับ มาก ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ที่มีเพศ ตำแหน่ง อายุ เคยบวชเป็นภิกษุ สามเณร หรือบวชชีพรหมณ์ถือศีลอุโบสถใน พระพุทธศาสนาแตกต่างกัน มีระดับพฤติกรรม การนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่ปฏิบัติงานอยู่ใน สนง.อบต. ระดับการศึกษารายได้ต่อเดือน แตกต่างกันระดับพฤติกรรม การนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๓๗}

เสกสันต์ ศิรวรรณ ได้ศึกษาเกี่ยวกับความศรัทธาในศีล ๕ ที่มีต่อการปฏิบัติตนของวัยรุ่น ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้ ๑) นักเรียนมีระดับความศรัทธาในศีล ๕ ทุกข้อและโดยรวมอยู่ในระดับมีความ ศรัทธาที่ชัดเจน ๒. นักเรียนมีการปฏิบัติตนในหลักของศีล ๕ อยู่ในระดับการปฏิบัติตนค่อนข้างมาก เมื่อ พิจารณาสวนระดับการปฏิบัติตนในศีล ๕ เป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนในศีลข้อที่ ๑ และศีล ข้อที่ ๔ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการปฏิบัติตนในศีลข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓ และข้อที่ ๕ อยู่ในระดับ ค่อนข้างมาก ๓. ความสัมพันธ์ระหว่างความศรัทธาในศีล ๕ ที่มีต่อการปฏิบัติตนของวัยรุ่นโดยรวม พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ ๐.๐๑๓ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความศรัทธาในศีลข้อ ๑ กับการปฏิบัติตนในศีลข้อ ๑ มีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวก เท่ากับ ๐.๑๓๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ในขณะที่ความศรัทธาในศีลข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓ กับการปฏิบัติตนในศีล ข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓ มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติส่วนความศรัทธาในศีลข้อที่ ๔ กับการ ปฏิบัติในศีลข้อที่ ๔ มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกเท่ากับ ๐.๐๘๙ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

^{๓๖} พระชัยณรงค์ วิทิโต (ร้องมะรุต), “การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๓๗} วิไลพร อุณเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต(พระพุทธศาสนา)**, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

ระดับ .๐๕ และความศรัทธาในศีลข้อที่ ๕ กับการปฏิบัติตนในศีลข้อที่ ๕ มีค่าความสัมพันธ์ในทิศทางลบ เท่ากับ -๐.๑๐๗ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๓๘}

ปัทมา ผาดจันทิก และคณะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล ๕ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติตนตามศีล ๕ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งศีลข้อ ๕ เรื่องการไม่เสพยาเสพติดรองลงมาคือศีลข้อ ๒ เรื่องการไม่รับซื้อของที่ถูกขโมยมา ส่วนศีล ๕ ที่ นักศึกษามักจะละเมิดมากที่สุดคือศีลข้อที่ ๔ เรื่องการพูดไร้สาระ รองลงมาคือการพูดหยาบคายกับผู้อื่นและศีล ข้อ ๕ เรื่องการดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ตามลำดับ สำหรับการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ต่าง ๆ กับพฤติกรรมการปฏิบัติศีล ๕ ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ และคณะ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล ๕ ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาส่วนอายุ ชั้นปี และเกรดเฉลี่ย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล ๕ ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ส่วนปัจจัย สนับสนุนทั้ง ๓ ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจเรื่องศีล ๕ สภาพแวดล้อมทางครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรม ทางศาสนามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล ๕ ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา^{๓๙}

พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ/ยอดคำปา) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการของกลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะการบริหารจัดการแบบแยกกันทำงาน เผยแผ่อุดมการณ์หลักการทางพระพุทธศาสนาแก่ศาสนิกนั้บถือด้วยการสร้างความเข้าใจ มีการสร้างกลุ่มเครือข่าย สร้างความเข้าใจ ให้ความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยทำบันทึกข้อตกลงต่อหน่วยงานส่วนราชการท้องถิ่นให้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ให้บรรลุเป้าหมายต่อไป ซึ่งการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่พบว่าในหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานร่วมกันในระบบ หรือองค์กรเพื่อให้งานสำเร็จไปด้วยดี ระบบหรือองค์กรที่มีบุคคลในระดับต่าง ๆ ทำงานประสานกันดูจเครื่องจักร ระบบใด ๆ ที่จะช่วยให้งานสำเร็จจุล่งไป โดยที่บุคคล กลุ่มคน และชุมชน นำหลักการในพระพุทธศาสนาแสดงให้เห็นแนวคิด

^{๓๘} เสกสันต ศีรวรรณ, “ความศรัทธาในศีล ๕ ที่มีต่อการปฏิบัติตนของวัยรุ่น” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา **มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓).

^{๓๙} ทมา ผาดจันทิก และคณะ, “พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล ๕ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี”, **รายงานการวิจัย**, (คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๐).

ที่มาของศิลปะกับการอยู่ร่วมกันในสังคมทำให้เกิดความสงบสุขของสังคมชุมชนและเป็นการพัฒนาตนเองตามหลักไตรสิกขา คือ ศิล สมาธิ ปัญญา ซึ่งศิลปะ ๕ เป็นหนทางแห่งการเกิดสันติภาพ^{๔๐}

พระครูอุทัยกิจจารักษ์ สุจินโณ ได้ทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์” ผลการวิจัย พบว่า ๑) รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งภารกิจดังกล่าวบางประการกำหนดไว้ในระเบียบกฎหมายแต่บางประการคงเห็นไปตามจารีตประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อมา ๒) การบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ มีปัญหาที่ชัดเจน องค์กรสงฆ์มีบุคลากรไม่พอเพียงที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและถ่องแท้ พระนักเผยแผ่ที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องถ่องแท้มีจำนวนจำกัด เห็นปัญหาในการเผยแผ่ ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความสับสน สำคัญผิด และเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความจริงตามหลักพระพุทธศาสนา ๓) แบบการบริหารจัดการการเผยแผ่ขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ควรมีอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญกล่าวคือ เป็นศูนย์กลางในการประสานบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับภาคและระดับจังหวัด เพื่อให้ปฏิบัติตามนโยบาย ข้อกำหนด ข้อบังคับ วัตถุประสงค์และอื่น ๆ ตามที่องค์กรกำหนดและมอบหมาย จัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือประกอบการเรียนการสอนและการเผยแผ่ และอำนวยความสะดวก และเห็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา และส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ติดตามประเมินผลบุคลากรที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการเผยแผ่ และจัดทำงบประมาณสนับสนุนให้การอุปถัมภ์กิจกรรมและบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป^{๔๑}

แพรวฤทธิ์ ยอดแก้ว ได้ทำวิจัยเรื่อง “การถอดบทเรียนการดำเนินงานหมู่บ้านศิลปะ ๕ ของจังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ผลการถอดบทเรียนการดำเนินงานได้แนวปฏิบัติที่ดี ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำทั้งฝ่ายสงฆ์และผู้นำท้องถิ่น ด้านการประชาสัมพันธ์ที่ดี โดยใช้การประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ ด้านการจัดกิจกรรมที่ดีซึ่งอาศัยทุนเดิมของชุมชนที่มีอยู่ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่นและด้านการส่งเสริมสนับสนุนที่ดี จากวัดซึ่งนำโดยพระสงฆ์และจากหน่วยงาน

^{๔๐} พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ/ยอดคำปา), “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่”, **ดัชนีพนธ์พุทธศาสนตรุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^{๔๑} พระครูอุทัยกิจจารักษ์ สุจินโณ, “รูปแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒”, **ดัชนีพนธ์พุทธศาสนตรุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๖).

ภาครัฐทั้งในส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครปฐมและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม ๒) การดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดนครปฐม มีรูปแบบการทำงานแบบเน้นการร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์กับผู้นำท้องถิ่นตั้งแต่ระดับจังหวัดจนถึงระดับหมู่บ้านมีแผนการดำเนินงาน ๓ ระยะตามแนวทางของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้แก่ ระยะเร่งด่วนระยะปานกลาง และระยะยาว มีแนวทางการดำเนินงานในลักษณะคณะกรรมการทุกระดับและ มีกิจกรรม ๒ ลักษณะ คือ กิจกรรมหลัก ได้แก่ การสวดมนต์ปฏิบัติธรรมและกิจกรรมเสริม ได้แก่ กิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการปฏิบัติศีล ๕ และการรณรงค์การรักษาศีล ๕ กิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โดยมีหมู่บ้านที่มีผลการดำเนินงานโดดเด่น ได้แก่ วัดวังตะกู อำเภอเมือง และวัดสำโรง อำเภอนครชัยศรี^{๔๒}

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี เป็นการจัดการในด้านของรูปธรรมและนามธรรม เช่น ประชาชนมีจิตสำนึก และได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม ถิ่นกำเนิดของตนเอง ด้วยการสร้างความรักความสามัคคี ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประชาชนไทยทุกหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล และสังคมมีความรักความเข้าใจ เคารพในความคิดเห็นของกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเป็นสังคมเครือญาติ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และมีความตระหนัก รักปกป้อง เชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความมั่นคงยั่งยืน

^{๔๒} แพรภัทร ยอดแก้ว, “การถอดบทเรียนการดำเนินงานหมู่บ้านศีล ๕ ของจังหวัดนครปฐม”, รายงานวิจัย, (สถาบันวิจัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๗).

ตารางที่ ๒.๘ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระมหานิกุล ปลัดสังข์ และวิชญ์ สุमित สุวรรณค์	ผลการศึกษาพบว่า การตระหนักในการประยุกต์การรักษาศีล ๕ มาปฏิบัติในการดำรงชีวิต โดยมุ่งให้มีการจัดตั้งและประกาศใช้ เพื่อให้บังเกิดผลอย่างชัดเจนและเพื่อให้เข้าถึงหลักการสร้างสันติสุข นอกจากนี้แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนควรมุ่งการส่งเสริมพัฒนาและปลูกฝังให้เกิดครอบครัวตัวอย่างและชุมชนหมู่บ้านต้นแบบ โดยให้เน้นให้สมาชิกขององค์กรปฏิบัติตามหลักการรักษาศีล ๕ ตามแนวการใช้ชีวิตประจำวันให้มีความเป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในการเข้าวัดและรักษาศีล ๕ เป็นนิจ
สุรพล พรหมกุล และคณะ	พบว่า องค์ประกอบหลักคือ ด้านปัจจัยสี่ ด้านประเพณีท้องถิ่น และด้านศาสนา ผลการศึกษาในแต่ละภาคพบว่าภาคเหนือ คือ การมีปัจจัยสี่ ยึดถือประเพณีท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ยึดถือประเพณีท้องถิ่น คือ การทำบุญประจำเดือนหรือประเพณีฮีต ประเพณีตักบาตรทุกวัน ฟังพระธรรมเทศนาตลอดพรรษา ประเพณีพ้อคำแม่คำ มีภาคกลาง คือ ปัจจัยสี่ ประเพณีท้องถิ่น คือ ประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมด้านศาสนา คือ ๑. การสวดมนต์ข้ามปี กิจกรรมสวดมนต์ทุกวันอาทิตย์พิชิตมาร ภาคใต้ มีการอยู่ร่วมกันของชุมชน คือ ปัจจัยสี่ และประเพณีท้องถิ่น คือ ประเพณีสารทไทย งานชิงเปรต

ตารางที่ ๒.๘ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
บัณฑิตา ศุภพธมมงคล	ภาพรวมด้าน เมตตา กรุณา คู่กับศีลข้อที่ ๑ อยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านสัมมาอาชีวะคู่กับศีลข้อที่ ๒ อยู่ในระดับมาก ภาพ รวมด้านสำรวมในกามคู่กับศีลข้อที่ ๓ อยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านความมีสัจย์คู่กับศีลข้อที่ ๔ อยู่ในระดับมาก ภาพรวมด้านความมีสติรอบคอบ คู่กับศีลข้อที่ ๕ อยู่ในระดับมาก
สุภาพร วัชรคุปต์	ภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยประชาชน รักษาศีลข้อที่ ๓ เว้นจากการประพฤติดินในกามมากที่สุด รองลงมาคือการรักษาศีลข้อ ๒ เว้นจากการลักทรัพย์ การรักษาศีลข้อ ๕ เว้นจากการดื่มสุราเมรัย การรักษาศีลข้อที่ ๑ เว้นจากการฆ่าสัตว์ และการรักษาศีลข้อที่ ๔ เว้นจากการพูดปด ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตาม เพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นำร่องอำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการรักษาศีล ๕ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕

ตารางที่ ๒.๘ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระชัยณรงค์ วิทิโต (รองมหารูด)	ผลการศึกษาพบว่า ศีล ๕ เป็นหลักมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติดูในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย ศีล ๕ เป็น ที่ตั้งแห่งกุศลธรรมเป็นลักษณะ มีความปรกติทางกายวาจาเป็นที่ตั้ง โดยมีองค์ประกอบของศีล ๕ แต่ละข้อ คือ เจตนา เป็นความไม่ก้าวล่วงทางกาย และวาจา ให้พ้นจากความชั่วทั้งปวงย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิต ปัจจุบัน
วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน	ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มีการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับ มาก ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ที่มีเพศ ตำแหน่ง อายุ เคยบวชเป็นภิกษุ สามเณร หรือบวชชีพราหมณ์ถือศีลอุโบสถในพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน มีระดับพฤติกรรม การนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๒.๘ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
เสกสันต์ ศิริวรรณ	นักเรียนมีระดับความศรัทธาในศีล ๕ ทุกข้อและโดยรวมอยู่ในระดับมีความศรัทธาที่ชัดเจน ๒. นักเรียนมีการปฏิบัติตนในหลักของศีล ๕ อยู่ในระดับการปฏิบัติตนค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาส่วนระดับการปฏิบัติตนในศีล ๕ เป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนในศีลข้อที่ ๑ และศีลข้อที่ ๔ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการปฏิบัติตนในศีลข้อที่ ๒ ข้อที่ ๓ และข้อที่ ๕ อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ๓. ความสัมพันธ์ระหว่างความศรัทธาในศีล ๕ ที่มีต่อการปฏิบัติตนของวัยรุ่นโดยรวม พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ ๐.๐๑๓
ปัทมา ผาดจันทิก	นักศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติตามศีล ๕ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งศีลข้อ ๕ เรื่องการไม่เสพยาเสพติดรongsลงมาคือศีลข้อ ๒ เรื่องการไม่รับซื้อของที่ถูกขโมยมา ส่วนศีล ๕ ที่นักศึกษามักจะละเมิดมากที่สุดคือศีลข้อที่ ๔ เรื่องการพูดไร้สาระ รongsลงมาคือการพูดหยาบคายกับผู้อื่นและศีลข้อ ๕ เรื่องการดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ตามลำดับ
พระครูอุทัยกิจจารักษ์ สุนฺธโร	พบว่า ๑) มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งภารกิจดังกล่าวบางประการกำหนดไว้ในระเบียบกฎหมายเถรสมาคม แต่บางประการคงเห็นไปตามจารีตประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อมา ๒) การบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรคณะสงฆ์ภาค ๒ มีปัญหาที่ชัดเจน พระนักเผยแผ่ที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องถ่องแท้มีจำนวนจำกัด ๓) แบบการบริหารจัดการการเผยแผ่ขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค ๒ ควรมีอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญ

ตารางที่ ๒.๘ สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ (ต่อ)

นักวิจัย	สรุปผลการวิจัย
พระเทพสิงหราชจารย์	กระบวนการของกลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะการบริหารจัดการแบบแยกกันทำงาน เผยแผ่อุดมการณ์หลักการทางพระพุทธศาสนาแก่ศาสนิกนัับถือด้วยการสร้างความเข้าใจ มีการสร้างกลุ่มเครือข่าย สร้างความเข้าใจ ให้เห็นความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยทำบันทึกข้อตกลงต่อหน่วยงานส่วนราชการท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ให้บรรลุเป้าหมายต่อไป
แพรวภัทร ยอดแก้ว	ผลการวิจัยพบว่า ๑) แนวปฏิบัติที่ดี ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้นำทั้งฝ่ายสงฆ์และผู้นำท้องถิ่น ด้านการประชาสัมพันธ์ที่ดี ด้านการจัดกิจกรรมที่ดีซึ่งอาศัยทุนเดิมของชุมชนที่มีอยู่ และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่นและด้านการส่งเสริมสนับสนุนที่ดี ๒) การดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดนครปฐม มีรูปแบบการทำงานแบบเน้นการร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์กับผู้นำท้องถิ่นตั้งแต่ระดับจังหวัดจนถึงระดับหมู่บ้านมีแผนการดำเนินงาน ๓ ระยะตามแนวทางของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

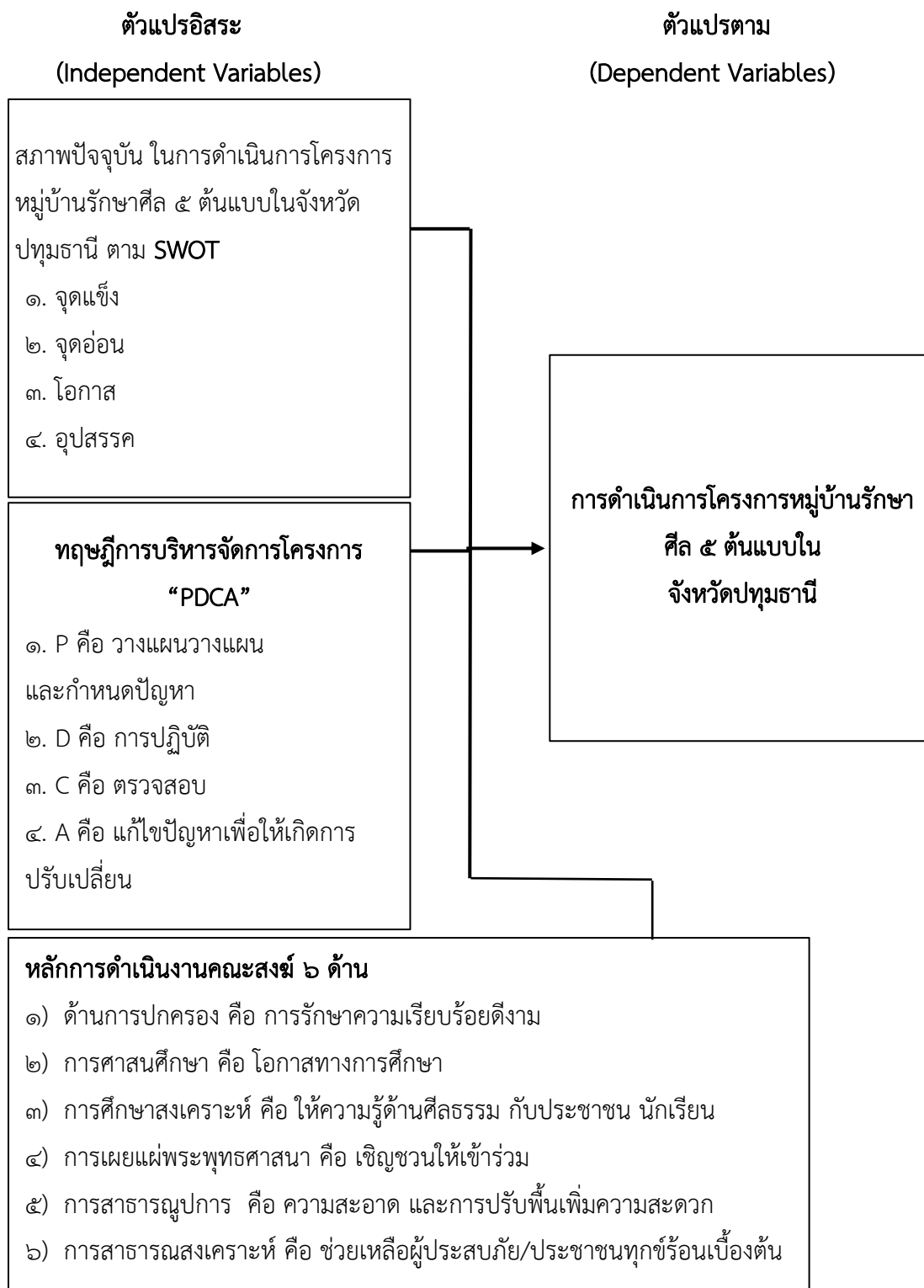
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยเลือกใช้ทฤษฎีการบริหารจัดการโครงการ “PDCA” ประกอบด้วย (Plan) คือ วางแผน และกำหนดปัญหา (Do) คือ การปฏิบัติ (Check) คือ ตรวจสอบ และ (Act) คือ แก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยน ได้นำเสนอให้เห็นถึงองค์ประกอบและการดำเนินโครงการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องนำมาประกอบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

ประกอบกับหลักธรรมที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน คือ

- ๑) ด้านการปกครอง คือ การรักษาความเรียบร้อยดีงาม ๒) การศาสนศึกษา คือ โอกาสทางการศึกษา
- ๓) การศึกษาสงเคราะห์ คือ ให้ความรู้ด้านศีลธรรม กับประชาชน นักเรียน ๔) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ เชิญชวนให้เข้าร่วม ๕) การสาธารณูปการ คือ ความสะอาด และการปรับปรุงเพิ่มความสะอาด และ ๖) การสาธารณสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ประชาชนทุกข์ร้อนเบื้องต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบความคิดเพื่อใช้ศึกษาการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยศึกษาข้อมูลที่ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ทราบรายละเอียดของประเด็นที่สำคัญและให้มีเนื้อหาอย่างครบถ้วน ในการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ทำให้ทราบถึงข้อมูลที่ชัดเจนโดยสามารถนำมาวิเคราะห์ในเชิงตรรกะได้ (Analytical Induction) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และสนทนากลุ่มเฉพาะของผู้เชี่ยวชาญ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ภายใต้กรอบแนวคิดประสิทธิผลการ ดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ด้วยการศึกษามุมมองแนวคิด ของการศึกษา และประกอบกับการเก็บข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Document Research)

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบ เฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้แบ่งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับการ ดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับ ประเด็นการวิจัย ๕ กลุ่ม ได้แก่ ๑) พระสังฆาธิการ จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๗ รูป ๒) กลุ่ม

คณะกรรมการโครงการจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๔ รูป ๓) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๑ คน ๔) ผู้บริหารจังหวัดปทุมธานี ๖ คน ๕) กลุ่มผู้นาองค์กร จำนวน ๗ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๕ รูปหรือคน รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

ลำดับที่	ชื่อ - ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
กลุ่มที่ ๑ พระสังฆาธิการ จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๗ รูป		
๑	พระศรีวัชรปัทมคุณ	เจ้าคณะอำเภอเมืองปทุมธานี
๒	พระมหาจุมพล จิตตพโล	เจ้าคณะอำเภอสามโคก
๓	พระครูวรธรรมวาที, ดร.	เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว
๔	พระครูวิจิตรอาภากร	เจ้าคณะอำเภอลองหลวง
๕	พระครูสุวรรณวรการ	เจ้าคณะอำเภอลำลูกกา
๖	พระมหาชิต ฐานชิต, ผศ.ดร.	เจ้าคณะอำเภอธัญบุรี
๗	พระครูสุจิตร์รัตนกร, ดร.	เจ้าคณะอำเภอหนองเสือ
กลุ่มที่ ๒ กลุ่มคณะกรรมการโครงการจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๔ รูป		
ลำดับที่ ชื่อ - ฉายา/นามสกุล ตำแหน่ง		
๘	พระราชกิตติเมธี	รองเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี
๙	พระมหาสมชาย สนติกโร	รองเจ้าคณะอำเภอเมืองปทุมธานี
๑๐	พระมหาประดิษฐ์ สุขวโร	เจ้าอาวาสวัดเกิดการอุดม
๑๑	พระมหาสุรราช ขาติขณโญ	เจ้าคณะตำบลคลองสี่
กลุ่มที่ ๓ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๑ คน		
ลำดับที่ ชื่อ - ฉายา/นามสกุล ตำแหน่ง		
๑๒	นายปราณสุวีร์ อวอรัมย์รัมย์	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดปทุมธานี
กลุ่มที่ ๔ ผู้บริหารจังหวัดปทุมธานี ๖ คน		
ลำดับที่ ชื่อ - ฉายา/นามสกุล ตำแหน่ง		
๑๓	นายภาสกร บุญญลักษม์	ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี
๑๔	นายยุทธนา แสงพวงสานนท์	ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปทุมธานี
๑๕	ร้อยตำรวจเอก ดร.ตรีลุพธ์ ธูปกระจ่าง	นายกเทศมนตรีนครรังสิต
๑๖	นายรังสรรค์ นันทกาวงค์	นายกเทศมนตรีเมืองบึงยี่โถ

๑๗	นางสาวอภิษฐา เกษอินทร์	นายอำเภอคลองหลวง
๑๘	นายประเทือง วงษ์แจ้ง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่

กลุ่มที่ ๕ กลุ่มผู้น้ององค์กร จำนวน ๗ คน		
ลำดับที่	ชื่อ - ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑๙	นางปรารถนา ปวงนิยม	ผอ.รร.วัดชินวราราม
๒๐	นายธนณัฐ ศิริวงษ์	ผอ.รร.วัดเขียนเขต
๒๑	นางนัยนา รอดแถบ	ผอ.รร.วัดมูลจินดาราม
๒๒	ดร.ธัญรัตน์ โชติวิฑูฒิพงศ์	ผอ.รร.วัดเกิดการอุดม
๒๓	นายวิรัตน์ โพธิ์พราณ	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลคลองสาม
๒๔	นายสินินาฏ เกื้อกุล	รักษาการผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองสาม
๒๕	นายธงชัย สุขเจริญ	ประธานชุมชนวัดเขียนเขต

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีรายละเอียดการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

๓.๓.๑ แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview)

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

๑. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์

- ๑) ศึกษาวิธีสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม
- ๒) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
- ๓) ขอคำแนะนำจากกรรมการควบคุมการวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
- ๔) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)
- ๕) นำแบบสัมภาษณ์ให้กรรมการควบคุมการวิจัย ตรวจสอบเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ เพื่อขอความเห็นชอบ

๖) นำแบบสัมภาษณ์ที่กรรมการควบคุมการวิจัยตรวจสอบและให้ความเห็นชอบแล้วมาปรับแก้ไขเพื่อจัดทำฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ต่อไป

๒. ลักษณะของแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มีสาระสำคัญของการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามแบบการวิเคราะห์ “SWOT”

ตอนที่ ๓ องค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามแบบ “PDCA”

ตอนที่ ๔ การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑) ทำการนัดวัน และเวลากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๒) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน และเวลากำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๓) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๔) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้และมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้แบ่งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นการวิจัย ๕ กลุ่ม ได้แก่ ได้แก่ ๑) พระสังฆาธิการ จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๗ รูป ๒) กลุ่มคณะกรรมการโครงการจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๔ รูป ๓) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๑ คน ๔) ผู้บริหารจังหวัดปทุมธานี ๖ คน ๕) กลุ่มผู้นำองค์กร จำนวน ๗

คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๕ รูปหรือคน โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผ่านระบบออนไลน์ อาทิ Zoom, Line และการสัมภาษณ์ผ่านโทรศัพท์ และการสัมภาษณ์แบบนั่งสัมภาษณ์

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการดังนี้

- ๑) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- ๒) นำข้อความจากการสัมภาษณ์ และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- ๓) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- ๔) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอในรูปของความเรียง

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๒๕ รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลนำเสนอ ดังต่อไปนี้

๔.๑ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๔.๒ องค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๔.๓ การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๔.๔ องค์ความรู้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่อง สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี จำเป็นต้องเข้าใจบริบท และสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยจึงขอเสนอลำดับของบริบท และสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ดังนี้

๔.๑.๑ ความเป็นมาของโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕) เกิดขึ้นจากสถานการณ์บ้านเมืองในห้วงเวลาที่ประเทศไทยประสบปัญหา เช่น การกระทำผิดกฎหมาย ปัญหาอาชญากรรม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การระบอบของสิ่งเสพติดและอบายมุข การแตกแยกทางความคิด และการจลาจลจ้วงจ้วงดูหมิ่นสถาบันหลักของชาติ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดสติ จิตสำนึก ศีลธรรมและคุณธรรมจริยธรรม อันจะส่งผลให้สังคมเกิดความขัดแย้ง มหาเถรสมาคมโดยเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ในขณะที่เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มีดำริที่จะเสริมสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน โดยให้พุทธศาสนิกชนได้น้อมนำหลักศีล ๕ (เบญจศีล-เบญจธรรม) มาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน กอปรกับรัฐบาลได้ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการให้ทุกภาคส่วนในประเทศร่วมมือกันดำเนินการสร้างความปรองดองสมานฉันท์และทำให้ประชาชนมีความรักความสามัคคีกันขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามดำริที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ได้ประทานโอวาทไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญของมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชน ย่อมจะอยู่เย็น เป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕”^๑

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จึงได้ร่วมกับคณะสงฆ์และภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ดำเนินการส่งเสริมการนำศีล ๕ ไปประยุกต์ใช้ในระดับครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน เพื่อมุ่งหวังให้ประชาชนในชาติมีความรักและเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเสริมสร้างความสามัคคีปรองดองของประชาชนในชาติโดยใช้กลไกและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักศีล ๕ นั้น ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนทั้งกาย ทางวาจาหรือจิตใจ ทำให้สังคมมีความสุข ประกอบกิจกรรมการงานได้อย่างเสรี ฉะนั้น การประพฤติตนไม่ให้ละเมิดศีล ๕ และนำหลักเบญจธรรมมาใช้จะทำให้เกิดความสงบสุข ซึ่งเมื่อทุกคนมีศีล ๕ ที่เสมอกัน คือ มีความเสมอภาคในเรื่องศีล ก็จะเป็นการปรับสถานะให้บุคคลในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข^๒

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จึงเป็นโครงการที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ขึ้นในสังคมด้วยการอาศัยหลักศีล ๕ ซึ่งเป็นหลักธรรมพื้นฐานของการดำรงชีวิต การส่งเสริมให้ผู้คน รักษาศีล ๕ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความสุขและความสามัคคีแล้ว ยังจะช่วยแก้ไขปัญหาดังสังคมที่เกิดจากความขัดแย้งของคนในชาติด้วย^๓

^๑ สำนักงานโครงการฯ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ส่วนกลาง, รายงานผลการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ประจำปี ๒๕๖๔ (ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี), (นนทบุรี : บริษัท อักษรเจริญ ศรีเอทนิวิ จำกัด, ๒๕๖๔), หน้า ๑๕.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕-๑๖.

^๓ อ้างแล้ว, หน้า ๑๖.

๔.๑.๒ การบริหารงานในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ในจังหวัดปทุมธานี

ปัจจุบันการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี มีลักษณะเป็น
การดำเนินการรณรงค์ให้ประชาชนรักษาศีล ๕ ครอบคลุมทุกพื้นที่ของจังหวัดปทุมธานีโดยแบ่งระยะ
การดำเนินงานเป็น ๓ ระยะ ดังนี้^๔

๑. ระยะเร่งด่วน (ระยะที่ ๑) ได้ดำเนินการลงนามข้อตกลงในการขับเคลื่อนการดำเนิน
โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”
ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

๒. ระยะปานกลาง (ระยะที่ ๒) ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ เชิญชวน
ให้พุทธศาสนิกชนสมัครเป็นสมาชิกครอบครัว หมู่บ้าน สถานศึกษา และหน่วยงาน สมัครเข้าร่วม
โครงการและรักษาศีล ๕ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชน และสมัครร่วมเป็นอาสาสมัคร
ปกป้องพระพุทธศาสนา ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๕

๓. ระยะยาว (ระยะที่ ๓) ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ เชิญชวน
ให้พุทธศาสนิกชนสมัครเป็นสมาชิกครอบครัว หมู่บ้าน สถานศึกษา และหน่วยงาน สมัครเข้าร่วม
โครงการและรักษาศีล ๕ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชน เน้นในเชิงคุณภาพภายในชุมชน
หมู่บ้าน อย่างมีประสิทธิภาพการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
ดำเนินการเป็นไปในลักษณะดังต่อไปนี้

๓.๑) การสร้างความร่วมมือ

การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี จะมีการสร้าง
ความร่วมมือ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) การบันทึกข้อตกลงระหว่างคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีและอีกหลายฝ่าย อาทิ
สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมจังหวัดปทุมธานี เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะ
ตำบลทุกตำบล นายอำเภอทุกอำเภอ เทศบาลตำบลทุกแห่ง องค์การบริหารส่วนตำบลทุกตำบล และ
กำนันทุกตำบล โดยพิจารณาแล้ว มีความเห็นร่วมกันในการรณรงค์ให้ประชาชนจังหวัดปทุมธานี
ในเขตพื้นที่ปกครอง ปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา ถือนิสัย ๕ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
และมีหลัก “บวร” คือ บ้าน วัด และราชการ ลักษณะขอความร่วมมือ^๕

^๔ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดย
ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, (นครปฐม : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗),
หน้า ๖.

^๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๗.

(๒) การร่วมแรงร่วมใจนำพาสังคมให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคีกลมเกลียวกันประชาชนมีสุขภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการเบียดเบียน ประทุษร้ายร่างกาย ชีวิตซึ่งกันและกัน อันเนื่องมาจากความโลภ ความโกรธ ความหลง ปัญหาเกี่ยวกับอุบัติเหตุและการทะเลาะวิวาท ซึ่งมีสาเหตุจากการดื่มสุรา เสพยาเสพติด ทำให้บั่นทอนกำลังสติปัญญา ขาดสติสัมปชัญญะ ความยั้งคิด ทั้งนี้ ถ้าหากผู้คนในสังคมสำรวมระวังเว้นจากการดื่มสุรา เสพยาเสพติดให้โทษ ก็จะช่วยลดอุบัติเหตุ และการทะเลาะวิวาท ต่าง ๆ ก็จะลดน้อยลง ทั้งในระดับประชาชนธรรมดา นักการเมือง แม้กระทั่งพระสงฆ์ก็ไม่ยกเว้น ฆ่ากันตายอย่างทารุณโหดร้าย มองเห็นร่างกายและชีวิตของคนเป็นผักปลา ดังปรากฏในข่าวทางสื่อมวลชนทุกวัน ไม่เว้นแต่ละวัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้คนขาดศีลธรรม^๖ โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ดำเนินงานตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ระยะยาว ซึ่งต่อจากการดำเนินงานในระยะเร่งด่วน และระยะปานกลาง ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อประโยชน์สุขแห่งประชาชน และสันติสุขแห่งประเทศชาติ^๖

ดังนั้น การบริหารงานในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี มีการบริหารการดำเนินงานมี ๒ ลักษณะ คือรับนโยบายและสนองกิจกรรมในวัด และบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน ในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี การสร้างความเข้าใจ และให้เห็นถึงความสำคัญประโยชน์ที่จะได้รับในการปฏิบัติตน ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการการรักษาศีล ๕ อีกทั้ง มีการทำ MOU การมีส่วนร่วมระหว่างวัด สถานศึกษาชุมชน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเพื่อให้สู่ความสำเร็จตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และติดป้ายประกาศภายในชุมชน มีสถานที่บริการเกี่ยวกับธรรมะให้คนในชุมชนมาใช้บริการ เช่น ห้องสมุดห้องวิดิทัศน์ เข้าค่ายคุณธรรม สวดมนต์ นั่งสมาธิ เป็นต้น

๔.๑.๓ การบริหารองค์กรในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

ปัจจุบันคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี มีการบริหารขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในลักษณะดำเนินงานตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ระยะที่ ๑ – ๓ และยกระดับหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนถาวรและเป็นวิถีชาวพุทธของประชาชนชาวไทยในจังหวัดปทุมธานี ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน โดยยึดหลักในการดำเนินการ ดังนี้

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗.

๑. การบริหารองค์กรในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยกำหนด “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เป็นนโยบายของจังหวัดปทุมธานี ขยายผลไปทุกอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

๒. แต่งตั้งคณะกรรมการ ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆราวาสเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนฯ

๓. มีกิจกรรมรองรับในการขับเคลื่อนดังนี้ กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักศีล ๕ กิจกรรมตามวิถีชีวิตชาวพุทธ กิจกรรมส่งเสริมงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) และกิจกรรมส่งเสริมอาชีพเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^๗

สรุปได้ว่าการบริหารองค์กรเบื้องต้น มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่าง คณะสงฆ์ ส่วนราชการหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน๖๒ โดยมีการทำงานเป็นคณะตามหลัก ยุทธศาสตร์ ๒ คือระยะสั้นและระยะยาว ระยะสั้น ๑-๒ ปี ระยะยาว ตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป

ในการทำงานการบริหารขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ได้บูรณาการความร่วมมือ เพื่อขับเคลื่อนงานหมู่บ้านตำบลรักษาศีล ๕ สู่เป้าหมายการพัฒนาเด็กและเยาวชน จิตอาสา พัฒนา เด็ก/เยาวชน ผู้ยากไร้ ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ๖๔ เพื่อสร้างและชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็งบนฐาน ศาสนธรรม มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดชีวิต มุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะชีวิต มีทักษะ การทำงานมีสัมมาอาชีพที่สามารถพึ่งตนเองได้ และร่วมสืบสานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในสภาวะปัจจุบันนี้ คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีได้ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี ในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ศีล ได้แก่สภาพเช่นไร ศีลอย่างแท้จริงเป็นไปด้วยความมีสติ รู้สิ่งที่ต้องหรือไม่ต้อง ระวางการระบายน อกทางทวารทั้งสาม คอยบังคับกาย วาจา ใจ ให้เป็นไปในขอบเขตของศีลที่เป็นสภาพปกติ ศีลที่เกิด จากการรักษา มีสภาพปกติไม่คะนองทางกาย วาจา ใจ ให้เป็นที่เกลียดนอกจากความปกติดังตามทาง กาย วาจา ใจของผู้มีศีลว่าเป็นศีล เป็นธรรม ทำให้ศรัทธาประชาชนเกิดความกระตือรือร้นหันมา รักษาศีล ๕ กันเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะทางคณะสงฆ์ ได้ดำเนินการดังนี้

๑. การประชาสัมพันธ์ให้ศรัทธาประชาชนเข้าร่วมโครงการมีสถิติเพิ่มมากขึ้นเป็นที่น่า พึงใจในปัจจุบันนี้ได้สำเร็จไปแล้วหลายโครงการ เช่น โครงการลดเหล้าเข้าพรรษา ซึ่งสุรายาเสพ ติด เป็นของมีนเมาและให้โทษ ดื่มเข้าไปย่อมทำให้คนดี ๆ กลายเป็นคนบ้าได้ ลดคุณค่าลงโดยลำดับ ผู้ต้องการเป็นคนดีมีสติปกครองตัว อย่างมนุษย์จึงไม่ต้อง ดื่มสุรา เครื่องทำลายสุขภาพทางร่างกาย และใจอย่างยิ่ง เป็นการทำลายตัวเอง และผู้อื่นไปด้วยใน ขณะเดียวกัน^๘

๒. การปฏิบัติธรรมทุกวันพระ ณ ปัจจุบันนี้คืดต่าง ๆ มีสถิติคืดความสูงขึ้นพนักงาน สอบสวนลดลงเป็นที่น่าพอใจมาก เป็นการนำการแก้ปัญหาแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการพูดคุยจาก

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

ผู้นำชุมชนในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่าง ๆ เป็นการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของจังหวัดปทุมธานี เป็นการสร้างความสามัคคี ความเข้าใจในสังคมให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข^๙

๓. การชี้ให้เห็นถึงความสำคัญประโยชน์ที่จะได้รับในการปฏิบัติตน ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการรักษาศีล ๕ อีกทั้ง มีการทำ MOU การมีส่วนร่วมระหว่างวัด สถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรม เพื่อให้นำไปสู่ความสำเร็จตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕^{๑๐}

๔. การบูรณาการของทุกภาคส่วนให้ไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืนต่อไป^{๑๑}

สรุปได้ว่า การบริหารองค์กรของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี ได้ร่วมกับจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการ ร่วมกันว่าด้วยความร่วมมือดำเนินงานโครงการปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ร่วมกันขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี การสร้างความเข้าใจ และให้เห็นถึงความสำคัญประโยชน์ที่จะได้รับในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยการรักษาศีล ๕ อีกทั้ง มีการทำ MOU การมีส่วนร่วมระหว่างวัด สถานศึกษาชุมชน หน่วยงานราชการด้านปกครอง ระดับหัวหน้าส่วน กำนันผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรม เพื่อให้นำไปสู่ความสำเร็จตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๔.๑.๔ การบริหารบุคลากรในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี มีการบริหารบุคลากรตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีลักษณะการทำงานเป็นระบบตามคำสั่งและปฏิบัติตามลักษณะของงาน มีการขับเคลื่อนร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน ทุกภาคส่วน โดยเห็นความสำคัญของความปรองดองสมานฉันท์ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม ถึงอย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นั้น มีการประชุมปรึกษาวางแผนการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ความร่วมมือของชุมชนแต่ละท้องถิ่น ผู้นำแต่ละท้องถิ่นให้ความสนใจร่วมจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่ากิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยจึงทำให้สำเร็จในปัจจุบัน ^{๑๒}

^๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗.

การบริหารงานการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ระยะแรกมุ่งเน้นเชิงปริมาณ มีการทำ MOU ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ระยะที่สาม มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม บ-ว-ร ระหว่างบ้าน วัด สถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีบทบาทเชิงคุณภาพสอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาเถรสมาคม ระยะ ๔ ปี (๒๕๖๑-๒๕๖๔) ขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมเชิงปฏิบัติการได้จริง มีคณะกรรมการระดับตำบล ระดับอำเภอ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย โดยมีการติดตามเยี่ยมเยียนจากคณะกรรมการจังหวัดสู่ชุมชน และระดับอำเภอสู่ระดับตำบลโดยตรง รวมไปถึงการดำเนินการโดยใช้หลักการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ๘ ข้อ ซึ่งประกอบด้วย^{๑๓}

๑. ศีลธรรมและวัฒนธรรม

๒. สุขภาพอนามัย

๓. สัมมาชีพ

๔. สันติสุข

๕. ศึกษาสงเคราะห์

๖. สาธารณสงเคราะห์

๗. กตัญญูกตเวทีตาธรรม

๘. สามัคคีธรรม

โดยให้แต่ละตำบลเน้นหนักในหลักการข้อที่ ๑ ที่ว่าด้วยศีลธรรมและวัฒนธรรม โดยในปัจจุบันมีกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จและยังดำเนินการอยู่คือ โครงการธรรมสัญจรส่งเสริมศีลธรรม หมู่บ้านรักษาศีล ๕ พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเวียนจัดทุก ๆ ตำบลภายในอำเภอ รวมถึงมีการรณรงค์ให้คณะศรัทธาประชาชนเข้าวัดประกอบกุศลธรรมทุกวันธัมมัสสวนะตลอดปี^{๑๔}

การบริหารงานการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี จึงมีลักษณะเป็นไปแบบองค์รวมอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในการมีส่วนร่วมช่วยกันขับเคลื่อน และมีหลักในการดำเนินการเป็นแบบสามัคคีธรรมโดยนำหลักอริยสัจ ๔ มาเป็นตัวหลักในการดำเนินคือการใช้เหตุผลเป็นตัวกำหนด ระหว่างลูก หลาน สามี ภริยา อยู่ด้วยกันเป็นผาสุก ไม่มีผู้คอยล่วงล้ำ กลักรายต่างครองกัน อยู่ด้วยความสุข รวมทั้งกิจกรรมหรือความสำเร็จที่เป็นไปอยู่ ณ ปัจจุบันก็เป็นไปแบบบูรณาการมีความมั่นคงยั่งยืนอย่างยิ่ง^{๑๕}

การบริหารงานการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี เน้นสร้างความเข้าใจแก่ภาครัฐ เอกชน และประชาชน และให้เห็นถึงความสำคัญประโยชน์ที่จะได้รับ

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๗.

ในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งทำ MOU ร่วมกันในการผลักดันโครงการให้เป็นรูปธรรม มีส่วนร่วมระหว่างวัด สถานศึกษาชุมชน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรม เพื่อให้นำไปสู่ความสำเร็จตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นจุดเริ่มต้นของการสังคมที่สงบสุข เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอยู่หลายหน่วย การปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนแต่ละหมู่บ้าน ได้ประสานงานในการปฏิบัติแบบบูรณาการเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จนทำให้ศีลใกล้ชิดกับสาธุชนจนเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม และต้องต่อเนื่อง^{๑๖}

สรุปได้ว่า การบริหารงานการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี มีลักษณะการบริหารจัดการแบบพระพุทธเจ้า ส่งสาวกไปประกาศพระศาสนาคือแยกกันทำงาน เผยแผ่อุดมการณ์หลักการทางพระพุทธศาสนาแก่ศาสนิกชนับถือ ที่ไม่เข้าใจหลักธรรมศีลธรรม แนวทางการปฏิบัติด้วยการสร้างความเข้าใจ มีการสร้างกลุ่มเครือข่าย สร้างความเข้าใจให้เห็นความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยทำบันทึกข้อตกลงต่อหน่วยงานส่วนราชการท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรม โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ให้บรรลุเป้าหมายต่อไป ในขณะที่เดียวกันการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี ก็มีอุปสรรคขัดข้องที่จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างล่าช้าหรือไม่ได้ผล ก็ด้วยมาจากสาเหตุ ด้านการให้ความร่วมมือทั้งของภาครัฐและเอกชน เฉพาะช่วงแรกเท่านั้น ใน ปัจจุบันนี้ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจและการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

๔.๑.๕ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียดดังนี้

๑. ความไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการ

การบริหารงานการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี หน่วยงานต่าง ๆ บางหน่วยงานไม่ให้ความร่วมมือ จนทำให้โครงการล่าช้าหรือหยุดลง ต้องสร้างความเข้าใจระหว่างกันมากยิ่งขึ้น โดยระยะเริ่มแรก หน่วยงาน องค์กร ศรัทธาประชาชนในพื้นที่แต่ละอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ยังไม่มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโครงการฯ จึงไม่ให้การยอมรับเท่าที่ต้องการ อีกทั้งประชากรในหมู่บ้านไม่ได้รับรู้วัตถุประสงค์โครงการ ต่อมา มีการ

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๗.

ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความตื่นตัว และได้รับผลตอบรับใน การบริหารขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวเป็นอย่างดี^{๑๗}

๓. การขาดการประสานงานและการร่วมมือของหน่วยงาน

การบริหารขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทุกองค์รหน่วยงานของจังหวัดปทุมธานี ทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน ประชาชนจะต้องร่วมมือกันอย่างเต็มที่ บางคนอาจคิดว่าเป็นหน้าที่ของพระภิกษุ-สามเณร ความเป็นจริงการชักจูง มีผู้เคารพเชื่อถือ คำพูดมีเสน่ห์เป็นที่จับใจไพเราะ ด้วยสัจด้วยศีล ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าวัดปฏิบัติธรรม ผู้นำชุมชนจะต้องออกมาก่อนปฏิบัติให้ดูก่อน โดยตั้งเป้าหมายในการดำเนินการในการแก้ปัญหา คือ

๑. เป้าหมายส่วนใหญ่อยู่ในท้องถิ่น

๒. การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชนบางแห่งค่อนข้างมีข้อจำกัดเพราะเป็นประเพณีที่ยึดถือมานาน

๓. บุคลากรมีจำนวนจำกัด

๔. การจัดกิจกรรมที่ขาดงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐที่ให้น้อยเกินไป

๕. ถูกจำกัดด้านการเสนอแผนงาน/โครงการที่ขอรับสนับสนุนจาก อบต. ซึ่งเป็นไปตามระเบียบสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน^{๑๘}

สาเหตุที่ทำให้การดำเนินการที่ล่าช้า อันเนื่องมาจากว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอยู่หลายหน่วยงานขาดความประสานในการปฏิบัติแบบบูรณาการ เพื่อให้การปฏิบัติเป็นในแนวทางเดียวกัน รวมไปถึงอุปสรรคในการเผยแพร่ ผู้เผยแพร่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน ในขณะที่โลกพัฒนาการไปอย่างรวดเร็ว วิธีการรับมานั้นดีมาก แต่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินงานความรู้ไม่พอ จะเข้าข่ายที่ว่าไม่รู้แล้วอธิบายจึงไม่เข้าข่ายจากวัตถุประสงค์ จึงไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ต้องการ^{๑๙}

จากการศึกษาเอกสาร แสดงให้เห็นถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแสดงให้เห็นถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี โดยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๕ กลุ่มแล้ว จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑. คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีจุดแข็ง หรือจุดเด่น ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี หลายอย่างหลายประการด้วยกัน โดยจุดแข็งนั้นกล่าวได้ว่า

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗.

^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗.

คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี มีเจ้าคณะผู้ปกครองที่เป็นพระนักพัฒนาอยู่หลายรูปหลายท่าน ทำวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ เป็นศูนย์ประสานงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และพร้อมให้การสนับสนุนต่อยอดโครงการ^{๒๐}

๒. จุดเด่นในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานีนั้น มีการบูรณาการในการดำเนินการโครงการร่วมกับทุกภาคส่วน ทำให้ศรัทธาสาธุชนเกิดความเป็นปึกติสุข โดยเฉพาะเด็กหรือเยาวชนที่มีความใฝ่ใจในการเข้าวัดทำบุญ ฟังธรรม ก็ด้วยว่าวัดในแต่ละพื้นที่ในจังหวัดปทุมธานีมีความสัปปายะ ทั้งด้านความสะอาด ความเป็นระเบียบ บรรยากาศหน้าไปพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น^{๒๑}

๓. คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีนั้นมีจุดแข็ง หรือในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ โดยถือได้ว่าจังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการเป็นอย่างมาก อีกทั้งมีเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเครือข่ายด้านประชาสัมพันธ์ ผู้นำชุมชนต่าง ๆ มีการตอบรับ ให้การสนับสนุนโครงการอย่างต่อเนื่อง^{๒๒}

๔. จุดแข็งหรือจุดเด่นในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานีอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ มีเจ้าคณะผู้ปกครองที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ และติดตามงาน อีกทั้งมีทีมงานที่มีจิตสาธารณะ ทุ่มเท และเสียสละทำให้โครงการดำเนินการไปตามเป้าหมาย^{๒๓}

๕. ประการสำคัญที่ถือว่าเป็นจุดเด่นในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานีนั้น กล่าวได้ว่า มีเป้าหมายเพื่อการเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การส่งเสริมการรักษาศีล ๕ และการดำเนินชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชน การส่งเสริมวิถีวัฒนธรรมและการบูรณาการกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อการพัฒนาสังคมวิถีพุทธอย่างชัดเจน^{๒๔}

๖. จุดเด่นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การใช้หลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินโครงการ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้โครงการดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์^{๒๕}

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

๗. จุดเด่นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ มีการดำเนินการตามนโยบายและดำเนินกิจกรรมภายในวัด และบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีการสร้างความเข้าใจ และให้เห็นถึงความสำคัญประโยชน์ที่จะได้รับในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการรักษาศีล ๕^{๒๖}

๘. จุดเด่นสำคัญอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ มีการทำ MOU ระหว่างวัด สถานศึกษา ชุมชน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมเพื่อให้นำไปสู่ความสำเร็จตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และติดป้ายประกาศภายในชุมชน มีสถานที่บริการเกี่ยวกับธรรมะให้คนในชุมชนมาใช้บริการ เช่น เข้าค่ายคุณธรรม สวดมนต์ นั่งสมาธิ เป็นต้น^{๒๗}

๙. จุดเด่นสำคัญประการสุดท้าย กล่าวคือ การมีเป้าหมายให้บ้าน วัด โรงเรียนหรือส่วนราชการเป็นสถานที่พัฒนาจิตใจและปัญญาตามหลักทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงโดยให้หลักของศีล ๕ เป็นเบื้องต้น อันจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็ก เยาวชน ประชาชน ได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ พัฒนาศีลธรรม เพิ่มพูนสติปัญญา แก้ไขปัญหาต่าง ๆ เมื่อเข้ามาในวัดแล้วก็คลายศอกเบาบางจากเรื่องทุกข์ได้^{๒๘}

๑๐. คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีนั้นอาจจะมีจุดอ่อนในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ กล่าวคือการดำเนินการโครงการร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์กับฝ่ายบ้านเมืองยังไม่ประติดประต่อกัน เนื่องจากขาดการประชุมร่วมกันในการที่จะกำหนดแนวทางให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน^{๒๙}

๑๑. จุดอ่อนในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานีอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ ในบางครั้งอาจเกิดความไม่เข้าใจในแผนงาน ภาระหน้าที่ของผู้ดำเนินงาน จึงทำให้การทำงานเกิดความล่าช้า หรือไม่ตรงตามเป้าประสงค์ที่วางเอาไว้ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อเนื่องทำให้โครงการเกิดการดำเนินไปไม่ค่อยเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างที่จะเป็น ซึ่งต้องกลับมาสร้างความเข้าใจกับผู้ดำเนินงานอีกครั้ง^{๓๐}

๑๒. อีกประการหนึ่งในเรื่องของจุดอ่อนในการบริหารจัดการโครงการ กล่าวคือ ในแต่ละวัดที่เข้าร่วมโครงการอาจจะยังเข้าใจบทบาทหน้าที่ของโครงการไม่เสมอเหมือนกัน โดยเฉพาะการบริหารประสานงานกับส่วนราชการและประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญหากวัดแต่ละวัดขาดการ

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

ประสานงานหรือสร้างความเข้าใจกับประชาชนรอบวัด หรือในพื้นที่แล้ว ก็เป็นการยากที่จะอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงานเป็นไปโดยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล^{๓๑}

๑๓. คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีโอกาสดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ กล่าวคือ มีการคัดเลือกวัดหรือชุมชนต้นแบบหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ทำพุทธศาสนิกชนให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ปลูกฝังให้เยาวชนตั้งตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนถึงการส่งเสริมสมาธิของประชาชนในชุมชน^{๓๒}

๑๔. โอกาสในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ประการสำคัญอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ วัดทุกวัดมีโอกาสดำเนินการได้เข้าร่วม และดำเนินงานตามโครงการนี้ มีการบูรณาการดำเนินงานร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งหมู่บ้านยั่งยืน รวมถึงดำเนินงานด้านการเผยแผ่ และยกระดับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เชิงคุณภาพ ทำให้เยาวชนได้เข้าวัด ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี พระภิกษุได้เทศนาบรรยายธรรม และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนชุมชนมุ่งไปสู่สังคมแห่งสันติภาพ สร้างความสมานฉันท์ตามวัตถุประสงค์โครงการ^{๓๓}

๑๕. ประการสุดท้ายที่ถือว่าเป็นโอกาสในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีจะได้มีกิจกรรมร่วมกันกับภาคีเครือข่าย สถานศึกษา หน่วยงานราชการ ซึ่งจะเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาวัด ในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เกิดสังคมสันติสุขต่อไป^{๓๔}

๑๖. การในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบจังหวัดปทุมธานี อาจมีอุปสรรคอยู่บ้าง กล่าวคือ เจ้าอาวาสในบางวัดยังขาดการประชาสัมพันธ์ หรือมีปฏิสัมพันธ์ที่น้อย ประชาชน หรือชุมชนที่อยู่โดยรอบวัดซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะอำนวยความสะดวกให้วัดเกิดการพัฒนา แต่ถ้าหากขาดในส่วนนี้ไป การพัฒนาตามโครงการก็ดำเนินไปได้ลำบาก^{๓๕}

๑๗. อุปสรรคประการสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ การสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนยังไม่มีทั่วถึงกว้างขวางเท่าไรนัก ซึ่งหากมีประการประชาสัมพันธ์ เชิญภาคประชาชนมาร่วมกันในการดำเนินโครงการ และให้เล็งเห็นความสำคัญก็อาจจะลดอุปสรรคในส่วนนี้ได้เป็นอันมาก^{๓๖}

^{๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

๑๘. แนวทางในการเสริมจุดเด่นในการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานีนั้น จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหาร เพราะการบริหารจัดการโครงการในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงต้องมีวิสัยทัศน์ในการวางแผนจัดการองค์กร หรือกระจายอำนาจเพื่อให้เกิดเครือข่ายในการทำงาน สร้างและพัฒนาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และติดตามความคืบหน้าผลสำเร็จของงาน^{๓๗}

๑๙. การเสริมจุดเด่นในการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานีนั้นอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ การนำจุดเด่นภายในวัดของแต่ละวัดออกมานำเสนอ หรือประชาสัมพันธ์ และพัฒนาในจุดเด่นนั้นให้เด่นชัดขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เมื่อประชาชนได้ทราบถึงจุดเด่นเหล่านั้นแล้วก็จะพากันดูแลรักษาให้เป็นสิ่งอยู่คู่วัดนั้น ๆ สืบต่อไป^{๓๘}

๒๐. การเสริมจุดเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ ควรมีนโยบายให้ทุกวัดในเขตปกครองสร้างความสะอาดโดยมีวัดและชุมชนเป็นต้นแบบ เพื่อให้การดำเนินโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขเป็นไปตามแนวทาง ๕ส สัมฤทธิ์ผลตามเป้าประสงค์ที่ได้กำหนดไว้^{๓๙}

๒๑. แนวทางในการเสริมจุดอ่อนในการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานีนั้น จะต้องกำจัดการส่วนที่เกิน เพิ่มเติมส่วนที่ขาด โดยการเสริมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย หรือมีมาตรการสำหรับการดำเนินงานในแต่ละวัด ในแต่ละพื้นที่ โดยมีการกำกับไปถึงเจ้าคณะผู้ปกครอง ให้คอยดูแลติดตามงานตามเป้าประสงค์ของโครงการ^{๔๐}

๒๒. การเสริมจุดอ่อนให้เป็นจุดเด่นได้นั้น จำเป็นจะต้องให้คนในชุมชนบริเวณวัด ช่วยกันเข้ามามีช่วยร่วมในโครงการทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ วัยรุ่นหนุ่มสาว ผู้สูงอายุ ให้ทุกคนเล็งเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินโครงการเพื่อวัด เพื่อชุมชน เพื่อคนในชุมชนให้เกิดการพัฒนา ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้มีกัลยาณมิตรคอยช่วยเหลือดูแลกัน^{๔๑}

๒๓. การเสริมจุดอ่อนอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ ต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้นำ โดยเฉพาะเจ้าอาวาสในแต่ละวัดในการบริหารจัดการภายในวัด และองค์กรภาคีเครือข่าย การสนทนา การสื่อสารกับภาคประชาชนจะต้องเป็นไปเพื่อแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมซึ่งกันและกัน พิจารณาในแต่ละพื้นที่ว่าควรมีจุดใดที่ต้องปรับแก้หรือพัฒนาภายหลัง^{๔๒}

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

๒๔. อีกทั้งการเสริมจุดอ่อนที่สำคัญ กล่าวคือ จำเป็นจะต้องสร้างวินัยในวัดของตน และส่งเสริมการสร้างวินัยให้กับบุคคลในชุมชน และข้าราชการ โดยผ่านการดำเนินโครงการอย่างจริงจังให้เกิดเป็นรูปธรรม ซึ่งต้องมีการติดตามประเมินผลอยู่โดยตลอด ซึ่งถ้าหากขาดการติดตามประเมินผลแล้ว บางครั้งอาจจะทำให้การดำเนินโครงการในบางพื้นที่ปล่อยปะละเลยไป^{๔๓}

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานีนั้น มีจุดเด่นมีหลายประการด้วยกัน อาทิ มีเจ้าคณะผู้ปกครองที่มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวัดในเขตปกครองให้มีความสะอาด มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เจ้าอาวาสในแต่ละวัดก็มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาวัดพร้อมทั้งมีภาคีเครือข่ายที่คอยร่วมสนับสนุนโครงการให้เป็นไปด้วยความดีงามเรียบร้อย ซึ่งก็ถือว่าเป็นโอกาสอันดีที่จะช่วยกันพัฒนาวัดวาอารามในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี แม้จะมีปัญหาอุปสรรค หรือมีจุดอ่อนอยู่บ้างในบางเรื่อง แต่ก็มี การแก้ไขปรับปรุงโดยตลอด มิได้ปล่อยให้อุปสรรคหรือจุดอ่อนเหล่านั้นยังคงเดิมแต่ประการใด ด้วยความร่วมมือร่วมมือของทุกฝ่ายจึงทำให้โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขนี้ประสบผลสำเร็จได้

ตารางที่ ๔.๑ สรุปความถี่จำนวนผู้ตอบเป็นประเด็นสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามแบบการวิเคราะห์ “SWOT”

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รูป/คน
๑	คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี “มีจุดแข็ง หรือ จุดเด่น” การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๒๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
๒	คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี “มีจุดอ่อน” ใน การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๒๔	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

ตารางที่ ๔.๑ สรุปความถี่จำนวนผู้ตอบเป็นประเด็นสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามแบบการวิเคราะห์ “SWOT” (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รูป/คน
๓	คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี “มีโอกาส” ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๒๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
๔	คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี “มีอุปสรรค” ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๒๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
๕	แนวทางในการเสริมจุดเด่นในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๒๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
๖	แนวทางในการเสริมจุดอ่อนในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๒๔	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔

๔.๒ องค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

การวิจัยเรื่อง “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” เป็นการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ เช่น การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาประกอบวิเคราะห์ ภายใต้กรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำทฤษฎีการบริหารของ วิลเลียม เอ็ดเวิร์ด เดมมิง (W. Edwards Deming) ที่เรียกว่า PDCA หรือ Deming Cycle ประกอบด้วย Plan คือ การวางแผน Do คือ การปฏิบัติตามแผน Check คือ การตรวจสอบ Act คือ การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม หรือการจัดทำมาตรฐานใหม่ ซึ่งถือว่าองค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี โดยมีรายละเอียดของประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑. การวางแผน (Plan: P)
๒. การปฏิบัติตามแผน (Do: D)
๓. การตรวจสอบ (Check: C)
๔. การปรับปรุง (Act: A)

การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี มีดังนี้

๔.๒.๑ การวางแผน (Plan: P)

การวางแผน (Plan: P) ในที่นี้ คือ การมียุทธศาสตร์ในการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีอยู่ ๔ ยุทธศาสตร์ โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้^{๔๔}

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีกลไกในการขับเคลื่อนโครงการในทุกระดับ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาบุคลากรและชุมชนในการสนับสนุนการเผยแผ่หลักศีล ๕ อย่างเพียงพอ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรมการเผยแผ่หลักศีล ๕ ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการรักษาศีล ๕ และวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ

ยุทธศาสตร์ทั้ง ๔ เป็นการวางแผนการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี โดยเป็นไปเพื่อให้พุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่าที่ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ เกิดความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทำให้สังคมสงบ ร่มเย็น และมีความสุขอย่างยั่งยืน

๔.๒.๒ การปฏิบัติตามแผน (Do: D)

การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ได้ปฏิบัติตามแผนโดยจำแนกการปฏิบัติตามแผนออกเป็น ๓ ระยะ ดังนี้^{๔๕}

^{๔๔} สำนักงานโครงการฯ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ส่วนกลาง, รายงานผลการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ประจำปี ๒๕๖๔ (ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี), (นนทบุรี : บริษัท อักษรเจริญ ศรีเอทนิว จำกัด, ๒๕๖๔), หน้า ๑๗.

^{๔๕} สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, (นครปฐม : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗), หน้า ๗.

๑. ระยะเร่งด่วน

การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ในระยะเร่งด่วนมีการดำเนินการ ดังนี้

- ๑) จัดประชุมชี้แจงโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ต่อพระสังฆาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
- ๒) จัดทำข้อตกลงความร่วมมือขับเคลื่อนโครงการ หรือแนวทางอื่นๆ ในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน สถานศึกษา หน่วยงานราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ
- ๓) ดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างความปรองดองสมานฉันท์
- ๔) ติดตามประเมินผลและรายงานผลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. ระยะปานกลาง

การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ในระยะปานกลางมีการดำเนินการ ดังนี้

- ๑) ปรับปรุงข้อตกลงความร่วมมือขับเคลื่อนโครงการ หรือแนวทางอื่นๆ ในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน สถานศึกษา หน่วยงานราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ
- ๒) ดำเนินการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ เชิญชวน ให้พุทธศาสนิกชนสมัครเป็นสมาชิกครอบครัว หมู่บ้าน สถานศึกษา และหน่วยงานรักษาศีล ๕
- ๓) รับสมัครอาสาสมัครปกป้องพระพุทธศาสนา
- ๔) ประกาศยกย่องครอบครัว/หมู่บ้านรักษาศีล ๕ สถานศึกษา หน่วยงานราชการ ฯลฯ รักษา ศีล ๕ ที่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด
๕. ติดตามประเมินผลและรายงานผลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓. ระยะยาว

การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ในระยะยาวมีการดำเนินการ ดังนี้

- ๑) ดำเนินการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ เชิญชวน ให้พุทธศาสนิกชนสมัครเป็นสมาชิกครอบครัว หมู่บ้าน สถานศึกษา และหน่วยงานเข้าร่วมโครงการรักษาศีล ๕
- ๒) รับสมัครอาสาสมัครปกป้องพระพุทธศาสนา
- ๓) จัดตั้งองค์กรเครือข่ายอาสาปกป้องพระพุทธศาสนาในทุกหมู่บ้าน/ชุมชน
- ๔) ประกาศยกย่องครอบครัว/หมู่บ้านรักษาศีล ๕ สถานศึกษา หน่วยงานราชการ ฯลฯ รักษา ศีล ๕ ที่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด
- ๕) ติดตามประเมินผลและรายงานผลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามแผนทั้ง ๓ ระยะนี้ เป็นการปฏิบัติโดยมีการบูรณาการความร่วมมือทั้งจากคณะสงฆ์ ภาคส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภาคเอกชน องค์กร สมาคม มูลนิธิ และภาคประชาชน ตลอดทั้ง องค์กรเครือข่ายความร่วมมือทางพระพุทธศาสนาทุกภาคส่วน ในรูปของคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน การสร้างสังคมประเทศชาติให้มีความปรองดอง สมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน ทำให้สังคมสงบ ร่มเย็น และเกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา

การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ได้ดำเนินงานตามแผนทั้ง ๓ ระยะแล้ว ยังมีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงาน ๒) การขับเคลื่อนดำเนินงาน ๓) การประเมินผลและรายงานผล ดังนี้^{๔๖}

ขั้นตอนที่ ๑ : แต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงาน

ในขั้นตอนนี้ การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานเริ่มตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด โดยได้ดำเนินการดังนี้

ระดับจังหวัด

จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ประกอบด้วย

ก. เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เป็นกรรมการที่ปรึกษา

ข. ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ

ค. นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ

ง. หัวหน้าส่วนราชการในจังหวัด เป็นกรรมการ

จ. ผู้แทนจากหน่วยงาน องค์กร สมาคม มูลนิธิ หรือผู้แทนภาคประชาสังคมในจังหวัด เป็นกรรมการ

ฉ. ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ และให้เลขานุการเลือก บุคคลทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. อำนวยการ ประสานงาน กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน ควบคุม ดูแล เพื่อให้การปฏิบัติงานในระดับ จังหวัด บรรลุเป้าหมาย และปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๒. ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา และแนะนำ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ ให้กับคณะกรรมการ ระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

^{๔๖} อ้างอิงแล้ว, หน้า ๑๐ - ๑๒.

๓. แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้โดยสะดวก พร้อมทั้งติดตามประเมินผล นำเสนอข้อบกพร่อง เพื่อการแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ดียิ่งขึ้นไป

๔. สนับสนุน ส่งเสริมให้รักษาศิล ๕ ในแต่ละระดับเป็นไปด้วยดี แพร่หลาย สร้างทัศนคติที่ดี และสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้รักษา พร้อมทั้งให้มีการจัดกิจกรรม การศึกษาอบรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในเรื่องอันเกี่ยวข้องกับศิลป ๕ อย่างต่อเนื่อง

๕. สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ สร้างกระแส และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ เห็นความสำคัญ มีความตระหนัก และสมัครเข้าร่วมโครงการ

๖. มีอำนาจสั่งการให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายในจังหวัดส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

๗. จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการภายในจังหวัด และรายงานให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ตามกรอบระยะเวลา

๘. พิจารณาดำเนินการ หรือสั่งการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร

ระดับอำเภอ

อำเภอแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ประกอบด้วย

ก. เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอในเขตอำเภอนั้น เป็นกรรมการที่ปรึกษา

ข. นายอำเภอในเขตอำเภอนั้น เป็นประธานกรรมการ

ค. ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอนั้น เป็นรองประธานกรรมการ

ง. นายกเทศมนตรีในอำเภอนั้น เป็นรองประธานกรรมการ

จ. ผู้แทนจากหน่วยงาน องค์กร สมาคม มูลนิธิ หรือผู้แทนภาคประชาสังคมในอำเภอ เป็นกรรมการ

ฉ. กำนันทุกคนในเขตอำเภอนั้น เป็นกรรมการ

ช. ปลัดอำเภอในเขตอำเภอนั้น ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ และให้กรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคลในอำเภอนั้น ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. อำนวยการ ประสานงาน กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน ควบคุม ดูแล เพื่อให้การปฏิบัติงานในระดับอำเภอ บรรลุเป้าหมาย และปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๒. ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา และแนะนำ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ ให้กับคณะกรรมการระดับตำบล และหมู่บ้าน

๓. แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้โดยสะดวกพร้อมทั้งติดตามประเมินผล นำเสนอข้อบกพร่อง เพื่อการแก้ไขให้มีความสมบูรณ์โดยยิ่งขึ้นไป

๔. สนับสนุน ส่งเสริมให้รักษาศิล ๕ ในเขตอำเภอเป็นไปด้วยดี แพร่หลาย สร้างทัศนคติที่ดีและสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้รักษา พร้อมทั้งให้มีการจัดกิจกรรม การศึกษาอบรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องอันเกี่ยวข้องกับศิลป ๕ อย่างต่อเนื่อง

๕. สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ สร้างกระแส และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ เห็นความสำคัญ มีความตระหนัก และสมัครเข้าร่วมโครงการ

๖. มีอำนาจสั่งการให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายในอำเภอส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

๗. จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการภายในอำเภอ และรายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบผลการดำเนินงาน ผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ตามกรอบระยะเวลา

๘. พิจารณาดำเนินการ หรือสั่งการอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร

ระดับตำบล

ตำบลแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ประกอบด้วย

ก. เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบลในเขตตำบลนั้น เป็นกรรมการที่ปรึกษา

ข. กำนันในตำบลนั้น เป็นประธานกรรมการ

ค. นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในเขตตำบลนั้น เป็นรองประธานกรรมการ

ง. ผู้ใหญ่บ้านทุกคนในตำบลนั้น เป็นกรรมการ

จ. ประชาชนในเขตตำบลนั้น หมู่บ้านละ ๑ คน ซึ่งได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากชาวบ้านในเขตหมู่บ้านนั้นๆ เป็นกรรมการ

ฉ. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ และให้กรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคลในตำบลนั้น ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. อำนวยการ ประสานงาน กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน ควบคุม ดูแล เพื่อให้การปฏิบัติงานในระดับตำบล บรรลุเป้าหมาย และปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๒. ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา และแนะนำ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ ให้กับคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน

๓. แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้โดยสะดวกพร้อมทั้งติดตามประเมินผล นำเสนอข้อบกพร่อง เพื่อการแก้ไขให้มีความสมบูรณ์โดยยิ่งขึ้นไป

๔. สนับสนุน ส่งเสริมให้รักษาศิล ๕ ในเขตตำบลเป็นไปด้วยดี แพร่หลาย สร้างทัศนคติที่ดี และสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้รักษา พร้อมทั้งให้มีการจัดกิจกรรม การศึกษาอบรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องอันเกี่ยวข้องกับศิลป ๕ อย่างต่อเนื่อง

๕. สนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ สร้างกระแส และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ เห็นความสำคัญ มีความตระหนัก และสมัครเข้าร่วมโครงการ

๖. มีอำนาจสั่งการให้ส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายในตำบล ส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

๗. จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการภายในตำบล และรายงานให้ผู้ว่าราชการ จังหวัดทราบผ่านนายอำเภอท้องที่ ตามกรอบระยะเวลา

๘. พิจารณาดำเนินการ หรือสั่งการอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร

ระดับหมู่บ้าน

หมู่บ้านแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ประกอบด้วย

ก. เจ้าอาวาสวัดในเขตหมู่บ้าน เป็นกรรมการที่ปรึกษา

ข. ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้น เป็นประธานกรรมการ

ค. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกสภาเทศบาลของหมู่บ้านนั้น เป็นรองประธาน

ง. ประชาชนในหมู่บ้านนั้น ไม่ต่ำกว่า ๓ คน ไม่เกิน ๕ คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกจาก ชาวบ้านในหมู่บ้านนั้น เป็นกรรมการ

จ. ให้กรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคลในหมู่บ้านนั้น ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ และบุคคล คนหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. อำนวยการ ประสานงาน กำหนด แผนงาน ควบคุม ดูแล เพื่อให้การปฏิบัติงาน ในหมู่บ้าน บรรลุเป้าหมาย และปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

๒. ดำเนินการจัดประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจ รณรงค์ ส่งเสริม ให้ประชาชนในหมู่บ้าน เห็นความสำคัญ และสมัครเข้าร่วมโครงการ

๓. แต่งตั้งหรือมอบหมายบุคคลหรือคณะบุคคล ให้เป็นผู้รับผิดชอบหรือเป็นอาสาสมัคร ในการร่วมรณรงค์โครงการ

๔. ประชาสัมพันธ์เชิญชวน หรือจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนใน หมู่บ้านรักษาศิล ๕ อย่างต่อเนื่อง หรือดำเนินการในรูปของข้อตกลงประชาคมหมู่บ้าน

๕. ตรวจสอบติดตาม ประเมินผลการดำเนินโครงการ และร่วมแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์

๖. จัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการภายในหมู่บ้าน และรายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ ผ่านนายอำเภอท้องที่ ตามกรอบระยะเวลา

๘. พิจารณาดำเนินการ หรือสั่งการอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร

ขั้นตอนที่ ๒ : การขับเคลื่อนดำเนินงาน

๑. การดำเนินงานในส่วนกลาง

๑) จัดทำรายละเอียดโครงการ คู่มือการดำเนินงานโครงการฯ ร่างระเบียบมหาเถรสมาคม

๒) จัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ ระหว่างผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกับผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

๓) ขอความเห็นชอบโครงการฯ/ระเบียบมหาเถรสมาคม /แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการฯ และรายงานมหาเถรสมาคมทราบ

๔) จัดเตรียมเอกสาร จัดทำข้อมูลเพื่อชี้แจงที่ประชุมผู้บริหารฯ ขออนุมัติงบประมาณ

๕) จัดทำแผนประชาสัมพันธ์โครงการ

๖) ชี้แจงข้อมูล/แผนงานโครงการฯ ต่อที่ประชุมผู้บริหารสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

๗) ออกหนังสือแจ้งมติมหาเถรสมาคมแก่เจ้าคณะจังหวัด ๗๗ จังหวัด ทั้ง ๒ ฝ่าย

๘) ออกหนังสือแจ้งจังหวัดต่าง ๆ ดำเนินงานโครงการ

๙) จัดประชุมฯ เปิดตัวโครงการและแถลงข่าว

๒. การดำเนินงานในส่วนภูมิภาค

ก. ระยะเร่งด่วน

๑) จัดประชุมชี้แจงโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ต่อพระสังฆาธิการและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

๒) จัดทำข้อตกลงความร่วมมือขับเคลื่อนการดำเนินงาน หรือแนวทางอื่น ๆ ในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน สถานศึกษา หน่วยงานราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ

๓) ดำเนินการจัดกิจกรรมสร้างความปรองดองสมานฉันท์

๔) ติดตามประเมินผลและรายงานผลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข. การปฏิบัติงานตามแผนงานปกติ

๑) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด นำเสนอข้อมูลโครงการและประสานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการฯ ระดับจังหวัด โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการตามที่กำหนด

๒) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด จัดประชุมคณะกรรมการโครงการฯ ระดับจังหวัดเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน วิธีการและรูปแบบในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน พร้อมทั้งรายงานผลการดำเนินงานให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบ ตามกรอบระยะเวลา ในปฏิทินรายงาน

๓) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ประสานส่วนราชการและหน่วยงานระดับ อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการฯ โดยมีองค์ประกอบของ คณะกรรมการตามที่กำหนด

๔) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร่วมกับคณะสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงสร้างความเข้าใจในนโยบายและแนวทางการดำเนินงานโครงการ ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

๕) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประสานคณะสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขับเคลื่อนโครงการ โดยส่งเสริม สนับสนุน หนุนเสริม สร้างกระแส และประชาสัมพันธ์การดำเนิน โครงการ พร้อมทั้งติดตาม ประเมินผล ความสำเร็จของโครงการ และรายงานผลให้สำนักงาน พระพุทธศาสนาแห่งชาติทราบตามกรอบระยะเวลา

๖) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดร่วมกับคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ องค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จัดกิจกรรมยกย่องประกาศเกียรติคุณบุคคล คณะบุคคล และพื้นที่ ที่มีการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายในทุกๆระดับ พร้อมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ตามความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ ๓ : การประเมินผลและรายงานผล

๑. การติดตามประเมินผล

ส่วนกลาง

- ๑) แต่งตั้งอนุกรรมการติดตามและประเมินผล
- ๒) กำหนดปฏิทินติดตามประเมินผล
- ๓) ดำเนินการตามปฏิทิน
- ๔) สรุปผลการติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน ต่อคณะกรรมการอำนวยการ โครงการ และศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป (ศปป.)

๒. การรายงานผล

ส่วนภูมิภาค

- ๑) แต่งตั้งอนุกรรมการติดตามและประเมินผลในระดับจังหวัด
- ๒) จัดทำปฏิทินออกติดตามและประเมินผล
- ๓) ดำเนินการตามปฏิทินปฏิบัติการ

๔) สรุปผลการติดตามและประเมินผลรายงาน ต่อคณะกรรมการระดับจังหวัดและรายงานสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๔.๒.๓ การตรวจสอบ (Check: C)

การตรวจสอบ (Check: C) ในที่นี้ คือ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี โดยการขับเคลื่อนการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ ทั้งคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาคมในพื้นที่ เพื่อร่วมกันให้วัด หมู่บ้าน และชุมชนได้พัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศีล ๕ กิจกรรมส่งเสริมวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ และกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล โดยมีเกณฑ์การประเมินผลดังนี้

๑. การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในระดับจังหวัด

การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในระดับจังหวัดนั้น พิจารณาจากกระบวนการที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของคณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และภาคประชาคมในพื้นที่โดยมีการพิจารณาจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด
- ๒) จัดตั้งศูนย์ประสานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด
- ๓) จัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด
- ๔) จัดส่งข้อมูลการดำเนินการตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕
- ๕) อำนาจการ ติดตาม และประเมินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด
- ๖) สรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดและการรายงานผล

๒. การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการเผยแผร่หลักพุทธธรรม

- ๑) จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์และบุคลากรในการสนับสนุนการปฏิบัติตามหลักศีล ๕
- ๒) การตรวจเยี่ยมให้กำลังใจโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ
- ๓) การประสานและเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และหมู่บ้านรักษาศีล ๕
- ๔) การพัฒนาชุดความรู้ด้านศีล ๕ และการสื่อสารเชิงพุทธ
- ๕) การมอบรางวัลให้กับพระสงฆ์ บุคคล ครอบครัว สถาบันการศึกษา และหมู่บ้านรักษาศีล ๕

- ๖) การจัดทำฐานข้อมูล สรุปผลการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๓. การส่งเสริมกิจกรรมการรักษาศีล ๕ และวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ

- ๑) การพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการส่งเสริมการรักษาศีล ๕

- ๒) การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ
- ๓) การพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมหลัก ๘ ประการของหน่วยอบรมประชาชนประจำ

ตำบล

- ๔) การจัดมหกรรมการรักษาศีล ๕ ในพื้นที่หมู่บ้านต้นแบบในระดับจังหวัด
- ๕) การเสริมสร้างและการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเชิงพุทธในสื่อต่าง ๆ
- ๖) วิเคราะห์การดำเนินการและปัญหาอุปสรรคการดำเนินการตามกิจกรรมวิถีพุทธ

๔. การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

- ๑) การเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในระดับจังหวัด
- ๒) การประสานเครือข่ายและกระบวนการของหน่วยงานในพื้นที่
- ๓) การส่งเสริมการดำเนินการของเครือข่ายในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

ศีล ๕

- ๔) การพัฒนาและจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการรักษาศีล ๕ และวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ

- ๕) ประสานการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา
- ๖) สรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์

๔.๒.๔ การปรับปรุง (Act: A)

การปรับปรุง (Act: A) ในที่นี้ คือ การนำผลการตรวจสอบ หรือผลการดำเนินการโครงการในภาพรวมมาดำเนินการตามข้อเสนอแนะ หรือผลการดำเนินการจากการลงพื้นที่ไปตรวจติดตามโครงการ โดยมีการประชุมคณะกรรมการดำเนินโครงการ เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาโครงการ ซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินการที่เป็นระบบเปิดที่ให้องคาคพทุกส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม และเน้นประชาชน หมู่บ้าน วัด โรงเรียน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยให้ประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคม มีโอกาสได้เข้ามาร่วมรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอแนะ ร่วมคิดแนวทาง ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาสังคม ในฐานะหุ้นส่วนของการพัฒนา ซึ่งย่อมที่จะส่งผลให้การขับเคลื่อนโครงการประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาทุกภาคส่วนของสังคมอย่างยั่งยืนซึ่งจะมีใช้การเริ่มการบริหารจัดการใหม่ทั้งหมดเพียงแต่เป็นการปรับปรุงในบางจุด บางพื้นที่ที่เห็นว่าควรปรับปรุง หรือส่งเสริมเพิ่มเติมให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แสดงให้เห็นถึงการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งผู้วิจัยได้โดยนำทฤษฎีการบริหารของ วิลเลียม เอ็ดเวิร์ด เดมมิง (W. Edwards Deming) ที่เรียกว่า PDCA หรือ Deming Cycle ประกอบด้วย Plan คือ การวางแผน Do คือ การปฏิบัติตามแผน Check คือ การตรวจสอบ Act คือ

การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม หรือการจัดทำมาตรฐานใหม่มาใช้ในการศึกษา และผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๕ กลุ่มแล้ว จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า

๑. คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีการวางแผนในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ได้มีการวางแผน กำหนดวิธีการ กำหนดเป้าหมาย หลังจากมีเป้าหมายแล้ว ได้นำเป้าหมายนั้นมากำหนดรายละเอียดสิ่งที่ต้องทำโดยเรียงลำดับความสำคัญ ปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องใช้ กำหนดระยะเวลาสิ้นสุด และจำเป็นต้องมีการกำหนดทีมงาน บุคลากรที่จะมาดำเนินการด้วย^{๔๗}

๒. การวางแผนในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี โดยรายละเอียดได้มีการวางกรอบการทำงาน และวางบุคคลในการทำงาน ซึ่งได้มอบหมายให้เจ้าคณะผู้ปกครองได้ช่วยกำกับดูแล เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย^{๔๘}

๓. อีกทั้งการวางแผนก็มีขั้นตอนในการดำเนินงานที่ชัดเจน ผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าใจแผนงานที่วางเอาไว้ได้เป็นอย่างดี โดยการวางแผนนั้นเริ่มตั้งแต่การประชุมร่วมกันระหว่างวัด ชุมชน ส่วนราชการ และภาคีเครือข่าย การชี้แจงความสำคัญของโครงการ การเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการของวัด ซึ่งมีทั้งเจ้าอาวาส ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนผู้นำชุมชน ผู้แทนสถานศึกษาในชุมชนใกล้เคียง ผู้แทนสถานประกอบการมาร่วมกันประชุมวางแผนปรึกษาหารือร่วมด้วย^{๔๙}

๔. คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีการลงมือปฏิบัติตามแผนในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี โดยการลงมือปฏิบัติตามแผนงาน และวิธีการกำหนดไว้อย่างมีวินัย มีทักษะการบริหารจัดการ อันจะนำมาใช้ในการลงมือปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเป้าประสงค์ของโครงการ^{๕๐}

๕. การลงมือปฏิบัติตามแผนในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ได้มีการร่วมมือกับกับหน่วยงานภาครัฐมีการประชุม เพื่อมอบนโยบายช่วยกันกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน หาผู้รับผิดชอบว่าใครจะทำอะไรรับผิดชอบงานส่วนไหน เริ่มดำเนินการและสิ้นสุดเวลาเท่าไร และกำหนดงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการไว้อย่างชัดเจน^{๕๑}

๖. ในการขั้นตอนการลงมือปฏิบัตินี้ลำดับแรกได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการฯ และมีการประชุมร่วมกันระหว่างวัด ชุมชน ภาครัฐ และภาคีเครือข่าย มีการชี้แจงความสำคัญของ

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

โครงการฯ และการเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการฯ ของวัด โดยประชุมปรึกษาหารือกันซึ่ง พุทธคยประชุมร่วมกันทั้งในส่วนของคุณะสงฆ์ ภาครัฐ และภาคประชาชน^{๕๒}

๗. ได้มีการประกาศนโยบายโดยทำป้ายประกาศให้สาธารณชนได้รับทราบ อันเป็นการ แสดงถึงความตั้งใจในการพัฒนาสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และแสดงถึงความร่วมมือขององค์กร ภาคีเครือข่ายในพื้นที่ที่จะได้มาร่วมประสานความร่วมมือกันในการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ให้ประสบผลสำเร็จอย่างที่ตั้งใจเอาไว้^{๕๓}

๘. ได้มีการอบรมให้ความรู้ จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์และบุคลากรในการ สนับสนุนการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ และความรับผิดชอบต่อสังคม การมีจิตอาสา เป็นต้น รวมถึงการ ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมภายในวัด ขั้นตอนการทำงาน และการสร้างความ ร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ อีกด้วย^{๕๔}

๙. ได้มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวน หรือจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชน ในหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อย่างต่อเนื่อง หรือดำเนินการในรูปของข้อตกลงประชาคมหมู่บ้าน^{๕๕}

๑๐. ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด มีการจัดตั้ง ศูนย์ประสานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด มีการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด มีการจัดส่งข้อมูลการดำเนินการตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และมีการอำนวยความสะดวก ติดตาม และประเมินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด^{๕๖}

๑๑. ได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์และบุคลากรในการสนับสนุนการ ปฏิบัติตามหลักศีล ๕ มีการตรวจเยี่ยมให้กำลังใจโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ มีการประสาน และเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และหมู่บ้านรักษาศีล ๕^{๕๗}

๑๒. ได้มีการพัฒนาชุดความรู้ด้านศีล ๕ และการสื่อสารเชิงพุทธ มีการมอบรางวัลให้กับ พระสงฆ์ บุคคล ครอบครัว สถาบันการศึกษา และหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และมีการจัดทำฐานข้อมูล สรุปผลการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕^{๕๘}

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๘ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

๑๓. ได้มีการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ มีการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ มีการพัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมหลัก ๘ ประการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล^{๕๙}

๑๔. ได้มีการจัดมหกรรมการรักษาศิลป ๕ ในพื้นที่หมู่บ้านต้นแบบในระดับจังหวัด มีการเสริมสร้างและการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเชิงพุทธในสื่อต่าง ๆ วิเคราะห์การดำเนินการและปัญหาอุปสรรคการดำเนินการตามกิจกรรมวิถีพุทธ^{๖๐}

๑๕. ได้มีการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศิลป ๕ ในระดับจังหวัด มีการประสานเครือข่ายและกระบวนการของหน่วยงานในพื้นที่ และมีการส่งเสริมการดำเนินการของเครือข่ายในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศิลป ๕^{๖๑}

๑๖. ได้มีการอำนวยการ ประสานงาน กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน ควบคุม ดูแล เพื่อให้การปฏิบัติงานในระดับ จังหวัด บรรลุเป้าหมาย และปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ได้มีการส่งเสริมสนับสนุน ให้คำปรึกษา และแนะนำ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ ให้กับคณะกรรมการ ระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน^{๖๒}

๑๗. ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ ตามที่เห็นสมควร เพื่อให้การปฏิบัติงานดำเนินไปได้โดยสะดวก พร้อมทั้งติดตามประเมินผล นำเสนอข้อบกพร่อง เพื่อการแก้ไขให้มีความสมบูรณ์โดยยิ่งขึ้นไป^{๖๓}

๑๘. ได้มีการสนับสนุน ส่งเสริมให้รักษาศิลป ๕ ในแต่ละระดับเป็นไปด้วยดี แพร่หลาย สร้างทัศนคติที่ดี และสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้รักษา พร้อมทั้งให้มีการจัดกิจกรรมการศึกษาอบรม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในเรื่องอันเกี่ยวข้องกับศิลป ๕ อย่างต่อเนื่อง^{๖๔}

๑๙. ได้มีการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ สร้างกระแส และประชาสัมพันธ์

ให้ประชาชนได้รับทราบ เห็นความสำคัญ มีความตระหนัก และสมัครเข้าร่วมโครงการ^{๖๕}

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

๒๐. ได้มีการสั่งการให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายในจังหวัดส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์^{๖๖}

๒๑. คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีเมื่อมีการลงมือปฏิบัติไปแล้วตามแผน อีกทั้งยังมีการตรวจสอบในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี โดยการตรวจสอบความคืบหน้าในแต่ละวัดที่ได้ลงมือปฏิบัติไป และได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย หรือตัวชี้วัดหรือไม่ และหากมีข้อผิดพลาดก็จะสามารถปรับแก้ไขได้ต่อไป^{๖๗}

๒๒. หลังจากมีการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบการดำเนินงานของคณะสงฆ์ปทุมธานีในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ไปแล้วนั้น เมื่อพบปัญหาได้มีการปรับปรุงแก้ไข โดยการปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือทรัพยากรบางอย่างเพื่อให้การดำเนินงานกลับเข้าสู่แผนงานที่ได้วางเอาไว้ ถึงแม้ว่าจะไม่พบปัญหา ภายหลังการตรวจสอบ ก็จะสามารถปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปได้^{๖๘}

๒๓. ในการปรับปรุงแก้ไขนั้น ได้มีการกำหนดนโยบายให้ทุกวัดมีวินัยในการดำเนินตามโครงการโดยตลอด ไม่ให้การดำเนินตามโครงการนั้นขาดตอนไปในช่วงใดช่วงหนึ่ง ซึ่งจะทำให้วัดมีประสิทธิภาพ มีศักยภาพแม่บุคลากรภายในวัดจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาที่ตาม^{๖๙}

สรุปได้ว่า การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานีตามแบบ “PDCA” นั้น เริ่มตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเริ่มตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด การจัดทำแผนปรับปรุงภายในวัด การลงมือปฏิบัติ การประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน ซึ่งเมื่อมีการลงมือปฏิบัติแล้วก็ได้มีการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป เพื่อให้นำไปสู่โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ และได้นำหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

^{๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๗ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

ตารางที่ ๔.๒ สรุปความถี่จำนวนผู้ตอบเป็นประเด็นองค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานีตามแบบ “PDCA”

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รูป/คน
๑	คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีการวางแผน (Plan) ตามแผนในกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๒๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
๒	คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีการลงมือปฏิบัติ (Do) ตามแผนในกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๒๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
๓	คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีการตรวจสอบ (Check) ตามแผนในกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๒๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕
๔	คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีการปรับปรุง (Action) ตามแผนในกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี	๒๓	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕

๔.๓ การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี นั้น ปัจจุบันคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี ได้ดำเนินการจัดทำแผนยกระดับหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยมีหน่วยย่อยประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นแม่ข่ายหลักในการขับเคลื่อนโครงการฯ โดยยึดหลักการดำเนินงาน ๘ ด้านคือ ศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรม สามัคคีธรรม โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีส่วนเสริมสร้างมนุษย์ให้มีสติมากขึ้น และเข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่องจนทำให้ทุกครอบครัวมีความสุขและเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ทุกคน รวมทั้งหัวหน้าส่วนราชการ เทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เจ้าคณะพระสังฆาธิการ มีความพร้อมที่จะขับเคลื่อนโครงการฯ และมี

หน่วยอบรมประจำตำบล (อ.ป.ต) ได้มีบทบาทในการขับเคลื่อนได้เป็นอย่างดี ซึ่งปัจจุบันคณะสงฆ์ได้ดำเนินการตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการปกครอง

เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้กับพระพุทธศาสนา การดำเนินงานด้านการปกครองมุ่งเน้นการปลูกฝังศรัทธาผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเผยแพร่ค่านิยมองค์กรผ่านสื่อ และการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการภายในองค์กรได้รับการยกระดับผ่านความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม พร้อมกันนี้ยังมีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางศาสนา เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ให้แข็งแกร่ง และสามารถนำไปใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านทรัพยากร มีการจัดการศาสนสมบัติอย่างรอบคอบ และแสวงหาแหล่งงบประมาณจากหลายภาคส่วน เพื่อสนับสนุนภารกิจทางศาสนาให้ดำเนินไปได้อย่างมั่นคง

๒. ด้านศาสนศึกษา

การสร้างรากฐานความมั่นคงทางศาสนาเริ่มต้นจากการศึกษา โดยเน้นการเรียนรู้พระธรรมวินัย เช่น พระปริยัติธรรม ธรรมศึกษา และบาลี เพื่อพัฒนาปัญญาแก่ศาสนทายาท การบริหารจัดการด้านการศึกษา มีการปรับปรุงให้ทันสมัย โดยอาศัยหลัก “บ ว ร” และการพัฒนาระบบธรรมาภิบาล รวมถึงการออกแบบหลักสูตรเชิงพุทธที่ตอบโจทย์ยุคปัจจุบันองค์กรด้านศาสนศึกษามุ่งสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยส่งเสริมความรู้และทักษะของผู้บริหาร ครูสอนธรรม และพระนิเทศก์ให้มีความเชี่ยวชาญในด้านทรัพยากร มีการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง

๓. ด้านศึกษาสงเคราะห์

การส่งเสริมความมั่นคงทางศาสนาในด้านนี้เน้นการสนับสนุนทุนการศึกษาและทรัพยากรแก่ผู้เรียน เพื่อเปิดโอกาสให้คฤหัสถ์เข้าถึงการศึกษาพุทธศาสนา การบริหารจัดการได้รับการพัฒนาโดยอาศัยเครือข่ายด้านการศึกษา พร้อมทั้งปรับปรุงหลักสูตรเชิงพุทธ เช่น หลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาเชิงพุทธ และหลักสูตรพระอภิธรรมสำหรับคฤหัสถ์ องค์กรด้านศึกษาสงเคราะห์มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากร เช่น ครูสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้และทักษะที่เหมาะสม ด้านทรัพยากร มีการจัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมและการเรียนการสอนให้เกิดผลสัมฤทธิ์

๔. ด้านการเผยแผ่

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเริ่มจากการสร้างศรัทธา โดยจัดทำแผนแม่บทการเผยแผ่ และเพิ่มช่องทางการสื่อสาร เช่น รายการโทรทัศน์เชิงพุทธ และการพัฒนาพระนักเผยแผ่ การบริหารจัดการภายในได้รับการปรับปรุงผ่านความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ พร้อมทั้งพัฒนาระบบธรรมาภิบาลและสารสนเทศ รวมถึงหลักสูตรเชิงพุทธที่ทันสมัยองค์กรด้านการเผยแผ่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ของ

พระวิปัสสนาจารย์และพระนักเทศน์ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดหลักธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านทรัพยากร มีการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและเอกชน เพื่อขับเคลื่อนภารกิจการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

๕. ด้านสาธารณูปการ

การสร้างความมั่นคงทางศาสนาในด้านนี้ดำเนินการผ่านโครงการวัดเสริมสร้างความสุข เพื่อปลูกฝังศรัทธาในชุมชน การบริหารจัดการภายในได้รับการพัฒนาโดยร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ พร้อมทั้งปรับปรุงระบบธรรมาภิบาลและสารสนเทศให้ทันสมัย องค์กรด้านสาธารณูปการมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของพระนักพัฒนา และองค์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมพุทธศาสนา ด้านทรัพยากร มีการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนโครงการสาธารณูปการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๖. ด้านสาธารณสงเคราะห์

การสร้างเสถียรภาพทางศาสนาในด้านนี้เน้นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยและผู้ด้อยโอกาส เพื่อปลูกฝังศรัทธาในหลักธรรมแห่งเมตตา การบริหารจัดการได้รับการปรับปรุงผ่านระบบธรรมาภิบาลและสารสนเทศ พร้อมทั้งนำเสนอหลักสูตรใหม่ เช่น พระนักพัฒนา และสัมมาชีพ องค์กรด้านสาธารณสงเคราะห์มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางศาสนา เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการช่วยเหลือสังคม ด้านทรัพยากร มีการจัดหาแหล่งทุนจากภาครัฐ เอกชน และกิจกรรมระดมทุน เพื่อสนับสนุนภารกิจด้านสาธารณสงเคราะห์อย่างยั่งยืน

จากการศึกษาสภาพทั่วไปในการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตลอดถึงการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยจึงขอเสนอถึงการพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้นำหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน กล่าวคือ ๑) ด้านการปกครอง คือ การรักษาความเรียบร้อยดีงาม ๒) การศาสนศึกษา คือ โอกาสทางการศึกษา ๓) การศึกษาสงเคราะห์ คือ ให้ความรู้ด้านศีลธรรม กับประชาชนนักเรียน ๔) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ เชิญชวนให้เข้าร่วม ๕) การสาธารณูปการ คือ ความสะอาด และการปรับปรุงพื้นที่เพิ่มความสะดวก ๖) การสาธารณสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ประชาชนทุกชั้นวรรณะเบื้องต้น นำมาวิจัยร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ดังนี้

๑. การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี หลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้านนั้น คณะสงฆ์ ประชาชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีการเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการรักษาศีล ๕ ให้กับประชาชนในพื้นที่ของวัดและหมู่บ้านทั่วประเทศ^{๗๐}

^{๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

๒. ทำให้วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี มีพุทธศาสนิกชนอยากเข้าวัดไปปฏิบัติธรรมมากขึ้น เพราะว่าเมื่อดำเนินโครงการแล้ว วัดมีการจัดระเบียบเสนาสนะต่าง ๆ ภายในวัดได้เรียบร้อย สะอาด เป็นที่เจริญศรัทธาแก่ผู้มาพบเห็น ก็เป็นเหตุให้พุทธศาสนิกชนอยากที่จะเข้าวัดมาเพื่อปฏิบัติธรรม^{๗๑}

๓. ทำให้วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี มีการบูรณาการกิจการพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาสังคมวิถีพุทธ โดยผ่านการดำเนินการตามโครงการและการส่งเสริมหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทั้ง ๘ ด้าน^{๗๒}

๔. ทำให้ประชาชนในจังหวัดปทุมธานีมีจิตสำนึกแสดงออกถึงความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม มีกิจกรรมการเสริมสร้างความรัก ความสามัคคี และมีความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี^{๗๓}

๕. ทำให้ประชาชนในจังหวัดปทุมธานี เห็นคุณค่าและประโยชน์ในการนำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิตมีความรักความเข้าใจ เคารพในความคิดเห็นของกันและกัน และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน^{๗๔}

๖. ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งได้มีการสืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญาและวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ โดยใช้พลัง “บวร” ในจังหวัดปทุมธานี^{๗๕}

๗. ทำให้วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี เป็นศูนย์กลางแห่งศีล ๕ และเป็นแหล่งรวมจิตใจของชุมชน และสังคม ก็ด้วยการนำหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ไปบูรณาการในการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ จังหวัดปทุมธานี^{๗๖}

๘. การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ด้านการปกครอง ทำให้วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานีมีความเหมาะสมแก่การศึกษา กล่าวคือปรียัติ อันจะนำไปสู่การปฏิบัติ และปฏิเวธของพระภิกษุสามเณร และพุทธศาสนิกชน ประชาชนโดยทั่วไป^{๗๗}

^{๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๓ วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๗๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๗๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๗๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๗๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๕ วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

๙. อีกทั้งจะยังเป็นการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ด้วยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล^{๗๘}

๑๐. การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ด้านการศาสนศึกษา ทำให้เกิดการพัฒนาการบริหารจัดการในการศึกษาบาลี นักธรรม ธรรมศึกษาบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ และให้มีคณะกรรมการการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดเพื่อบูรณาการการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป^{๗๙}

๑๑. การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ทำให้เกิดการจัดการศึกษาให้แก่พุทธศาสนิกชนที่เน้นการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวัน^{๘๐}

๑๒. การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำให้การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี เป็นที่รู้จักต่อประชาชน พุทธศาสนิกชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายทั่วทั้งจังหวัด มีพระสงฆ์ และสามเณรผู้รักษาศีล ประพฤติวัตรปฏิบัติธรรม ทำให้พุทธศาสนิกชน อุบาสก อุบาสิกาเลื่อมใสศรัทธา พระสงฆ์และสามเณรมีจิตที่ตั้งมั่นต่อการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจที่จะสามารถนำหลักธรรมไปเผยแผ่ และให้พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมไปใช้ในการดำรงชีวิตรประจำวันได้อย่างเหมาะสม^{๘๑}

๑๓. การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ด้านการสาธารณูปการ ทำให้วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานีดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น ศาลาการเปรียญ กุฏิ อาคารเรียน หอธรรม เมรุ เป็นต้น^{๘๒}

^{๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๘๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๘๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๖ วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๗

๑๔. การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ทำให้เกิดการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยมุ่งเน้นประโยชน์ และความสุขที่จะเกิดแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยทางธรรมชาติทั้งในด้านของเครื่องนุ่งห่ม เครื่องดื่ม ยารักษาโรค ที่พักพิง จัดตั้งให้มีโรงพยาบาลโดยการบริจาคทรัพย์สินส่วนตัว หรือชักชวนพุทธศาสนิกชนร่วมกันบริจาคทรัพย์ หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น^{๘๓}

๑๕. การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน ทำวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี เป็นอารามที่เมื่อผู้คนเข้ามาที่วัดแล้วจะต้องเกิดความรู้สึกรื่นรมย์ ยินดี เจริญหู เจริญตา เจริญใจต่อสิ่งที่ได้พบเห็นในวัด^{๘๔}

๑๖. ให้วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี เป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับการเป็นสถานปฏิบัติธรรม ทำให่วัดเป็นสถานที่ที่มี สะอาด สว่าง และสงบ เมื่อวัดมีความสะอาดเป็นเบื้องต้นสว่างในทามกลาง และสงบในที่สุด พระภิกษุสามเณร พุทธศาสนิกชน ก็มีสภาวะที่จะปฏิบัติภาวนาได้อย่างสบายะ ได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องเป็นกังวลในส่วนใดส่วนหนึ่งที่น่าจะไม่พร้อมของสถานที่ต่าง ๆ^{๘๕}

๑๗. ทำให่วัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี มีการแบ่งเขตพื้นที่การใช้งานทางศาสนาอย่างเหมาะสม เป็นสัดส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตกุฏิสงฆ์ จำเป็นจะต้องแยกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจนไม่ให้เกิดความพลุกพล่านของผู้คนที่สัญจรไปมา เพื่อที่จะได้ไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวและกิจวัตรของพระสงฆ์ มีป้ายบอกทางอย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการสับสนของผู้ที่เข้ามาภายในวัด และมีทางเข้าออกวัดที่สะดวก ไม่เล็กหรือแคบจนเกินไป อันจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ญาติโยมสาธุชน ประชาชนโดยทั่วไปที่มีโอกาสได้เข้ามาบำเพ็ญบุญ บำเพ็ญกุศลภายในวัด^{๘๖}

สรุปได้ว่า หลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน กล่าวคือ ๑) ด้านการปกครอง คือ การรักษาความเรียบร้อยดีงาม ๒) การศาสนศึกษา คือ โอกาสทางการศึกษา ๓) การศึกษาสงเคราะห์ คือ ให้ความรู้ด้านศีลธรรม กับประชาชน นักเรียน ๔) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ เชิญชวนให้เข้าร่วม ๕) การสาธารณูปการ คือ ความสะอาด และการปรับปรุงพื้นที่เพิ่มความสะดวก ๖) การสาธารณสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย/ประชาชนทุกข์ร้อนเบื้องต้น มาใช้ในการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาเสนาสนะภายในวัด การพัฒนาจิตใจ

^{๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๘๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๔ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

^{๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

ของประชาชน และพัฒนาชุมชน โรงเรียน หน่วยงานราชการ ทำให้ชุมชนมีการร่วมการแสดงความ
 คิดเห็น ร่วมกันวางแผน นำไปสู่การปฏิบัติและติดตามผล เพื่อสร้างรากฐานของหมู่บ้าน คือ “ความ
 ซื่อสัตย์สุจริต” สร้างการสร้างหลักประกันของชีวิตและสังคม เป็นหลักประกันอันก่อให้เกิดความสงบ
 ความร่มเย็นเป็นสุข ความปรองดองสมานฉันท์และความปลอดภัยในด้านต่าง ๆ

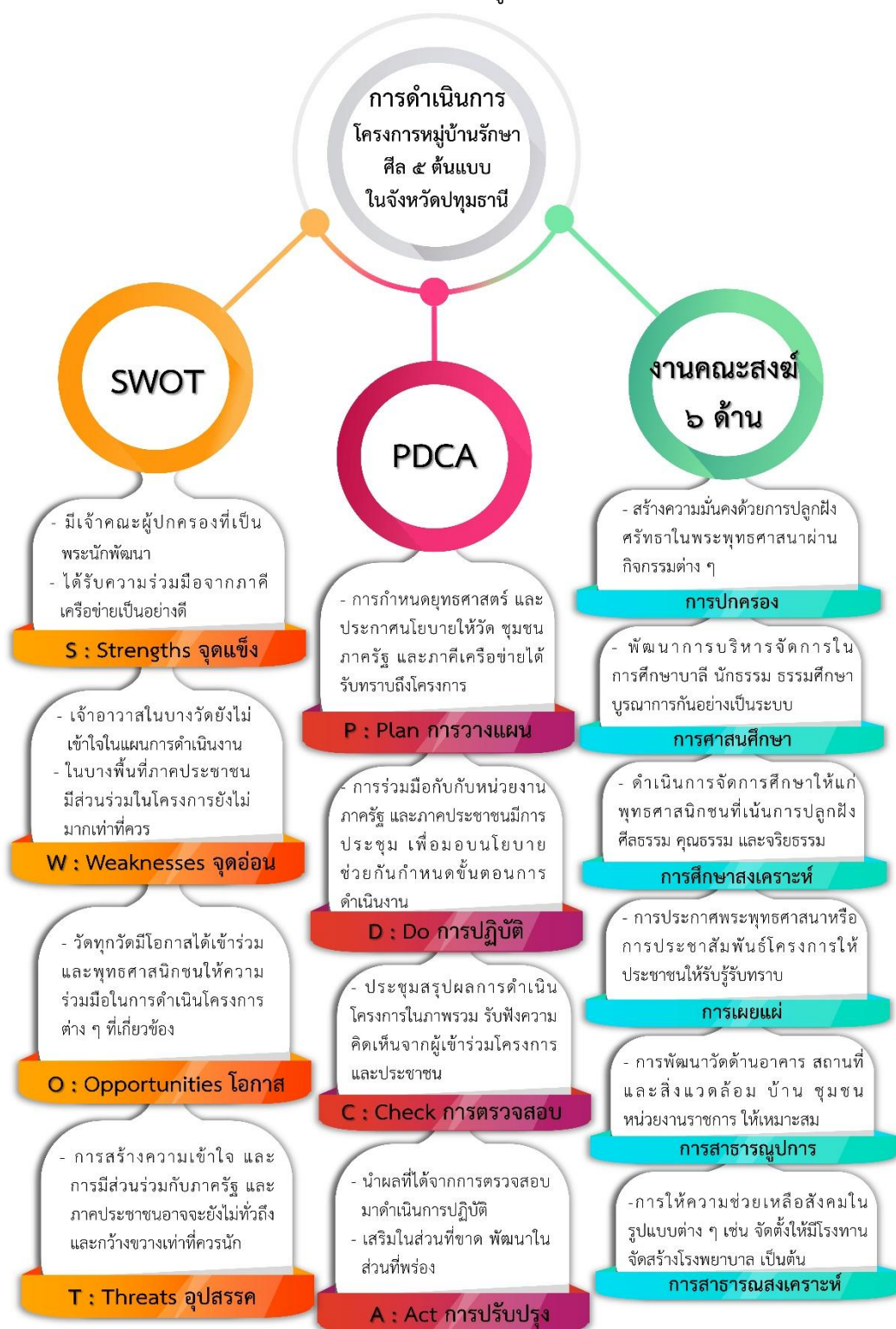
ตารางที่ ๔.๓ สรุปความถี่จำนวนผู้ตอบเป็นประเด็นการพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้าน
 รักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี หลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รูป/คน
๑	การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัด ปทุมธานี หลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน	๒๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓, ๒๔, ๒๕

๔.๔ องค์ความรู้

๔.๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ค้นพบองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยตามแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยตามแผนภาพสามารถอธิบายได้ว่า การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานีนั้น มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีแบบแผนในการดำเนินโครงการอย่างชัดเจน โดยเริ่มจากศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี พบว่า สภาพทั่วไปในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี มีจุดเด่นหรือจุดแข็งหลายประการด้วยกัน อาทิ มีเจ้าคณะผู้ปกครองที่มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาโครงการ พร้อมทั้งมีภาคีเครือข่ายที่คอยร่วมสนับสนุนโครงการให้เป็นไปด้วยความดีงามเรียบร้อย ซึ่งก็ถือว่าเป็นโอกาสอันดีที่จะช่วยกันพัฒนาหมู่บ้าน วัด โรงเรียน หน่วยงานราชการ ทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน แม้จะมีปัญหาอุปสรรค หรือมีจุดอ่อนอยู่บ้างในบางเรื่อง แต่ก็มีมีการแก้ไขปรับปรุงโดยตลอด มิได้ปล่อยให้อุปสรรคหรือจุดอ่อนเหล่านั้นยังคงเดิมแต่ประการใด ด้วยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายจึงทำให้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นี้ประสบผลสำเร็จได้

ภายหลังจากการศึกษาสภาพทั่วไปแล้วจึงมีกระบวนการบริหารจัดการโครงการประกอบด้วย

๑. การวางแผน พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยที่คณะกรรมการประกอบด้วยตัวแทนวัด ชุมชน และองค์กรภาครัฐ มีการกำหนดนโยบาย และประกาศนโยบายให้วัด ชุมชน และ องค์กรที่เข้าร่วมโครงการได้มีการรับทราบ มี

๒. การปฏิบัติ พบว่า ได้มีการปฏิบัติโดยมีการบูรณาการความร่วมมือทั้งจากคณะสงฆ์ ภาคส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภาคเอกชน องค์กร สมาคม มูลนิธิ และภาคประชาชน ตลอดทั้งองค์กรเครือข่ายความร่วมมือทางพระพุทธศาสนาทุกภาคส่วน ในรูปของคณะกรรมการโครงการหมู่บ้าน รักษา ศีล ๕ ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน การสร้างสังคมประเทศชาติให้มีความปรองดอง สมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน ทำให้สังคมสงบ ร่มเย็น และเกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน โดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา โดยได้ดำเนินงานตามแผนทั้ง ๓ ระยะ และมีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ ๑) แต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงาน ๒) การขับเคลื่อนดำเนินงาน ๓) การประเมินผลและรายงานผล

๓. การตรวจสอบ พบว่า ได้มีการรายงานสรุปผลการดำเนินโครงการตามแบบฟอร์ม มีการรายงานสรุปผลมีผู้ลงนามรับรองโดยวัด ชุมชน และองค์กรที่เข้าร่วมโครงการ มีการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการ

๔. การปรับปรุง พบว่า การนำผลการตรวจสอบ หรือผลการดำเนินการโครงการในภาพรวมมาดำเนินการตามข้อเสนอแนะ หรือผลการดำเนินการจากการลงพื้นที่ไปตรวจติดตามโครงการ โดยมีการประชุมคณะกรรมการดำเนินโครงการ เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาโครงการ ซึ่งเป็น

กระบวนการดำเนินการที่เป็นระบบเปิดที่ให้องคาพยพทุกส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วม และเน้นประชาชน หมู่บ้าน วัด โรงเรียน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยให้ประชาชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคม มีโอกาสได้เข้ามาร่วมรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอแนะ ร่วมคิดแนวทาง ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาสังคมในฐานะหุ้นส่วนของการพัฒนา ซึ่งย่อมที่จะส่งผลให้การขับเคลื่อนโครงการประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาทุกภาคส่วนของสังคมอย่างยั่งยืนซึ่งจะมีใช้การเริ่มการบริหารจัดการใหม่ทั้งหมดเพียงแต่เป็นการปรับปรุงในบางจุด บางพื้นที่ที่เห็นว่าควรปรับปรุง หรือส่งเสริมเพิ่มเติมให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี เกิดการพัฒนา รูปแบบได้ก่ด้วยนำหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน มาเป็นแนวทางในสู่การปฏิบัติ จึงทำให้โครงการประสบผลสำเร็จได้ ดังนี้

๑) ด้านการปกครอง ทำให้เกิดการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ด้วยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน โดยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล

๒) การศาสนศึกษา ทำให้เกิดการพัฒนากิจการการบริหารจัดการในการศึกษาบาลี นักรธรรม ธรรมศึกษาบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ และให้มีคณะกรรมการการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดเพื่อบูรณาการการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป

๓) การศึกษาสงเคราะห์ ทำให้เกิดการจัดการศึกษาให้แก่พุทธศาสนิกชนที่เน้นการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๔) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำให้การประกาศพระพุทธศาสนาหรือการประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนให้รับรู้รับทราบในทุก ๆ วิธีการที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยเพื่อให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถา ในโอกาส และสถานที่ต่าง ๆ ทั้งภายในวัดและภายนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ Website Facebook Line การกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือภิกษุสงฆ์จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นภายในวัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมนอกจากนี้ยังมีการเผยแผ่ธรรมที่คณะสงฆ์ร่วมกับกรมการศาสนาจัดให้ดำเนินการในรูปแบบหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นต้น

๕) การสาธารณูปการ ทำให้เกิดการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็ คือ การกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด

เช่น การสร้าง หรือหารปฏิสังขรณ์อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิ อาคารเรียน หอธรรม เมรุ เป็นต้น

๖) การสาธารณสงเคราะห์ ทำให้เกิดการให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยมุ่งเน้นประโยชน์ และความสุขที่จะเกิดแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยทางธรรมชาติทั้งในด้านของเครื่องนุ่งห่ม เครื่องดื่ม ยารักษาโรค ที่พักพิง จัดตั้งให้มีโรงงาน จัดสร้างโรงพยาบาลโดยการบริจาคทรัพย์ส่วนตัว หรือชักชวนพุทธศาสนิกชนร่วมกันบริจาคทรัพย์ หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

๔.๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบใน จังหวัดปทุมธานี” พบว่า การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ประกอบด้วยหลักการ สำคัญ ได้แก่

๑. ร่วมกันสืบสาน คือ การเข้าใจและปฏิบัติตามหลักของศีล ๕ เป็นบทบัญญัติพื้นฐาน ของพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความดีงามต่อบุคคลและสังคม ศีล ๕ คือ “บทบัญญัติพื้นฐาน ของการอยู่ร่วมกันในสังคม” การล่วงละเมิดศีล ก็คือ การละเมิดต่อหลักการอยู่ร่วมกัน ของสังคม เพราะเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน การอยู่ร่วมกันในสังคมจึงต้องมีหลักการ พื้นฐาน ของการอยู่ร่วมกัน ศีลเป็น “หลักประกันของชีวิต” ผู้ที่รักษาศีลย่อมมีหลักประกันความ มั่นคงของชีวิต เมื่อเรา ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน ไม่มีการเบียดเบียน ไม่ฆ่า ไม่ทำ ร้าย ไม่ลักขโมย ย่อมจะได้ชื่อว่า รักษาชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว ความมีสัจจะ มิตรภาพ และ สติปัญญาของตนเอง นอกจากนี้ ศีล ๕ ยังเป็น “หลักมนุษยธรรม” บุคคลผู้ที่รักษาศีลย่อมจะทำให้ ความเป็นมนุษย์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เนื่องจากการมี “เจตนา” ความตั้งใจที่จะงดเว้นจากการ ประพฤติที่ไม่ดีงามทั้งหลาย เช่น กายทุจริต วาจาทุจริต และมโนทุจริต และเป็นเจตนาแห่งความสำรวม ระวังเพื่อปิดกั้นหนทางความชั่วร้ายที่เกิดจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ดังนั้น กิจกรรมการส่งเสริม โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จึงประกอบด้วยหลักศีลธรรม เพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันของ คนใน สังคมและการส่งเสริมวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี

๒. ร่วมกันรักษา คือ การผสานความร่วมมือกันของภาคีเครือข่ายในการดำเนินโครงการ มีทั้งพระสงฆ์ ประชาชน หน่วยงานราชการ และองค์กรอื่น ๆ ที่ได้มาร่วมมือกันในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการพัฒนาชีวิตตามหลักศีล ๕ เพื่อสร้างหลักประกันให้บังเกิดความสงบสุขและปลอดภัย ในการดำเนินชีวิตยิ่งขึ้นนั้น หากทุกภาคส่วนได้มีการร่วมทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมด้วยกันก็ยิ่งทำให้ การพัฒนาชีวิตตามหลักศีล ๕ ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

๓. ร่วมกันต่อยอด คือ การนำแผนงานต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติให้ได้ เข้าถึงพื้นที่และออกไป สัมผัสถึงกับสิ่งที่คนในพื้นที่ต้องการจริง ๆ เข้าถึงความจริง ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้มีความยั่งยืน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานบูรณา การความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ชุมชนมีการร่วมการแสดงความคิดเห็น ร่วมกัน วางแผน นำไปสู่การปฏิบัติและติดตามผล

๔. ร่วมกันถ่ายทอด คือ การที่พระสงฆ์เป็นผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้วัด เป็นศูนย์กลาง ในการจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชน เพื่อช่วยประชาชนให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ตามสมควรในด้านต่างๆ ตามกรอบการดำ เนินงานของคณะสงฆ์และของหน่วยอบรมประชาชน (อ.ป.ต.) ที่กำหนดไว้ ๘ ด้าน คือ ๑) ศีลธรรมและวัฒนธรรม ๒) สุขภาพอนามัย ๓) สัมมาชีพ ๔) สันติ สุข ๕) ศึกษาสงเคราะห์ ๖) สาธารณสงเคราะห์ ๗) กตัญญูกตเวทิตาธรรม ๘) สามัคคีธรรม

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยมีประเด็นการศึกษา อยู่ ๓ ประเด็น ได้แก่ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี องค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี และการพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี สามารถแยกประเด็นในการวิเคราะห์ออกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
- ๒) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
- ๓) เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

การแสดงผลข้อมูลการวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำแนกออกเป็น ๕ กลุ่ม จำนวน ๒๕ รูปหรือคน ประกอบด้วย ๑) พระสังฆาธิการ จังหวัดปทุมธานี จำนวน ๗ รูป ๒) กลุ่มคณะกรรมการโครงการจังหวัดปทุมธานี จำนวน ๔ รูป ๓) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๑ คน ๔) ผู้บริหารจังหวัดปทุมธานี ๒ คน ๕) กลุ่มผู้นำองค์กร จำนวน ๗ คน ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ผู้ศึกษาวิจัยสร้างขึ้นตามกรอบของการศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์การวิจัย ผู้วิจัยสามารถนำสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

๕.๑.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑) จุดแข็ง หรือจุดเด่น (Strengths: S) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ เจ้าของและผู้ปกครองมีความรู้ความสามารถที่เป็นนักพัฒนา มีความมุ่งมั่น มีวิสัยทัศน์ที่จะทุ่มเทกำลังกาย กำลังสติปัญญาการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังมีภาครัฐ และภาคีเครือข่ายที่เข้ามามีส่วนในการดำเนินการโครงการอย่างเต็มที่ และที่สำคัญที่สุดที่ถือว่าเป็นจุดเด่นในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี คือ การมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินโครงการ อาทิ การส่งเสริม สนับสนุน ให้มีกลไกในการขับเคลื่อนโครงการในทุกระดับ การพัฒนาบุคลากรและชุมชนในการสนับสนุนการเผยแพร่วัฒนธรรมศิลป ๕ อย่างเพียงพอ การส่งเสริม สนับสนุน การจัดกิจกรรมการเผยแพร่วัฒนธรรมศิลป ๕ ด้วยรูปแบบ และวิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการรักษาศิลป ๕ และวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ

๒) จุดอ่อน (Weaknesses: W) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ ในบางพื้นที่ประชาชนที่อยู่โดยรอบวัดอาจจะยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการหรือให้ความสำคัญกับโครงการมากนัก จึงทำให้การดำเนินการตามแผนของโครงการอาจจะยังไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรนัก อีกทั้งการดำเนินการโครงการร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์กับฝ่ายบ้านเมืองยังไม่ประติดประต่อกัน เนื่องจากขาดการประชุมร่วมกันในการที่จะกำหนดแนวทางให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และที่สำคัญที่ถือว่าเป็นจุดอ่อนในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชนยังมีไม่มากเท่าที่ควรนัก และขาดบุคลากรและงบประมาณที่จะขับเคลื่อนโครงการให้ดำเนินการไปในระยะยาว

๓) โอกาส (Opportunities: O) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ วัดทุกวัด ส่วนราชการทุกส่วนราชการ หมู่บ้านทุกหมู่บ้าน และประชาชนทุกคนมีโอกาสได้เข้าร่วม และดำเนินงานตามโครงการ ทำให้ให้ประชาชนได้นำ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต อีกทั้งเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน ปลุกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนัก รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศอย่างมั่นคง อีกทั้งยังทำให้คณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีได้มีกิจกรรมร่วมกันพร้อมกับภาคีเครือข่ายทั้งส่วนราชการและประชาชน

๔) อุปสรรค (Threats: T) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ วัดในบางพื้นที่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ไปยังประชาชนในพื้นที่ และมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ค่อนข้างน้อย ซึ่งถือได้ว่าชุมชนโดยรอบวัดเป็นปัจจัยสำคัญที่จะอำนวยความสะดวกให้การดำเนินการโครงการเกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง การดำเนินโครงการยังไม่เป็นระบบระเบียบขาดลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน การขับเคลื่อนประสานงานระดับคณะสงฆ์และข้าราชการระดับอำเภอยังทำงานไม่เห็นเป็นรูปธรรม ประชาชนสับสนเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ การดำเนินการมอบหมายงานตามสายงานที่มีความแตกต่างกัน จึงทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปได้ยาก และที่สำคัญยังขาดงบประมาณในการดำเนินงานซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ ทำให้โครงการดำเนินไปด้วยความล่าช้า แต่ไม่เต็มประสิทธิภาพ

๕.๑.๒ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑) การวางแผน (Plan: P) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ ได้มีการกำหนดวิธีการ กรอบระยะเวลา เป้าหมาย และรายละเอียดในการดำเนินโครงการ ซึ่งในการกำหนดรายละเอียดนั้นได้เรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง และได้กำหนดแต่งตั้งทีมงาน บุคลากรในการดำเนินงานซึ่งได้มอบหมายให้เจ้าคณะผู้ปกครองในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานีได้ช่วยกำกับดูแล เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยและประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางเอาไว้

๒) การลงมือปฏิบัติ (Do: D) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการ มีการประชุมร่วมกันระหว่างวัดกับชุมชน มีการชี้แจงความสำคัญ นโยบาย เป้าประสงค์ของโครงการ และเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการของวัด หลังจากนั้นได้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือขับเคลื่อนโครงการหรือแนวทางอื่นๆ ในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน สถานศึกษา หน่วยงานราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ มีดำเนินการประชาสัมพันธ์ รมรงค์ เชิญชวน ให้พุทธศาสนิกชนสมัครเป็นสมาชิกครอบครัว หมู่บ้าน สถานศึกษา และหน่วยงานรักษาศีล ๕ พร้อมทั้งประกาศยกย่องครอบครัว/หมู่บ้านรักษาศีล ๕ สถานศึกษา หน่วยงานราชการ ฯลฯ รักษา ศีล ๕ ที่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด และดำเนินการติดตามประเมินผลและรายงานผลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓) การตรวจสอบ (Check: C) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ ได้มีการติดตามความคืบหน้า ตรวจสอบให้กำลังใจ และประสานเสริมสร้างเครือข่ายพระสงฆ์และหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในแต่ละพื้นที่ภายหลังการปฏิบัติว่ามีความคืบหน้ามากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดที่จะต้องเสริม หรือต้องปรับปรุงบ้าง โดยมีการรับฟังปัญหา

อุปสรรคหรือข้อคิดความเห็นต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ เพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาต่อยอดโครงการให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๔) การปรับปรุงแก้ไข (Action: A) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ หลังจากมีการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และตรวจสอบผลการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานีไปแล้วนั้น เมื่อพบปัญหา ก็ได้มีการปรับปรุงแก้ไข โดยการปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือทรัพยากรบางอย่างเพื่อให้การดำเนินงานกลับเข้ามาสู่แผนงานที่ได้วางเอาไว้ ถึงแม้ว่าจะไม่พบปัญหา ภายหลังการตรวจสอบ ก็จะสามารถปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปได้ โดยได้วิเคราะห์การดำเนินการและปัญหาอุปสรรคเพื่อการจัดทำฐานข้อมูล สรุปผลการดำเนินการโครงการ อันจะเป็นการพัฒนาให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ เสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ของประชาชนในประเทศ ส่งเสริมให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกในการเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศอย่างมั่นคงต่อไป

๕.๑.๓ เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑) ด้านการปกครอง ดำเนินการสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา ด้วยการปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายในโดยอาศัยความร่วมมือภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผล

๒) การศาสนศึกษา ดำเนินการพัฒนากิจการกิจการในการศึกษาบาลี นักธรรม ธรรมศึกษาบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ และให้มีคณะกรรมการการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดเพื่อบูรณาการการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป

๓) การศึกษาสงเคราะห์ ดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่พุทธศาสนิกชนที่เน้นการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๔) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การประกาศพระพุทธศาสนาหรือการประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนให้รับรู้รับทราบในทุก ๆ วิธีการที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยเพื่อให้พุทธศาสนิกชนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถา ในโอกาส และสถานที่ต่าง ๆ ทั้งภายในวัดและภายนอกวัด การบรรยายธรรมทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือวีดิทัศน์ Website Facebook Line การกิจจานุกิจครอบคลุมถึงการที่วัดหรือภิกษุสงฆ์จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นภายในวัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรมหรือต้องการให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรมนอกจากนี้ยังมีการเผยแผ่ธรรมที่

คณะสงฆ์ร่วมกับกรมการศาสนาจัดให้ดำเนินการในรูปแบบหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นต้น

๕) การสาธารณูปการ ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม การบูรณปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส หรือกล่าวง่าย ๆ ก็ คือ การกิจด้านการก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือสาธารณสมบัติของวัด เช่น การสร้าง หรือการปฏิสังขรณ์อุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ กุฏิ อาคารเรียน หอธรรม เมรุ เป็นต้น

๖) การสาธารณสงเคราะห์ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยมุ่งเน้นประโยชน์ และความสุขที่จะเกิดแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยทางธรรมชาติทั้งในด้านของเครื่องนุ่งห่ม เครื่องดื่ม ยารักษาโรค ที่พักพิง จัดตั้งให้มีโรงพยาบาลโดยการบริจาคทรัพย์ส่วนตัว หรือชักชวนพุทธศาสนิกชนร่วมกันบริจาคทรัพย์ หรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เป็นต้น

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจนำมาอภิปราย ได้แก่

๕.๒.๑ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

๑) จุดแข็ง หรือจุดเด่น (Strengths: S) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ เจ้าคณะผู้ปกครองมีความรู้ความสามารถที่เป็นนักพัฒนา มีความมุ่งมั่น มีวิสัยทัศน์ที่จะทุ่มเทกำลังกาย กำลังสติปัญญาในการพัฒนาวัด อีกทั้งยังมีภาคีเครือข่ายที่เต็มใจมาร่วมด้วยช่วยกันที่จะมุ่งพัฒนาวัดให้เป็นวัดที่มีความสะอาด ความสะอาด มีมาตรฐาน และมีความปลอดภัย และการมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินโครงการ

๒) จุดอ่อน (Weaknesses: W) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ ในบางพื้นที่ประชาชนที่อยู่โดยรอบวัดอาจจะมีจำนวนไม่มาก บางวัดมีพระภิกษุสามเณรค่อนข้างน้อย จึงทำให้การบริหารจัดการให้เป็นไปตามแผนของโครงการ อาจจะยังไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรนัก อีกทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในบางพื้นที่มีค่อนข้างน้อยจึงทำให้ขาดองค์ประกอบหรือปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่จะอำนวยในการพัฒนาวัดน้อยลงตามไปด้วย

๓) โอกาส (Opportunities: O) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ วัดทุกวัดมีโอกาสดำเนินงานตามโครงการ ทำให้ทุกวัดเกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เป็นการสนับสนุนให้แต่ละวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานีเกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

๔) อุปสรรค (Threats: T) ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบใน จังหวัดปทุมธานี กล่าวคือ วัดในบางพื้นที่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ไปยังประชาชนในพื้นที่ และมี ปฏิสัมพันธ์กับประชาชนในพื้นที่ค่อนข้างน้อย ซึ่งถือได้ว่าชุมชนรอบวัดเป็นปัจจัยสำคัญที่จะอำนวยให้ วัดเกิดการพัฒนา

จากข้อค้นพบในสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหานิกุล ปลัดสังข์ และวิชณ สุमित สวรรค์**^๑ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การรักษาศีล ๕ กับการสร้างสันติสุขใน สังคมไทยให้ยั่งยืน กรณีศึกษา หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในจังหวัดขอนแก่น” ที่พบว่า การรณรงค์ให้เกิด การตระหนักในการประยุกต์กา รักษาศีล ๕ มาปฏิบัติในการดำรงชีวิต โดยมุ่งให้มีการจัดตั้งและประกาศให้มี การรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ขึ้น เพื่อให้บังเกิดผลอย่างชัดเจนและเพื่อให้เข้าถึงหลักการสร้างสันติสุขด้วยหลักการ ประพฤติปฏิบัติ ตามหลักการรักษาศีล ๕ เนื่องจากการรักษาศีล ๕ เปรียบเสมือนหลักประกันชีวิตที่ทำให้เกิด ความ สงบสุขในสังคม อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระชัยณรงค์ วิทิต (รื่องมะรุต)**^๒ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม” ที่พบว่า พบว่า ศีล ๕ เป็น หลักมนุษยธรรม เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่ลักทรัพย์ การไม่ประพฤติดินในกาม การไม่พูดเท็จ และการไม่ดื่มสุราเมรัย ศีล เป็นที่ตั้งแห่งกุศลธรรมเป็น ลักษณะ มีความปกติทางกายวาจาเป็นที่ตั้ง โดยมีองค์ประกอบของศีล ๕ แต่ละข้อ คือ เจตนา เป็น ความไม่ก้าวล่วงทางกาย และวาจา ให้พ้นจากความชั่วทั้งปวง ย่อมมีความสงบสันติสุขในชีวิต ปัจจุบัน และอนาคตเป็นอานิสงส์ และในตรงกันข้าม โทษของการละเมิดศีล เป็นเหตุให้ประมาทเป็นบ่อเกิด แห่งภัยเวรโดยประการต่าง ๆ ย่อมประสบทุกข์ทั้งในปัจจุบัน และสัมปรายภพ และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ **วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน**^๓ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันของผู้บริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร” ที่พบว่า ผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร มีการนำ ศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับ มาก ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ใน

^๑ พระมหานิกุล ปลัดสังข์ และวิชณ สุमितสวรรค์, “การรักษาศีล ๕ กับการสร้างสันติสุขในสังคมไทยให้ ยั่งยืน กรณีศึกษาหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในจังหวัดขอนแก่น” **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐): หน้า ๔๔๕.

^๒ พระชัยณรงค์ วิทิต (รื่องมะรุต), “การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลใน สังคม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^๓ วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิก องค์การ บริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา**, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ที่มีเพศ ตำแหน่ง อายุ เคยบวชเป็นภิกษุ สามเณร หรือบวชชีพราหมณ์ถือศีลอุโบสถในพระพุทธศาสนาแตกต่างกัน มีระดับพฤติกรรม การนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตรที่ปฏิบัติงานอยู่ใน สนง.อบต. ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน แตกต่างกันระดับพฤติกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๒.๒ องค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการในการบริหารจัดการโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดปทุมธานี” เป็นไปตามทฤษฎีการบริหารของ วิลเลียม เอ็ดเวิร์ด เดมมิ่ง (W. Edwards Deming) ที่เรียกว่า PDCA หรือ Deming Cycle ประกอบด้วย Plan คือ การวางแผน Do คือ การปฏิบัติตามแผน Check คือ การตรวจสอบ Act คือ การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม หรือการจัดทำมาตรฐานใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑) การวางแผน (Plan: P) ได้มีการกำหนดวิธีการ กรอบระยะเวลา เป้าหมาย และรายละเอียดในการดำเนินโครงการ ซึ่งในการกำหนดรายละเอียดนั้นได้เรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง และได้กำหนดแต่งตั้งทีมงาน บุคลากรในการดำเนินงาน

๒) การลงมือปฏิบัติ (Do: D) ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการ มีการประชุมร่วมกันระหว่างวัดกับชุมชน มีการชี้แจงความสำคัญ นโยบาย เป้าประสงค์ของโครงการ และเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการของวัด หลังจากนั้นได้มีการทำป้ายประกาศให้สาธุชนได้รับทราบ ได้มีการอบรมให้ความรู้โดยมุ่งเน้นการอบรมให้ความรู้เรื่อง ๕ ส หลักสัปปายะ ๗ ประการ และ ความรับผิดชอบต่อสังคม การมีจิตอาสา ได้มีการสำรวจพื้นที่ด้วยคณะทำงาน แบ่งพื้นที่รับผิดชอบ วิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงในแต่ละวัด หลังจากนั้นได้มีการทำความสะอาดครั้งใหญ่ Big Cleaning Day มีการจัดทำป้ายชื่อวัด การจัดการจราจร การจัดระบบคลังวัสดุสงฆ์ การจัดการขยะ การปรับสภาพแวดล้อม การฝึกอบรมความปลอดภัยจากระบบไฟฟ้า รวมไปถึงการพัฒนาอาคาร เสนาสนะต่าง ๆ ภายในวัด

๓) การตรวจสอบ (Check: C) ได้มีการสำรวจความคืบหน้าในแต่ละวัดภายหลังได้ลงมือปฏิบัติว่ามีความคืบหน้ามากน้อยเพียงใด มีสิ่งใดที่จะต้องเสริม หรือต้องปรับปรุงบ้าง โดยมีการสอบถามจากประชาชนในชุมชนใกล้เคียงกับวัดนั้น ๆ ว่าวัดมีการพัฒนาขึ้นหรือไม่อย่างไร ประชาชนรู้สึกอย่างไรต่อการดำเนินโครงการ และสำรวจตรวจวัดว่ามีสิ่งใดได้พัฒนาขึ้นบ้างหลังจากที่เข้ามาสำรวจก่อนจะดำเนินโครงการ

๔) การปรับปรุงแก้ไข (Action: A) เมื่อพบปัญหาที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไข โดยการปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือทรัพยากรบางอย่างเพื่อให้การดำเนินงานกลับเข้ามาสู่แผนงานที่ได้วางเอาไว้ ถึงแม้ว่าจะไม่พบปัญหา ภายหลังการตรวจสอบ ก็จะสามารถปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปได้

จากข้อค้นพบในองค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูอภัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ)**^๔ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาค ๒” ที่พบว่า รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ บูรณาการเข้ากับแนวคิดและทฤษฎีของกลุณิกและเออร์วิค ทฤษฎีการสื่อสารของเควิต เค เบอร์โล และหลักพุทธวิธีในการบริหารและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ศิริรัตน์ คลังเย็น**^๕ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ที่พบว่า การบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กร ช่วยให้การบริหารงานได้อย่างเหมาะสม มีทิศทางในการปฏิบัติงาน มีระบบการประเมินผล เป็นระยะ ๆ ทำให้ทราบผลการปฏิบัติงานเมื่อเทียบกับแผนหรือเป้าหมาย สามารถรายงานความก้าวหน้าต่อผู้บริหารและทำให้แก้ปัญหาได้ทันที่ หากผลการปฏิบัติงานไม่เป็นที่น่าพอใจผู้บริหารควรมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ได้ทันที ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหาร ได้แก่ การวางแผน โดยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน การปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามแผนที่วางไว้ การตรวจสอบการปฏิบัติงานได้ผล สัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ และการปรับปรุงแก้ไขให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามแผนที่มี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาเรืองเดช ถาวรธมโม (ศรีประสม)**^๖ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนวัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี” ที่พบว่า ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลให้การกิจหรือกิจกรรมของวัดบังเกิดผลสำเร็จ คือ ๑) พระสงฆ์ชั้นปกครองของวัด ได้ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่าง

^๔ พระครูอภัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ), “รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาค ๒”, **ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

^๕ ศิริรัตน์ คลังเย็น, “การบริหารงานสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, **ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^๖ พระมหาเรืองเดช ถาวรธมโม (ศรีประสม), “การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนวัดไผ่ล้อม ตำบลจันทนิมิต อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี”, **รายงานวิจัย**, (หน่วยวิทยบริการ คณะสังคมศาสตร์ วัดไผ่ล้อม (พระอารามหลวง), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔, หน้า ข-ค).

เครื่องครัด เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน เมื่อประชาชนเกิดความศรัทธา วัดจึงสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ จนบังเกิดผลสำเร็จได้ในที่สุด ๒) มีการจัดระบบการบริหารงานในวัด โดยการวางระเบียบและมอบอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของวัดให้แก่รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและพระภิกษุสงฆ์ในวัด ตามความรู้ความสามารถรวมถึงการตัดสินใจ ได้ตามความเห็นเหมาะสมทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานต่าง ๆ ตามภารกิจของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลยิ่ง ๓) การสร้างคตินิยมประจำใจของเจ้าอาวาสแต่ละรูป เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ในการเตือนใจสำหรับพระภิกษุสามเณรและประชาชนรอบวัดให้ยึดถือปฏิบัติ ๔) วัดสืบทอดวิธีการระบบและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชนและประชาชน ให้คงอยู่เป็นวัฒนธรรมประเพณีคู่กับวัดสืบไป ๕) วัดทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการโอนถ่ายระหว่างผู้ให้และผู้รับ เพื่อสร้างโอกาสให้แก่ผู้ด้อยโอกาสในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคและเกื้อกูลกันในสังคม ๖) การสร้างสายสัมพันธ์ในระหว่างวัดกับชุมชน และวัดกับประชาชนเป็นการดึงชุมชนและประชาชนเข้าหาวัดและนำวัดสู่ชุมชนและประชาชนเพื่อสร้างความสัมพันธ์และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ๗) การสร้างความรู้สึกรักให้เกิดแก่ประชาชนว่า “วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน” ประชาชนเข้ามาร่วมใน “ศูนย์การเรียนรู้ของวัด”

๕.๒.๓ พัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

- ๑) ทำให้วัดมีความเหมาะสมในการศึกษา และปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสามเณร และพุทธศาสนิกชน ประชาชนโดยทั่วไป
- ๒) ทำให้วัดมีถนนหนทางที่ไม่ชำรุด สามารถกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย รวมถึงมีป้ายบอกทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดอย่างชัดเจน
- ๓) ทำให้วัดมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในวัดที่เหมาะสมต่อการแลกเปลี่ยนพูดคุยกับทั้งในหมู่คณะสงฆ์และประชาชน รวมถึงการสร้างบรรยากาศในการอบรมสั่งสอนธรรมทั้งสำหรับพระสงฆ์และประชาชน เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม สถานปฏิบัติธรรม ศูนย์การเรียนรู้พุทธศาสนา และศูนย์การเรียนรู้สุขภาวะ เป็นต้น
- ๔) ทำให้วัดมีพระสงฆ์ และสามเณรผู้รักษาศีล ประพฤติวัตรปฏิบัติธรรม ทำให้พุทธศาสนิกชน อุบาสก อุบาสิกาเลื่อมใสศรัทธา พระสงฆ์และสามเณรมีจิตที่ตั้งมั่นต่อการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจที่จะสามารถนำหลักธรรมไปเผยแผ่ และให้พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม
- ๕) ทำให้พระสงฆ์ และประชาชนมีโอกาสที่จะสามารถเลือกบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ เป็นประโยชน์แก่สุขภาพ รวมถึงการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโภชนาการ และสามารถ

นำความรู้ไปเผยแพร่ต่อเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ รู้จักเลือกอาหารที่ถูกหลักโภชนาการมาถวายพระสงฆ์

๖) ทำให้ภายในวัดมีอากาศที่มีความเหมาะสมตามฤดูกาล ไม่หนาวหรือร้อนจนเกินไป ภายในวัดควรมีการปลูกต้นไม้และดูแลต้นไม้ เพราะต้นไม้เป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่ออากาศบริสุทธิ์ เช่น การให้ร่มเงา การปล่อยก๊าซออกซิเจนในเวลากลางวันที่จะทำให้คนที่เข้ามาในวัดได้รับอากาศที่บริสุทธิ์และเย็นสบาย เป็นต้น

๗) ทำให้ผู้ที่อยู่ในวัดสามารถปรับเปลี่ยนอิริยาบถให้มีความเหมาะสมและสบายได้แก่ นั่ง นอน ยืน เดิน รวมถึงเดินจงกรม หรือนั่งสมาธิได้

จากข้อค้นพบในการพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ/ยอดคำปา)**^๗ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่” ที่พบว่า กระบวนการของกลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ มีลักษณะการบริหารจัดการแบบแยกกันทำงาน เผยแผ่อุดมการณ์หลักการทางพระพุทธศาสนาแก่ศาสนิกชนนับถือด้วยการสร้างความเข้าใจ มีการสร้างกลุ่มเครือข่าย สร้างความเข้าใจให้เห็นความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยทำบันทึกข้อตกลงต่อหน่วยงานส่วนราชการท้องถิ่น ให้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ให้บรรลุเป้าหมายต่อไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัย **โชติ บติรัฐ**^๘ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” ที่พบว่า ๑) สภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๔ ในการบริหารคน มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ ๒) ประสิทธิภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๔ ในการบริหารคน มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานที่มอบหมายให้ทำการบริหารภาระงาน มุ่งบริหารที่สนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น ๓) ศักยภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๔ การบริหารคน มีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน การบริหารภาระงาน มีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการ

^๗ พระมหาจีรพันธ์ ธมมปสฺสฺส (นาประเสริฐ), “ประสิทธิผลการบริหารกิจการของคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^๘ โชติ บติรัฐ, “การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๔ เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๕๔).

บริหารงาน และการบริหารองค์กร มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

๔) วิธีการพัฒนาการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค ๔ ควรมีวิธีการพัฒนาค้นให้เก่ง มีความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงาน โดยอบรมให้พระสังฆาธิการเป็นผู้นำในการพัฒนาจิตใจ จริยธรรมคุณธรรมและให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันไม่ให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาใน พระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาธีรวัฒน์ เสสบุญโญ (สันยศติทัศน์)**^๔ ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย” ที่พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด เชียงราย ๑) ด้านอวาสสัปปายะ การบริหารจัดการวัดโดยจัดบริเวณวัดให้มีความสะอาด แสงสว่าง เหมาะสมกับการศึกษาปฏิบัติธรรม ๒) ด้านโคจรสัปปายะ มีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางให้มีความ เหมาะสมสะดวก ๓) ด้านภัสสัปปายะ จัดบุคลากรเข้ามาประสานกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อช่วย ดูแลและสนับสนุนต้อนรับนักท่องเที่ยว ๔) ด้านบุคลสัปปายะ สนับสนุนบุคลากรพัฒนาวัดให้เพียงพอต่อ การต้อนรับนักท่องเที่ยว ๕) ด้านโภชนสัปปายะ มีการจัดทำกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น ๖) ด้านอุตสัปปายะ พัฒนาวัดให้สัปปายะ มีอากาศที่มีความเหมาะสมตามฤดูกาล ๗) ด้านอิริยาปถสัปปายะ สนับสนุนการจัดกิจกรรมของวัดและสถานที่ปฏิบัติธรรมเชื่อมโยงกับกิจกรรมของชุมชน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัด ปทุมธานี” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) วัดแต่ละวัดควรเสริมสร้าง ทำความเข้าใจในกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้าน รักษาศีล ๕ เพื่อใช้ในการพัฒนาบุคลากร พัฒนาวัด และการมีส่วนร่วมกับประชาชน

๒) วัดแต่ละวัดควรส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งภายในวัด และบริเวณ โดยรอบวัด อีกทั้งควรเป็นศูนย์กลางการดำเนินโครงการ เพื่อที่จะสามารถดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพเข้าถึงกลุ่มประชาชนที่มีความหลากหลาย

๓) วัดแต่ละวัดควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาโครงสร้างของวัดให้มีความทันสมัย ทันยุค ทัน เหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา แต่ไม่ห่างออกจากธรรมเนียมประเพณี ข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็น ถึงความทันเหตุการณ์อันจะเป็นการชักชวนให้เยาวชนคนรุ่นใหม่หันมามีส่วนร่วมในโครงการ

^๔ พระมหาธีรวัฒน์ เสสบุญโญ (สันยศติทัศน์), “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหาร จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย”, วารสาร มจร พุทธปัญญา บริหารศรัทธา, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๕) : ๑๓๓-๑๔๔.

๔) วัดแต่ละวัดควรสนับสนุนให้มีการเปิดช่องทางในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินโครงการ เพื่อจะได้นำข้อบกพร่อง ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากประชาชนมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) วัดแต่ละวัดควรพัฒนาวัดของตน ให้มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของโครงการ อีกทั้งยังจะเป็นการสร้างคุณภาพของบุคลากร สร้างคุณภาพวัด สร้างคุณภาพชุมชนให้ดียิ่งขึ้นด้วย

๒) วัดแต่ละวัดควรนำเสนอเอกลักษณ์ หรือจุดเด่นของโครงการ โดยการประชาสัมพันธ์ทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อสาธารณชน เพื่อที่จะเห็นประชาชนได้เล็งเห็นความสำคัญของโครงการ

๓) วัดแต่ละวัดควรให้ความสำคัญ และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกับประชาชนทั้งที่อยู่โดยรอบวัด และที่มาจากที่อื่น เพื่อให้ได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือ ร่วมมือประสานความสามัคคีในการดำเนินโครงการ

๔) วัดแต่ละวัดควรมีการประชาสัมพันธ์บอกกล่าวสื่อสารไปประชาชนในทุกกลุ่มคนถึงการดำเนินโครงการว่าขณะนี้ได้ดำเนินการไปอย่างไรบ้าง ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด

๕) เจ้าอาวาสในแต่ละวัด ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการ และพร้อมที่จะพัฒนาส่งเสริมโดยตลอด แม้จะไม่มีโครงการ หรือโครงการจะสิ้นสุดลง เจ้าอาวาสควรเป็นผู้นำที่สำคัญที่จะนำพาพระภิกษุ สามเณร พุทธศาสนิกชน ประชาชน ปฏิบัติและเผยแผ่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่กับประชาชนคนไทยตลอดนานเท่านาน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดทำให้ผู้วิจัยพบว่า ยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อีกหลายประเด็น แต่เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อจำกัดไม่สามารถจะศึกษาได้ในทุกมิติมุมมองอันหลากหลายประเด็น เพียงแต่ได้ทำการศึกษาในขอบเขตที่การวิจัยกำหนดไว้ในงานวิจัยนี้เท่านั้น ซึ่งยังมีขอบเขตการวิจัยในมิติอื่น ๆ อีกมากมาย และหากนักวิจัยท่านใดมีความสนใจวิจัยการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในรูปแบบอื่น ๆ อีก ผู้วิจัยจึงขอเสนอมุมมองในประเด็นหัวข้อของการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้ไปนี้

๑) ควรวิจัยเรื่อง “โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ การพัฒนาสังคมไทย”

๒) ควรวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕”

๓) ควรวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕”

๔) ควรวิจัยเรื่อง “โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ กับความมั่นคงของพระพุทธศาสนา”

๕) ควรวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคณะสงฆ์ที่ส่งผลต่อโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕”

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

ทองศักดิ์ คุ่มไชนะ และคณะ. การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พีธีการพิมพ์,

๒๕๓๔.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). พุทธศาสนากับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มูลนิธิโกมลคีมทอง พ.ศ. ๒๕๒๕.

พะยอม วงศ์สารศรี. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. องค์การและการจัดการ (ฉบับสมบูรณ์) (Organization and

Management). กรุงเทพมหานคร : Darmand in Business World, ๒๕๕๕.

สมนึก ปัญญาสิงห์. แนวทางการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๒.

สิริภพ เหล่าสาละ. พุทธศาสตร์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๕.

สุเทพ สุนทรเกสัช. ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัย. เชียงใหม่: โกลบอลวิชั่น จำกัด, ๒๕๔๐.

(๒) วิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ :

ณิตดา ศุภพธมมงคล. “การนำเบญจศีล-เบญจธรรมพัฒนานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ กลุ่มโรงเรียน

ปากอ่าวเจ้าพระยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต ๑”.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระครูอุทัยกิจจารักษ์ สุจินโณ. “รูปแบบการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กร

ปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

พระชัยณรงค์ วิทิโต (ร้องมะรุต). “การประยุกต์หลักศิลป์ ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ/ยอดคำปา). “การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่”. **ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน. “ศึกษาพฤติกรรมการนำศิลป์ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต(พระพุทธศาสนา).** บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สุภาพร วัชรคุปต์. “พฤติกรรมการรักษาศิลป์ ๕ ของประชาชนในหมู่บ้านรักษาศิล ๕ นารอง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.** วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๘.

เสกสันต์ ศิรวรรณ. “ความศรัทธาในศิลป์ ๕ ที่มีต่อการปฏิบัติตนของวัยรุ่น”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓.

อนงค์ พัฒนจักร. “การมีส่วนร่วมของสตรีในงานพัฒนาป่าไม้ กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยม่วง จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนา.** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๓) บทความ :

เจริญ ภัสระ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของรัฐ. **วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์**

แห่งประเทศไทย. (ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๒ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๐). หน้า ๑-๓.

พระมหานิกัร ปลัดสังข์ และวิชญ์ สุमितสุวรรณ. “การรักษาศิลป์ ๕ กับการสร้างสันติสุขในสังคมไทยให้ยั่งยืน
กรณีศึกษาหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ในจังหวัดขอนแก่น”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์.** ปีที่ ๑๓
ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐). หน้า ๔๔๕.

พิมพ์วิทย์ ปรีดาสวัสดิ์. การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม. **บทความเสนอในการประชุมเชิง วิชาการเรื่อง
เครือข่ายการเรียนรู้ วันที่ ๒๙ - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๖ ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**

หน้า ๓๔๖ - ๓๔๗.

แพรวภัทร ยอดแก้ว. “การถอดบทเรียนการดำเนินงานหมู่บ้านศิลป์ ๕ ของจังหวัดนครปฐม”. **รายงานวิจัย.**

(สถาบันวิจัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๗).

ทมา ผาดจันทิก และคณะ. “พฤติกรรมการปฏิบัติตามศิลป์ ๕ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี”. **รายงานการวิจัย.** (คณะศิลปศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี, ๒๕๕๐).

สุรพล พรหมกุล และคณะ. “กระบวนการสร้างวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชุมชน ตามโครงการหมู่บ้าน
รักษาศิล ๕: กรณีศึกษาหมู่บ้านในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และ
ภาคใต้”. **รายงานการวิจัย.** (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

สำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี. “**รายงานสถิติจังหวัดปทุมธานีปี ๒๕๖๓**”. สำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี
: ปทุมธานี, ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

กรมการปกครอง. “แนวทางการดำเนินงานโครงการสร้างความปองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา:

<https://dcast.dopa.go.th/moral/app/user/index.php> [๒๗ เมษายน ๒๕๖๗].

_____. “แนวทางการดำเนินงานโครงการสร้างความปองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ขยายผลสู่ หมู่บ้านศีลธรรม”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา:

<https://dcast.dopa.go.th/moral/app/user/index.php>, [๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๖].

กัลยาณมิตร. “ศีล คุณค่าของความเป็นมนุษย์”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=22410.

[๒๗ เมษายน ๒๕๖๗].

ครรชิต มัลลียงศ์. “การจัดการโครงการ”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.shorturl.asia/neOdc>.

[๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๗].

ครูบ้านนอก. “สถานภาพองค์ความรู้ของแนวคิดเครือข่ายทางสังคม”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา:

<https://www.kroobannok.com/4252> [๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๗].

ณัฐรดา สุขสุธรรมวงศ์. “ศีล ๕ มีอะไรบ้าง ทำไมจึงต้องรักษาศีล ๕ ประโยชน์ของการรักษาศีล”.

[ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/433394>. [๒๕ เมษายน

๒๕๖๗].

ทีมงานทรูปลูกปัญญา. “บทเรียนออนไลน์ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง การอยู่ร่วมกัน

อย่างสันติสุข”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.truepllookpanya.com/learning/detail/31670>,

[๒๕ เมษายน ๒๕๖๗].

ธนพัฒน์ พรธนะประเทศ. “PDCA คืออะไร”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://supplychainguru.co.th/articles/soft-skills/what-is-pdca-cycle/>.

[๗ พฤษภาคม 2567].

บทเรียนออนไลน์. “ความหมายของการจัดการโครงการ”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://shorturl.asia/RJnHy>.

[7 พฤษภาคม 2567].

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระธรรมวชิราวุธ. สำนักงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: [https://www.xn--5-tw5ed8aopxio4ejf7byc4psa.com/about project](https://www.xn--5-tw5ed8aopxio4ejf7byc4psa.com/about-project). [30 สิงหาคม 2563].
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. “การจัดการโครงการ”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/การจัดการโครงการ>. [๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗].
- สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์. “แนวทางปฏิบัติในการรักษาศีล ๕”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: [https://www.cad.go.th/ewtadmin/ewt/saraburi/download/Download PDF](https://www.cad.go.th/ewtadmin/ewt/saraburi/download/Download-PDF). [๒๕ เมษายน ๒๕๖๗].
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.). “ศีล ๕ และความเชื่อ”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.thaihealth.or.th/?p=230733>. [๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๒].
- หนังสือพิมพ์บ้านเมือง, “รองผู้ว่าฯปทุมธานีถวายเป็นพุทธบูชา คกก.ขับเคลื่อนหมู่บ้านศีล ๕ หนกลางที่วัดเกิดการอุดมคลองสาม พร้อมเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.banmuang.co.th/news/politic/344951>, [๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๖].
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปทุมธานี. “คณะกรรมการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ตรวจเยี่ยมและติดตามผลการดำเนินงาน ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ณ วัดเกิดการอุดม คลองสาม”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://pathumthani.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/213819>. [๑๑ กันยายน ๒๕๖๖].
- Pornchita. “การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และการพึ่งพาอาศัยกัน”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: https://npornchita.blogspot.com/2017/06/2_47.html. [๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗].
- Sanook. “๖ วิธีแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์”. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <https://www.sanook.com/women/4773/>. [๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗].
- Thai Students in Delaware. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://thaiud.blogspot.com/2008/11/blog-post.html>, [๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗].
- wiani snoechit. เบญจศีล เบญจธรรม. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: <http://winaisnoechit.blogspot.com/2014/12/1.html>. [๓ พฤษภาคม ๒๕๖๗].

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๕) สัมภาษณ์ :

๑) พระศรีวัชรปัทมคุณ	เจ้าคณะอำเภอมืองปทุมธานี
๒) พระมหาจุมพล จิตตพโล	เจ้าคณะอำเภอสามโคก
๓) พระครูวรธรรมวาที, ดร.	เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว
๔) พระครูวิจิตรอาภากร	เจ้าคณะอำเภอลองหลวง
๕) พระครูสุวรรณวรการ	เจ้าคณะอำเภอลำลูกกา
๖) พระมหาชิต ฐานชิต, ผศ.ดร.	เจ้าคณะอำเภอดัญบุรี
๗) พระครูสุจิตร์ธนากร, ดร.	เจ้าคณะอำเภอนองเสือ
๘) พระราชกิตติเมธี	รองเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี
๙) พระมหาสมชาย สุนติกโร	รองเจ้าคณะอำเภอมืองปทุมธานี
๑๐) พระมหาประดิษฐ์ สุขวโร	เจ้าอาวาสวัดเกิดการอุดม
๑๑) พระมหาสุรราช ชาติชัยโณ	เจ้าคณะตำบลคลองสี่
๑๒) นายปราณสุวีร์ อวอรัมย์รัมย์	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดปทุมธานี
๑๓) นายภาสกร บุญญลักษณ์	ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี
๑๔) นายยุทธนา แสงพวงสนนท	ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี
๑๕) ร้อยตำรวจเอก ดร.ตรีลุพธ์ ฐปกระจ่าง	นายกเทศมนตรีนครรังสิต
๑๖) นายรังสรรค์ นันทกาวงศ์	นายกเทศมนตรีเมืองบึงยี่โถ
๑๗) นางสาวอภิขรา เกษอินทร์	นายอำเภอลองหลวง
๑๘) นายประเทือง วงษ์แจ้ง	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่
๑๙) นางปรารณา ปวงนิม	ผอ.รร.วัดชินวราราม
๒๐) นายธณัฐ ศิริวงษ์	ผอ.รร.วัดเขียนเขต
๒๑) นางนัยนา รอดแถบ	ผอ.รร.วัดมูลจินดาราม
๒๒) ดร.ธัญรัตน์ โชติวิฑูฒิพงศ์	ผอ.รร.วัดเกิดการอุดม
๒๓) นายวิรัตน์ โพธิพราน	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลคลองสาม
๒๔) นายสินีนากู เกื้อกุล	รก. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองสาม
๒๕) นายธงชัย สุขเจริญ	ประธานชุมชนวัดเขียนเขต

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Secondary Sources

(I) Books:

Bruce, Steve and Yearley, Steven. **The SAGE Dictionary of Sociology**. London: SAGE Publication Ltd, 2006.

Don Hellriegel. **Management. third edition**. Addison - Wesley: Publishing Company WE, 1982.

E.N. Chapman. **Supervisor Survival Kit. second edition**. California: Science Research Associates Inc., 1995.

Ernest Dale. **Management: Theory and Practice**. New York: McGraw-Hill, 1973.

Herbert A. Simon. **Administrative Behavior**. New York: Macmillan, 1947.

Hutchinson, Jonh G. **Organization: Theory and Classical Concepts**. New York: McGraw-Hill, 1967.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามแบบการวิเคราะห์ “SWOT”

ตอนที่ ๓ องค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามแบบ “PDCA”

ตอนที่ ๔ การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน

ตอนที่ ๑ สถานภาพส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อนามสกุล/ ฉายา

ตำแหน่ง

สัมภาษณ์วันที่เดือนพ.ศ.

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การบันทึกเสียง , การบันทึกภาพนิ่ง , การบันทึกวิดีโอ และการจดบันทึก

ตอนที่ ๒ สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี ตามแบบการวิเคราะห์ “SWOT”

๑. ท่านคิดว่าคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี “มีจุดแข็ง หรือจุดเด่น” ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี อย่างไร

.....

.....

.....

๒ ท่านคิดว่าคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมี “จุดอ่อน” ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี อย่างไร

๓. ท่านคิดว่าคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมี “โอกาส” ในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี อย่างไร

๔. ท่านคิดว่าการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี มี “อุปสรรค” อย่างไร

๕. ท่านมีแนวทางในการเสริมจุดเด่นในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี อย่างไร

๖. ท่านมีแนวทางในการเสริมจุดอ่อนในการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี อย่างไร

**ตอนที่ ๓ องค์ประกอบของกระบวนการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัด
ปทุมธานี ตามแบบ “PDCA”**

๑. ท่านคิดว่าคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีการวางแผน (Plan) ในการดำเนินการโครงการ
หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี อย่างไรบ้าง

๒. ท่านคิดว่าคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีการลงมือปฏิบัติ (Do) ตามแผนในการดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี อย่างไรบ้าง

๓. ท่านคิดว่าคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีการตรวจสอบ (Check) ในการดำเนินการโครงการ
หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี อย่างไรบ้าง

๔. ท่านคิดว่าคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานีมีการปรับปรุงแก้ไข (Action) ในการดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี อย่างไรบ้าง

ตอนที่ ๔ การพัฒนารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน

๑. ท่านคิดว่ารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน (งานด้านปกครอง) เป็นอย่างไรบ้าง

๒. ท่านคิดว่ารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน (ด้านศาสนศึกษา) เป็นอย่างไรบ้าง

๓. ท่านคิดว่ารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน (ด้านศึกษาสงเคราะห์) เป็นอย่างไรบ้าง

๔. ท่านคิดว่ารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน (ด้านการเผยแผ่) เป็นอย่างไรบ้าง

๕. ท่านคิดว่ารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน (ด้านสาธารณูปการ) เป็นอย่างไรบ้าง

๖. ท่านคิดว่ารูปแบบการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
ตามหลักการดำเนินงานคณะสงฆ์ ๖ ด้าน (ด้านสาธารณสงเคราะห์) เป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสัมภาษณ์

พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๒๕๕ วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยของมหาวิทยาลัย

นมัสการ พระครูชินวีร์บัณฑิต, ผศ.ดร. หัวหน้าภาควิชานิติศาสตร์

โดยมหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ภายใต้การกำกับ ดูแลของหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ร่วมกับสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

เพื่อการนี้ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการวิจัยเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยเรื่องดังกล่าวข้างต้น ดังที่ได้แนบเครื่องมือวิจัย คือแบบ สัมภาษณ์มาพร้อมแล้วนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือฉบับนี้ต่อไป

ศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุยะพรหม
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุยะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
โทร. ๐๘๗-๐๗๐๘๗๐๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๒๕๕

วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยของมหาวิทยาลัย

นมัสการ พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร. คณบดีคณะสังคมศาสตร์

โดยมหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ ภาควิชา
รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ภายใต้การกำกับ
ดูแลของหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ร่วมกับสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อการ
พัฒนาการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

เพื่อการนี้ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน
เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการวิจัยเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยเรื่องดังกล่าวข้างต้น ดังที่ได้แนบเครื่องมือวิจัย คือแบบ
สัมภาษณ์พร้อมแล้วนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือฉบับนี้ต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

โทร. ๐๘๗-๐๗๐๘๗๐๐

อธิบดีฯ รศ.ดร. ๖๒๕๕

ดร.สุรพล สุษะพรหม

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๒๕๕ วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยของมหาวิทยาลัย

นมัสการ พระปลัดระพิน พุทธสาโร, รศ.ดร. รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ

โดยมหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้ พระธรรมรัตนากรณ์, ดร. ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ ภาควิชา
รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ภายใต้การกำกับ
ดูแลของหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ร่วมกับสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อการ
พัฒนาการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

เพื่อการนี้ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน
เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการวิจัยเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยเรื่องดังกล่าวข้างต้น ดังที่ได้แนบเครื่องมือวิจัย คือแบบ
สัมภาษณ์มาพร้อมแล้วนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือฉบับนี้ต่อไป

ตรวจแล้ว
พระปลัดระพิน พุทธสาโร

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระธรรมรัตนากรณ์, ดร.

โทร. ๐๘๗-๐๗๐๘๗๐๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.,โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๒๕๕ วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยของมหาวิทยาลัย

เรียน ผศ.ดร.สุริยา รักษาเมือง อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

โดยมหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ ภาควิชา รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ภายใต้การกำกับ ดูแลของหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ร่วมกับสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อการ พัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

เพื่อการนี้ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการวิจัยเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยเรื่องดังกล่าวข้างต้น ดังที่ได้แนบเครื่องมือวิจัย คือแบบ สัมภาษณ์มาพร้อมแล้วนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณใน ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือฉบับนี้ต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

โทร. ๐๘๗-๐๗๐๘๗๐๐

ผศ.ดร. สุริยา รักษาเมือง
๑ ก.ค. ๖๗

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ โทร.โทรสาร ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๗ ๒๕๕ วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยของมหาวิทยาลัย

เรียน รศ.ดร.เดิมนัดดี ทองอินทร์ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

โดยมหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ ภาควิชา
รัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำการวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ภายใต้การกำกับ
ดูแลของหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ร่วมกับสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อการ
พัฒนาการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

เพื่อการนี้ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน
เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการวิจัยเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
ตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยเรื่องดังกล่าวข้างต้น ดังที่ได้แนบเครื่องมือวิจัย คือแบบ
สัมภาษณ์พร้อมแล้วนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือฉบับนี้ต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

๒๕๖๗/๗
๒๕๖๗/๗

ผู้ประสานงาน : พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

โทร. ๐๘๗-๐๗๐๘๗๐๐

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๑๕๗

กระทรวงศึกษาธิการ
ทบ. ปท. เขต 2
หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 70/๒๖๗
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) 10/5๕๗
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน นางวัฒนา ขอดแพง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมูลจินดาราม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากท่าน
ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

☒ เพื่อทราบ

☐ เห็นควรมอบ

ขอความเห็นชอบจากโรงเรียน
วันที่ ๒๖

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุษะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ทราบ

☐ อนุญาต

มอบ

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๓๓๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๓๑๑๐๓ โทร ๐๓๕-๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗
เลขที่รับ ๑๗๗๑
วันที่รับ ๑๐ ต.ค. ๖๗

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน นายธนณัฐ ศิริวงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเขียนเขตกิ่งหวาย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด ☐ วิชาการ ☐ งบประมาณและการเงิน ☐ บริหารทั่วไป ☐ บุคคล

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากท่าน
ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

พี่ชาย ผอ. โรงเรียนวัดเขียนเขตกิ่งหวาย

- ด้วย มจร. จัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เรื่อง “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี”

- จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๓๑๐๘๑๑๑

๒๒ ธ.ค. ๖๗

- ทนาย

๒๒ ธ.ค. ๖๗

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

- ทนาย

- นาย ชนัญ สีระกุล

อธิการบดี

๒๒ ธ.ค. ๖๗

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ก ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

โรงเรียนวัดชินวราราม
เลขที่รับ ๑๑๑
วันที่ 23 ส.ค. 67
รับ ๘๐๘

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน นางชวรัตน์ ๒/๑๖๗๗ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดชินวราราม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง "การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี" โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากท่าน
ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดชินวราราม
☒ ๑ เพื่อไปตรวจ
☐ ๒ เพื่อพิจารณา
จริง ๒๐๘

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ในนามคณะผู้บริหาร

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
โทรศัพท์: ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗
๒๐ ส.ค. ๒๕๖๗

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

อำเภอคลองหลวง รับ วันที่ ๒๐ ส.ค. ๒๕๖๗ เวลา

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการสัมมนาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน นางสาวอภิญญา ราชอินทร์ นายอำเภอคลองหลวง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากท่าน
ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

เรียน นางสาวอภิญญา ราชอินทร์

ขอแสดงความนับถือ

- หลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์
ม.มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์
ให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์
เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัด
ปทุมธานี” โดยตอบแบบสัมภาษณ์ตามเอกสารที่
ส่งมาด้วย
- เห็นควรให้ท่านอนุเคราะห์ตอบแบบ
สัมภาษณ์ ๑

- เพื่อโปรดพิจารณา

ดร.อ.อ.อ. ๒๒ ส.ค. ๖๗

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์ (ดร.อ.อ.อ.)
โทรศัพท์: ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ปลัดอำเภอ

๒๕/๖๗

(นางสาวอภิญญา ราชอินทร์)
นายอำเภอคลองหลวง

123 J.A. 2567

កិ ខា ៨០០៥.២/ក ១.

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๓๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓
สำนักปลัด อบจ.

สำนักปลัด อบจ.

เลขที่..... 2239

23 अ.अ. 2567

สิงหาคม ๒๕๖๗
ฝ่ายอำนวยการ

ฝ่ายนิติการ

ปักล่อเค็ดกรรบริบทส่วนจ้บเรื่อ
 เลขที่รับ 19791
 วันที่ 27 ส.ค. 2567
 เวลา

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน นายยุทธนา แสงพงศานนท์ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องจาก พระธรรมรัตนนาถมุนี, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕” ขึ้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากท่านทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

New Answer

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชาวิจัยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนาภรณ์, ดร.

โทรติดต่อกับ ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๖๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน นายรังสรรค์ นันทกาวงศ์ นายกเทศมนตรีเมืองบึงยี่โถ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากท่าน
ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สยะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

(นายรังสรรค์ นันทกาวงศ์)

นายกเทศมนตรีเมืองบึงยี่โถ

ที่ อา ๘๐๐๕.๒/ก ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน ท่านอาจารย์ในตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองสาม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากท่าน
ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ฉันทนา สันตนา

ขอแสดงความนับถือ

นางฉันทนา เกื้อกูล

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ รักษาการในตำแหน่ง

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคลองสาม หมู่ที่ ๕

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

โทรติดต่อ. ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

โรงเรียนวัดเกิดการอุดม
เลขรับ ๗๑๕
วันที่ ๑๙ ต.ค. ๖๗
เวลา ๑๕ น.

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน ดร.ธัญรัตน์ ไซติวิฑูมพงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเกิดการอุดม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารมณ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ให้ พระธรรมรัตนารมณ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากท่าน
ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สู่ะพรม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ทราบ

- ☐ ดำเนินการตามเสนอ
☐ ชะลอไว้ก่อน
☒ อื่นๆ บันทึกในสำเนา

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารมณ์, ดร.
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

(นางสาวธัญรัตน์ ไซติวิฑูมพงศ์)
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเกิดการอุดม

๒๑ ส.ค. / ๖๗

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒

สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอมติอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน นายธงชัย สุขเจริญ ประธานชุมชนวัดเขียนเขต
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนอารมณ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ พระธรรมรัตนอารมณ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากท่านทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ธ ๗๕/๕๕ ๗๖-๗๗
๗ ๕๕

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนอารมณ์, ดร.

โทรติดต่. ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

นายธงชัย สุขเจริญ ประธานชุมชนวัดเขียนเขต

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ก ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน นายวิรัตน์ โพธิ์พราน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๖ ตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ให้ พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากท่าน
ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผู้ใหญ่วัดบ้านหมู่ที่ ๖
วิรัตน์ โพธิ์พราน
ยินยอมให้สัมภาษณ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ก ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
นมัสการ พระเดชพระคุณพระราชกิตติเมธี รองเจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนagrณ, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพระเดชพระคุณเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่งจึง
ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้พระธรรมรัตนagrณ, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก
พระคุณท่าน ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอขอบพระคุณ
พระเดชพระคุณ
๒๕๖๗ ค. ๑๕๗

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนagrณ, ดร.
โทรติดตอ. ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชนิเวศน์ (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
นมัสการ พระมหาสมชาย สุนติกโร รองเจ้าคณะอำเภอมืองปทุมธานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงใคร่ขออนุญาตให้พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก
พระคุณท่าน ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ฉันอนุญาตให้สัมภาษณ์ได้
พระครูสมุห์ สุนติกโร
รองเจ้าคณะอำเภอมืองปทุมธานี

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

ดร.สุรพล สุยะพรหม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

โทรศัพท์: ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๗ ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
นมัสการ พระมหาชิต ฐานชิต, ผศ.ดร. เจ้าคณะอำเภอน้อยบุรี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี
จึงใคร่ขออนุญาตให้พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก
พระคุณท่าน ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเสนอให้สัมภาษณ์
๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ก ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชมุนี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
นมัสการ พระครูสุจิตตนาคร,ดร. เจ้าคณะอำเภอนองเสือ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์,ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงใคร่ขออนุญาตให้พระธรรมรัตนารักษ์,ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก
พระคุณท่าน ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

อนุทินให้สัมภาษณ์
[Signature]

[Signature]
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์,ดร.
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
นมัสการ พระศรีวิชัยปัทมคุณ เจ้าคณะอำเภอมืองปทุมธานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี
จึงใคร่ขออนุญาตให้พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก
พระคุณท่าน ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อนุญาตให้สัมภาษณ์
พระอริยวิธานมุนี

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

Prof. Dr. S. S. S.

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
โทรศัพท์: ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/๖ ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
นมัสการ พระครูธรรมรัตนาภรณ์, ดร. เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนาภรณ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงใคร่ขออนุมัติโครงการให้พระธรรมรัตนาภรณ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก
พระคุณท่าน ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

อดุลย์ ๑๕๗

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

Dr. S. S. S.

Dr. S. S. S.

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนาภรณ์, ดร.

โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการสัมมนาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
นมัสการ พระมหาสุรราช ขาดิชนิธ เจ้าคณะตำบลคลองสี่
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดีจึง
จึงใคร่ขออนุมัติโครงการให้พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมมนาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก
พระคุณท่าน ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

อนุศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุยะพรหม)
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗

๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
นมัสการ พระมหาจุมพล จิตตพโล เจ้าคณะอำเภอสามโคก
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงใคร่ขออนุญาตให้พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก
พระคุณท่าน ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสักการาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอนมัสการด้วยความเคารพอย่างสูง

พระมหาจุมพล จิตตพโล
สงฆ์ ๑๐
(พระเดชพระคุณ วัดจตุตถาราม)
๑๐. สิงหาคม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม)
รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนิคมพัฒนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
นมัสการ พระครูสุวรรณวรการ เจ้าคณะอำเภอลำลูกกา
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี
จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก
พระคุณท่าน ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

พระครูสุวรรณวรการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุธะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
นมัสการ พระครูวิจิตรธรรมากร เจ้าคณะอำเภอคลองหลวง
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง
จึงใคร่ขออนุญาตเผยแพร่ให้พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก
พระคุณท่าน ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสกราบมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

โทรศัพท์ต่อ. ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อว ๘๐๐๕.๒/ว ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขออนุมัติการดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
นมัสการ พระมหาประสิทธิ์ สุขวโร เจ้าอาวาสวัดเกิดการอุดม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี
จึงใคร่ขออนุมัติการให้พระธรรมรัตนารักษ์, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก
พระคุณท่าน ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากพระคุณท่านด้วยดี
และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

พระมหาประสิทธิ์ สุขวโร
เจ้าอาวาสวัดเกิดการอุดม

ขอแสดงความเคารพอย่างสูง

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.

โทรศัพท์ติดต่อ: ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ที่ อา ๘๐๐๕.๒/๗ ๑๕๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี)
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ โทร. ๐-๓๕๒๔-๘๐๙๓

๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
เรียน ร้อยตำรวจเอก ดร.ตรีลุพธ์ ธูปกระจ่าง นายกเทศมนตรีนครรังสิต
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย พระธรรมรัตนagrณ, ดร. อาจารย์พิเศษ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยให้ทำวิจัยเรื่อง “การดำเนินการ
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ดันแบบในจังหวัดปทุมธานี” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากหลักสูตร
บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอ
ความอนุเคราะห์ให้ พระธรรมรัตนagrณ, ดร. ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากท่าน
ทางหลักสูตรบัณฑิตศึกษาฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม)

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

อนุญาต

ร้อยตำรวจเอก

(ตรีลุพธ์ ธูปกระจ่าง)

นายกเทศมนตรีนครรังสิต

ผู้ประสานงาน: พระธรรมรัตนagrณ, ดร.
โทรติดตอ. ๐๘๑-๑๑๐๘๑๑๑

ภาคผนวก ง

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมการมอบป้ายเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ แก่ผู้แทนสถานประกอบการรุ่นต้นแบบ
จังหวัดปทุมธานี เมื่อ ปี ๒๕๖๑ นั้น ที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน ๖ โดยกิจกรรมดังกล่าวยังคง
ดำเนินการอยู่ต่อเนื่องโดยสโลแกนว่า “สถานประกอบการสว่าง ด้วยศีลและธรรม ต้นแบบ จังหวัด
ปทุมธานี” และ “ชุมชนคุณธรรม” จังหวัดปทุมธานี

7 กิจวัตร ความดี

1.รักษาศีล 5
ทุกวัน...ฝึกความคิดไม่เบียดเบียนผู้อื่น
กับร่างกาย ภริมา ชีวิน คบรักชอบผู้อื่น
จริงใจ และไม่เบียดเบียนตนเอง

2.สวดมนต์ นั่งสมาธิ
ฝึกใจให้รู้จักความสุขจากความสงบ ทำให้
มีสติ ควบคุมอารมณ์ได้ดี ศักยภาพจาก
ภายใน

3.สะอาดเป็นระเบียบ
นิสัยรักความสะอาด ทำอะไรให้เป็น
ระเบียบทำให้ลดปัญหาการตกกระทั่ว
การให้เกียรติจะทำให้อยู่ด้วยกันอย่างมี
ความสุข

**4.คิดดี...จับดี
คนรอบข้าง**
เตือนตนเอง ให้สังเกตมองให้เห็น
คุณค่าความดีของผู้อื่น ก่อนนอน
ทบทวนวันนี้ได้เห็นความดีอะไร
ของใครบ้าง

5.พูดดี...พูดจาไพเราะ
หมั่นพูดจาไพเราะ ไม่หยามคาย คำพูดที่
ควรใช้ประจำคือ สวัสดิ์ ขอบคุณ ขอโทษ
ขออภัย อပ္นันทนาบุญ หรือ ยินดีด้วย

**6.บำเพ็ญประโยชน์
/ออบมบุญ**
หมั่นฝึกนิสัยของการให้เป็นประจำ
จะทำให้พบความสุขจากการเป็นผู้ให้
และเป็นที่รักของมนุษย์และเทวา

**7.ร่วมกิจกรรม
สุจริตงาน**
หมั่นพบปะเพื่อนกัลยาณมิตร พึ่งธรรม
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำกิจกรรม
บำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน

สถานประกอบการสว่าง ด้วยศีลและธรรม
หนึ่งใบโครงการสถานประกอบการรักษาศีล ๕ และ ชุมชนคุณธรรม จังหวัดปทุมธานี

๐๕ ตารางสนับสนุนการขับเคลื่อน โครงการสถานประกอบการสว่าง ด้วยศีลและธรรม ฉบับแบบ จังหวัดปทุมธานี

ขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมของ คกก.สร้างความสุขและสมาชิก	รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ	ระยะเวลา	สัญลักษณ์ความก้าวหน้า
1. สมุดเข้าร่วมโครงการ กรอกรายละเอียดของสถานประกอบการ วัน เวลา ตำแหน่งกิจกรรม และผู้ดำเนินกิจกรรมตลอดโครงการ	ชุดสื่อสร้างความสุข ประกอบด้วย - สมุดบันทึกความสุข - โปสเตอร์ 7 กิจวัตรความดี	วันที่เริ่มกิจกรรม	ได้รับชุดสื่อสร้างความสุข
2. สนับสนุนแรงจูงใจการทำ 7 กิจวัตรความดี ของสมาชิก	แจกโปสเตอร์ 7 กิจวัตรความดี ให้สมาชิกนำไปติดที่บ้านของตนเอง	วันที่เริ่มกิจกรรม	ภาพสมาชิกนำไปติดที่บ้าน
3. รวบรวมรายชื่อสมาชิก บันทึกข้อมูลสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างน้อย 20 ชื่อขึ้นไป	บันทึกข้อมูลสมาชิกและคะแนนสมุด (เพิ่มข้อมูลสมาชิก)	สัปดาห์ที่ 1	★
4. ส่งภาพกิจกรรมเป็นระยะๆ ตามหัวข้อภาพที่ระบุ หัวข้อละ 3 ภาพ *	ส่งรายงานภาพกิจกรรมชั่วโม่งสุขจริงหนอ	สัปดาห์ที่ 2-7	★★
5. ส่งภาพในงาน 7 กิจวัตรความดี ตามหัวข้อ เป็นรายสัปดาห์ จำนวน 7 ครั้ง และส่งภาพการเขียนบันทึกในสมุดที่คัดเลือกมาเขียนได้ดี อย่างน้อย 3 ภาพ *	ส่งในงาน 7 กิจวัตรความดี	สัปดาห์ที่ 2-7	★★★
6. ส่งภาพบทสรุปบันทึกความเปลี่ยนแปลง ด้านท้ายเล่มของสมุดบันทึกความสุข จำนวน 5 เรื่องขึ้นไป *	ส่งบทสรุปบันทึกความเปลี่ยนแปลง	สัปดาห์ที่ 2-7	★★★★
7. บันทึกคะแนนรวมในสมุดบันทึกความสุขของสมาชิก ที่มีคะแนนอย่างน้อย 200 คะแนน จำนวน 10 คนขึ้นไป	บันทึกข้อมูลสมาชิกและคะแนนสมุด (กรอกข้อมูลและคะแนนสมาชิก)	สัปดาห์ที่ 7	★★★★★
8. บันทึกข้อมูลใน www.sila5.com ตามขั้นตอนในข้อ 3 4 5 6 7 ให้ถูกต้องสมบูรณ์	สมาชิก ระดับ H คือ สมุดบันทึกฯ ได้รับคัดเลือกและคะแนนเกิน 250 คะแนน จะได้รับในประกาศา พิเศษ, พระของขวัญ สมาชิกผ่านทั่วไป จะได้รับในประกาศา, พระของขวัญ คกก.สร้างความสุข จะได้รับประกาศเกียรติคุณความสำเร็จในการทำหน้าที่	สิ้นสุดกิจกรรมรอบที่ 1	 ภาพตัวอย่าง
9. คณะกรรมการติดตามและประเมินผล คัดเลือกบทสรุปความเปลี่ยนแปลงดีเด่นและภาพกิจกรรมการทำความดี	เพื่อนำไปเผยแพร่ในข่าวสารเว็บไซต์ www.sila5.com และ Facebook: sila5pathum		

หมายเหตุ : * ขั้นตอน 4 5 6 สามารถส่งรายงานผลได้ตามกิจกรรมที่ทำจริงในพื้นที่ ได้ตลอดช่วงเวลาการดำเนินกิจกรรม ในเว็บไซต์ ๔ ทางทีมงานจะเข้าไปติดตามดูเป็นระยะๆ คณะกรรมการสร้างความสุข ควรตรวจสอบบันทึกความสุขของสมาชิกทุกครั้ง ที่เข้าร่วมกิจกรรมชั่วโม่งสุขจริงหนอ

การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ

๑. นำเสนอจัดตั้งคณะกรรมการการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตามนโยบายแนวทางของมหาเถรสมาคม ในการยกระดับโครงการ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดกระบวนการสร้างเสริมคนเก่งและดี มีศีลธรรม พร้อมทั้งสำรวจพื้นที่ด้วยคณะทำงานทั้งหมด แบ่งพื้นที่รับผิดชอบ วิเคราะห์จุดเด่น และปรับปรุง

๒. จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน หรือนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในการจัดกิจกรรมทำความดีทุกวันเสาร์ ถ่ายทอดธรรมะ ทำให้เข้าใจง่าย สนุก และสามารถนำธรรมะไปสู่ภาคปฏิบัติในกิจวัตรประจำวันได้, ใช้สื่อสีขาวเข้ามาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะกับคนในยุคปัจจุบัน ค้นหาผู้นำหรือตัวแทนเพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานให้เป็นรูปธรรม เรียกว่า “คณะกรรมการสร้างความสุข”

การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย

๑. ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีทักษะองค์ความรู้ทำให้การขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาเป็นไปได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
๒. ทำให้บุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนามีความตระหนักและเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ภาคผนวก จ

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัย

ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและยินยอม

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๓๑๓/๒๕๖๗

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: การดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบในจังหวัดปทุมธานี
(The Process Modeled 5 Precepts Observing Village Project in Pathum Thani)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: MCU RS 800767263

สถาบันที่สังกัด: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้วิจัยหลัก: พระธรรมรัตนากรณ์, ดร.

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๗

(พระปัญญาวัชรบัณฑิต, รศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

หมายเลขใบรับรอง: ว.๓๑๓/๒๕๖๗

วันที่ให้การรับรอง: ๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

วันหมดอายุใบรับรอง: ๕ สิงหาคม ๒๕๖๘

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-ฉายา/นามสกุล	: พระธรรมรัตนารักษ์ (สมศักดิ์ โชติธโร ป.ธ.๕ ,ดร.)
วัน/เดือน/ปี เกิด	: วันอังคารที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๓
ภูมิลำเนา	: ตำบลบึงอีไธ อำเภอดงเจริญ จังหวัดพทุมธานี อุปสมบท วันเสาร์ที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๓ ปีมะแม วัดมุลจินดาราม ตำบลบึงอีไธ อำเภอดงเจริญ จังหวัดพทุมธานี
การศึกษา	-นักธรรมเอก -เปรียญธรรม๕ประโยค -สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ -พุทธศาสตรบัณฑิต(สาขาการจัดการเชิงพุทธ) -นิติศาสตรบัณฑิต -พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการจัดการเชิงพุทธ) -พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาการจัดการเชิงพุทธ)
ตำแหน่งหน้าที่	-เจ้าอาวาสวัดเขียนเขต พระอารามหลวง -เจ้าสำนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประจำจังหวัดพทุมธานี แห่งที่๑ -เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพทุมธานี แห่งที่๑ -ประธานคณะกรรมการ โครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ฝ่าย สาธารณูปการของมหาเถรสมาคม -อาจารย์พิเศษหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการเชิงพุทธ -ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ วัดเขียนเขต พระอารามหลวง - ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑

สมณศักดิ์

-พ.ศ. ๒๕๒๗ เป็น พระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสวัดราชฎร์ ชั้นโท
ที่ พระครูศรีธัญญาภรณ์

-พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็น เปรียญธรรม ๕ ประโยค

-พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็น พระครูสัญญาบัตร เจ้าคณะตำบล ชั้นตรี
ในราชทินนามเดิม

-พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็น พระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสพระอารามหลวง ชั้นตรี
ในราชทินนามเดิม

-พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็น พระครูสัญญาบัตร เจ้าอาวาสพระอารามหลวง ชั้นเอก
ในราชทินนามเดิม

-๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็น พระราชาคณะชั้นสามัญเปรียญ ที่
พระปริยัติวิโรปการ

-๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็น พระราชาคณะชั้นราช ที่
พระราชปริยัตยาภรณ์ บวรกิจจานุกิจ มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี

-๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็น พระราชาคณะชั้นเทพ ที่ พระเทพรัตนสุธี
ศรีปริยัติโสภณ โสภณกิจจานุกิจ มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี

: วัดเขียนเขต ตำบลบึงยี่โถ อำเภोधัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

: ๐๘๗-๐๗๐๘๗๐๐

ที่อยู่ปัจจุบัน

เบอร์โทรติดต่อ